[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે, કે
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પુસ્તકમાં [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.
[illegible] [illegible] પુસ્તકમાં છપાયાં. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] પુસ્તકમાં [illegible] [illegible] અને [illegible]
[illegible] [illegible] (મિશ્ર પ્રકાશ) પ્રગટ કરતાં [illegible] પડ્યું છે

[illegible signature]

MASCULINOLOGY.

પુરૂષ–શાસ્ત્ર.

MYSTERIES OF MAN.

પત્ર ૧ લું.

ઓ મર્દ !

મારા પરમ સ્નેહી મીત્ર—

આપ જાણતા હશો, કે છેલ્લાં આઠ વરસની મુદ્દત દરમિયાન (૧૯૦૭ થી ૧૯૧૬ સુધીમા) સ્ત્રી–સંસારને લગતી વૈદક બાબદો ઉપર મેં [1]પાંચ પુસ્તકો લખ્યાં છે. હજી મારે અદના મત એવું છે, કે તે પાંચ પુસ્તકો છપાયા ઉપરાંત, સ્ત્રી–જાતને લગતી હજી અસંખ્ય નથી નવી બાબદો પ્રગટ થવાની રહી ગઇ છે. ઘણાંક કારણોને લીધે તે સાહિત્ય હું પ્રગટ કરી શક્યો નથી, એ મારી દલગીરી છે. આ પ્રસંગે મેં મારાં વાંચકોને આપેલી કબુલાત પ્રમાણે પુરૂશને લગતાં સાહિત્યને વૈદક શાસ્ત્રને આધારે પ્રગટ કરવાની હું તજવિજ કરૂ છુ.

1\. એ પાંચ પુસ્તકો; ૧. સ્ત્રીનો સાચો સલાહકાર (૪ આવૃતી,) ૨. સ્ત્રી–ભવસાગર (૨ આવૃતી). ૩. સ્ત્રી–દર્પણ. ૪. છવન શાસ્ત્રના ગુપ્ત ભેદ, અને ૫. સ્ત્રી–શાસ્ત્રને નામે પ્રગટ થયાં છે.

નારીમા રહે કર્મ અકુળ,
વહેમ, અદેખાઇ, પુરકંગ.
પડે જરા કમતી એક તસ,
જાઇ લેવા જબરૂ હિસાબ. ૩

નારીથી દીપે છે કુળ,
નારી છે ગુલાબી ગુલ.
નારી વગર છે સર્વ ધુળ,
નારી નરના સુખનુ મુળ. ૩

નર વગર નારી તો રંડાય,
નર સંગ નારી શોભા પાય.
નર વગર નારી ધક્કા ખાય,
નરથી નારી ઇજ્જત પાય. ૪

નારીથી નર રાજી છે,
નારી નરનો કાજી છે.
નર તો હરદમ પાજી છે,
એ વાત જગતમા તાજી છે. ૪

ધન પર નારી પ્યાર કરે,
ધન વગર નારી ઇન્કાર કરે.
તે નારી પર ફિટકાર પડે,
ધન ખાતર જે પ્યાર કરે.

લાજવાબ.

જન્મ લીધેલો ફાકટ ક્યારે જાયે છે?

મીત્રો, એક મહાંન વિદ્વાંન લખી ગયો છે, કે :—

"Better to be unborn than untaught: for ignorance is the root of misfortune" Plato.

વિદ્વાંન પ્લેટોના એ શબ્દો છે. "આ જગતમા જન્મ લેઈ અજ્ઞાંન રહેવા કરતાં, જન્મ લેવોજ નહી, એ બહેતર છે: કેમકે અજ્ઞાંનતા એ કમનસીબીનુ મુળ છે." આ વાત હવે છુપી રહી નથી, કે આદમી જાતે પોતાની ઓલાદને સુધારવા માટે, સંસારી જ્ઞાનનો અભ્યાસ અને અનુભવ મેળવવો જોઇયે છે. જ્યા સુધી કુદરતના[1] નિયમોને મરદો તેમજ ઓરતો પીછાંનતાં શીખશે નહી, ત્યાં સુધી તેઓ કદીબી પોતાની ધાર્મિક અને સંસારી હાલત સુધારી શકનાર નથી. અજ્ઞાંન હાલતમા વસી જીવ્યાથી, આદમી પોતાનો સંસાર

૧ કુદરત. ૨ કુકર્મ.

જગત કર્તાએ વસ્તીના વધારા માટે નર અને નારીને પેદા કરી આ જગતને શણગારી છે પરમેશ્વરની પેદાશેમાં નજર માત્રમાં, સઘળે ઠેકાણે એજ ભેદ દેખાય છે. નર—નારીની ઉતપત્તિથીજ જગત વસાય છે. એ બન્ને તત્વોમાં 'નર' સર્વથી ઉત્તમ પ્રકારની શક્તિ ગણાય છે. એટલું છતાં આ સવાલ સંસારમાં હંમેશાં ઉભો રહે છે, કે—'જગતમાં સરસ કોણ? નર કે નારી?'

એ તકરારી સવાલનો ફડચો કરવા આ પુસ્તક લખ્યું નથી. એટલે એ સવાલને અહેજ પડતો મુકી આગળ ચાલશું. તોપણ નર અને નારી વચ્ચે થતો એક રમુજી સંવાદ અત્રે નોંધી લેવાની હું મારી લાલચ અટકાવી શકતો નથી.

[1]સંસારમાં નર અને નારી વચ્ચે એક રમુજી સંવાદ.

કોણ સરસ? ... ... નર કે નારી?

(નરનો સવાલ.)	(નારીનો જવાબ.)
નરથી છે સઘળો સંસાર, નર વંન નારી થાયે ખ્વાર. નર નારીનો છે શણગાર, નર નારી પર રાખે પ્યાર. ૧	નર દોષિત છે, રહે નહિ શાક, નારીથી છે નરનું નાક. નારીને છે હરદમ કાંક, નરનો હરદમ રહે છે વાંક. ૧
નારી ના કંઈ રાખે ભેદ, નારીથી નર જાગે કેદ. નારીથી છે નરને ખેદ, નર કરે નારીની વેક ૨	નર નારીને છોડે છે, નારી નરની જોડે છે. નર પ્રિતને તો તોડે છે, પરનારી પર દોડે છે. ૨

૧ કરાંચીના અંગ્રેજી [illegible] વારતામાંથી ઉતારો.

નારીમા રહે ક્રમ અક્કળ, વહેમ, અદેખાઇ, પુસ્કળ. પડે જરા કમતી એક. તલ, ઝઇ લેવો, જબરૂ ૧હાબલ. ૩	નારીથી દીપે છે કુળ, નારી છે ગુલાબી ગુલ. નારી વંન છે સર્વ ધુળ, નારી નરના સૂખનુ મુળ. ૩
નર વન, નારી તો રંડાય, નર સંગ નારી શોભા પાય. નર વંન નારી ધક્કા ખાય, નરથી નારી ઇજ્જત પાય. ૪	નારીથી નર રાજી છે, નારી નરનો કાજી છે. નર તો કરદમ પાજી છે, એ વાત જગતમા તાજી છે. ૪
ધંન પર નારી પ્યાર કરે, ધન વંન નારી ૨જાર કરે. તે નારી પર ફિટકાર પડે, ધન ખાતર જે પ્યાર કરે.	લાજવાબ.

જન્મ લીધેલો ફોકટ ક્યારે જાયે છે ?

મીત્રો, એક મહાંન વિદવાંન લખી ગયો છે, કે :—

"Better to be unborn than untaught: for ignorance is the root of misfortune" Plato.

વિદવાંન પ્લેટોના એ શબ્દો છે. "આ જગતમા જન્મ લેઇ અજ્ઞાંન રહેવા કરતાં, જન્મ લેવોજ નહી, એ બહેતર છે: કેમકે અજ્ઞાંનતા એ કમનસીબીનુ મુળ છે." આ વાત હવે છુપી રહી નથી, કે આદમી જાતે પોતાની ઓલાદને સુધારવા માટે, સંસારી જ્ઞાંનનો અભ્યાસ અને અનુભવ મેળવવો જોઇયે છે. જ્યાં સુધી કુદરતના નિયમોને મરદો તેમજ ઓરતો પીછાંનતાં શીખશે નહી, ત્યાં સુધી તેઓ કદીબી પોતાની ધાર્મિક અને સંસારી હાલત સુધારી શકનાર નથી. અજ્ઞાંન હાલતમા વસી જીવ્યાથી, આદમી પોતાનો સંસાર

૧. હુલ્લડ. ૨ કુકર્મ.

ફરીથી સુધારી શકતું નથી. પોતાની હાલત તેમજ પોતાની ઓલાદને પણ તે સુધારી શકતું નથી; ટુંકામા આ જગતમા તેનું [illegible] [illegible] ગોળા ફેંકાઈ જાય છે.

ઓરત તેમજ મરદને માટે નેમાયલા કુદરતના નિયમોની નેમ, એકજ શુભ પરીણામ લાવે છે. તે નિયમો તોડવાથી કુદરત તેમને મદદ કરતી નથી. પરીણામ દુઃખ, વિપતી અને દરિદ્રતામા આવે છે.

તન સુખ તેમજ મન સુખ માટે જે જ્ઞાન ઓરતને જાણવું જરૂરનું છે, તેમજ તે મરદને માટે પણ તેટલું જ કિમતી છે.

મરદને ઓરતની કેટલી જરૂર છે?

હે નાર! હોશ પકડ! અજ્ઞાંતાની નિંદ્રામાથી તું જાગૃત થા. તારી આંખો સામે તારે માટે જ્ઞાંન અને કેળવણીનો પ્રકાશ દીપી રહ્યો છે. તેનો તું ઉપયોગ કર. જગતમા શુર વીરોનો દુકાળ પડ્યો છે; પ્રમાણિક નરોની ખુટ પડી છે; સ્વાર્થિક આદમીઓ કદમ-કદમ પર નજરે પડે છે; ધાર્મિક વાતાવરણમા અધર્મનો અંશ વિશેષ પ્રગટી રહ્યો છે.

એ સઘળુ કયારે સુધરશે? ખચીત ભવિષ્યની ઓલાદ તરફ જ આપણુ આશાભરી નજર કરી શકીયે. જેમ એક મોટી ઇમારત ઉભી કરવા માટે મજબુત પાયાની જરૂર છે, તેમ આદમીનો સંસાર સુખી કરવા માટે અજ્ઞાંનપણું દુર થવાની મોટી જરૂર છે. નારી! મરદથી તું કોઇપણ પ્રકારે ચડીયાતી નથી તો શું થયું? તોપણ [illegible]ી કિમત, તારૂ મુળ, મરદથી સેહેજ બી ઓછું અંકાતું છે જ નહી. [illegible]ટલી જરૂર બળતી બતીને તેલની છે; જેટલી જરૂર આદમીની

આંખોને દિપતા પ્રકાશ અને રોશનીની છે; જેટલી જરૂર જગતને સૂર્યની છે; તેટલી જ જરૂર જગતમા નરને નારીની છે.

ઓ નર!, હે મહાપ્રતાપી નર! જબરી જાની, અને જોરાવર કાઠીના મરદ, તું સાંભળ! ઓરતનુ અજ્ઞાનપણુ દુર કરવાની ફરજ તારે કપાલે ચોંટી છે. ત્યાં સુધી તું તારી ફરજ પરીપુર્ણ કરી શક્યો છે. એમ કહેવાશે નહી જ્યાં સુધી સ્ત્રી-પુરૂશનુ જાતી વિશેનુ અજ્ઞાનપણુ દુર થશે નહી, ત્યાં સુધી ઇનસાનની ઓલાદ કદીએ સુધરનાર નથી. કુદરત વિશાળ છે. તેના ભેદ અને તેના ભરમ અસંખ્ય છે. તે ભેદોને પોંહોચી વળવા આપણી નજર લાચાર છે. તોપણ વિદ્વાનોનો અનુભવ જ્યારે આપણી મદદે આવ્યો છે, તો તેવી તકને જવા દેવી, એ પણ એક અજ્ઞાનપણુ કહેવાય. માટે આ આઇતો લાભ લેવામા ઢીલ થવી ન જોઇએ.

શારિરીક વૈદક જ્ઞાનની બાબદો, સામાન્ય વાંચક વર્ગ આગલ રજુ કરતાં મરીયાદાનો ભંગ ન થાય, તેની પ્રથમથીજ હું સાહુચેતી રાખતો રહ્યો છુ. આ પુસ્તકમા તો મને તે માટે બેવડી સાહુચેતી રાખવી પડશે, કેમકે એમા જો કે મરદો માટેજ લખાંણુ કીધું છે, છતાં સ્ત્રી-જાત માટે પણ ઘણીક બાબદો આવી ગઈ છે, અને તેથી એ પુસ્તક તેમના હાથમા પણ જઇ પડવાનો મોટો સંભવ હું કલ્પી શકુ છુ. ફરી ફરી કહેવાની જરૂર નથી, કે સંસારની બહેતરી, ઓલાદની બહેતરી, અને સુખનો સેહલ માર્ગ વૈદક શાસ્ત્ર શીખવે છે. એક વિદ્વાન લેખક કહે છે, તે બેશક ખરૂ છે, કે:—

"If it is possible to perfact mankind, the means of doing so, will be found in the medical science" Descartes.

produce human beings, deified them—made idols in their image, and worshipped."

બહુ પુર્વકાળના મુર્તીપુજક જમાનામા એક વખત એવો હતો કે, આદમીના જનંન અવયવોની મુર્તીઓ (idols) પુંજવામા એક જાતનો ધર્મ ગણાતો હતો. આ ધર્મને ઇંગ્રેજી ભાશામા phallic worshipને નામે ઓળખાવ્યો છે. આ ધર્મ હાલમા જણા-યેલા સર્વ ધર્મની આગમચ દુનિયામા હસ્તી ધરાવતો કહેવાય છે. પ્લેટો, પીથેગોરસ અને એરીસ્ટોટલના જમાનાની બહુ આગમચ આ ધર્મ હતો, એમ જણાવવામા આવે છે. પાછલા જમાનામા Isernia (નેપલ્સ) મધે આવી જાતની મુર્તી પુજા થતી હતી, કે જે મુલક ઇ० સ० ૧૮૦૫ મા થયલા ભયંકાર ધરતીકંપથી નાશ પામ્યો હતો. અજબ જેવું તો એ છે, કે હાલના જમાનામા જાપાંન દેશના અમુક ભાગમા હજુ એવી મુર્તીપુંજા ચાલુ રહી છે. એક મુસાફર જણાવે છે કેઃ—"જાપાનીસ લોકો અનેક દેવતાઓને માને છે, અને તેમની મુર્તીઓને આરાધે છે. એવી જાતની મુર્તીઓ માહેલી એક તરીકે પુરશ લિંગને પણ તેઓ પુજે છે, અને વાંઝણી સ્ત્રીઓ સંતાનની ઉમેદમા તેમને આરાધતી કહેવાયે છે. આવી પુંજા મોટે ભાગે નિચલા વર્ગના અજ્ઞાંન અને વહેમી જાપાનીઓ કરતા કહેવાય છે."

આદમીએ શરીર ઢાંકવા માટે પ્રથમ કપડાં પહેરવાં કેમ શરૂ કીધાં?

એ રેવાજના નાશ કરનાર ખ્રીસ્તી પ્રજા હતી, એમ બાઇબલનો અભ્યાસ કરતાં માલમ પડે છે. ખ્રીસ્તી પ્રજાએ એ રેવાજને નાબુદ કરવા મજબુત હાથે લડત ચલાવી હતી, અને રફતે રફતે તે રેવાજ નાબુદ થયો હતો, અને આદમીના શરીરના ગુપ્ત ભાગો ત્યાર પછી રફતે રફતે વિકાર અને હિનપણીમા આવતા ગયા અને [illegible] રેવાજ અને

કદમા અને બાંધામા પુરૂશ મોટા અને જબરી જાતીનો દેખાય છે, એમા તો શક નથીજ. તેના શરીરના હાડકાં દેખઇતાંજ મોટાં હોય છે; તેના શરીર ઉપર માસના લોચા "મશ્લ્સ" (muscles) સારી રીતે ખિલી રહેલા દેખાય છે; અને તેની આંખો માહેલાં તેજની ચમકથી તેનો ચેહરો દિપી રહેલો જણાય છે.

એ નાર ! એવા જબરી જાતીવાલાની સાથે સરખાવતાં તું કેવી લાગે છે ? તું નાજુકાઇનો એક નાદર નમુનો છે. મરદની સાથ સરખાવતાં કદમા અને બાંધામા તુ થોડી કે ઘણી નાંહની અને નાજુક બનેલી દેખાય છે. તારા શરીરના હાડકાં પુરૂશ જેવાં દલદાર દેખાતાં નથી; તેમજ તારાં શરીર ઉપરના "મશ્લ્સ" પણ પુરૂશ જેવા ભરેલા હોના નથી, જો કે તારા 'મશ્લ્સની' બનાવટમા નાજુકાઇ અને ખુબસુરતી દેખઇતી વધારે મોહક, અને રોણકદાર જણાઇ આવે છે.

વાચનાર આ એટલાજ ફરક પુરૂશ અને સ્ત્રી જાત વચ્ચે હોય છે, એમ તુંએ કદીબી સમજવુ નહી. આખું શરીર અને તે શરીરના ભીતરમા સમાએલાં કિમતી અવયવોની તપાસ કરતાં, જે જાણવા જોગ ફરક બંને જાતી વચ્ચે કુદરતે રાખેલા છે, તે માહેલા થોડાક વિશે જાણવું ઠીક થઇ પડશે.

લા૦ દુવાગીર

ડી. પી. ડી.

હાડપિંજરની ઓળખ!

સામે આપેલાં ચીત્રમા દર્શાવેલી નિશાણી પ્રમાણે જોતાં તમો તે ઓળખી શકશો. દરેક નરીક માણસનું માથું અનેક જુદાં જુદાં હાડકાંનું બનેલું છે. સઘળાં મળી આઠ હાડકાંના જોડાણથી આદમીનું માથું બનેલું છે. માથાંના આગળા ભાગને "ફ્રોન્ટલ" (Frontal) અને પાછલા ભાગને "પેરાયટલ" (Parietal) કહે છે. માથાંની ઓપરીનો એ ભાગ, ચીત્રમાં *1* અને *2* વાળી નિશાણીઓ દેખાડે છે. નંબર *7* વાળું હાડકું નિચલું જડબું, "લોઅર-જૉ" (Lower Jaw) છે.

નંબર *14* પેહલી પાસળીનું હાડકું (First rib) છે. એ પેહલા નંબરની પાંસળીથી ગણતાં, નંબર *15* વાળું હાડકું, તે આઠમી પાસળી છે. નંબર *17*, છાતીનું હાડકું છે. એ હાડકું "સ્ટરનમ" (Sternum) ને નામે ઓળખાયે છે. નંબર *18*, *19* અને *20* વાળાં હાડકાના ભાગથી, કેડ, ઢાપો, અને પીઠ બને છે. એ હાડકાં, 'ઇલિયમ, પ્યુબિસ,' અને 'ઇશ્ચિયમ' ને નામે ઓળખાય છે.

હવે ખભાં તરફ નજર કરશો, તો *21* નંબરવાળું જે હાડકું [illegible] તે હાસડીનું હાડકું છે એ હાડકું તબિબી ભાષામાં [illegible] "[illegible] બોન" (Clavicle bone) ને નામે જણાયલું છે. [illegible] એને "કોલર-બોન" ને સાધારણ નામે પણ ઓળખે છે. [illegible], વાળું હાડકું પીઠ પાછળ આવેલું છે. એ ખભાંનું હાડકું છે. [illegible] "સ્કેપ્યુલા" (Scapula) ને નામે જણાયેલું છે. એ પછી [illegible] બાવડાનું હાડકું નંબર *25* વાળું છે, જેને "હ્યુમરસ" [illegible] (Humerus) કહે છે. એ "હ્યુમરસ" ને નિચલે છેડે હાથની કાંડીના [illegible] જોડાયલાં છે જે *31* અને *33* નંબર દેખાડે છે. એ બે હાડકા

આદમીના હાડકાંનો માળો.—હાડપીંજર

31 "રેડીયસ" (Radius) અને 33, "અલ્ના" (Ulna) ને નામે ઓળખાય છે. આ બે હાડકાંને છેડે આપણાં હાથની પોંહોંચીના આઠ નાહનાં નાંહનાં હાડકાં કેવી રીતે ગોઠવાયલાં છે, તેનું ચીત્ર ઉપલાં ચીત્રની જોડમાં અલાહેદું જુદુ આપ્યું છે.

પીંડુ તથા કેડના હાડકાં તરફ હવે આપણ નજર કરશું, તો જાંગ, ઘુંટણ, પગનો નળો, અને પગની પાતલીની રચના નજરે પડે છે. નંબર 63 એ જાંગનું હાડકું છે. એ હાડકાને નબીઓ "ફીમર" (Femur) ને નામે ઓળખે છે. સાધારણ રીતે એ "થાઇ-બોન" (Thigh bone) યાને જાંગનુ હાડકું, એને નામે જણાયનું છે. એ "ફીમર" હાડકાનો ઉપરનો છેડો, ગોળ અને ઘણો મજબુત હોય છે, અને તે થાપાવાળાં હાડકાંના એક ખાડામાં એવી રીતે ગોઠવાયેલો હોય છે, કે એક [illegible] [illegible] દરેક રીતે સહેલાઈથી [illegible] શકે છે.

આ સાંધના હાડકાંનો [illegible], ઉપરથી [illegible] [illegible]

[illegible]

છે. આ "ફિબ્યુલા" પગની બાહારની બાજુએ આવેલું છે. આ પગની બાહારની "ઘુંટી" એ "ફિબ્યુલા" નાં છેડાની બનેલી "ટિબીયા" અને "ફિબ્યુલા" ના બને નિચલા છેડાના જોડાંણ આપણા પગની ઘુંટીનો સાંધો રચાયલો છે.

આપણા પગના સાંધાની રચના લગાર ગુંચવાડા ભરી તેની રચનામાં કેટલાંક નાંહનાં હાડકાંઓ આવેલાં છે, જેનું ... ઉપરનાં બીજી જોડમાં નંબર (II) વાળું ચિત્ર જોવાથી અટક શકાશે. આ સાંધાની રચનાની બારીકીમાં ઉતરવાની ગરજ જ જણાતી નથી.

એવી રીતે આદમીના હાડકાંનું ખોખું બનેલું છે. જ્યાં જ્યાં સાંધાઓ આવેલા છે, ત્યાં ત્યાં તે હાડકાંઓનું જોડાંણ "સંધી બંધન (ligaments) અને એવીજ બીજી ખાસ જોગવાઈથી કુદરતે કરેલું છે, કે જેથી જોઈતી દરેક જરૂરી હિલચાલ આદમીથી થઈ શકે.

કુદરત કદી પણ પક્ષપાત નથી. જગતની વૃધી કરવા જગપતીએ નર અને નારીનાં જોડાં પેદા કરયાં, અને પ્રત્યેકને સંસાર વેહવારમાં જુદી જુદી ફરજો બજાવવા સરજ્યાં, તો તે ફરજોનાં કાર્ય પ્રમાણે તેમના શરીરની રચનામાં પણ કાંઇક ગુપ્ત ભેદ એવો રાખ્યો, કે [illegible] પોતાની ફરજો આસાનીથી બજાવી શકે.

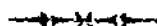
ઍક્સટેન્સૅાર્સ' (extensors) કહે છે, કેમકે હાથ તેમજ પગ તેથી લાંબા અને સિધ્ધા થઇ શકે છે.

શરીરને રંગ, રૂપ, અને ધાટ ઘટમ આપવા માટે પરમેશ્વરે આ 'મસ્ક્સ' ની રચના કરી છે. એ 'મસ્ક્સ' ને આપણુ માસના લોચાને નામે ઓળખ્યે છીયે.

આખાં શરીરમા એ મસ્ક્સની સંખ્યા આગળ કહ્યું તેમ પાંચ-સોની છે. દરેક મસ્ક્સની જોડ (pair) હોય છે, અને શરીરની ડાબી અને જમણી બાજુ, તે એકબ્બેકની સામસામા ભાગમા આવેલા હોય છે. મસ્ક્સની રચના કેવી રીતે શરીર અંદર થઇ છે, અને હાડકાં ઉપર તે કેવી રીતે ગોઠવાઇ ગયા છે, તે આ સાથ આપેલાં ચીત્રને તપાશી જોતાં, વાચકને તેનો કાંઇક ખ્યાલ આવી શકશે.

આ મસ્ક્સની બનાવટની બારીકીમા ઉતરવાની કાંઇભી જરૂર, સાધારણ વાંચકોને હોય એમ લાગતું નથી, એટલે તે વિશે વધુ લંબાણુ કરવાની જરૂર નથી. પણુ એટલુ જાણવું જરૂરનું છે, કે આ મસ્ક્સના છેડામાંથી દોરડાં જેવા મજબુત સનાયૂં નિકળે છે, જે હાડકાં સાથ મસ્ક્સને મજબુત બાંધી લીયે છે. તણીઓ એને 'ટેન્ડન' (tendon) ... છે. કોઈ વખત એ 'સિન્યુસ' (sinews) ને નામે પણુ

પત્ર ૪ થું.

માનસનું માસ-મંદીર.

(ચીત્રો સાથે.)

માનવંત રફીક

મરદના આખાં શરીરમા આવેલાં હાડકાનો હિસાબ ગયા પત્રમા દેખાડયા પછી, હવે માસ અને લોહીનું બનેલું આદમી કેવી રીતે પોતાની જીંદગી દરમિયાન શારિરીક હિલચાલ કરે છે, તેનો ઉપર ટપકેનો ખ્યાલ આપવાની કાંઇક તજવિજ હું કરૂ છુ.

માણસના શરીરના સઘળાં હાડકાં ઉપર 'મસ્લ્સ' યાને માસના લોચા બંધાયલા છે. એને હાલ તુરત આપણ 'મસ્લ્સ'ના નામેજ ઓળખીશું. આગળ જણાવ્યું તેમ આખુ શરીર ૫૦૦) મસ્લ્સનું બનેલું કહેવાય છે. આ 'મસ્લસ' અનેક આકારના હોય છે. જેવાં આકારના હાડકાં હોય છે, તેને અનુકુળ થઇ પડતા ઘાટના લાંબા કે ટુંકા, જાડા કે પતલા તથા પોહોળા પંખા જેવા ઘાટના મસ્લ્સ હોય છે ને સઘળા એવી રીતે શરીરમાં ગોઠવાયલા હોય છે, કે તેથી આખા [illegible] ઘાટ ઘડાઇ રહે છે.

[illegible] તેમ [illegible] ઉપર આવેલા કેટલાક 'મસ્લ્સ'ને '[illegible]' ([illegible] નરાએકહે છે. કેમકે તેવા 'મસ્લ્સ'ની મદદથી, [illegible] પાછા [illegible] ય છે. તેમજ કેટલાક 'મસ્લ્સ'ને

'એક્સટેન્સોર્સ' (extensors) કહે છે, કેમકે હાથ તેમજ પગ તેથી લાંબા અને સિધ્ધા થઇ શકે છે.

શરીરને રંગ, રૂપ, અને ઘાટ ઘટમ આપવા માટે પરમેશ્વરે આ 'મસ્સ્લ' ની રચના કરી છે. એ 'મસ્સ્લ' ને આપણુ માસના લોચાને નામે ઓળખ્યે છીયે.

આખાં શરીરમા એ મસ્સ્લની સંખ્યા આગળ કહ્યું તેમ પાંચ-સોની છે. દરેક મસ્સ્લની જોડ ° (pair) હોય છે, અને શરીરની ડાબી અને જમણી બાજુ, તે એકએકની સામસામા ભાગમા આવેલા હોય છે. મસ્સ્લની રચના કેવી રીતે શરીર અંદર થઇ છે, અને હાડકાં ઉપર તે કેવી રીતે ગોઠવાઇ ગયા છે, તે આ સાથ આપેલાં ચીત્રને તપાસી જોતાં, વાંચકને તેનો કાંઇક ખ્યાલ આવી શકશે.

આ મસ્સ્લની બનાવટની બારીકીમા ઉતરવાની કાંઇભી જરૂર, સાધારણ વાંચકોને હોય એમ લાગતું નથી, એટલે તે વિશે વધુ લંબાણ કરવાની જરૂર નથી. પણ એટલું જાણવું જરૂરનું છે, કે આ મસ્સ્લના છેડામાથી દોરડાં જેવા મજબુત સનાયું નિકળે છે, જે હાડકાં સાથ મસ્સ્લને મજબુત બાંધી લીયે છે. તળીબો એને 'ટેન્ડન' (tendon) કહે છે. કોઈ વખત એ 'સિન્યુસ' (sinews) ને નામે પણ ઓળખાય છે.

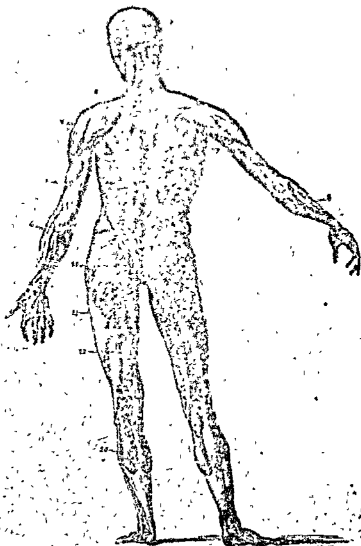
ખરેખર આ 'ટેન્ડન' શરીરમા એક મજબુત દોરડાં સમાન કામ કરે છે. શરીરમા કોઇ કોઈ ઠેકાણે એ 'ટેન્ડન' દોરડાં જેવું આપણા હાથને પણ લાગે છે. દાખલા તરીકે હાથના આંગલાંના 'ટેન્ડન' તેમજ પગની એડીની ઉપર આવેલું દોરડાં જેવું 'ટેન્ડન' છે, જે 'ટેન્ડો-એકિલીસ' ને નામે ઓળખાય છે. એવાંજ મજબુત અને જાડાં 'ટેન્ડન' પગના ગુડનની પછવાડે આવેલાં છે, જે ગુડન વાળીને તપાસતાં તુરતજ માલમ પડે છે.

મોટે ભાગે શરીર માહેલાં 'મસ્લ્સ' ને છેડે, 'ટૅન્ડન' હોય છે, પણ કેટલાક એવાંભી 'મસ્લ્સ' છે, કે જેને છેડે 'ટૅન્ડન' બિલ્કુલ હોતાં નથી. વળી કોઇક 'મસ્લ્સ' એવાભી છે, કે જે હાડકાં સાથ બંધાયલા હોતા નથી. એ સઘળા માટે વિગતવાર બયાંન કરવાની કસ્સી જરૂર જણાતી નથી, પણ ફકત વાંચકની જાણ માટેજ અત્રે તે વિશે ઇશારો કરવો જરૂરનો છે.

શરીરનો પાછલો નગ્ન ભાગ.

(ચીત્ર સાથે.)

સામે આપેલું ચીત્ર જુવો. એક મરદના આખાં શરીરનો તે પાછળો ભાગ છે. શસ્ત્ર વૈદોએ આદમીના શરીર ઉપરથી ચાંમડી કાહાડી લીધા પછી નજરે પડતા 'મસ્લ્સ' નો દેખાવ રજુ કરનાર એ ચીત્ર છે. શરીરના પાછલા ભાગ ઉપર આવેલા થોડાક બાહારના મસ્લ્સ વિશે જાણવું જરૂરનું છે. તબીબી ભાશામા દરેક 'મસ્લ્સ' ને નામથી ઓળખાવ્યા છે. તે નામથીજ આપણ એ માસના લોચાને ઓળખીશું. ચીત્રમા આપેલા અંક પ્રમાણે જુવો.

ધ્યાન રાખવું કે ચીત્રમા જે 'મસ્લ્સ' દાખવ્યા છે, તેટલાજ 'મસ્લ્સ'થી કાંઇ શરીરનો પાછલો ભાગ બનેલો નથી. ચીત્રમા દાખવેલા 'મસ્લ્સ'ની હેઠળ વળી બીજાબી 'મસ્લ્સ' આવેલા છે, જે એ મસ્લ્સની હેઠળ ઢંકાઇ ગયલા છે. આદમીના શરીરની પ્રત્યેક હિલચાલ પ્રત્યેક 'મસ્લ્સ'ની ખેંચતાણને આભારી હોય છે. આખાં શરીરના સઘળા મસ્લ્સ માટે અતરે લખવા જેટલી જગ્યા નથી.

મસ્લ્સના પરાક્રમ.

એ માસના લોચા-'મસ્લ્સ'-બારીક બનાવટ વિસ્તારવાની આ પુસ્તકમા જરાએ જરૂર જણાતી નથી.

બાલ જેવા બારીક દોરાને એકઠા કરી તેમાથી જેમ દોરડાં બનાવવામાં આવે છે, તેમ આદમીના માસના મસ્લ્સની બનાવટે પણ મોટે ભાગે તેવીજ હોય છે. તાર જેવા બારીક માસના હજારો રેસા (fibres)ભેગા મળવાથી આપણા 'મસ્લ્સ' બને છે.

પગના હાડકાંઓ ઉપરના મસ્લ્સની મદદથી આપણ બેસી, ઉઠી, અને ચાલી, દોડી, તેમજ કુદી શકીયે છીયે. લાત મારવામા, પણ એજ મસ્લ્સની મદદ લેવી પડે છે.

હાથના હાડકાં ઉપરના મસ્લ્સની મદદથી આપણ કામ-કાજ, અને ધરી પકડી, તેમજ લખી શકીયે છીયે. દોસાબાજી, છાપટ અને સલાપ, કે તમાચા મારવામા એજ મસ્લ્સની મદદ લેવી પડે છે.

ધડ ઉપરના મસ્લ્સથી આપણુ ખડા તતાર ઉભા રહી શકીયે છીયે. છાતી ઉપરના મસ્લ્સથી આપણુ શ્વાસો શ્વાસ લઇ શકીયે છીયે. આંખોની આસપાસ આવેલા અતી નાજુક મસ્લ્સથી, આપણી આંખોને આપણુ જીવ ચાહે તેમ જુદી જુદી તરફ જોવા માટે ફેરવી શકીયે

છીયે. ચેહરાની ઉપર આવેલા મસ્સ્સ વડે જુદા જુદા મનના જુસ્સા ચેહરા ઉપર આપણુ દરશાવી શકીયે છીયે! દાખલા તરીકે ગુસ્સો, ધિક્કાર, દલગીરી, અદેખાઇ કે ખુશાલી, તેમજ અજાયેબી, ધાસ્તી અને ફિકર વિગેરે જુસ્સા આપણુ દાખવી શકીયે છીયે. એ અને એવા જેવાં બીજાં સંખ્યાબંધ કાર્યો, જીવતી જીંદગી દરમીયાંન આદમી જે બજાવી રહ્યું છે, તે એ મસ્સ્સના પ્રતાપ છે.

જગતમા મસ્સ્સ વિનાનુ આદમી !

ખ્યાલ કરો મીત્ર, એ મસ્સ્સ જો કુદરતે આદમીને બક્ષેલા નહિ હોત, તો આદમીની હાલત જગતમા કેવી થાત ? એ સવાલ સેહેજમા કોઇબી ઉઠાવી શકે એવો છે, અને તેનો જવાબ અતરે આપવો ઠીક થઇ પડે એમ છે.

જગતમા આદમીની હાલત મસ્સ્સ વીના જંગલમા ઉગેલાં એક ઝાડના જેવી થઇ પડતે, એમ નક્કી જાણવું. જે રીતે જમીનમા બીજ નાખ્યા પછી ઉગી નિકલેલું ઝાડ, જમાનાઓ સુધી જ્યાંનુ ત્યા સ્થીર હાલતમા પડી રહે છે, તેવી સ્થીર સ્થીતીમા આદમીને પ્રથ્વી ઉપર વસ્વાટ કરવો પડતે.

માનસની ઈચ્છા-મનકાનો માલેક.

જ્ઞાનતંતુઓ શરીરમાં કેવી રીતે ફેલાઈ ગયાં છે,

ભણું સમાપ્ત થયું છે, એટલે કે [illegible] [illegible]
બેનની [illegible] [illegible]
બરડાની [illegible] [illegible]
દેખાય છે, તેનાં [illegible] સામેનું [illegible]

એ પ્રમાણે આદિના [illegible]
બેળમાંથી [illegible] '[illegible]' (nectar) ને [illegible]
છે, તે [illegible]
જેવાં [illegible]
હોય છે. [illegible] પ્રથમ [illegible]
કેટલી [illegible] થાય છે, કેટલીક [illegible]
[illegible] પ્રકારની [illegible]
બેળમાં પ્રગટ થાય છે, [illegible] '[illegible]' [illegible]
[illegible] કહેવાય છે.

મરદ અને ઓરતોના ભેદ.

આ રીતે [illegible] છે કે, [illegible]
[illegible]
[illegible] વર્ણનમાં [illegible]
ભાગો ઓરતના [illegible]
છે. દાખલા તરીકે [illegible]
મરદો કરતાં જે ઓછી [illegible]
તે ભાગ, મરદ જેટલા [illegible]
કેટલીક વાર કેટલીક ઓરતો [illegible]
બેસાડે એવી હો[illegible] છે, [illegible]

સ્ત્રીની જાંગ સાથ મરદના ભેજાંનો મુકાબલો.

આપણા દેશમા સ્ત્રી તેમજ પુરૂશના ભેજાંની વચ્ચે શું શું ફરક છે, કેવા પ્રકારના ફરક છે, અને જો કાંઇ ફરક હોય, તો તેનું શું પરીણામ આવે છે, તે જાણવા માટે કોઇઓબી શોધખોળ આજ સુધી કીધેલી જાહેર થઇ નથી. પણ યુરોપિયન વિદ્વાનોએ એ બાબદને હાથ ધરી તેનો મોટો અભ્યાસ કરેલો છે. તેઓએ સાબેત કીધું છે, કે પુરૂશોના ભેજાં સ્ત્રીઓ કરતાં (જુજ અપવાદે) મોટાં હોય છે. કેટલાક વિદ્વાનો આદમીની ઉંચાઇના પ્રમાણને ધ્યાનમા લઇ ભેજાંની ગણત્રી કરે છે.

એવી ગણત્રી થઇ છે, કે મરદના ભેજાંનું વજન ઓરતના ભેજાં કરતા એક ઔંન્સ વધારે ભારી રહે છે. સ્ત્રી અને પુરૂશની શરીર રચના વચ્ચે જે જે જાણવા જોગ ફરક રહે છે, તે માહેલો એક મુખ્ય ફરક એ હોય છે, કે સ્ત્રીની જાંગનો ઘેરાવો, હંમેશાં મોટે ભાગે પુરૂશની જાંગના ઘેરાવા કરતાં મોટો હોયે છે. એ જાંગના ઘેરાવાના પ્રમાણ સાથ ફ્રેન્ચ વિદ્વાનોએ સ્ત્રી-પુરૂશના ભેજાંની તપાસ ચલાવી, સ્ત્રીના ભેજાં માટે એવાં સેવટ ઉપર આવ્યા છે, કે સ્ત્રીનું ભેજું પુરૂશ કરતાં જોક નાંહનું છે, પણ સ્ત્રી-પુરૂશની જાંગના ઘેરાવાના પ્રમાણને ધ્યાનમા લઇ જો ભેજાંનો મુકાબલો કીધો હોય, તો ખચીત સ્ત્રીનું ભેજું પુરૂશ

જાંગનો ઘેરાવો પુરૂષ કરતાં દમેમાં કાંઇક મોટોજ હોય છે. જોકે પશ્ચીક સ્ત્રીઓ એવાંબી હશે, કે તેઓ ઘણાક પુરૂષ સાથે એ મુકાબલામા નિભી શકે નહિ. પણ સ્ત્રીઓની તેવી હાલત, કાંઇક જાહેર કે ખાનગી કારણ કે સબબોનેજ આભારી હોવી જોઇએ, કે જે કારણથી કુદરતના નિયમનું ખંડણ થયું હોય. બીજાં અનેક કારણોને બાજુએ મુકતાં, થોડાંક કારણો વૈદક નજરથી જોઇશું, તો ૧, ભુખમરો, ૨, પુષ્ટી નહિ આપે એવો ખોરાક, ૩, મુફલેસી, ૪, દલિદ્રતા, ૫, વસ્વાટને લાયક નહિ એવાં મકાંનમા વસ્વાટ, ૬, ગર્ભસ્થાંનની અમુક પીડાકારી, ૭, ધાતુ ક્ષય, યાને લાંબા વખતનો લ્યુકોરીયા, ૮, શરીરને તાવી નાખે એવી કોઇ પીડાકારી, (wasting disease.) ૯, ખસી, વિગેરે દરદોથીબી બંને જાતીમા એ ફેરફાર થવાનો નક્કી 'સંભવ રહે છે.

સ્ત્રી અને પુરૂશની ખુબસુરતી દિપાવનારા શરીરના ભાગો.

સ્ત્રી-અંગને પુરૂશ સાથ સરખાવતા શારિરીક ફેરફારોમા એક બીજો જાણવા જોગ ફેરફાર સ્ત્રી જાતમા થવાની જે વળાંણ રહે છે, તે એ છે, કે સ્ત્રી મોટી (adult) થતાંજ તેણીના બાજુ-દંડ અને હાથના કાંડાં, તેમજ છાતીનો બાંધા ચરબદાર બની ભરાઇને એવાં શોભાયમાંન બનવા માંડે છે, કે જેથી સ્ત્રીની જનક-શક્તિ, અને ખુબસુરતીમાં તેથી વધારો થતો જણાંય છે. એજ વખતે " ગ્લુટીયસ મેકસીમસ" ને નામે ચીત્રમા દેખાડેલાં મસ્લ્સ, (જુવો ચીત્રમા નંબર 10) અને ' બાઇસેપ્સ ફેમોરીસ ' (જુવો ચીત્રમા નંબર 12) પણ ચરબીના ગંઠાવાથી ભરાવદાર થવા માડે છે. એવા ફેરફાર પુરૂસ અંગમા મોટપણમા થવાનો સંભવ રહેતો નથી, અને જો થાય છે, તો તે જુજ પ્રમાણમાજ થાય છે.

હિલવી શકતું નથી; અને શરીરની ચાંમડીને હિલવવાની કસ્સી જરૂર આદમીને પડતી પણ નથી, સબબ આદમી પોતાના હાથોનો ઉપયોગ કરી શકે છે. તોપણ આદમીના ચેહરા ઉપર કુદરતે એવા 'મસ્કસ'ની બક્ષેસ કરેલી છે, જેથી આદમી પોતાના ચેહરાની ચાંમડીને કાંઇક દરજ્જે હિલવી શકે છે. આ 'મસ્કસ' આંખોની બાજુએ, ગાલોની ઉપર, તથા કપાલ ઉપર આવેલા છે, જેથી આદમી ચાહે તે વખતે પોતાની મરજી પ્રમાણે પોતાના ચેહરાને, તેમજ કપાલને હિલવી કે કરચલી ચડાવી શકે છે.

આંમ ફેલાઇ જવાની સરેરાસ વગાંણ પુરૂષો કરતાં સ્ત્રીઓમાં વધારે હોય છે. વળી એવુંબી નક્કી કર્યું છે. કે પુરૂષ ચાલીસ વરસની ઉંમર સુધી વજનમા વધે છે, ત્યારે સ્ત્રી જાત કોઇ કોઇ વખત લગભગ પચાસ વરસ સુધી વજનમા વધતી જાય છે.

સ્ત્રી અને પુરૂષનાં વજન વધવાની મુદત.

*   *   *

મીત્ર મેહરબાંન, માફ કરજો. 'મસ્લ્સ' અને 'નર્વ' વિશે બોલતાં, હું તમુને જુદી-બાબદ સંભલાવવા લાગ્યો.

શરીરની ઉપર આવેલા "મસ્લ્સને" માટે બોલ્યા પછી, શરીરની ચાંમડીની સાથે લાગેલા ચોક્સ જાતના 'મસ્લ્સ' માટે કાંઇક જાણવું જરૂરનું છે. ઘોડા, બલદ વિગેરે ચોપગાં જાનવરોમા એવા 'મસ્લ્સ' હમેશાં ઘણુજ મોટાં પ્રમાણમા ખીલેલા હોય છે.

એ 'મસ્લ્સ' એટલાજ માટે કેટલાંક જાનવરોને કુદરતે અપેલા હોય છે, કે જેની મદદથી તેઓ પોતાના મોહોડાં કે બદન ઉપર જો માખ કે એવાંજ બીજાં જંતુ યા જાનવરો બેસે, યા કોઇઓ વસ્તુ શરીર ઉપર ચિટકી બેઠી હોય, તો શરીરના તે ભાગ ઉપરની ચાંમડીને મરજી આવે તેટલી જોરથી તે હિલાવી શકે. કે જેથી ચાંમડી ઉપર જે કંઇ લાગેલું હોય તે નિકળી જાય, યા કોઇ જંતુ કે જાનવર બેઠું હોય, તો તે ઉડી જાય આ 'મસ્લ્સ' ને તબીબી ભાશામાં "પેનિક્યુલસ-કારનોસસ કહે છે. વાચા વગરના જાનવરોને કુદરતે, મેહેર કરી, તેમનુ રક્ષણ કરવાનુ હથીઆર તેઓને સપુરદ

ઉત્પત્તિ થતું નથી, અને [illegible]
આત્માને પછી ખબર નહીં. [illegible]
થાય છે. તેમજ [illegible]
રહેલી છે, જેથી [illegible]
ઉત્પત્તિ થાય છે. [illegible]
ખ્યાલ ઉપર આવેલ છે. [illegible]
ખરાબ પ્રમાણે [illegible]
બતાવી શકે છે.

પત્ર ૫ મું.

મરદની જીંદગીના છ તબક્કા.

સદા મેહુરબાંન રફીક

આદમીના શરીરની રચના, એટલે શરીર માંહેલાં હાડકાં, અને માંસના લોચાની રચનાનો ઉપર ટપકેનો ખ્યાલ મેં રજુ કીધો છે. પણ હાડકાં અને માંસના લોચાથી બનેલું આદમી, એ બે તત્વોની મદદથી જ જીવી શકતું નથી. હજી તો શરીરની અંદર આવેલાં અવયવો, શરીરમા ફરતાં લોહી, અને શરીરમા ફેલાએલાં ગ્નાંન તંતુ વીશે કાંઇક જાણવાનું રહ્યું છે. તે સઘળાં વિશે હું મારાં આગલાં [1]પુસ્તકોમા સંબાંણુથી લખી ગયો છું, એટલે તે વિશે ફરી લખવાની હવે જરૂર રહી નથી. હવે આ પત્રમા મરદની જીંદગી અને તેના જમાના વિશે કાંઇક ખુલાસો કરી આપણ આગળ ચાલશું.

ઘડપણ આવતાંજ આદમીના—બી કે પુરૂશના—હાડ ધ્રુજવા માંડે છે. કારણ?

કારણ, હવે મોત તેને પકડી જશે! હવે તેને મરવું પડશે! અને ખચીત હવે તે મરવાનુંજ! દુનિયાનો એજ એક રસ્તો છે. તેનો નાશ નક્કી તો છેજ, પણ મોતનો ત્રાસ ઘણોજ ... ભારે છે! તેના નામથીજ આદમીના હાડ ધ્રુજે છે!

[1] જુઓ. મા. પુસ્તક ૧લો ખવતેન, બીજી આવૃતી.

સર એડવર્ડ કોક જ્યારે વૃધ અવસ્તાને સબબે ઘણોજ નબળો થઇ પડયો, ત્યારે તેના અંગત મીત્રોએ બે ત્રણ વિદ્વાંન તબીબોને બોલાવી મંગાવ્યા, અને સર એડવર્ડ કોકની તબીયત માટે ચાંપતો ઇલાજ લેવા તેમને ઘણોજ આગ્રહ કીધો. સર એડવર્ડ કોકે પોતાના તબીબો આગળ મુન્જતે અવાજે કહ્યું કેઃ—"ડાકટર, મેં જન્મ લીધો ત્યારથી તે આજની ઘડી સુધી એકબી વખત જુલાબ લીધો નથી, અને હવે તે લેવાની મને જરાબી જરૂર નથી; કેમકે મને એક એવું દરદ લાગું પડયું છે, કે જે આખાં અશિયા ખંડની જડબુદ્ધીથી, આખાં આફ્રિકા ખંડના સુંનાની, અને આખાં અમેરિકાના રૂપાની મદદથી, તમો આખાં યુરોપ ખંડના નામીચા વિદ્વાંનોને ભેગા કરશો, તો તેઓથીબી મારૂં દરદ તમો અટકાવી કે આરામ કરી શકશો નહીં. તે દરદનું નામ 'ઘડપણ' છે!"

મીત્રો, આદમીની જીંદગીનો જમાનો જુદા જુદા ભાગોમાં વેંહચાઈ ગયલો છે. જીંદગીનો દરેક તબક્કો તેની નિશાંણીઓ ઉપર-થીજ જણાઈ આવે છે. આ નિશાંણીઓ શરીરની ઉપર પ્રગટ થએલી આપણું બાહારથી જોઈ શકીએ છીએ. પરંતુ શરીરના ભિતરમાં થએલા ફેરફારોને તે નિશાંણીઓ બતાવતી હોય છે.

સ્ત્રી-પુરૂશની જીંદગીના [illegible] તબક્કાઓ

દરેક સ્ત્રી પુરૂશની જીંદગીને [illegible] [illegible]

સ્ત્રીઓની જવાંની અને જોબનના જમાનાનો તબક્કો ૧૨ થી ૧૪ વરસે શરૂ થાય ૨૦ થી ૨૨ કે ૨૫ વરસે સંપુર્ણ થઇ રહે છે, અને પુરૂષોમા ૨૪ થી ૨૫ વરસે સંપુર્ણ થાય છે. અલબતાં ઠંડા તેમજ ગરમ મુલકોની આબોહવાની અસર, સ્ત્રી-પુરૂષની જીંદગીના આ તબક્કા ઉપર હંમેશ થતી રહે છે.

એ ઉમર પછી એક જવાંન, પુરૂષ વેશમાં આવેલો કહેવાય છે. આપણ તેને 'ભાટીઓ' યાને બાયલો કહીએ છીએ. એને ઇંગ્લીશમાં "મેનહુડ" કહે છે. ચાળીસ કે પચાસ વરસની ઉમરે [illegible] ભાટીઓ યાને પુરૂષ ગણાય છે. [illegible] ભાટીઓ [illegible] તે [illegible] એટલે તેનું [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] ઉપર આધાર રહે છે.

[illegible]

૧, બાળ અવસ્થા.
૨, કુમાર અવસ્થા.
૩, પૌગંડ અવસ્થા. પાંચથી દસ વરસ સુધી.
૪, કિશોર અવસ્થા. દસથી પંદર વરસ સુધી.
૫, યૌવન અવસ્થા. પંદરથી ત્રીસ વરસ સુધી.
૬, પ્રૌઢ અવસ્થા. ત્રીસથી પચાસ વરસ સુધી
૭, વૃદ્ધ અવસ્થા. પચાસથી વધુ વરસ.

THE YOUNG OLD PERSONS.

કુદરતે નિર્માણ કરેલા નિયમ ઉપર જેઓ અમલ કરે છે, તેઓ પોતાનું ઘડપણ ઘણા વખત સુધી જાહેર થતું અટકાવી શકે છે. ઘણુંકોએ જોયું હશે, કે કેટલાંક મરદો, તેમજ ઓરતો, પચાસ વરસની ઉમરે સીત્તેર વરસ જેવાં ઘરડાં થઈ ગયેલા દીસે છે, અને કેટલાકો સાઠ વરસની ઉમરે પુગેલાં હોવા છતા પીસ્તાલીસ વરસ જેટલાં મોટા લાગે છે એવા આદમીઓ સો વરસની ઉમરે લગભગ એંસી વરસના ઘરડા દેખાય છે.

સારે નસીબે દાંતના ડાકટરો એવી વખતે આદમીજાતના રક્ષણ માટે તેમની મદદે આવે છે. કોહી ગયલા દાંતને તેઓ સાફ કરી પોતાની કુશળતાથી સોના રૂપાંથી પુરી એવા બનાવે છે, કે તેઓ કુદરતી દાંતોની ગરજ સારે છે. વળી પડી ગયેલા દાંત કે દાઢની જગ્યાએ નવા દાંત મુકી આપે છે, જેથી ખોરાક ચાવવાનું કામ સેહલ થઈ પડે છે.

દાત વગરના માનસોએ કેમ ખોરાક ખાવો?

જો દાતના તબીબોની મદદ મળી શકે નહિ, અથવા તો દાંતના તબીબોની મદદ કોઈથી લેવાઇ શકાતી ન હોય, તો દાંત વગરના આદમીઓએ, દરેક ખાધાની વસ્તુના, મોહોડાંમા લીધા આગમચ, ઘણાજ બારીક ટુકડા કરાવી, અને જો બની શકતું હોય તો ખોરાકને બારીક કુટાવ્યા પછી, ચાવીને હમેશાં ખાવા. ધ્યાંન રાખવું કે ખોરાક મોહોડાંમા મુકી કદીબી ગળી જવો નહિ, પણ સારી રીતે ચાવી વગોળીને પછીજ ગળી જવો.

જાડકોને બે બોટ.

FAILURE OF MUSCULAR POWER

ધડપણમા શરીરનુ શક્તિહીન થવું.

ઘણીકે વાર ધડપણમા હાથ અને પગ ઉપરના મગસ્સ નબળા પડી ઝુલતા પડે છે, યા તો ચીમળાઇ જાય છે આજુના ભાગેમાં [illegible]. [illegible] ભાગેમાં મગજ મગસ્સ, પગના [illegible]. [illegible] પડી ઢિલડા ખાતાં હોય એમ [illegible] છે, અને [illegible] લાગે છે. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

DETERIORATION OF BRAIN AND NERVE STRUCTURE.
ઘડપણમાં મન અને મગજની બગડતી હાલત.

ફક્ત શરીર માહેલાં અવયવો અને મરક્સો ઘડપણમા નબળાં થઇ આદમીની એવી હાલત કરે છે, એમ નથી. કોઈ વખત એ બિમારીઓની સાથે ભેજાં અને જ્ઞાનતંતુની હાલત પણ તેવીજ નબળી થઇ જાયે છે. ઘડપણમા જ્યારે ભેજાંને નબળાઇ લાગુ પડે છે, ત્યારે દરદી મોટે ભાગે ભાન ભુલો બને છે. તેની યાદદાસ્ત શક્તિ બરોબર કાંમ કરી શકતી નથી, અને પોતાનુ બોલેલું, કે કહેલું તે જરાબી યાદ રાખી શકતો નથી. તેનો સ્વભાવ બિલકુલ બગડી જાયે છે, અને જે કાંઇ તે કરે છે, તેની જોખમદારીનુ તેને સેહેજબી ધ્યાંન રેહેતું નથી. આ ફેરફાર પેહલાં ઘણુંજ ધીમે ધીમે, કોઇનુબી ધ્યાંન ખેંચાયે નહિ એવી રીતે શરૂ થવા માંડે છે, અને છેવટે તે એકદમ પ્રગટી નિકળે છે. અનુભવી તબીબો આ ફેરફારને ઘણી વખત શરૂઆતમાંજ પારખી કાહાડે છે.

ઘડપણની પીડાકારીના ઇલાજો. મગજ અને જ્ઞાનતંતુની ઉપર દરશાવેલી ઘડપણની પીડાકારી જો કે બિલકુલ સાફ થઈ શકતી નથી, પણ લાયેક સારવારથી જીંદગી બેશક લંબાવી શકાય છે. દરદી અગર જો નોકરી ધંધો કરતો હોય, તો તેના મનને શાંતી આપવા માટે હવાનો ફેરફાર કરવા માટે કોઈ લાયેક જગ્યાએ તેને લેઇ જઇ રાખવો. મુસાફરી કે સેહલસપાટ કીધાથી તેના મગજ ઉપર થાયેલી અસરમા કાંઇક સુધારો થવાનો મોટો સંભવ રેહે છે. યાદદાસ્તની ખરાબી, સમજશક્તિનુ બગડી જવું, એ સર્વે હાલત એવા ઉપાયો લીધાથી સુધરવા માટે છે, અને દરદીની જીંદગી લાંબી થઇ શકે છે.

જેમ જેમ પોતાનુ ભુખી ભણ બગડતું જાય છે, પોતાની સમજણ અને ચેન તથા સમજશક્તિ ઓછાં થતાં જાય છે, અને પોતાનુ

એના ઇલાજ તરીકે આ નિયમ હંમેશાં યાદ રાખજો, કે ઠંડી તેમજ સરદીની મોસમમા ઘરડાંઓએ હંમેશાં ઘરમા રહી અંગમા ગરમી લાવવા માટે સઘડીનો ઉપયોગ કરવા ભુલવું નહી. ઘણાક જઇફો જેઓ ઠંડી કે સરદીની મોસમ દરમિયાંન, શરીરને ગરમ રાખવા માટે એવા ઇલાજો અખત્યાર કરતાં નથી, તેઓ ખાંસી (બ્રોન્કાઇટિસ) ન્યુમોનિયા, (ફેફસાં ઉપર સોજો) યા હાર્ટની ઉપર સોજો (કાર્ડાઇટિસ) થયાથી મરી ગયેલાં જણાયાં છે.

ઘડપણમાં કબજીઆતનો મરજ.

વળી એ ઉપરાંત ઘડપણમા આતરડાં ઘણીકવાર નબળાં પડી જાય છે. જવાંન ઉંમરમા ખોરાકને હજમ કરવા માટેજે શક્તી આતરડાંમા હોય છે, તેટલી શક્તી ઘડપણમા રહેતી નથી. એનુ પરીણાંમ એ આવે છે, કે વૃધ ઉંમરે કબજીઆતનો મરજ લાગુ પડે છે.

વૃધ ઉમરે લાગુ પડેલી કબજીઆતના ઇલાજ બરગર્દ કરતા જતાં, નફા કરતાં નુકસાંન થવાનો સંભવ મોટો રહે છે.

દાખલા તરીકે ઘડપણમા લાગુ પડેલી કબજીઆતની બિમારી મટાડવા ઘણાક તબીબો કબજીઆતને તોડે એવો યાને જુલાબ લાવે એવી ખાસિયતનો ખોરાક ખાવાની, તેમજ ઝાડો લાવવા માટે સફનામા આપવામા આવતી પીચકારી, તથા નરમ પ્રકારનો કોઇબી જુલાબ દરદીને આપવાની રિઝ્મ તૈયાર ધરાવે છે

૨,—મા કે બાપ, અથવા તો તેમના મા–બાપના મા–બાપ, એ બંનેમાંથી એક જણ લાંબી જીંદગી ભોગવી ગયાં હોય.

આખું શરીર બિલકુલ નિર્બળ અને સુસ્ત થઇ પડેલુ ક્યારે દરદીને લાગે છે, ત્યારે તે નિરાશ થઇ, ભાંનભુલો બની, એક ખુણે પડી રેહવાનું તે વધારે પસંદ કરે છે. પોતાની ખરી હાલત તે હવે સમજે છે, અને જો કોઇ તેને પજવે કે ઉશ્કેરે છે, તો તેના બબડાટ અને ગુસ્સાનો પાર રેહતો નથી.

ઊપર
ત્યવહ્ર ફ્રેન, બુધ્ધી બળ, સમજશક્તિ, એ સર્વેની ઘડપણમા કેવી બુરી હાલત! જે જાહેરમા જાણીતાં, પંચમા માનીતાં, અને લોકપ્રિય, તેની ઘડપણમા આ કેવી દયાજનક હાલત!

વાર્તાની સર્વથી પેહલી જરૂર એવાં દરદીને હોય છે. બાગ બગીચાના ઝાડો કે ફુલોની ઘટા વચ્ચે ફરવા–હરવાનુ નિયમીત આવુ કીધાથી, જરૂપત થાય એવો હલકો ખોરાક લીધાથી, દીલ કે મન ઉશ્કેરાય નહિ એવી ચોપડીઓના વાંચણથી મન વેહલાય, એવી સારવાર ચાલુ રાખ્યાથી મોટો ફેરફાર થાય છે. ઘડપણમા પોતાના નાહનાં દીકરા દીકરીઓ, કે દીકરા દીકરીના છોકરાંઓ, સરવેથી વાહલાં લાગી અને અગત રહિત થઇ પડે છે. તેમની સંગતમા ઘડપણ નવેસરથી રમુજ મેળવી શકે છે, કેમકે તેમને જોઇ દરદીને પોતાની જવાનીના અને બચપણના દીવસોની યાદ પાછી સઝવન થાય છે.

કોઇપણ આદમી લાંબી જીંદગી ગુજારશે કે નહિ, તે પીછાનવાની રીત.

આ વાત ખુલી નથી, કે "લાંબી જીંદગી" વાને જેને ઇંગ્રેજીમા લોન્જીવિટી કહે છે, ત મોટે ભાગે બાપે ઉતરતું આવે છે, અનુભવી [illegible] જેવુ અવલોકન કરી જાહેર કીધું છે, કે નિયમી [illegible] કે પુર્વજો જેઓમા ટેવ છે, તેઓ મોટે ભાગે ઘણુ કરી લાંબી [illegible] ગુજારનારાં હોય છે

૧,—મા કે બાપ, અથવા તો તેમના મા-બાપના મા-બાપ, યા બંનેમાથી એક જંન લાંબી જીંદગી ભોગવી ગયાં હોય.

૨,—પોતે શાંત સ્વભાવનો, સંતોશી, અને ખુશ મિજાજનો હોય.

૩,—શરીરના સઘળા ભાગો સંપુર્ણ ખિલેલા અને એકાકાર હોય. છાતી ખિલેલી, હાથ પગનો બંદોબસ્ત સંપુર્ણ, ફરાખ ગરદન, અને શરીરના પ્રમાણમા મોટી પેશાંની હોય.

૪,—જાડો નહિ હોય; માસના લોચા ઢીલા નહિ હોય; મેન ચંચળ હોય; અવાજ મોટો અને મજબુત હોય. રંગે ઘણો ગોરો નહિ, તેમજ કાળો પણ નહિ હોય.

૫,—હંમેશાં ઘણું ઉંઘતો હોય, અને ખુશ નિદ કાહાડનારો હોય.

લાગ દુવાગીર

ડી. ધી. ડી.

ભાગ, સ્ત્રીના લોહી કરતાં ઓછો, અને લાલ કાર્પસ્કલ્સનો ભાગ
વધારે પ્રમાણમા હોય છે. આ સબબને લીધે સ્ત્રીનાં લોહી
કરતાં, પુરુષના લોહીની 'સ્પેસિફીક ગ્રેવિટી' પણ વધારે હોય છે. આ
બીના તો ખચીત જાણીતી છે, કે શરીરનો બાંધો જો સુખવારી, તંદુ-
રોસ્ત અને મજબુત હોય છે, તો તેવાં આદમીના લોહીની 'સ્પેસિફીક-
ગ્રેવિટી' પણ વધારે હોય છે. જો બાંધો નબળો હોય છે, તો લોહીની
સ્પેસિફીક-ગ્રેવિટી પણ ઓછી હોય છે. સ્ત્રી-પુરુષના લોહી વચ્ચેનો
આ ફરક ખચીત જાણવા જોગ છે, કેમકે નબળી દેહ અ
કાયનાનની તે કાંઇક કસોટી સમાન થઇ પડે છે.

શરીરમા બગડેલું લોહી સાફ કરવાના ઇલાજો.

લોહી, એ માનસનુ ખરેખર જીવન છે, એમ સમજવું ખો
નથી. કેટલાક ભયકર રોગો જે મરદ કે ઓરતને એક સરખી રી
લાગુ પડે છે, તેમા મોટે ભાગે શરીર માહેલાં લોહીમા તેનો
લાગુ પડેલો હોવાને લીધે હોય છે. એવા પીડાકારી પ્રસંગે તબ
લોહી સાફ કરવાની તજવિજ કરે છે.

ધ્યાન રાખવુ કે પેટની વેઠ કરવા બેઠેલા ઉસ્તાદો જે
એવુ સમજાવે, કે અમુક દવા પીવાથી, કે અમુક વસ્તુના પાક
ખાક ખાવાથી લોહી માહેલો ઝેર નિકળી જઇ ન સાફ થવ
તે વિચાર ખોટો છે, એમ નક્કી જાણજો.

ડાક્ટર મેકનની લોહી સાફ કરવાની એક નવી શોધ.

ખોરાક વસ્તુની બાબત ઉપર ડાક્ટર મકને એવી દલીલ
કરેલી હતી, કે દરેક જણે પાનખર
મોસમમા રસ ખાવાથી સઘરા મુ
અને મુલાયમ લેવા, કેમકે ઇંડીની મો
મ નમના શરીર માહેલુ લોહી ઘણુંજ
જાય છે, માટે તેને સુધારવા અને સાફ કરવાનો એજ એક્યા ઇ

આ દલીલ ગમે તેવી હોય, તો [illegible] [illegible] [illegible] કરવું નામુનાસીબ છે. પણ એ ઇલાજ જો કોઈ [illegible] [illegible] કદાવર આદમી ઉપર અજમાવ્યો હોય, તો બનવા જોગ છે કે તેને કાંઈ નુકસાન થાય નહિ; પણ કોઈ નબળાં આદમીને [illegible] [illegible] મોટું નુકસાન કરે, અને તેની [illegible] મોટો [illegible] [illegible]. કેમકે શરીરમાંથી નિકળી ગએલાં લોહીની ખુટ પુરી થવી મુશ્કેલ પડે.

'એન્ટીડોટ' વડે લોહી સાફ કરવાના ઇલાજ.

આધુનીક વિચારો એવા છે, કે શરીર માહેલું બગડેલું લોહી, શરીરમા 'એન્ટીડોટ' દાખલ કરી તે વડે સ્વચ્છ કરવું. દલીલ એવી થઇ શકે છે, કે બગડેલાં લોહીને સ્વચ્છ કરવા માટે શરીરની અંદર અસ્વચ્છ વસ્તુ દાખલ કરવી, એ બિલકુલ ઉંધો ઇલાજ છે. લોહીને સ્વચ્છ કરવા માટે કાંઈ એવો ઇલાજ કરવો ઘટે છે, કે લોહીમાં જે મલીનતા હોય, તે તેમાંથી બાહાર નિકળી જાય.

લોહી માંહેલું ઝેર શરીર બાહાર કાહાડી નાખવાના પાંચ રસ્તા.

લોહીમા જો ઝેર જેવું કાંઈબી હોય, તો તે કાહાડી નાખવા માટે કુદરતે પાંચ દરવાજા આદમીના શરીરમાજ બક્ષેલા છે. એવું કોઇબી ઝેરી તત્વ લોહીમા અગર જો આમેજ થયું હોય, તો તે પાંચે દરવાજા તુરતજ ખુલ્લા કરવાની તબીબો શરૂઆતથીજ તજવિજ કરે છે, કે જેથી શરીર માહેલાં લોહીમા આમેજ થયેલું કાતીલ તત્વ બાહાર નિકળી જાય. એ પાંચ દરવાજા જે કુદરતે આદમીને અર્પણ કરેલા છે, તે (૧) ફેફસા (Lungs) ૨, કલેજું, (Liver) ૩, ગુરદા, (Kidneys) અને ૪, આંતરડાં (Bowels) તથા ૫, ચાંમડી છે. આદમીના લોહીની અંદર ઉતપન થતી કોઇબી પ્રકારની મલીનતા, શરીરમાથી બાહાર કાહાડી નાખવાનો જે

ભાગ, સ્ત્રીના લોહી કરતાં ઓછો, અને લાલ કોર્પસ્ર વધારે પ્રમાણમા હોય છે. આ સબબને લીધે કરતાં, પુરૂશના લોહીની 'સ્પેસિફીક ગ્રેવિટી' પણ વધારે બીના તો ખચીત જાણીતી છે, કે શરીરનો બાંધો જો [illegible] રોસ્ત અને મજબુત હોય છે, તો તેવાં આદમીના લોહીની [illegible] ગ્રેવિટી' પણ વધારે હોય છે. જો બાંધો નબળો હોય [illegible] સ્પેસિફીક–ગ્રેવિટી પણ ઓછી હોય છે. સ્ત્રી–પુરૂશના [illegible] આ ફરક ખચીત જાણવા જોગ છે, કેમકે [illegible] કાપનારની તે કાંઇક કસોટી ગમાંન થઇ પડે છે.

શરીરમા બગડેલું લોહી સાફ કરવાન [illegible]

લોહી, એ માનસનું ખરેખર જીવન [illegible] નથી. કેટલાક ભયંકર રોગો જે મરદ કે [illegible] લાગુ પડે છે, તેમા મોટે ભાગે શરીર માટે લાગુ પડેલો દોશને લીધે હોય છે. એની [illegible] લોહી સાફ કરવાની તજવિજ કરે છે.

ધ્યાન રાખવુ કે પેટની પેઠ કરવા [illegible] એવું સમજાવે, કે અમુક દવા પીધાથી [illegible] ખાક ખાધાથી લોહી માંદું એક [illegible] તે વિચાર ખોટો છે, એમ [illegible] [illegible]

[illegible]

ડાક્ટર બેકનની લોહી સાફ કરવાની એક નવી રીત.

[illegible]

(૩) ત્રીજો ઇલાજ, લીવર યાને કલેજાની ચલવલ વધારવાનો છે અને તેજ રીતે (૪) ચોથો ઇલાજ આંતરડાં અને (૫) મો ઇલાજ ગુરદાની ચલવલ વધારવાથી થાય છે. આ ઇલાજો અગર જો ઘર બેઠેજ કરવા હોય, તો દરદીએ જેમ બને તેમ ગરમ પાંણી પીવાનુ ચાલુ કરવાથી થઇ શકે છે. પણ એ ઇલાજ સાથ કોઇ હોશીઆર તબીબની સલાહ લીધાથી મોટો લાભ થવાનો સંભવ રહે છે.

લોહી સાફ કરવાનો એક જરમન ઇલાજ.

આગળા વખતના જરમન તબીબો, પાણી વડે દુખ-દરદ સાફ કરવા માટે આ ઉપલો ઇલાજ અમલમા મેલતા હતા, અને તેથી દરદીની હાલતમા મોટો ફેરફાર થતો હતો, એમ જણાવવામાં આવે છે. ડાકટર પ્રેસનીટ્ઝ બાર મુકી એવી રીતે કહે છે, કે લોહી સ્વચ્છ કરવા માટે, આખા દીવસમા ઓછાંમા ઓછાં બાર, અને વધનામા વધના વીસ ગ્લાસ પાંણી પીધાથી ફાયદો થવાનો સંભવ રહે છે.

હોજરી કલેજુ, અને ગુરદાને સાફ કરવા માટે પાણીનો ઇલાજ ઘણોજ અજાયબ કરવા જોગ છે.

'બ્લડ-પ્યુરીફાયર,' તેમજ 'ટૉનિક' ને નામે જણાયેલા સઘળા પેટન્ટ દવાઓના જાહેરને ખબરદાર [illegible] ઉપરના અસરકારક હોતા નથી, એ ધ્યાનમા રાખવુ

પત્ર ૭ મું.

MAN AND WOMAN.

સ્ત્રી અને પુરૂશના બાલ, ગળાં, અને અવાજ વિશે.

માનવંત મીત્ર—

મારાં આગલાં પુસ્તક ઓનો સાગો સક્ષાત્કારમાં બાલ મારે મેં બે પેપો લખ્યાં, ત્યારે મને સેહજબી એનો ખ્યાલ નહિ હતો, કે સ્ત્રી અને પુરશની શરીર રચનામાં જે જે અવસ્થાભેદ કુદરતે સમાવ્યાં છે, તેમાં બાલ જેવી અમુલ્ય બેહેસમાં પણ કુદરતનો અનદીઠ હાથ, કાંઈક ભેદભર્યા રીતે કામ કરી રહેલો છે.

આદમીના બાલ, બાલના રંગ, અને આદમીનુ શરીર, એ ત્રણેતે વધને એક બીજા સાથ ઘણો સંબંધ હોય છે. જાનવરી દુનિયા તરફ નજર કરતા તો માલમ પડે છે, કે બાલવાલાં જાનવરોના તેમના બાલના રંગ, જાતી ભેદ દેખાડવા મારફત સહાયભૂત છે.

બાલની વધ, અને તેની અજાયબીઓ!

ઘણે જાનવરોના શરીર ઉપર બાલ હોય છે અને તેઓનો આકાર કરતા વધારે સુંદર રંગના અને અજાયબ હોય છે. પણ માલમ કેટલાક

તેવું કસ્સું હોતું નથી. ખરી વાત છે કે પુરૂષના ચહેરા ઉપર બાલની વધ ચોકસ ઉમરે થવા માંડે છે. પણ બીજા હાથ ઉપર સ્ત્રીના માથાં ઉપરના બાલની વધ પુરૂષ કરતા અતિશય વધારે મોહટી હોય છે. સિલોનના વતનદારો-સિન્ગાલીસ લોકો-મા પુરૂષો આપણા દેશની સ્ત્રીઓ જેવા લાંબા બાલ માથા ઉપર રાખી, તેના અંબોડા વાળી તેની જાતનથી જાળવણી કરે છે; પણ તેમની સ્ત્રીઓના માથાંના બાલ તેમના પુરૂષો કરતાં પણ વધારે લાંબા હોય છે.

પોતાની ઉત્તર હિન્દુસ્થાનની મુલાકાત દરમ્યાન આ અહના લખનારને એક જાણીતી ગાયક સ્ત્રીનું સંગીત સાંભળવાની તક મળી હતી. આ સ્ત્રી કદમા લગભગ પાંચ ફીટ જેટલી ઉંચી હતી. તેણી પોતાના માથાના લાંબા બાલ માટે તે શેહરમા ખાસ કરી જાણીતી હોવાને લીધે, તેણીના બાલ જોવાની ખાહેશ દેખાડતાં માલમ પડયું હતું, કે તેણીના બાલ, તેણીના પગની એડીથી સુમારે બે કે ત્રણ ઇન્ચ ઉંચે રેહતા હતા. સ્ત્રીઓમા એટલા લાંબા બાલ જવલેજ જોવામા આવે છે.

પુરૂષોને માથે ટાળ પડવાની જે તબેદ હોય છે, તેવી તબેદ સ્ત્રીઓમા મોહડે ભાગે હોતી નથી. બનવા જોગ છે, કે સ્ત્રીઓને માથેના બાલ એક યા બીજાં કારણે ખરવા માંડે છે. પણ પુરૂષોને માથેથી જેમ બાલ ખરી જાય છે, અને જેને તબીબો 'એલોપેશીયા' (Alopecia) કહે છે, તેવી પીડાથી ઓરતો ઘણી જવલેજ હેરાન થાય છે. શરીર ઉપર ઉગતા બાલની વધ નજર કરતા માલમ પડે છે, કે પુખ્ત દેહના પુરૂષોના શરીર ઉપર બાલનો ગ્રંથ ખાસ કરી વધારે હોય છે, પણ સ્ત્રી જાતિના શરીર ઉપર ઉગતા બાલની વધ, પુરૂષોના કરતાંબી ઓછી હોય છે. એ રીતે બાલની રચના સ્ત્રી-પુરૂષ વચ્ચે પડતો ફરક, બતાવી દેહ દેખાડે છે.

બગલને, સીનેનો જેટલો મુછ અને દાઢી કે જેનીવાટી ફોઝે

છે, તેટલો એક બરમુછીયો મરદનો ચેહરો શોભતો નથી. ગુજરાતમા એક કહેવત છે, કે

"મરદ મુછાળો–બલદ પુંછાળો."

એટલે મરદની શોભા અને મરદી તેની મુછમા છે; અને બલદની શોભા તેની પુછડીમા છે. જાતી ફરક દેખાડવા માટે કુદરતે કેવી એમુળ બક્ષેસ આદમીને કરી છે !

એક દાઢી કે મુછવાલી સ્ત્રી, નહિ મરદ કે નહિ ઓરત જેવી બેડોળ લાગે છે. તેમજ એક મુછ કે દાઢી વગરનો મરદ શું એક બાયલા જેવો નથી લાગતો? ગમે તે હોય, પણ મરદની મરદી અને શોભા તેની મુછમાજ સમાયલી છે, એમા તો જરાબી શક નથીજ.

બાલના જુદા જુદા રંગ અને જુદી જુદી જાત.

આપણા દેશમા એકજ જાતના રંગના બાલ, સ્ત્રી તેમજ પુરૂષને માથે જણાય છે. આ દેશમા કાળા બાલ દરેક જનને માથે હોય છે. કવચીતજ તે આછા–કાળા હોય છે. પણ યુરોપીયન પ્રજામા બિલકુલ કાળા બાલ ઘણાજ ઓછા, બલકે જવલેજ હોય છે. તેમના બાલ કાળા હોતા નથી, પણ અનેક રંગના હોય છે. લાલ–ઘેરા (Chestnut), બુરા (Brown), બદામી (Tawny), સનને રંગના (flaxen) વિગેરે હોય છે. એ માહેલા કેટલાક રંગ આંખોને કચવાટ ઉપજાવે એવા હોય છે. લાલ–ઘેરા રંગના બાલ, જે ઘણાજ ઓછા પ્રમાણમા જણાયે છે, તે મોટે ભાગે આંખોને ઘણાજ અનગમતા હોય છે. એવા રંગના બાલમાથી નિકલતા અમુક વાસને લીધે, તે ઘણાજ અનગમતા થઈ પડે છે.

આદમીઓની જુદી જુદી જાતમા બાલડાંપણુ.

પચાસ વરસની ઉંમરે પુગતાં ઘણીક વાર બાલ ખરવા માંડે છે, અને પુરૂષનુ માથું આખે વખત બોડકું થવા માંડે છે. પણ બાલ જેને જન્મથી ગમ્યા હોય, તો પરપણ સુધી તે જેવા ને તેવા રહી શકે છે.

સિધીઓ અને અમેરીકનો જવલેજ બોડકા હોય છે, પણ યુરોપીયનો તો ઘણીક વાર ત્રીસ વરસમા બાલ ખરી જવાથી બોડકા થઇ જાય છે. યુરોપીયન પુરૂશો જો કે બોડકા બને છે, ત્યાં આ વાત જાણવા જોગ છે, કે યુરોપીયન સ્ત્રીઓ જવલેજ બોડકી બને છે. એકજ દેશની આબોહવામા જન્મી, વસી, અને મોહટાં થયલાં સ્ત્રી પુરૂશો વચ્ચે કેવો ફરક !

મરદમા મરદીની નિશાંણી.

મરદોમા મુછ જેમ મરદીની નિશાંણ છે, તેમ મરદીની નિશાંણ તરીકે કુદરતે એક બીજી બક્ષેસ મરદને જે કરી છે, તે દાઢીના બાલ છે. કોઇબી સ્ત્રીને કુદરતે દાઢીના બાલ બક્ષવા ના પાડી છે. તોપણ દુનિયાના ઘણાક મુલકોમા મરદોને બિલકુલ દાઢી ઉગતીજ નથી! ઓસ્ત્રેલીયનોમા તેમજ આરીયન અને સેમાઇત પ્રજામા દાઢીનો વધ ઘણીજ વિશેશ હોય છે.

મગોલીયન અને કેટલીક અમેરીકન પ્રજાઓના લોકોને દાઢી જવલેજ ઉગે છે. વળી કેટલાક મુલકોમા મરદોને ફક્ત મુછજ ઉગે છે, પણ દાઢી જેવું જરાએ ઉગતું નથી.

ફ્રાંસવનો, ઇરાનીઓ, અને સ્કેન્ડીનેવિયનો, એ ત્રણે પ્રજાઓના મરદોને ઘણીજ સુંદર, અને રોનકદાર દાઢી હમેશા ઉગે છે. મરદને દાઢીની બક્ષેસ કુદરતે તેના દમામ અને ઇજ્જત માટે કરી છે. મરદનો ચેહરો દાઢીથી જેટલો દમામદાર દેખાય છે, તેટલો સ્ત્રીનો ચેહરો દાઢીથી કાળો કદરૂપો જેવો થઇ પડે છે. તેથીજ સ્ત્રીઓ અંગરખું પછી, દાઢીની બલા દુર કરાવવા અનેક ઇલાજો કરે છે

આ ઉપરથી જણાય છે, કે મરદના ચેહરા ઉપર મુછ અને દાઢીના બાલ એક સરખા રીતે ઉગે છે, પણ એ બન્ને બાલો

એકસરખા રંગના કદીભી હોતા નથી. બારીકીથી તપાસતાં જણાશે, કે દાઢીના બાલનો રંગ માથાં અને મુછના બાલના રંગ કરતાં સેહજ ખુલ્લા રંગનો હોય છે.

બોડકાંઓનો મુલક !

એક જાણીતા મુસાફરે પોતાના પ્રવાસ દરમ્યાંન અનુભવ્યુ છે, કે ઓસ્ટ્રેલીયાના પુર્વ કિનારા ઉપર એક ચોકસ જાતના લોકનો ટોળો વસે છે, જેઓના સ્ત્રી તેમજ પુરૂશો જનમથીજ બોડકાં હોય છે.

બાલવાલા મરદો માટે બાયડીઓ નથી !

જેમ દુનિયાના જુદા જુદા મુલકોમા મુછ અને દાઢીને મરદીની નિશાંણ તરીકે ગણી, સ્ત્રીઓ તેવા મરદોને પરણવા રાજી થાય છે, તેમ વળી કેટલાક મુલકોમા મરદોની દાઢી તરફ સ્ત્રીઓ ધિક્કારની નજરથી જોઇ તેઓને પરણવા ખુલ્લી રીતે ના પાડે છે. આર્જેન્ટાઇનાના મુલકમા વસ્તી અમુક પ્રજાના મરદો, પોતાની દાઢીના બાલ હંમેશા ટુપી કાહાડે છે, અને ઉગવા દેતાજ નથી. કાલમુક અને માવરી લોકોમા પણ એવોજ રેવાજ ચાલુ છે, અને તે લોકમા એની એક સંસારી કેહતી છે, કે "બાલવાલા મરદો માટે બાયડી છે જ નહી." "There is no woman for a hairy man."

મરદની મુછ ઉપરથી તેના લક્ષણ જાણવાની રીત.

મુછ અને દાઢી, એ બંને મરદની ખુબસુરતીમા વધારો કરનારી કુદરતી બક્ષિસ છે. એ બંનેમા મરદોની મરદી, અને તેની જબરી જાતીનો જબરો પુરાવો સમાયલો છે. અને એટલાંજ માટે મુછ કે દાઢી જ્યારે સ્ત્રીઓને ઉગવા માંડે છે, ત્યારે તે સ્ત્રી, નહિ સ્ત્રી કે નહિ મરદ જેવી દેખાય છે. એટલા માટેજ ઇંગ્રેજીમાં કેહની છે કે :—
"A bearded woman greet with stones"

મરદની મુછ ઉપરથી તેના લક્ષણ જાણવાની રીત.

એક મરદની મુછ તેની ખાસિયતો અને ગુણોનું સાંકલિયું થઇ પડે છે. જ્યોતિશીએ, મસ્તક પરિક્ષકાએ, અને કવીઓએ મુછ ઉપરથી મરદની ખાસિયતો માટે કરેલી અટકલો ઘણીક વાર ખરી પડેલી જણાય છે. મરદની આ મુછમાંથી અજબ ભેદભરમ સમાએલા હોય છે. એક ઇટાલિયન વિદ્વાને મુછમાં સમાએલા ભેદોને, નિચલી લિટીઓ લખી ખુલ્લા કીધા છે, જે મારા ઇમિજી વાંચનારાઓ માટે અત્રે રજુ કરૂં છું.

> "*Black, it bespeaks a manly boldness;*
> *Brown, hot head, and good temper;*
> *Red, witiness; blonde, a noble Soul;*
> *White, a want of vital heat;*
> *Bristle, fury; thick, rusticity;*
> *Coarse, audacity; Scanty, languour.*"

સ્ત્રી સોપેર પુરૂષોની, સ્ત્રીઓના દીલ ઉસ્કેરવાની ગુન્રી.

[illegible] આલા ચિત અંજરીને [illegible] અાંગલાં [illegible] ચિન એવી, [illegible] સ્ત્રીસોપર [illegible] આ બાબત [illegible] સંનિપાત છે

[illegible]

સ્ત્રી અને પુરૂશના ગળાં અને અવાજ.

બાલ પછી સ્ત્રી-પુરૂશના ગળાં અને અવાજ માટે કાંઈક કું ઠીક થઈ પડશે.

જંગલી પ્રજાઓના, તેમજ અતી હળકી જાતની પ્રજાના ગળાં જાગે જોઈએ તેવાં સંપુર્ણ ખિલેલાં હોતાં નથી, એ કારણને લીધે, તેમનો અવાજ ઘણોજ તીણો યાને બારીક (Shrill) અને મોહટો (High) હોય છે. એવાંઓ જ્યારેબી બોલે યા કોઈને કાંઈ કહે છે, તો તેમના ગળાંમાથી નિકલતો અવાજ ઘણોજ બારીક (Shrill) સંભલાય છે. જો તેઓ કોઈને મોહટે સાધે ... છે, યા કંકાસ કે ઝગડો કરે છે, યા પોત પોતામાબી જો કાંઈ ... કરે છે, તો તે એટલો મોહટો અવાજ કાહાડે છે, કે જેના ઉપરથી અવલોકન કરનાર તેમની હાલેત કેવી છે, તે સમજી જાય છે.

અવાજ ઉપરથી શેહરી અને જંગલી આદમીની પરીક્ષા. ગળાંમાથી નિકલતા અવાજ ઉપરથી, એક સ્ત્રી યા પુરૂશની ખરી હાલતની પરીક્ષા તુરતજ થઈ શકે છે. જંગલી સ્ત્રી પુરૂશોજ નહી, પણ શેહરમા વસી સુધરેલાં અને કેળવાયલાંમા ખપવાનુ ડોળ ઘાલનારાંઓની ખરી હાલતની પરીક્ષા, ઘણીક વાર તેમના અવાજ ઉપરથી થઈ શકે છે. પુરૂશ તેમજ સ્ત્રી, અને જાતીઓની ખરી હાલતની કસોટી, તેમનો અવાજ ... જેવું તો એ જણાય છે, કે એવાંઓ પોતાની હાલતનું ... વગર આપોઆપ કરાવે છે.

ગળાંની કેળવણી. ગળાંને ખિલવવાની અને અવાજને કેળવવાની કદર યુરોપિયનોજ સમજે છે. આપણા લોક ગળાંની તેમજ અવાજની ખિલવણી કરવાની વાતથી કેવળ અજાણ છે. "ગળુ તે કેળવાતુ હશે? અને અવાજ

જેમ જેમ આદમી મોહટું થશે તેમ તે ખિલતો જશે!" આવી બેહુદી દલીલ આપણા અજ્ઞાંન લોકો કરતાં જણાયાં છે. પરીઆમમા એક સુંદર રૂપાળી સ્ત્રીનો અવાજ એક "કજીયાખોર–કલાંત" સ્ત્રીના જેવો રહી જાય છે. તે સાધરણ વાત કરે છે, તો પડોસીઓ એમ સમજે છે, કે કોઇ સાથ કજીયો કરતી હશે! અને જો ખરેખર, કજીયો કરતી હશે, તો લોકો તેનો અવાજ સાંભળીનેજ ભડકે છે!

યુરોપીયન પ્રજા પ્રથમથીજ અવાજને કેળવવા અને ખિલવવા પાછળ મેહનત અને જતન લેય છે. દુનિયામા પ્રસિદ્ધ થાવલા સખતા મહાંન ગાયકો, યુરોપિયન પ્રજાએ પેદા કીધા છે. યુરોપિયનોના અવાજ રણકાદાર અને સ્પષ્ટ ખિલેલા હોય છે. તારતર લોકોના અવાજ માટે કહેવામા આવે છે, કે તે ઘણો મોહટો અને ઘણોજ જબરો હોય છે, અને જરમનોનો અવાજ તેથી ઉતરતો આવે છે. અવાજનું ખિલવું, અને કેળવાનુ, એ બને ખરૂં જોતાં, [1]ગળાં માહેલી '[2]કંઠ-પતી' ના ખિલવા ઉપર આધાર રાખે છે.

છોકરા અને છોક-રીઓના ગળાં.

અવાજમા ફેર

જવાંની અને જોબંનના બહારની શરૂઆત જ્યાં સુધી થતી નથી, ત્યાં સુધી સ્ત્રી તેમજ પુરૂષોના ગળાંમા અને તેમના અવાજમા કોઇબી પ્રકારનો ફેરફાર સેહજબી થતો નથી પણ જવાંની શરૂ થતાંજ, અને તેની નિશાંણીઓ જાહેર થવા માંડતાંજ, એ બને ઠેક પડવો શરૂ થાય છે.

...છોકરાઓના ગળા–લેરિન્કસ–છોકરીઓ કરતાં વધારે ...ગે, અને તેમના અવાજમા પણ ફેર પડી જાય છે.

1 Larynx.
2 Vocal Chords.

[illegible]
[illegible] પુસ્તક [illegible]

छोकराओनी माफक छोकरीओनां [illegible]
[illegible] थया त्यां सुधीमां [illegible]
निश्चयनुं पण नथी. छोकरीओनी [illegible]
अवाज ज्यान बाळाओना [illegible] रहे छे.

[illegible] संजोग वर्षे भमी करेला [illegible]

भमी करेला मर- [illegible] नथी. [illegible]
दोना अवाज. स्त्रीओना [illegible]

[illegible] छे, ज्यां तेमना अवाजमां [illegible]
[illegible] बचपनमां [illegible]
छोकराओना सुरीला अने मधुर अवाज, [illegible]
[illegible] —Castrate— [illegible]
[illegible]
[illegible]
छे, [illegible]
संबंध होय छे.

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

પત્ર ૮ મું.

HEREDITY.

ઓથે ઉતરવું.

(વૈદકશાસ્ત્રની નજરે.)

મારા મેહેરબાન રફીક

માનસ જાતની હસ્તી અને નિસ્તીની સાથે, આ ટુંકો શબ્દ "હિરેડિટી" યાને 'ઓથે ઉતરવું' જેટલો ગાઢો સંબંધ ધરાવે છે, તેટલો અને તેવો સંબંધ બીજો કોઈપણ શબ્દ આદમીજાત સાથે સંબંધ ધરાવતો નથી, એમ તમોએ નક્કી જાણવું. 'હિરેડિટીનો' અર્થ જ પણ હાલ તુરત એટલોજ કરીશું. કે "ઓથે ઉતરવું." પણ એવા એક ટુંકા શબ્દમાં કુદરતે જે ભેદ ભરમો સમાવેલા છે, તે જાણવાની કદાપી કે.ક.ની તજવિજ થઈ છે ? વૈદક શાસ્ત્રની નજરે જોતાં એ બાબદનો અભ્યાસ દરેક સમજુ માણસોએ કરવો ફરજીઆત છે, એમ ધારી હું એ બાબદ આજે લખું છું

રોગી અને નિરોગી ઓલાદ કેમ જન્મે છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

વિધ્વાંનને પણ પોતાનુ મત બાજુ મુકી એ સિધાંત કબુલવું પડે છે. સામતી રીતે લેતાં આટલું તો સિધ્ધ થઇ ચુક્યું છે, કે જેવાં મા-બાપ તેવાં તેમના ફરજંન્દ હોય છે, જો કે ઘણી વાર મા-બાપના જેવાં બાળક અવતરતાં નથી; એ વાત ના પાડી શકાતી નથી. કોઈ વાર કદાવર કદના અને ઉંચા બાંધાના મા બાપને પેટે, નાહના અને બટકાં કે ઠીંગણા ફરજંન્દો અવતરે છે.

આ વાત જાણીતી છે, કે એક ખેડુત પોતાના ખેતરમા ઉગતો પાક સંગીન અને ઉતમ પ્રકારનો બનાવવા માટે તે ઉતમ પ્રકારના બીજની વાવણી કરે છે. ફુગાયેલાં કે સડેલાં બીજ વાવી કદીબી સંગીન અને ઉતમ પ્રકારના પાકની આશા તે રાખશેજ નહિ.

તેમજ તંન્દરોસ્ત અને નિરોગી મેંઢાંના સમાગમથી, કદીબી દરદી મેંઢાંની ઓલાદ જનમતી નથી. તેમજ ઉતમ પ્રકારના જાતવંત ઘોડાઓ, અને ઢોરોની ઓલાદ, દરદી અને દુર્બળ નર-માદાની સંગતથી પેદા પડતી નથી. ધ્યાંન રાખવું, કે માનસ પણ એક પ્રાણી છે, અને ઓઘે ઉતરતા વારસાના જે જે નિયમ કુદરતે જાનવરોની ઓલાદની વૃધી માટે સરજેલા છે, તે સઘળા માનસજાતને પણ એકસરખી રીતે લાગુ પડે છે.

દરદી મા-બાપોના ફરજંન્દો તેઓના જેવાંજ દરદી અવતરે છે. તેજ રીતે સુખી અને તંન્દદોરત માબાપોને પેટે જન્મેલાં ફરજંન્દો તેવાંજ તંન્દરોસ્ત હોય છે. જેઓના મા-બાપો લાંબી જીંદગી ભોગવી, મોહટી ઉમરે પુગી મરણ પામ્યાં હોય, તેઓના ફરજંન્દો પણ તેવીજ લાંબી જીંદગી સુધી જીવે છે. એ બીના જોકે ખોટી પાડી શકાતી નથી, પણ કેટલાંક કારણોને લીધે ઘણીક વાર એ સિધાંત ખોટાં પડે છે.

લાંબી જીંદગી ભોગવી મરણ પામેલાં મા-બાપ અને દાદા પરદાદાની ઓલાદનો એક માનસ, કદમા કદાવર અને મજબુત બાંધાનો હોવા

પુરૂશની ધાતુમા વસ્તું આ "બીજ," જેનું ચિત્ર પાછલ આપ્યું છે, તેનો આકાર અને તેની ચળવળ, તથા તેનો ધાટ ઘટમ તપાસતાં માલમ પડશે, કે તે માત્ર એક પુછડીવાલું જંતુ (ટડપોલ) છે. આ જંતુમાંથી ભવિશનું આદમી પેદા થાય છે. તે આદમી, યા તો એક બદમાસ, એક લબ્બાડ, એક ચોર, યા એક લુચ્ચો ખુની નિકલે; યા તો એક "સ્ક્રોફ્યુલા" એક "સિરીલિસ" યા એક "ગાઉટ"ના દરદના ચેપવાલો જન્મે; યા તો એક દીવાનો, યા મુર્ખ જન્મે, યા તો એક સખીદાતાર, ધાર્મિક, એક દેશભક્ત, એક ફિલસુફ, એક વિદવાંન, યા એક મહાંન મરદ કે ઓરત જન્મે. જો એક બાપના લોહીમા ઉપલી ખાસિયતો માહેલી એક ખાસિયત હોય, યા ઉપલા દરદો માહેલાં એકબી દરદનો ચેપ તેના લોહીમા આમેજ થયેલો હોય, તો તે તેના ફરજંદોને લાગુ પડ્યા વિના રહે એમ નથી.

પુરૂશની ધાતુમા વસ્તું જંતુ. તેમાં શું શું હોય છે?

આ સિધાંત વૈદકશાસ્ત્રની છેલ્લાંમા છેલ્લી શોધ ખોલનું પરીણામ છે. અને તેટલાં માટે મા-બાપો, જેઓ પોતાની ઓલાદને બિલકુલ નિષ્કલંક અને નિરોગી ઉતપંન થયેલી જોવા ચાહતાં હોય, તેઓએ ખાસ કરી ધ્યાંનમા રાખવું ઘટે છે.

સ્ત્રી-પુરૂશે પરણવા આગમચ રાખવી જોઇતી સાહુચેતી.

ખાસ કરી આ વંશ પરંમપરાથી ઉતરી આવતાં દરદોથી પયેદા થયલી ઓલાદના ફરજંન્દો સાથ, લગનના ગાંઠથી જોડાવા આગમચ, મરદો તેમજ ઓરતોએ ઘણીજ સાહુચેતી રાખવી ઘટે છે.

આ લગનના ગાંઠથી જોડાવાનો સવાલ એક જુદીજ બાબદ ઉપર આપણને ઘસડી જાયે છે. પણ તે બાબદને આ ચાલુ પત્ર સાથ ભેળા ન નાખતાં, એટલુંજ કહેલુ બસ થશે, કે બનતાં સુધી મા તેમજ બાપ, બંને જનોએ, પોતાના ફરજંન્દની બેહતરી અને તંન્દ-રૌસ્તીનો સવાલ ધ્યાંનમા રાખી, સંસાર વહેવારમા વર્તવું ઘટે છે. એવે સમે મા-બાપોએ સુલેહભરી શાંન્તી અને ખુશ મિજાજમા રહેવું જોઇએ છે. કેમકે શાંન્તી અને સુલેહની અસર મન અને મગજ ઉપર એવી તો તાજગી ભરી થાયે છે, કે તેવે સમે માતા જો ગર્ભ ધારણ કરે છે, તો તે ગર્ભ ઉપર પણ તેવીજ રૂડી અસર થવા પાંમે છે. પણ જો એક માતા પોતાના પતીને ધિક્કારતી હોય, અને કલેશ-કંકાસથી ઉસ્કેરાયેલી હોય, અને જો તેવે સમે તે ઓરત પોતાના પતી તરફથી ગર્ભવંતી બને, તો માતાના મનમા ઉતપન્ન થયેલી સઘળી અસર તેણીના ગર્ભના મન ઉપર પણ થવા પામે છે, અને એ રીતે પોતાની માતાની ખાસિયત અને ગુસ્સાના ગુણો, ગર્ભમાથીજ તે બાળક પોતાની સાથે લેઇને જન્મ પાંમે છે.

પનોતા પુત પારણામાંથીજ કેમ જણાય છે?

એ કહેતી કાંઇ ખોટી નથી, કે પનોતા પુત પારણામાંથીજ જણાય છે. આવી રીતના એકાદ ગુણવાળું બાળક જન્મથી પોતાની ખાસિયતો પાળણામાંથી દાખવતું આવે છે, અને મોહટે ભાગે તે ખાસિયતો તેની જીંદગીના છેડા સુધી, તેને વળગી રહે છે.

વિદ્વાન [1]ફાઉલર અનેક દાખલાઓમાં એક જાણવા જોગ દાખલો જે આપણી આગલ રજુ કરે છે. તે જણાવે છે કેઃ—"એક માનસ જનમ્યો ત્યારથીજ તે પોતાના બાપની તરફ જોતો નહિ હતો, અને જ્યારે તે મોહટો થયો, ત્યારે પણ તે પોતાના બાપ તરફ ઝાંખી નજર કરવાની દરકાર વટિક કરતો નહિ હતો. આ બનાવનો ખરો સબબ એ હતો, કે મજકુર બાળકના જન્મ આગમચ, તેમજ તેની માતાના પેટમાં ગર્ભ રેહ્યા તે આગમચ તેણીને તેણીના ધણી સાથ હંમેશા કંકાસ થતો હોવાને લીધે, તે સ્ત્રી પોતાના ધણી તરફ ધિક્કારથી જોતી હતી. આ ધિક્કારના જુસ્સાની અસર તે બાળક ગર્ભમાં રહ્યું ત્યારથીજ તેના મનમાં ઉતરી હતી." આ દાખલા ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે, કે માતાના મનની ઉપર ગર્ભવંતી હાલત દરમિયાન થયેલી અસરો વારસો તેણીના પેટ માહેલાં બાળકને મળે છે.

ગર્ભ વખતે પાળવાનાં કરજ...!

[illegible] તેમજ [illegible] વિદ્વાનોના અવલોકનો લાભ લેતાં આ [illegible] જીંદગીના સંસાર [illegible] પડે છે, કે મનની બનેલી હાલત દરમિયાન, તેમજ કોઇપણ પ્રકારની [illegible] કે [illegible], ઉદાસી કે ચિંતા, તેમજ

---

1. [illegible]

કોઈબી કારણે નિપજેલી નાસિપાસી, યા મેહનત કરતાં ચહડેલી થાક, યા દારૂની કેફથી ચહડેલી નીશાં દરમિયાન, ધણી તેમજ ધણીઆણીએ એક બીજાથી હંમેશ દૂર રેહેવુ પડે છે. પ્રખ્યાત વિદ્વાન કોમ્બ પોતાની જાણમાં આવેલો એક 'કેસ' રજુ કરતાં લખે છે, કે એક ડાકટો બાપ પોતાની કેફ દરમિયાન પોતાની પરણેતરના સમાગમમા આવ્યો, અને તેના પરીણામમા જે બાળક અવતર્યું હતું, તે બાળક એક "ઇડીયટ" હતું.

હમેલ, અને હમેલ-દાર સ્ત્રીઓ.

એવા અસંખ્ય દાખલાઓ તબિબી દફતરે અનેક રંગ રૂપના નોધાયલા છે. જો ફરજંદ જનવાંજ હોય, તો કુદરતના નિયંમ પ્રમાણે ચાલવું, એમ વૈદકશાસ્ત્ર ફરમાવે છે. પણ વાંચક મીત્રો, આ વાત કોઇ એવી નથી, કે એક આશાવંતી મા કે બાપ, એ વિશે પોતાના તબિબની સલાહ લેવા જાય ! ખરી વાત તો એ છે, કે એ વિશેનુ કાંઇબી જ્ઞાન આપણા લોકોમા ફેલાયલુંજ નથી. આપણા લોકોમા એકજ વિચાર ફરજંદની આશા માટે જે જાણીતો છે, તે એજ, કે પરણીને ઓલાદ વધારવી. પછી તે ઓલાદ ગમે એવી ભલી કે બુંડી અવતરે, તેમાં તેમને દોશ નથી.

પણ હવે એ દલીલ જરાબી નિભી શકે એમ નથી. ઓલાદ વધારવી, અને સુધરેલી, ભલી, ભાગ્યશાલી, નિરોગી અને ખુબસુરત ઓલાદને જન્મ કેમ આપવો, તેના ઇલાજો વિદ્વાંનો આપણને જણાવે છે, અને તે ઇલાજો જેઓ અમલમા મુકે છે, તેઓજ પોતાની ભવિશની ઓલાદને ભાગ્યશાલી બનાવી શકે છે.

માતાની ગર્ભવંતી હાલત, તેણીના મન અને લોહી સાથ ઘાડો સંબંધ ધરાવે છે. માતાના લોહીથીજ પેટ માહેલાં ગર્ભનુ પોશણ થાય છે, માટે માતાનુ લોહી બિલ્કુલ સ્વચ્છ હોવુંજ જોઇએ. વળી માતાના

જ્ઞાનતંતુ (nervous system) ની જેવી હાલત હોય છે, તેવી અસર બાળકના જ્ઞાનતંતુ (nervous system) ની ઉપર થાય છે.

પેટ માહેલાં બાળકના શરીરના 'મસલ્સ' ને મજબુત અને તંન્દરોસ્ત બનાવવા હોય, તો માતાએ પોતે ગર્ભવંતી હાલત દરમિયાન ખુલ્લી હવામા ફરવાની રોજ થાડુ ટેવ રાખવી. અધઆસુ રેહવુજ નહી, અને ઘરમા કાંમ કાજ કરી પોતાના હાડકાંને કસવાની આદત પાડવી. એમા શક જેવુ જણાએ નથી, કે ઘણીક વખત આળસુ માતાઓને પેટે ખોડખાપણવાળાં બાળકો જનમ્યા છે. જે માતાઓ ગર્ભવંતી હાલત દરમિયાન ખાવા પીવામા હદ જેવું સમજતી નથી; જે મોહોડે આવ્યુ તે ખાએ છે; બદહજમી થાય તેવું કગરે છે; તેવીઓને પેટે અવતરેલાં બાળકો ઘણું કરી પેટમા ઢુખારો–Colic–અને–બદહજમી–Dyspepsia–ની પીડાકારી જન્મથીજ પોતાની સાથે લેઈને પેદા થએ છે.

આ ઠેકાણે ઇશારો કીધામા ખોટું કરેલુ કહેવાશે નહિ, કે ઘણાક તબિબોનુ એવું મત છે, કે ગર્ભવંતી હાલત દરમિયાન ફળ ફળાદીનો ખોરાક મોહટે ભાગે ખાડુ કીધાથી, બાળકને ઘણો મોહટો ફાયદો થવાનો સંભવ રહે છે.

લા૦ દુવાગીર

D. H. P.

પત્ર ૯ મું.

NATURE'S GREATEST WORK.

શું શું ઓઘે ઉતરે છે!

મારા માનવંત મીત્ર—

ઓઘે ઉતરતી ખાસિયતો તેમજ ઓઘે ઉતરતાં દરદોની બાબદનો સવાલ વૈદક નજરથી જોતાં ઘણોજ બારીક છે. વળી તબિબો પણ કેટલીક વાર એક બીજાના મનથી એ વિશે જુદા પડે છે. એટલાં માટે એ બાબદ ઉપર લંબાંણ લખાણ કરવા માટે આ પુસ્તકમા જોઇયે તેટલી જગ્યા ફાજલ પાડી શકાતી નથી. તોપણ જાણવા જોગ બાબદોની થોડીક નોંધ રજુ કરવી જરૂરની છે.

ત્રણ મહાંન બનાવોની હકિકત.

મા-બાપના દુખ-દરદ, અને મા-બાપની ખાસિયતોનો વારસો બાળક જ્યારે માતાના ગર્ભમા હોય છે, ત્યારે તેને તે કેવી રીતે મળે છે, તે બાબદ વૈદક નજરે જોતાં ત્રણ ભાગમા વેંહચાઇ ગઇ છે.

(૧) ગર્ભ ધારણ થાય તે આગમચ પોતાના તન-મનની આરોગ્યતાની મા-બાપોએ રાખવી જોઇતી સંભાળ અને ખરદારીને લગતી બાબદ.

(૨) હમબિસ્તરી સમે મા-બાપની માનસિક તેમજ શારિરીક હાલતને લગતી બાબદ.

(૩) ગર્ભ ધારણ કીધા પછી માતાની શારિરીક તેમજ માનસિક હાલતની આરોગ્યતા ઉપરાંત, તેણીની આસપાસના સાધણો કેવાં હોવાં જોઇએ, તે વિશેની બાબદ.

આ ત્રણે બાબદો વિશે આપણ આગલાં પત્રમાં જુદે જુદે ઠેકાંણે વાંચી ગયાં છીયે.[1]

જુદાં જુદાં દરદો સમે દરદીના શરીરમાથી નિકળતો જુદાજુદા પ્રકારનો વાસ.

આ વાત તો જાણીતી છે, કે મનની હાલત બગડવાથી તનની હાલત પણ બગડે છે. આદમીની દરદી હાલતમા તેના શરીરમાથી, તેમજ તેના દમમાથી નિકળતી હવા પણ દરદીજ હોય છે. એક દરદીના દમમાથી નિકળતી હવા, તેમજ તેના શરીરમાથી નિકળતો પસીનો, તથા તેની સાથે આંમડીના છિદ્રો માર્ગે નિકળતી અદ્દશ્ય હવા, જ્યારે જિત્તરના દરદને સમે એવી રીતે બગડેલાં હોય છે, ત્યારે તેમાથી અમુક જાતનો અણગમતો વાસ નિકળતો રહે છે. દરેક રોગીષ્ટ દરદીના દમનો, તેમજ તેના શરીરમાથી નિકળતો વાસ કાંઇ એક સરખો કે એક જાતનો હોતો નથી. જુદાં જુદાં દરદની નિમ રી પ્રમને જુદો જુદો વાસ નિકળતો રહે છે. અલબત્તા એ વાસ (ઓડોર) ને [illegible] શક્તિ કાંઇ મગરૂજનોમા હોતી નથી, પણ અનુભવી તબિબોજ તે સમજને પીછાની શકે છે. આ વાસ કાંઇ એવી વસ્તુ નથી, કે બારીક નજરથી જેનારાની નજરે તે પડી શકે. જેમો એવુ સુમાન માનતા હોય, કે તેમના અનુભવમા [illegible] [illegible]. [illegible] તેમજ શરીરમાથી નિકળતી હવા એકજ સરખી

[1] આ બાબત સંબંધ [illegible] વધારે [illegible] નામનું પુસ્તક વાંચો.

વાસ મારતી હોય છે, તો તેઓ પોતે પોતાને બેશક ઠગનારા હોય છે.

અમુક પીડાકારીથી હેરાન થતાં દરદીઓનુ બિછાનુ, તેમજ તેનો ઓરડો, તે દરદીના દરદની નિશાંણીઓ તેના કેહ્યા વગર જાહેર કરી દે છે. [૧] દાખલા તરીકે મુત્રાશયના કોઇક દરદથી હેરાન થતાં દરદીના બિછાના પાસ જઇ પુગતાંજ, તેના શરીરમાંથી પીસાબના જેવી દુર્ગંધનો વાસ માલમ પડે છે. [૨] કેટલાંક દરદીઓના શરીરમાથી ખાટો વાસ નિકળતો જણાય છે. [૩] કેટલીક દરદી સ્ત્રીઓ જેઓ દસ્તાંનના અમુક દરદથી પીડાતી હોય છે, તેમના બિછાના આગલ જઇ પુગતાં અમુક જાતનો વાસ માલમ પડે છે. [૪] લાંબા વખતના ડાયરિયા, અને ડિસેન્ત્રીવાલાં દરદીઓના બિછાના, જુદીજ પ્રકારનો વાસ રજુ કરે છે. આ વાત પણ વાંચકે ધ્યાંનમા રાખવી, કે આ ટીકા દરેક દરદીને માટે સમજવા નહિ.

કુશળ તબીબોનો આ અનુભવ એટલી હદ સુધી આગલ વધ્યો છે; કે તેમના મત પ્રમાણે એવાં દરદીનુ દિવાંનખાનુ ગમે એવી સફાઇ સુઘડાઇથી સફાઇદાર રાખ્યું હોય, અને ગમે એવા ધુમાડા કે ધુપથી તે દિવાનખાનાને સ્વચ્છ રાખવાની તજવિજ કીધી હોય, તો તે સઘળી ફોકટ જાય છે. કારણ ? કારણ, તે વાસ મારતી હવા ઉપર એવા ઇલાજોથી સેહેજ પણ અસર થતી નથી, અને ગમે એવા ઇલાજ છતાં, પળે પળે નવી હવા પેદા થતી જાય છે.

જન્મ આગમચ ગર્ભમા બાળકને દરદનો ચેપ કેવી રીતે લાગે છે.

આ ઉપરથી સમજી શકાય છે, કે એક માંનાના મનની બગડેલી હાલતથી તેણીનુ શરીર જ્યારે પીડાય છે, અને તેણીના તન તેમજ મનની બગડેલી હાલતમા એવી અસ્વચ્છ અને રોગીષ્ટ હવા જ્યારે પેદા

થાય છે, તો દેખાય છે કે મનની જુદા જુદા પ્રકારથી બગડેલી હાલત દરમિયાન, એ દવા આખાં શરીરમાં પોતાની કાતીલ અસર ફેલાવી રહે છે. જ્યારે એ દરદી દવા શરીરની બાહાર કાંઇક પ્રમાણમાં બીજાઓની આગળ્યાને હાનિકારક થઇ પડે છે, તો માતાના ગર્ભમાં જેહડાયું ફરી રેહલા બાળકના ઉધરતા મન ઉપર તે દવા શું નહિ તેવીજ કાતીલ અસર કરે ? એ ઉપરથી વાંચક સમજી શકશે કે બાળક પોતાની માતાના દુખ-દરદ અને ખાસિયતોનો વારસો કેવી રીતે જન્મથીજ મેળવી શકે છે. આ સિધાંત પુરવાર કરવા માટે કેટલાક જીવતા દાખલા આપવાની જરૂર છે.

(૧) મશહુર નેકવ્ય કરી રાબર્ટ બર્ન્સની માતા જન્મથીજ ખુશ મિજાજની હતી. બચપણના વખતના જુના ગાયનો તેમજ 'બેલડ' નામના નજમ એટલા બધા શોખ હતો, કે જુના સંગીતની એક મોટી સંખ્યા તેણીને મોહોડે ચઢી ગઇ હતી, અને આખો દિવસ પરચુરણ કામકાજ કરતાં અને ફરતાં હરતાં, તે ગાયનો તેણી સતત ગાયા કરતી હતી. આ ખાસિયતનો વારસો તેણીના કવી દીકરા 'બર્ન્સ'માં ઉતરેલા પાછળથી જગજાહેર થયો છે.

KLEPTOMANIA.

જન્મથી ચોરી કરવાની ખાસિયત કેમ લાગુ પડે છે ?

(૨) પ્રખ્યાત તબીબ ડૉ. બાયર, પોતાની Maternal Impressions વાળી ચોપડીમાં લખે છે કે:—"એક [illegible] ઉધાર લીધે ખરચ કરવાની ખાસિયત હતી. આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ચોરી-છુપીથી ઉઘાડી તેમાથી થોડાક નાના કાઢી લીધાં. પૈસા મેળવવાની આ યુક્તી, તેણીએ લાંબો વખત સુધી ચાલુ રાખી. આ સ્ત્રીને પેટે પાછળથી એક છોકરો પેદા પડ્યો, જે મોટ્રો થયો ત્યારે તેને ચોરી કરવાની ખાસિયત લાગુ પડી. પણ તે કાંઇ મોટ્રો મહાન ચોર, કે ધરફાડુ નિકળ્યો નહિ. તે ફકત નાંહની નાંહનીજ ચોરીઓમાં મોજ મેળવતો હતો. એક વખત તે છોકરાએ પોતાની બેહનનુ એક ઘડીઆલ ઉચાપટ કીધું; બીજી વખતે તેણે પોતાની માતાની સોનાની સાંકળી પસાર કીધી; ત્રીજી વખતે તેણે પોતાના બાપનો એક નવોજ ડગલો તફડાવી વેચી આપ્યો, અને ચોથી વખતે લાગ ફાવતાંજ એક હીરાની 'પીન' ઘરમાથી તે ઉચકી ગયો હતો. પણ આ સઘળી નાંહની ચોરીઓ તે પોતાના ઘરમા અને પોતાના સગાપણમાજ કરતો હતો. કદીબી તેણે મોહડી ચોરી કરવાની હિમત કરી નહિ હતી. એવી રીતે એક અપ્રમાણિક માતાની ખાસિયતનો તેના દીકરાને વારસો મળ્યો હતો. આ એક આથી ઉતરતી ખાસિયત કહેવાય છે, અને તબીબો એને 'કલેપ્ટોમેનિયા' (Kleptomania) કહે છે.

(૩) એજ તબિબ એક બીજો દાખલો પોતાની નોંધમા લખે છે, તે વધારે જાણવા જોગ છે. એક જવાંન બાંનુ ગર્ભવંતી હાલતમા રસ્તેથી પસાર થતાં તેણીને તેણીની કેટલીક સખીઓ સાથ મીલાપ થયો. રસ્તા ઉપર એવી નાજુક હાલતમા તેણીને કાંઇબી મહલાજા વગર ફરતી જોઈ, એક સખીએ તેણીના પેટ તરફ આંગલી દેખાડી કહ્યું કે:—"આવી હાલતમા રસ્તા ઉપર ફરતાં તુને શરમ નથી આવતી ?"

પેલી સ્ત્રી પોતાની સખીઓથી છુટી પડી પોતાને ઘેર ગઇ. પણ તેમના ટીકાથી તેણીનુ દીલ એટલું તો દુખાયું હતું, કે ઘર જતાંજ તે રડવા પડી, અને પોતાને થયેલાં અપમાન માટે તે ઘણીજ દલગીર થઇ ગઇ. આ સ્ત્રીએ પાછળથી એક દીકરીને જન્મ આપ્યો. તે દીકરી જ્યારે ૭

વરસની ઉમરની થઇ, અને ડાકટર બાયર્સે જ્યારે તેણીને જોઇ, ત્યારે માલુમ પડ્યું કે કોઈપણ ઓળખીતું કે અજાણ્યું તે છોકરીને જો આંગળી દેખાડતું, તો તે છોકરી તેજ ઘડીએ કજીઆ કરી રડી પડતી હતી. આ ઓધે ઉતરેલી ખાસિયતની કાંઇપણ દવા પાછળથી થઇ શકી નહિ.

ગોરૂં કે કાળું બાળક પેદા કરવાનો એક ફતેહમંદ અખતરો.

ઘણાકોને એવોજ ખ્યાલ બેસી ગયો છે, કે માતાને પેટે અવતરેલાં બાળકનો રંગ, તેની માતા કે બાપના રંગ જેવોજ હોવો જોઇએ. પણ કુદરતના ભેદને પોંહોચવાની આ એક કેવળ અટકળ થાય છે, અને તે અટકળ જ્યારે ખોટી પડે છે, ત્યારે અનેક નવીન અટકળો કરવી પડે છે. ઘણાક દાખલામાં એવું બનેલું છે, કે મા–બાપ ગોરા રંગના હોવા છતાં, તેમના ફરજંદો કાળાં, અથવા તો અતી ઘણા સાંમળા રંગના અવતરે છે આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે માતાના મન ઉપર થતી અસર કાંઇક માર્મિક રીતે પેટ માંહેલાં બાળક ઉપર અસર કરતી જણાય છે. આ વિચાર પુર્વકાળમાં એક અટકળ તરીકે એકમતે બનએલ હતો. પણ ઓગનીસમી સદીના વિદ્વાનોએ અખતરાઓ કરી સાબેત કીધું છે, કે આદમીજાત જો પોતાની ઓલાદ સુધારવા ચાહે, તો તેમ તે કરી શકે છે. વિદ્વાનોએ અવલોકન કરી એક જાહેર કીધું છે, કે મન પસંદ બાળ બુધ્ધીના 'જીનિયસ' બાળકો જનમા માટે, મા બાપેએ વીસ વરસ આગમચથી તઇયારી કરવી પડે છે પણ એ ઇલાજ અમલમાં મુકી શકાય એવો નથી, જો કે તે થકી એવાં સારા પરીણામ આવવી પુર્વક બાંધી શકે

બ્રોનોલ નામના એક શ્વેત મનપસંદ રંગના ફરજંદો આફ્રીકાને પેટે અવતરે એવી મતલબથી અવતરો ઉપર કાંઇક અખતરા

પ્રથમમાં તેણે અજમાવી જોયા, અને તેનું પરીણામ જ્યારે સંતોષકારક નિકલ્યું, ત્યારેજ તેણે તે પરીણામ જાહેરમાં રજુ કીધું છે.

બ્લૉન્ડેલે પોતાનાં અખ્તરા ફતેહમંદ બનાવવા પેહલ્લાં તેણે એવી તર્ક ઉપર ગણત્રી કરી કે, **માતાની તંન્દરેસ્તી અને તેણીના મન ઉપર થતી અસર, તેના પેટ માહેલાં બાળક ઉપર થાય છે.** આ તર્ક ઉપર તેણે નિચલો અખ્તરો કીધો.

બ્લૉન્ડેલની એક કિમતી ગાય, દર વરસે એવા રંગનાં વાછરડાં જનતી હતી, કે જે રંગના વાછરડાંની કિમત ખરીદનાર બિલકુલ ઘણીજ નજીવી આંકતા હતા. આ ઉપરથી બ્લૉન્ડેલે એક હિકમત કરી, અને પોતાની ગાય હમેલદાર બને તે આગમચ તેની આંખે એવા મજબુત પાટા વિંટાળી લીધા, કે તેણીને કાંઇબી દેખાઇ શકે નહી. એવી રીતે તે ગાયની આંખે પાટા બાંધ્યા પછી તેણે તે ગાયને એક સાંઢ આગલ તેની સંગત માટે મુકી, અને તુરતજ પોતાને મનપસંદ રંગનો એક સુંદર વાછરડો તે ગાયની સાંમે લાવી ઉભો રાખી, તેણીની આંખ્યો ઉપર બાંધેલા પાટા તેણે છોડી નાખ્યા. ગાયની આંખ ઉપરથી બાંધેલા પાટા છોડતાંજ, જે વસ્તુ તે ગાયની નજરે પેહલ્લી પડી, તે પેલો સુંદર રંગનો વાછરડો હતો. ત્યાર પછી તે વાછરડાને તે ગાયની પાસેજ તેના સોબતી તરીકે બ્લૉન્ડેલે નવ માસ સુધી રાખ્યો, જે મુદત દરમિયાન પેલી ગાય તે વાછરડા સાથ હળી ગઇ હતી. જ્યારે તે ગાયની ગર્ભોત મુદત પુરી થઇ, ત્યારે તેણીએ એક વાછરડું જન્મ્યું. જેનો રંગ તેના સોબતી-વાછરડાના જેવોજ સુંદર હતો. આ અખ્તરો બ્લૉન્ડેલે કાંઇ એકેજ વખત અજમાવ્યો નહિ હતો, પણ અનેક વાર તેણે એવી અજમાએશ કીધી હતી. અને તેનું પરીણામ મોહટે ભાગે સંતોષકારક આવ્યું હતું.

આ સિધાંત પાછળથી વિદ્વાનો આગલ રજુ થતાં અમેરીકામાં એ સવાલે મોહટી ચલવલ પકડી હતી, અને ઘણાંક કુટુંબોએ એ અખ્તરો અજમાવી પોતાની ખાનરી કરી હતી.

ઓધે ઉતરતા ગુણ અને અવગુણના, તેમજ એવીજ બીજી જાણવા જોગ બાબદના અસંખ્ય દાખલા તબિબી દફતરે નોંધાયલા છે, જેમાથી થોડીક નોંધ, આ પ્રસંગે રજુ કરેલી ઠીક થઇ પડશે.

બાળક કેવું જન્મશે તે જાણવાની રીત.

(૧) ખુબસુરતી ઓધે ઉતરે છે. મોહટે ભાગે માતાના તેમજ મમાઇ અને માસીના ચેહરાનું મળતાપણું દીકરીઓમાં ઓધે ઉતરેલું માલમ પડયું છે. જો કે ઘણીક વખત માતાની ખુબસુરતીનો લાભ દીકરાઓને પણ મળતો રહે છે. તેમજ બાપ તથા બાપાવાના તથા કાકાના ચેહરાનું મળતાપણું દીકરાઓને ઓધે ઉતરેલું જણાયું છે. જોકે બાપના ચેહરાને મળતો દીકરીનો ચેહરા પણ ઘણીક વાર જણાય છે. આ ઉપરથી માલમ પડે છે કે મા–બાપની ખુબસુરતી ઓધે ઉતરે છે. કેટલાક રમળ જોનારાઓ, તેમજ જોશીઓ, મા–બાપના ચેહરા ઉપરથી અટકલ કરી, તેમનું ભવિશ કહે છે, કે તેમનું બાળક ખુબસુરત જન્મશે, અને પાછળથી જ્યારે તે બીના ખરી પડે છે, ત્યારે ભોળા લોકો જોશીને માન–પાનથી નવાજે છે. પણ ખુબસુરતી એક ઓધે ઉતરતો ગુણ છે, અને તેથી જેવા માબાપ હોય છે, તેવા બાળકો અવતરે છે.

આયુશ લાંબા કે ટુંકા છે તે જાણવાની રીત.

(૨) લાંબા આયુશ ઓધે ઉતરે છે. જેના મા–બાપ તેમજ દાદા–દાદી અને પરદાદા લાંબી જીંદગી ભોગવી મરણ પામેલા હોય, તો તેના દીકરા દીકરીઓ પણ લાંબી જીંદગી ભોગવે છે. એવા અનેક દાખલા [illegible] છે. [illegible] લાંબી જીંદગી [illegible] મા–બાપોના ફરજંદો [illegible] સુધી જીવ્યા છે.

જોશીઓ અને રમત જોનારાઓ એ તર્કનો મોહટો લાભ લેઇ અતાંનોને ઉતરવા ચુકતા નથી. સિધ્ધી કે આડકટરી રીતે તેઓ મા-બાપની, તેમજ બાપ બપાવાની ઉમર વિશે પુછપરછ કરી જાણી લીધા પછી, તેઓ આવું બનિશ વર્તે છે, અને મોહટે ભાગે તે ખરૂંજ પડે છે.

જે રીતે લાંબા આયુષવાળાં મા-બાપોના ફરજંન્દ લાંબી જીંદગી ગુજારે છે, તેજ રીતે ટુંકા આયુષવાળાં મા-બાપોની ઓલાદ લાંબી જીંદગી જવલેજ ગુજારે છે. લાંબા આયુશ કરતાં ટુંકા આયુષ ઘણે મોહટે ભાગે મોહટા પ્રમાણમા ઓધે ઉતરતા કહેવાય છે.

ટુંકા આયુષ.

TENDENCIES TO DISEASES HEREDITARY.

(૪) ઘણાક દરદો તેમજ ઘણીક ખાસિયતો ઓધે ઉતરતાં આવે છે. દુખ દરદ ઓધે ઉતરવાનો સવાલ ઘણો બારીક છે, અને તે વિશે અતરે જેટલું લખાય તેટલું ઓછુંજ ધારૂં છુ. પણ એ બાબદને લંબાવી વાંચકને ગુંચવાડામા ગુંચવવાની જરૂર નથી. ઘણાક દરદો અને ખાસિયતો જે ઓધે ઉતરતાં કેહવાય છે, તે માહેલાં થોડાંક જાણીતાં દરદો અને ખાસિયતોના નામની એક ટીપ અતરે આપેલી યોગ્ય ધારૂં છુ.

ઓધે ઉતરતાં દરદોની ટીપ.

દરદોના નામ.	દરદોના ઈંગ્રેજી નામ.
૧ દમ યાને હાંફત....	... Asthma.
૨ ખઈ, યાને ક્ષય....	... Consumption.
૩ 'હાર્ટ ડિઝીસ.'...	... Heart disease. (*Certain forms.*)
૪ લોહીનુ માથે ચહડવું.	... Apoplexy.
૫ ફેફર.	... Epilepsy.

૨૦ કંજુસાઇ.... ... ... Stinginess.
૨૧ ધર્મ-વાસના. માતા તરફનો ગુણ. Pious disposition.
૨૨ શોધક બુધ્ધી. ... ... Inventive nature.

ઓધે ઉતરતી ખોડ-ખાંપણ.

૧ બેહતીયાપણું.
૨ હાથ પગમા ખોડ.
૩ બેથી વધારે સ્તન, વિગેરે.

સ્ત્રી તેમજ પુરૂશોની જનન ઇન્દ્રીઓની રચનામાં વિચીત્ર ખોડ ખાંપણ.

ઉપરની ખામીઓ ઘણીક વાર સ્ત્રી તેમજ પુરૂશોમા જન્મથીજ હોય છે દાખલા તરીકે, [૧] સ્ત્રીના એક સ્તનનુ બે ભાગમા વેંહચાઇ જવુ [૨] સ્ત્રીના સ્તનની એક બોનતીનુ બે ભાગમા વેંહચાણ [૩] સ્ત્રીની છાતી સિવાય શરીરના બીજા ભાગ ઉપર સ્તનનુ જન્મથી ઉત્પન્ન થવુ. [૪] સ્ત્રીને બે ગર્ભસ્થાન. [૫] સ્ત્રીને બે જનન માર્ગ. [૬] સ્ત્રીના ગર્ભસ્થાનનુ બે ભાગમા વેંહચાઇ જવું. [૭] મરદને જન્મથી બે જનન ઇંદ્રીઓનું ઉત્પન્ન થવુ, વિગેરે.

આ અને બીજી ઘણી અવનવી ખોડખાંપણ સ્ત્રી પુરૂશોમા જન્મથીજ ઉત્પન્ન થતી જોવામા આવે છે.

લા૦ દુવાગીર

D. K. D.

પત્ર ૧૦ મું.

ATAVISM.

ઓઘે ઉતરતી અજાયબીઓના ચિત્રો.

(ચિત્રો સાથે.)

પ્રીય મિત્ર—

મારે કહેવું જોઇએ કે 'ઓઘે ઉતરવાની' બાબદ એટલી તો વિશાળ છે, કે તે સઘળી એક, બે, કે ત્રણ પત્રોમાં સમાઇ શકે એમ નથી. એ બાબદ ઉપર વિદવાનો હજી પોતાનું અવલોકન કરતા રહ્યા છે, અને જે જે સિધાંત ઉપર તેઓ એકમત થયા છે, તે સિધાંતનું તાતપર્ય હું અત્રે ફકત ઉપર ટપકેથીજ રજુ કરૂં છું; કેમકે આ તેમજ પુરૂષ બનેને માટે તે એક સરખુ જાણવા જોગ થઇ પડશે, એમ હું માનું છું.

ઓઘે ઉતરતી ખાસિયતો અને દુ:ખ દરદોની પાછલાં પત્રમાં દરશાવેલી ટિપ બેશક અધુરી છે. એ ટિપ હજી લંબાવી શકાય. પણ તેમ કરવા કરતાં તે ટિપ માહેલી થોડીક જાણવા જોગ ખાસિયતો, અને પિડાકારીઓ ઉપર જુદાં જુદાં પત્રો લખ્યાથી સામાન્ય વાંચક વર્ગને ઘણું નવું જાણવાનું અને શિખવાનું મળી શકશે

PERSISTENT PECULIARITIES IN FAMILIES.

અમુક દુ:ખ-દરદ અને ખાસિયતો જેમ માનસન્તતમાં ઓષે ઉતરે છે, તેમ ઘણીક વાર અમુક પ્રકારના વિલક્ષણ ગુણો, તેમજ વિચીત્ર શારિરીક ખામીઓ અને ખુબીઓ પણ ઓષે ઉતરતી આવે છે. અગર જે કુટુંબ કબીલામાં કોઇને માથે જન્મથી એક સુફેદ વાળનું જુથ્થ હોય છે. અથવા તો મા-બાપને કે કોઇ નજદીકના ખેશીના હાથે-પગે જન્મથી એકાદ આંગળું વધારે હોય છે, તો તેવી શારિરીક ખાંપીનો વારસો, મોહટે ભાગે પેહડી દર પેહડી બાળકને મળતો રહે છે.

ઓષે ઉતરતી શારિરીક ખાંમીઓ.

કેટલાંક જન્મથી જ દરેક કામ જેટલું ડાબા હાથે મેહનતથી કરી શકે છે, તેટલુ તેઓ જમણા હાથે કરી શકતાં નથી. અને તે સ્ત્રી હોય છે, તો ઘર સંસારનું સઘળું કામ, રાંધવું-સિંધવું, સિવવું-ભરવું, કાપવું-સમારવું, આપવું-લેવું, ખાવું પીવું, વિગેરે વિગેરે તે ડાબેજ હાથે કરી શકે છે. અને જો એક પુરૂષ હોય છે, તો તે પોતાની જીંદગીની તમામ હાલતોની પેઠે ડાબે જ હાથે કરે છે. તે એટલે સુધી કે જમણે હાથે [illegible] કામોમાં [illegible] [illegible] [illegible] નથી, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કહેવાય છે

LEFT HANDEDNESS.

ડાબોડીયાં!

[illegible]

[illegible]

ગોરાં મા-બાપના કાળાં ફરજન્દની વારતા.

પ્રસિધ્ધ ફિલ્સુફ પ્લુટાર્ક એક એવા બનાવનો દાખલો આપી ગયો છે, કે જે જેટલો આપણને ચોંકાવે છે, તેટલો જ તે વિચાર કરવા જોગ છે. એક ગ્રીશિયન ઓરતે એક બાળક બેટાનો જન્મ આપ્યો હતો. આ બાળક બિલકુલ હબસી જેવા કાળા રંગનું હતું. એક ગોરી સ્ત્રી અને ગોરા બાપનું તે ફરજન્દ હોય, એમ માની શકાતુંજ નહિ હતું. આ બાળકનો જન્મ થતાંજ મા-બાપના કુટુંબ અને મિત્રોમાં મોહટી અજાયેબી અને ચકચાર થઇ, અને પેલી માતાની ઇજ્જત મોહટી ધાસ્તીમાં આવી પડી. તે સ્ત્રી ઉપર જનાકારીનું બોહેતાન મુકવામાં આવ્યું, અને જનાકારીના આરોપ માટે તેણીની તપાસ ચલાવવામાં આવી. લંબાણું તપાસ દરમિયાન બચાવ તરફથી એવી દલીલ રજુ થઇ હતી, કે તે સ્ત્રીનો ચોથો વડવો એક 'ઇથિયોપિયન' (હબસી) હતો.

આ બનાવ ઉપરથી સાબેત થઇ શકયું હતું, કે કેટલાક ગુણ-અવગુણ, તેમજ કેટલીક પિડાકારીઓ, ચાર પેહડી સુધીની ઓલાદમાં ઓધે ઉતરે છે. દેખઇતી રીતે એવા સંજોગ વચે, અનેક અટકળો કરવી પડે છે. ઓધે ઉતરતી ખાસિયતોનો આ એક જાણવા જોગ કાયેદો છે, કે એકાદ ગુણ કે અવગુણ, યા દુઃખ-દરદ, એક બાળકના મા-બાપમા કે તેના દાદા-પર દાદામા બિલકુલ હોય નહિ એવી પકી બાતમી મળવા છતાં, તેજ ગુણ-અવગુણ તે બાળકની કોઇ લાંબી પેહડીમાં હોવો જોઇએ, અને તેમ હોવાને લીધે, ચાર પાંચ પેહડીનો ગાળો નાખી, બેવટે તે અચણુચ પ્રગટી નિકળે છે.

આવા ઓધે ઉતરતા બનાવોને ઇંગ્રેજીમાં atavism- 'એટેવિઝમ'-કહે છે. સાદી ઇબારતમા એ બનાવને નિચે પ્રમાણે દર્શાવવામાં આવ્યો છે.

"† By the term atavism is meant the appearance of characteristics, which is existed in the *more remote ancestors*, but were absent in the *immediate*-ancestors *i.e.* the parents.

બે, ત્રણ, અને ચાર સ્તનવાળાં સ્ત્રી અને પુરૂષો.

(ચિત્ર સાથે.)

SUPERNUMERARY MAMMÆ

સાધારણ રીતે સ્તન સ્ત્રીજાતને જ કુદરતે બક્ષેલાં છે. સ્ત્રીની બાળાવસ્થા પુરી થયા પછી, અને તરુણાવસ્થા શરૂ થતાંજ, તેણીમાં સ્તનનો ઉભરાટ શરૂ થવા માંડે છે.

પણ પુરૂષને એવાં સ્તનની કાંઇપણ જરૂર હોતી નથી, કેમકે બાળકનું પોષણ કરવાની જે ફરજ પરમેશ્વરે સ્ત્રીને માથે નાખી છે, તેવી ફરજ પરમેશ્વરે પુરૂષોને માથે મુકી નથી. છતાં પુરૂષની છાતી ઉપર કુદરતે સ્તન જેવાં બે અવયવો જન્મથીજ મુકેલાં હોય છે, જે 'નહિ જેવાં' હોય છે, અને મોટી ઉમરે પણ તે તેવાંજ 'નહિ જેવાં જ' રહે છે.

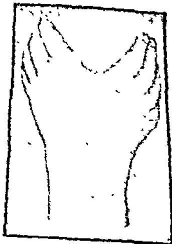
કેટલું [illegible] ઘણીક વખત પુરૂષોએ પણ બાળકોને ધવરાવવાનુ કામ ફતેહમંદી સાથે એક માતાના જેવું કરેલું છે, એમ [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

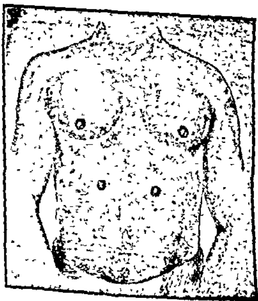
[illegible]

સેટિયા હાથવાળું બાળક!

ચાર સ્તનવાળો પુરુષ!

પણ હોય છે. ચાર અને તેથી વધુ સ્તન જાનવરોમાં હોય છે, પણ જ્યારે તે માનસજાતમાં જણાય છે, ત્યારે તે વિશે શું સમજવું ?

† એટલું છતાં સ્ત્રીમાં તેમજ પુરૂષમાં ઘણીક વાર બેથી વધારે સ્તન હોવાના બનાવ તબિબો આપણને જણાવે છે. એક અવલોકન કરનારે ગણત્રી કરી એવું જાહેર કીધું છે, કે 'જરમન રિક્રુટ'માં એવા પુરૂશો સેંકડે ત્રણ ટકા જેટલાં હોય છે. ચાર સ્તનવાળા એક પુરૂશનું ચિત્ર આ પત્રમાં આપેલું વાંચનાર જોઈ શકશે.

વધારાના સ્તન કયાં કયાં ઉગી નિકલે છે.

એ વધારાના સ્તન મોટે ભાગે છાતી. પીઠ, બગલ કે જાંઘ, યા નિતંબ યાને કુલ્લાં આગળ હોય છે, એમ નક્કી સિદ્ધ થયું છે. પણ કુદરતનો ભેદ કોઈથી સમજી પડે એવો નથી. કેમકે વિદ્વાનો પોતાના દફતરમાં જ્યારે એવી નોંધ કરે છે. કે એ વધારાના સ્તન [illegible] વખત એવી જગ્યા ઉપર હોય છે. કે તે બીના [illegible] દર્શાવવા આશ્ચર્ય, [illegible] ઉત્પન્ન થાય છે. આ [illegible] છે.

**The most frequent situation on the exterior of the body in which to find aberrant mammae is armpit, where they appear as glandular masses, communicating with the surface of the skin by means of nippleless pores and in parturient women furnish milk and colostrum. [illegible] has particularly investigated this form of mammae, and finds that they are of frequent occurrence. Axillary mammae with nipples have been recorded by several observers.

DICHOTOMY

[illegible]

[illegible]

[illegible]

બીજો એવોજ બલકે એથીબી વધારે વિચીત્ર પણ માનસને ધાસ્તીથી ધડકાવનારો બનાવ, તે એક ઝેરી જોડિયા નાગના જન્મનો છે, જેનું ચિત્ર આ સાથેના પાના ઉપર આપેલું વાંચક જોઇ શકશે. દુનિયામાં 'ડબ'લ-મુખી !' માનસો જન્મ પામવાના બનાવો ગમે એવા સાધારણ હશે, પણ દુનિયામા એવા 'ડબ'લ' મુખી નાગો જો જનમવાનુ ચાલુ થાય, તો પછી આદમી જાતની વસ્તી કેવી ભયમાં આવી પડે ? તોપણ એના જેવી બીજી વિચીત્ર ખોડખાપણવાળાં માનસો તથા જાનવરોની પેદાયેસ કુદરતમા કોઇબી રીતે ઓછી નથી. બે માથાંવાળા આવા એક ઝેરી નાગને પૃથ્વી ઉપર જન્મ આપવામાં, અને શાર્ક માછલી જેવાં એક બળવંત માછલાને, દરીઆમા આવી રીતે સાથે જોડાયેલી હાલતમાં પેદા કરવામા તે જગત કરતાની શું મતલબ હશે, તે કોણ સમજી શકે ?

પણ એ સઘળા બનાવોના ભેદને પોંહોચી વળવા વિદવાનોની કોશેશ અને તજવિજ ચાલુ જ રહેલી છે, અને તેમની તર્ક અને તેમના ખિયાલો ઉપરથી નિકળનાં સિધાંતો કોઇબી રીતે આપણને અંધકારમાં હવે વધુ વાર રાખનાં નથી, એ એક ખુશી થવા જેગ ખબર છે.

એક હજાર રૂપીઆના વિમાની સંદાંણી !

મિત્ર મેહેરવાન. ઈરાની ઉમરની ખાસિયતો અને [illegible] [illegible]

ઉતારવા આગમચ, વિમા કૂમ્પનીઓ, જે જે અગત્યના સવાલો, વિમો ઉતરાવનાર ધણી પાસ લેખીત આકારમા માંગે છે, તેની મતલબ એજ છે, કે તેઓની જવાબદારી જેમ બને તેમ વધારે ઓછી થઈ શકે એવા સવાલોમા ઓપે ઉતરતી ખાસિયતો, અને દુઃખ દરદની ખરી વિગત જાણવા માટે નિચલા સવાલો, એક યા બિજા આકારમા વિમો ઉતરાવનારના કોઈ અંગતના મિત્રને, વિમા કૂમ્પની તરફથી પુછવા માટે છાપેલા ફરમાઓ મોકલી આપે છે.

૧ મી૦ ફલાણાને તમે કેટલા વરસ થયા ઓળખો છો?

૨ એવનને 'ગાઉટ' ની બિમારી લાગુ પડી હતી કે?

૩ એવનને દારૂખુ કે ખાસી યા છાતી ઉપરથી કોઈ વાર લોહી પડયુ હતુ કે?

૪ એવનને કાંઈ 'ફિટ્સ' જેવુ થયું હતું કે?

૫ એવનને દારૂ પીવાની આદત છે કે? કેટલો પીએ છે?

૬ એવન હાલ બિલકુલ તંદુરોસ્ત હાલતમાં છે કે? વિગેરે

આ સઘળા સવાલો એક યા બીજી રીતે ઓપે ઉતરતી બિમારીની બાબતની મેળવવા માટે આડકતરી રીતે વિગતવાર આડમીન પુછપરછ કરવામાં આવે છે. વળી વિમો ઉતરાવનારને તો સિધા અને ચોખેચોખ્ખા સવાલ કરવામાં આવે છે કે, [૧] તમારાં માબાપ કેટલી ઉમરે મરી ગયાં? [૨] શાથી મરી ગયા? [૩] આપ બેહન ભાઈ જીવતા છે કે? અને જો [૪] મરી ગયાં હોય તો [illegible] દરદથી? અને [૫] કેટલી ઉમરે મરી ગયા? વિગેરે

[illegible] વિમા [illegible]

બજારમાં પરણવા નિકલેલાં સ્ત્રી પુરૂશો એવી બાતમી મેળવી પોતાના સંસાર અને ભવિશને, તેમજ પોતાની ઓલાદને સુખી કરવાની સેહજેથી કાળજી રાખતાં નથી. પરણવા આગમચ જે એવી બાતમી સીધી કે આડકતરી રીતે મેળવ્યા પછી જો તેઓ લગનના ગાંઠથી જોડાય, તો 'ઉતાવળે પરણી પાછળથી પસ્તાવું' કદી પડે જ નહિ.

સંસાર સુખનું સત્યાનાસ થવાના કારણ.

પણ એવી એવી બાતમીઓ પરણવા આગમચ મેળવવાની, સ્ત્રી તેમજ પુરૂશો સેહજેથી દરકાર કરતાં નથી. પરણવા નિકલેલી સ્ત્રીની શારિરીક ખામીઓ અને ખરી ખાસિયતો, તેણીના મા-બાપ યા તેણીના બેસીઓ છુપાવે, એ બિલકુલ બનવા જોગ છે. અને તેવા બનાવો બનેલાની આ અદના લખનારે નોંધો વડીક રાખી છે.

ઉલટ અને ઉમંગથી પરણેલી એક ખુબસુરત બાનુનું કેવું ગમખાર અને કરૂણારસ સેધટ ! કંઇએક કુઅંદીઓએ પરણ્યા પછી પોતાની પરણેતરની છંદગી, ચેપી રોગથી જન્મ જન્મની પાયમાલ કીધી હશે ! તેમજ ઘણાક નિરદોશોને ગળે, કંઇએક વાંઝણી વંધ્યાઓ છળ-કપટથી ઠોકાઇ હશે! ઘણાક ભોલા અને ભલાઓને ગળે, છોરેલ અને છકેલ સ્ત્રીઓ બંધાઇ ગઈ હશે ! અને કંઇએક સાલેસ અને નમાનાઓને કપાલે, આધે ઉતરતાં દુખથી રીબતી, યા કંકંશા અને કલાંટ સ્ત્રીઓ, ચોંટી ચુકી હશે ! એનો ઇલાજ કોણ કરે ?

આજના કેળવણીના વધારા અને સુધારાના વખતમાં ઘણીક જે કુચારાં-રેહવા નિકલ્યાં છે, તે બનાવ દેખાડી આપે છે, કે પરણવાનું કામ કેટલું જોખમ ભરેલું છે. પરણવું એ એક સોરતી સમાન થઇ પડયું છે. યા તો પરણીને સુખી થાવો, યા તો પરણીને જીવો ત્યાં સુધી દુખ અને સંતાપ સહન કરવા તૈયાર થાવો, અને સુખી જીંદગીને

દુખી અને સંતાપભરી બનાવો. આ બે સેવટ માહેલાં એકની વકી રાખીનેજ પરણવું. આગલી વકી ખરી પડવાના સંભવ ઘણાજ થોડા હોય છે. કારણ ?

કારણ કે ખરી કેળવણી અને ખરા સુધારા કરતાં ખોટી કેળવણી અને ખોટો સુધારો સર્વ કોમોમાં આજે દેખાદેખીથી વધારે ફેલાઇ રહ્યો છે. એટલા માટેજ પાછલી વકી ખરી પડવાનો સંભવ મોટે ભાગે ખરો પડે છે પરીણામમાં લગ્ન નિષ્ફળ નિવડે છે. સુખી જીવો (સ્ત્રીઓ તેમજ પુરૂષો.) દુખમાં પડે છે. મુફલેસી અને દલિદ્રતાનો વધારો થાય છે, અને એ રીતે સંસાર સુખનું સત્યાનાસ વળે છે.

લા૦ દુવાગીર

D. H. P.

પત્ર ૧૧ મું.

જનાકારી યાને બદફેલી.

(તેની શરૂઆતની તવારીખના ટુકડા.)

HISTORY OF PROSTITION.

મેહરબાંન મિત્ર—

વિદવાંનોના મત પ્રમાણે ઓધે ઉતરતી અનેક ખાસિયતો માહેલી એક ખાસિયત જનાકારીની હોય છે, એમ ગયાં પત્રમાં લીધેલી નોંધમા જણાવ્યું છે. આ ખાસિયત સંસારને તેમજ ઔલાદને ખુવાર કરનારી હોવાથી, તે વિશે કાંઈક જાણવું જરૂરનું છે.

આ બદીનો અર્થ લંબાણથી કરવાની જરૂર જણાતી નથી, કેમકે તે જગજાહેર છે. આ વાંચતાં કુદરતી સવાલ એ ઉઠે છે, કે દુનિયામાં આ બદીની સર્વથી પેહલી શરૂઆત કેવી રીતે થઈ હતી. ધ્યાંન રાખવું કે આ બાબદને આપણ ઉપર ટપકેથીજ તપાસી આગલ ચાલશું.-

દુનિયામાં બદફેલીની શરૂઆતનો જમાનો.

આફ્રિકામાં બદફેલીનો જમાનો.

વિદવાંન ફિલસુફ હિરોડોટસ પ્રમાણે, ક્રાઇસ્ટના જમાનાની પાંચ સો વરસ આગમચ, આફ્રિકામાં વસ્તી જંગલી પ્રજામાં જ્યારે લગ્ન જેવું કાંઇબી જણાયલું હતું નહિ, ત્યારે ઉજ્જડ વેરાનમાં, સ્ત્રી-પુરૂષો હેવાંનની

હાલતમાં વસ્તા હતાં. એવી હાલતમાં સ્ત્રીઓ જ્યારે બાળકોને જન્મ આપતી, ત્યારે તે બાળકના બાપને શોધી કાઢવાનું કામ મુશ્કીલ થઈ પડતું હતું. એવા સંજોગ વચ્ચે જેવી પુરુષના ચેહરા અને ખવાસને તે બાળક મળતું આવતું, તે પુરુષ તે બાળકના બાપ તરીકે ઓળખાતો હતો. આફ્રિકન લોકોની આ રીત, કાળા સમુદ્રના કિનારા સુધી ચાલુ હતી.

એથન્સમાં બદફેલીનો સબે.

એક બીજા લખનાર 'કલેરકુસ' પ્રમાણે, ક્રાઈસ્ટની ચાર સૈ વરસ આગમચ, એથન્સ મધે સ્ત્રી–પુરુષો વચ્ચે ચાલતા વેહવાર માટે કોઈબી જાતના કાયદા કાનુન જેવું કાંઈબી હતું નહિ. શાલેપોન્તસ નામના તવારીખનવેશના જણાવ્યા પ્રમાણે, ક્રાઈસ્ટની સાડી ત્રણ સૈ વરસ આગમચ, ઈટલીના લોકોમાં પણ એવોજ ચેહળો ચાલતો હતો. જવાના લખનારાઓ એ વિષે એકસરખી રીતે, એકમતે એવોજ હકિકત લખી ગયા છે

પેટ્રીઆર્કીઆ.

પણ વખત જેમ જેમ આગળ વધતો ગયો, તેમ તેમ આદમીની હાલત અને તેના વિચાર–આચારમાં ફેરફાર થતો ગયો, અને હકના [illegible] તેમના [illegible] પેદા થવા લાગી. આ હકના સવાલનો ચુકાદો એ આવ્યો, કે એક [illegible] જેટલી [illegible] પોતાનું કરી લઈ, તેટલી [illegible] પોતાની [illegible] તરીકે રાખે. હકના સવાલનો આવી રીતે ફેંસલો થવાથી [illegible] માટે [illegible] દુકાળ પડેલો, કેમકે [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] હતા [illegible]. અને [illegible] [illegible] સમજ થઈ પડી હતી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

રૂઢી, જંગલી પ્રજાઓમાં પોતાના સંસાર વહેવાર માટે શરૂ થઇ. 'પોલીગેમી' એટલે એક મરદે એકથી વધુ સ્ત્રીના માલેક થવું, અને 'મોનોગેમી' એટલે એક મરદે એકજ સ્ત્રીના ધણી થઇ રહેવું.

પોલીયૅન્ડ્રી. વળી એજ જમાનાની અતરાફમાં 'પોલીયૅન્ડ્રી' યાને એક સ્ત્રી, અનેક ભરથારોની સાથે લગનના ગાંઠથી જોડાઇ રહે એવી રૂઢી નિકળી હતી. પોલીગેમીવાલી રૂઢીથી આ એક ઉલટીજ રૂઢી હતી, કેમકે પોલીગેમીમા એક મરદ અનેક ઓરતો સાથ પરણતો હતો, ત્યારે પોલીયૅન્ડ્રીવાલી રૂઢીમાં એક ઓરત અનેક મરદો સાથ વસી, પોતાનો સંસાર ચલાવતી હતી. જમાનાનાં તે અંધકાર કાળમાં ફુટી નિકલેલી સંસાર ચલાવવાની આ રૂઢીઓના છાંટા, હજી કોઈ કોઈ ઠેકાણે ઉડેલા આજેબી આપણા જોવામાં આવે છે. પોલીયૅન્ડ્રીવાલા લગનની રૂઢી ટિબેટનાં મુલકમાં આજેબી હસ્તી ભોગવે છે, કે જ્યાં એક ઓરત, એક કુટુંબમાં જો પાંચ ભાઇઓ હોય છે, તો તેણીને તે પાંચે ભાઇ (ડેરા અને જેઠો)ની ઓરત બની રહેવું પડે છે.

*ટીબેટમાં એક સ્ત્રી પરણી ગયા પછી, તે એકજ પુરૂષની હકદાર બાઈડી ગણાતી નથી, પણ તેણીના સાસરા-કુટુંબમા તેણીને અજાયેબ જેવી જીંદગી ગુજરવી પડે છે. દાખલા તરીકે એક જવાન પુરૂશ સાથ એક સ્ત્રી પરણે છે, તો તે સ્ત્રીની જેટલી બેહનો હોય છે, તે સઘળી બેહનો (એટલે, સાળીઓ) પેલા પુરૂશની પરણી બાઇડીઓ તરીકે ગણાય છે.

અગર જો એક પુરૂશ કોઈ કુટુંબની વડી છોકરી સાથે પરણે છે, તો પોતાની બાઈડીથી નાહની ઉમરની જેટલી તેણીની બેહનો હોય છે, તે સરવે તેની સ્ત્રીઓ બની રહે છે. પણ જો તે પુરૂશ એક કુટુંબની સર્વથી વડી દીકરી સાથ નથી પરણ તો, અને જો વચલી દીકરી કે નાહની દીકરી સાથ પરણે છે, તો તે સ્ત્રીની મોહટી યાને

* જુવો વધુ માટે કરનાર પુસ્તક "સ્ત્રી-દરપણ."

રડી બેહન ઊપર તેના જરાબી હક ચાલતો નથી, પણ પોતાની સ્રીના કરતાં નાહની ઉમરની તેણીની સઘળી બેહનો તે પુરૂશની (સાળીઓ) બાઈડીઓ તરીકે ગણાય છે.

કાયદાનું આ વિગીનપણું [illegible] અટકતું નથી. એગીબી કાર કોઈવારે વિગીનપણું જે જણાય છે તે પરણેલી ઓરતે સારૂના ફરમાન [illegible] જેમ પુરૂશો પોતાની બાઈડીની સઘળી નાહની બેહનોને પોતાની હકદાર બાઈડી તરીકે ગણે છે, તેજ રીતે પરણેલી ઓરતો દેશના કાએદા પ્રમાણે પોતાના ધણીના સઘળા ભાઈઓ (કે અને જેઠો) ને પણ હકદાર ભરથાર તરીકે ગણે છે. એવી રીતે દરેક કુટુંબનો સામટો [illegible] ગુજરાતો જાય છે. નીતીનું આવું ધોરણ કેવું લાગે છે?

આવી જાતની સંસાર ચલાવવાની રીત, [illegible] જમાનામાં બ્રિટન લોકોમાં પણ સાધારણ હતી. બ્રિટન લોકોમાં એક મરદ ઓરતોમાં [illegible] બાઈડીઓનો ધણી હોય નહિ, [illegible] તે [illegible] નહિ હતો તેમજ જ્યાં સુધી એક ઓરત [illegible] હોય નહિ, ત્યાં સુધી તેણીને [illegible] નજરથી જોવું નહીં હતું.

[illegible]

જાપાન. જાપાનમાં અનિતિવાન ઓરતો તરફ માન અને મોહોબતની નજરથી ત્યાંના લોકો જુવે છે, અને ઘણીક વાર તેવી જાપાનીસ સ્ત્રીઓ, લગ્નના પવિત્ર ગાંઠથી ભલા ભલાઓ સાથે જોડાઇ સુખી થાય છે, અને પરણ્યા પછી કોઇબી આદમી તેણીને માટે કાંઇબી અપસુખન ઉચારવાની હિંમત કરતું નથી.

રોમ. ઓગસ્ટસના વખતમાં રોમ શેહરમાં એવો કાયદો હતો, કે બદફેલી-નું કર્મ કરતાં જો એક સ્ત્રી પકડાતી હતી, તો તેણીને કાંઇબી સજા કરવામાં આવતી નહિ હતી, પણ તેણીના મરદ સાથીને મોતની સજા થતી હતી.

વળી પ્રજાની વસ્તીમાં વધારો કરવા માટે, બચ્ચાંના પીતાઓને રાજ તરફથી મોહટાં ઇનામો અને માન મળતાં હતાં. આવી જાતના દરબારી ઇનામથી જનાકારીના પેશાને આડકતરી રીતે મોહટું ઉતેજન મલ્યું હતું, કેમકે વૃધ્ધ ઉમરના પુરૂશત્વ ખોઇ બેઠેલા ધણીઓ, આવાં શાહી માન અને ઇનામના લોભને ખાતર, પોતાની પરણેતરોને અનિતીને મારગે દોરવનારા થઇ પડયા હતા.

આ થોડીક દેશપરદેશની નોંધ ઉપરથી જણાય છે, કે જનાકારીની બદી અતિશય પુરાતન કાળમાં હસ્તી ભોગવતી હતી, અને પાછલા જમાનામાં આડકતરી રીતે એ બદીને ઉતેજન મલતું હતું. વખતના વહેવા સાથ એ નાશકારક બદી ફેલાતી ગઇ, અને જ્યારે "પોલીગેમીની રૂઢીવાળાં લગ્નો થવા લાગ્યાં, એટલે આ બદી કાંઇજ નહિ પણ પોલીગેમીના એક નવાં રૂપ પ્રમાણે ચાલુ થઇ. આવા સંજોગ વચ્ચે એ બદી ઘણીજ ધીમે ધીમે પણ મજબુતીથી પોતાનો પગપેસારો કરતી ગઇ, અને સુધારો જેમ જેમ સ્ત્રી–પુરૂશોને લગ્નના ગાંઠથી એક બીજા સાથ જોડવાની હિમાયત કરતો ગયો, તેમ તેમ આ બદીનો ફેલાવો તેની આથીને સાથે આવુ રહ્યો.

આ સઘળી બીના બદફેલીના કર્મની શરૂઆતનો કાંઈક અતી ઝાંખો ખ્યાલ આપે છે. દુનિયાના અંધકાર કાળ સમે, સ્ત્રી-પુરૂષની હાલત કેવી હતી, તે એક અતી ઘણી જાણવા જોગ બાબદ છે, પણ તે બાબતું વિસ્તારવાર દર્શાવવા માટે આ પુસ્તકમાં જગ્યા નથી. કાળનું ચક્ર દુનિયાને માથે ફરતુ રહ્યું, અને વખતના વહેવા સાથ દુનિયામાં ફેરફારો થાતા ચાલતા ગયા. એ ફેરફારોમાં માનસજાત ધીમે ધીમે પોતાના વિચારો પ્રમાણે, પોતાની સંસારી હાલત સુધારની ગર્જે મરદોએ 'પોલીગમી' (એક મરદની અનેક સ્ત્રીઓ)ની રૂઢી પસંદ કીધી; ત્યાર પછી 'પોલીએન્ડ્રી' (એક ઓરતના અનેક પતીઓ)ના લગનની રૂઢી અખત્યાર કીધી અને છેવટે 'મોનોગૅમી' (એક મરદની એક સ્ત્રી)વાળી રૂઢી ઉપર [illegible] તેઓનું સંસાર ચલાવવાની રૂઢી એટલેથીજ અટકી નહી. જેમ જેમ વખત વધારે આગળ વધતો ગયો, તેમ તેમ 'મોનોગૅમી' ઉપરાંત 'બાયગૅમી' (એક મરદની બે સ્ત્રીઓ) વાળી રીત પણ જાહેર [illegible] હાલના જમાનામાં હજી સુધી નું સમાવેશ છે, જેમકે [illegible] ચલાવવાની રૂઢી ઉપરાંત, 'મોનોગૅમી', 'એન્ડોગૅમી', અને 'એક્ઝોગૅમી' ઉપરાંત બીજી અનેક રૂઢીઓ દુનિયાના જુદા જુદા [illegible] જાણવા જોગ છે, પણ તે સર્વે માટે એક જુદુંજ પુસ્તક લખવું જોઈએ.

સાચ દુરાગીર.

દ. મ. ઝ.

પત્ર ૧૨ મું.

વેશ્યાપણું.

મારા પરમ કૃપાળુ સ્નેહી

જનાકારીને નામે ઓળખાતી બદી અંગ્રેજીમાં "પ્રોસ્ટિટ્યુશન" ને નામે ઓળખાય છે. અને એ બદીમાં શરીક થનાર સ્ત્રી 'પ્રોસ્ટિટ્યુટ' (prostitute)ને નામે ઓળખાય છે. આપણ એવી સ્ત્રીઓને વેશ્યા યાને જનિની કહિયે છીયે, અને એ કર્મને જાર કર્મ, કુકર્મ, અનિતી, વ્યભિચાર, બદફેલી વિગેરે એવાં જુદાં જુદાં નામે ઓળખ્યે છીયે.

બે પ્રકારની જનાકારી.

સંસારમાં એ બદી બે વર્ગમાં વહેંચાએલી છે. [૧] ખાંનગી અને [૨] જાહેર. જાહેર અનિતીનું સ્વરૂપ જરાબી છુપ્યું રહેતું નથી, કેમકે જાહેરમાં સર્વને તે જાહેર હોય છે. અને સર્વે તે જોઈ શકે છે. તેમજ જાણી પણ શકે છે. પણ ખરેખરી ભયંકર બદી, તે ખાંનગી બદી છે. ખાંનગી બદી હમેશાં છુપછુપે ચાલે છે. તે સંસાર અને મંડળને છુપો સળો લગાડે છે, અને તે ઘણાક નિર્દોષોના સુખી ઘરની ખરાબી કરે છે. ખાંનગી બદી, એ કાંઈજ નહિ પણ જાહેર બદીનું બીજ છે, કેમકે ખાંનગી બદી જ્યારે છુપી રહેતી નથી, ત્યારેજ તે જાહેર બદીનું રૂપ આપોઆપ લીયેછે

જનાકારી અને કાયદા.

જનાકારીનું આવું ડરામણું સ્વરૂપ, નિતીની નજરે જોતાં, સડેલા સંસારમાં આપણી નજરે પડે છે. જાહેર જનાકારી માટે વેશ્યાવાડો

હોય છે તેના ઉપર સરકારની સત્તાનો કાંઈભી અંકુશ હોતો નથી. પણ ખાંનગી જનાકારી જે નિતી અને સંસારનું નખોદ વાળનારી, તથા ભવિશની ઓલાદને નુકસાંનકારક હોય છે, તે ઉપર કાયદાનો અંકુશ વધારે સખત પ્રકારનો પડેલો છે. ખાંનગી જનાકારી જ્યારે છુપી રહેતી નથી, અને જ્યારેથી તે જાહેર થાય છે, ત્યારે ઈન્ડીયન પીનલ કોડની ૪૯૭ મી કલમ પ્રમાણે, તે એક ફોજદારી અપરાધ તરીકે ગણાય છે, અને જનાકારી કરનાર મરદને પીનલ કોડમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સજા થાય છે.

Whosoever has sexual intercourse with a person who is, and whom he knows, or has reason to believe to be the wife of another man, without the consent or connivance of that man, such sexual intercourse not amounting to *the offence of rape*, is guilty of the offence of adultery, and shall be punished with imprisonment of either discription for a term which *may extend to five years*, or with fine, or with both. In such case the wife shall not be punishable as an abettor.

Section 497 Adultery.

[illegible]

[illegible] મહાન પુરૂષોની કહાણી.

[illegible]

તરફ ત્યાંની સોસાયટીઓ પાર વનાના, ફિટકાર અને લિયાંનતની નજરથી તેઓ તરફ જુવે છે, અને દરેક મિત્ર મંડળ કે સ્નેહી તેવાઓની સંગતને તરક કરી, તેમને તરછોડે છે. એવા અપરાધમાં કમનસીબે ગઈ સદીના પાછલા ભાગમાં આયરલૅન્ડનો પ્રજાપ્રીય જાહેર પુરૂશ, મરહુમ પારનલ, જેને આયરલૅન્ડની પ્રજા પોતાના 'તાજ-વગરના રાજા' તરીકે ગણતી હતી, અને જે મરહુમ ગ્લાડસ્ટન જેવાં મહાંન પુરૂશના જમણો હાથ સમાન તેનો સાથી હતો, તે તેના કમનસીબે આ બદીની જાળમાં સપડાયો, અને તે દુનિયાથી ઉખડી ગયો હતો. તેજ પ્રમાણે એજ વખતના અરસામાં મદરાસનો લૉર્ડ ગવરનર, લૉર્ડ કૅનેમારા, જેને માટે હિન્દુસ્થાંનના વાઇસરૉય થવાની વકી હતી, તેને કપાલે આ બદીનો કલંક લાગ્યાથી, તે પણ તરછોડાઈ હિનપસ્તીમા આવી પડયો હતો. એ ઉપરાંત સર ચાર્લસ ડિલ્ક, તેમજ મી૰ ડિલન જેવા મહાંન પુરૂશો, એ બદીને આધીન થયાથી તારાજ થઈ ગયા હતા.

આ બદફેલીની કહાંણીઓ ખરેખર જાણવા જોગ વિગતો રજુ કરે છે. દરેક કોમમા એ બદી મોહટાં કે નાહનાં પ્રમાણમા હસ્તી ભોગવતી હોય છે. એ બદીથી ફેલાતા અમુક રોગો, અને ભવિશની ઓલાદની થતી ખરાબીને ખાતર, કોઈ કોઈ, સરકારને તો પોતાની રઈયતના લાભ માટે કાયદા બાંધવાની પણ જરૂરત પડી છે.

પેરીસ શેહેરમાં ચાલતી બદફેલીનો ચિતાર.

પેરીસ શેહેરની વેશ્યાઓની જીંદગી.

આ વાત જાણીતી છે, કે દુનિયામાં મોજ શોખને માટે જાણીતા સર્વે મુલકોમા, મોજીલી અને રંગીલી જીંદગી ભોગવવા માટે, એક નામાંકીત શેહેર તરીકે; પેરીસ શેહેર જગ જાણીતી જગ્યા છે. આ મરકી રૂપી બદફેલીનો ફેલાવો પેરીસ શેહેરમાં અતિશય વધારે પ્રમાણમા ફેલાયેલો હોવાથી, ફ્રેન્ચ સરકારને તે માટે ખાસ યોજનાઓ

ચોજી કાહાડી, પોતાની પ્રજાના ભલા માટે ખાસ કાયેદાઓ ઘડવા પડયા છે.

જ્હદેકીનો પેશો અખત્યાર કરનારી સ્ત્રીઓને, પુલીસના વડા પાસથી પરવાનો મેળવવો પડે છે. આ પરવાનો આપવો કે નહી. અને જે જગ્યા ઉપર તે સ્ત્રી વસ્વાટ કરવા ચાહતી હોય, તે જગ્યા માટે રજાની આપવાનું કામ, અસલનાં પુલીસના વડાની મરજી ઉપર રહે છે મતુંલો કે દેવાલોની પડોસમાં, તેમજ શેહેરમાં વસ્તાં માતવર અને આબરૂદાર લોકોના મકાનોની પડોસમા. એવી સ્ત્રીઓને મકાનો માટે પરવાનગી કદીએ મળતી નથી. તેથી ઉકરી રીતે, શેહેરના [illegible] વસ્તીવાળા ભાગોમા આવી કિસમના મકાનો માટે પરવાના [illegible] આવે છે.

પુલીસના વડા પાસથી પરવાનો મેળવ્યા પછી, [illegible] [illegible] ઉપર એક મકાન ભાડે રાખી, તેને શણગારે છે. અને [illegible] માલેક પોતાના જેવી ધંધાવાળી બીજી સ્ત્રીઓને ત્યાં રાખી [illegible] આ મકાનમાં અનિતીથી જીંદગી ગુજારનારી સ્ત્રીઓને, [illegible] માલેક, ઉત્તમ પ્રકારનું ખાવું-પીવું અને રેહેવાનું મકાન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

હાલત થઇ પડવાને લીધે, આ સ્ત્રીઓ અનેક ગુપ્ત રોગોની ભોગ થઇ પડે છે. જાણનાં કે અજાણતાં, ઘરની માલેકની મરજીને તાબે થઈ, તેઓને પોતાની જીંદગીનો ભોગ આપવાની ફરજ પડે છે. આ દુખદાયક અને હિનપસ્તીભરી જીંદગીનું સેવટ અને એકાદ હોસ્પીટલમાં આવે છે.

આવી કમનસીબ સ્ત્રીઓની એક અતી મોહટી સંખ્યા પૅરીસ શેહેરમા વસે છે. તેઓ મોહટે ભાગે કંગાલીયત અને મુશ્કેલીમા જીવી, સેવટે મરણ પાંમે છે. કોઈ વખત તેઓ ઇસ્પીટાલોમા મરણ પાંમે છે; કોઇ વખત તેઓના ખુન થાયે છે; કોઈ વખત તેઓ કેદખાંનામાં રીબીને મરણ પાંમે છે; અને કોઈ વખત તેઓ કયાં અને કેમ મરી જાયે છે, તેનો કાંઇબી પત્તો મલતો નથી.

પૅરીસની એવી સ્ત્રીઓ માટે ત્યાંની સરકારે, તેમના દરદોની સારવાર કરવા ખાસ ઇસ્પીટાલો કાહાડેલી કહેવાયે છે. પૅરીસમા ચાલતી બદફેલી મુખ્ય કરી, સ્ત્રીઓના ગુજરા માટે તેમને જોઈતું કાંમકાજ નહિ મલવાને સબબે; જીંદગીના નિભાવ જેટલી આવક નહિ થતી હોવાના કારણે; બાજે વખત નબળી પડી ગયેલી નિતીના સબબે; અને ઘણી વખત મોજ શોખ અને ખાંણીપીણીવાલી જીંદગી ગુજારવાની લાલચને નહિ અટકાવી શકયાના કારણો હોય છે. કમનસીબે સઘળી કોમોને અનિતીને રસ્તે ઉતરી પડવાના એજ કારણો માલમ પડે છે.

પૅરીસમાં ચાલતી બદફેલીનો આ એક ચિતાર છે. પણ સઘળીજ બદફેલ સ્ત્રીઓ પોતાનો રોજગાર એવી રીતે ચલાવતી નથી. બદફેલ સ્ત્રીઓનો એક બીજો વર્ગ એવો હોય છે, કે જે પોતે એક જુદું મકાન પોતા માટે ભાડે લઇ, પોતે પોતાનું છુટાપણુ પોતાની મરજી પ્રમાણે ભોગવે છે. એવી સ્ત્રીઓ ઉપર કોઇનો કાબુ કે અખત્યાર હોતો નથી. તેઓ પોતાની મરજી પ્રમાણે પોતાનો વખત મોજ શોખમાં ગુજારે

છે, અને તેઓ ઉપર કોઈનીએ જબરી કે જાસ્તી ન હોવાથી, તેઓ પોતાની જવાની અને ખુબસુરતીને તથા જીંદગીને જાળવવાની દરેક તજવિજ કરી શકે છે.

પણ આવી જાતના મકાંનો ઉપર પુલીસને ખાસ કરી વધારે દેખરેખ રાખવી પડે છે, કેમકે આવા મકાનોનો ઘણીકવાર છુપો ઉપયોગ આબરૂદાર પરણેલી સ્ત્રીઓને, તેમજ બાળ-નોકરોને કરવાની તક મળે છે, જે કામ કાયદા વિરૂધ હોવાથી પુલીસ એવાં મકાંનો ઉપર હમેશા શકની નજરથી જુવે છે

પરીસમાં ચાલતી બદફેલીના આ એક ઉપર ટપકેના દેખાવની માત્ર રૂપરેખા છે. વીએના અને સ્ટાકહોમ માં ચાલતી બદફેલીના બનાવો [illegible] ના વિગત એથી પણ વધારે ભયંકાર અને દુરતભરેલી જણાય છે. જણાવવામા આવે છે કે જે રૂપવંતી મજદો, પૅરીસ અને વીએનાની બદફેલીની જુંબાસમાંથી બચી ગયા પછી જો સ્ટૉકહોમ જતા પાંમે છે, તો ત્યા તેનો આંકડો થોડાજ વખતમાં આવી જાય છે. આટલી બનવાના બાદી પણ એની વિગતો ઘણા લેખકો એ લિખી બાદ છે. પણ તે સઘળી વિગત અંહે રજુ કરી કેવળ નકામી છે.

લંડનનુ બયાન કરતાં અંકાદ બે જાતની બદફેલીની નોંધ લેવી જરૂરની ધારૂ છુ. આંમ વર્ગની બદફેલ સ્ત્રીઓનો પરીસમા [illegible] વર્ગ છે, જે "Thieves" [illegible] " [illegible] પુસ્તક [illegible] કે જેમાં [illegible] અને [illegible]

આ બદી કાંઇ અમુક દેશમા કે અમુક મુલકમાજ જડ ઘાલી બેઠી છે, અને દુનિયાના બીજા મુલકો તેથી બચી ગયા છે, એમ માની શકાતું નથી. આ બદીની શરૂઆતની તવારીખ ગમે એવી જુની અને જાણવા જોગ છે, છતાં આ પ્રસંગે તે રજુ કરવી કેવળ અપ્રસંગોપાત થઇ પડે છે. છતાં એટલું તો જાણવું જરૂરનું છે, કે દુનિયાના સુધરેલાં. અર્ધ સુધરેલા, તેમજ જંગલી મુલકોમાં આજેબી એ બદી એક યા બીજા રંગ રૂપમાં ચાલી રહી છે.

લા૦ દુવાગીર

D. M. P.

પત્ર ૧૩ મું.

વેશ્યાના વિશે!

(વૈદકશાસ્ત્રની નજરે એક ઝડફી તપાસ.)

AN ADDRESS TO MEN.

માનવંત મિત્ર

જનાકારીની કુટેવ એવી તો નાશકારક છે, કે તે ઇનસાનનો તંદુરસ્તીનો નાશ કરે છે, એટલુંજ નહિ; ઇનસાનની ઓલાદને પણ તે નરમ કરે છે. કુદરતની લાગણી જે માબાપમાં હસ્તી ધરાવે છે [illegible] તે તેના માબાપના ફરઝંદોમાં પણ તે ગુણ ઉતરે છે [illegible] માબાપોના ફરઝંદો, દીકરી, [illegible], અને જો પુરી [illegible], તો તે [illegible] જાતે [illegible] રહે છે

એવિ જનાકારીની કુટેવ લાગુ પડવાનાં શારિરીક કારણો.

[illegible]

પણ આદમી જ્યારે પોતાની મની ભુલી તે પોતાના હવસને પંપાળે છે, અને તેનો ઉપયોગ તે હદ બાહાર કરવા માટે છે, ત્યારે તેનાં પરીણામ કેવાં નાશકારક આવે છે, તે સર્વ જણે જાણવાં જરૂરનાં છે.

સ્ત્રીજાતમાં અમુક નબળાઇઓ જન્મથીજ કુદરતે સરજેલી હોય છે. સ્ત્રીઓની એવી નબળાઇથી જે કારગા મરદો ખબરદાર હોય છે, તેઓ જેટલી સહેલાઇથી સ્ત્રીઓની ખરાબી કરી શકે છે, તેટલી ખુવારી બિનઅનુભવીઓથી થતી નથી. ખરી વાત તો એ છે, કે ઓરતજાત પોતે પોતાની નબળાઇ જાણી કે સમજી શકતી નથી, એટલે ફુબંદી મરદો તેમની ઉપર પોતાની જાલ બિછાવવા માટે છે, અને ધીમે ધીમે પોતાની ફરેબની જાળમાં સ્ત્રીઓને ફસાવી, [illegible] તેઓને બદફેલીમાં ફસાવે છે. [illegible] [illegible] સારીક [illegible] પોતાની [illegible]

[૧] જે [illegible] [૨] [illegible] [૩] [illegible] [૪] [illegible] [૫] [illegible] [illegible]

ચર્ગીક થાય છે એક વખત—ફકત એકજ વખત તેણીથી એકાદ ભુલ અજાણના યા જાણતા થાય છે, એટલે તેણીનો નાશ જાવેદાનનો નક્કી થાય છે

ક્રિયા શોખને લીધે સ્ત્રીજાત અનિતીમા ફસે છે.

સ્ત્રીજાતની નબળાઈ માટે હમેશા બોલાતુ આવ્યું છે. કુંવારી પુરૂષો જેઓએ પરસ્ત્રીની લાજ લુટવામા મોજ મેલવવા માટેજ જન્મ લિધેલા હોય છે, અને જેઓ પોતાના હવસને પંપાળવા પોતાની તમામ હાલતનો ઉપયોગ કરવા મનેજથી આનાકાની કરતા ન હોય. તેમ જેના મનની વલાંઝના ખાસ અજ્વાળી હોવા જોઇએ. કેમકે તેવાઓ સ્વજાત કેવા કેવા શોખને વશ થવાનુ પસંદ કરે છે, તે જાણતા હોવાથી તેઓ પરજાતને તેવી રીતે ફસાવવાની યોજના રચે છે અને કમનસીબે ભોળી અને નબળાં મનની સ્ત્રીઓ તેમનો ભોગ થઈ પડે છે એક અનુભવી વિદ્વાન નબિળના નિચના શબ્દો એ વાતને પુરેપુરો ટેકો આપે છે

"Conceit of their personal charms or adornments, a morbid craving for flattery, desire for indiscriminate admiration or for presents, or applause, and an overweening longing for the society and companionship of "fine gentlemen," lead them at first to walk on the brink of the [illegible] which they soon fall,"

સ્ત્રીને અનિતીમાં ફસાવનાર એક દલ્લ !

[illegible]

[illegible]

[illegible]

જોગ છે, કે જે સ્ત્રીઓ 'હિસ્ટિરિકલ' હોય છે, તેઓ ઘણીક વાર કામ વિકારને આધીન થઈ પડેલી હોય છે. વિદ્વાનોએ પોતાની તપાસ દરમિયાંન એવી ગણત્રી કરી છે, કે એક સો "હિસ્ટિરિક" સ્ત્રીઓમાંથી †બાર સ્ત્રીઓએ કોઈપણ પ્રકારની કંગાલીયત કે મુફલીસીના કારણ વિના, કામવિકારને વશ થઈ, વેશ્યાનો પેશો ફક્ત પોતાની કામનાને સંતોષવા માટે અખત્યાર કીધો હતો. આ બનાવ આગલી બિનાને ટેકો આપે છે, કે જવાંન સ્ત્રીઓમાં હિસ્ટિરિયાની બિમારીનું એક માનવા જોગ, કારણ, કામિક લાગણીનો જુસ્સો ઉત્તપંન થવાનું હોય છે.

સ્ત્રી તેમજ પુરૂશોને લાગુ પડતાં બે ભયંકાર કામિક દરદો.

મોહટે ભાગે સ્ત્રીઓમાં ઉતપંન થતો કામિનો જુસ્સો, પુરૂશોના જેટલો સખત હોતો નથી. પુરૂશોમાં કામિક જુસ્સો અતિસ્ય જોર પકડે છે, અને કોઈપણ જાતની નિતીરીતીથી તે કાબુમાં રહી શકતો નથી, ત્યારે તે એક બહુ બુરા શારિરીક રોગ તરીકે ઓળખાય છે. જ્યારે એવી બિમારીનો ભોગ મરદો તેમના કમનસીબે થઈ પડે છે, ત્યારે તે બિમારી—"સૅટરાયેસિસ"—(satyriasis) ને નામે ઓળખાયે છે. તેજ રીતે સ્ત્રીઓ જ્યારે એવીજ જાતની બિમારીથી હેરાન થાય છે, ત્યારે તે બિમારી–'નિમ્ફોમેનિયા'–(nymphomania) ને નામે કહેવાય છે.

આ બને હાલતો એક જાતના દિવાનાપણ જેવી હોય છે. જેવું દરદનું જોર દરદીમા હોય છે, તેવી તેની નિશાંણીઓનું પરાક્રમ તે દરદીમાં પ્રગટ થાય છે. આ દરદની વિગત જુદે ઠેકાણે આપેલી છે. આ ભયંકાર રોગ એક આબરૂદાર સ્ત્રીને લાગ્યા પછી, તેણીનો કેવો હાલ થયો, તે તબિબી દફતરે નોંધાયલી હકિકત ઉપરથી, નીચે ઉતારી લીધો છે, જેથી વાંચકને તે દરદનો કાંઈક ખ્યિયાલ આવી શકે.

† Lombroso, "The Female Offender."

નિમ્ફોમેનિયાની પિચકારીમાં સપડાયેલી એક જવાંન સ્રીનો ' કેસ. '

• એક જવાન બાનુ પોતાની પસંદગીના એક જવાંન સાથ [illegible] પરણવા ચાહીને અટરાઇ હતી. અમુક સંજોગ વચ્ચે તે જવાંન એકાએક તે બાનુને છોડી ગયો, અને તેમની વચ્ચેનો તમામ સંબંધ તુટી ગયો.

આ બનાવથી તે સ્રીના મન ઉપર ઘણીજ કાતીલ અસર [illegible] અને તેણીની હાલત રફતે રફતે બગડવા લાગી. તેણીની ઊંઘ [illegible] થઇ ગઇ, અને મોટે અવાજે તરેહવાર બિભત્સ ગાયનો તે [illegible] લાગી રફતે રફતે ગાયનોની સાથે તેવાજ બેઅદબ અને [illegible] લાગી. અને તેણીની [illegible] આવતા જતાઓને હાથો વડે કરવા લાગી. [illegible] આ હદ સુધી પહોંચી ગઇ કે પોતાની ગેરમુનાસબી હાલતનું [illegible] નહિ. મનની હાલત વધારે બગડતાં, તે પોતાના [illegible] કાહાડી નાખી નગ્ન હાલતે પોતાના [illegible] અને તરેહવાર ભાંડ શબ્દો બોલવા લાગી [illegible]

અને [illegible] માનસોએ તેણીને પકડીને તેણીના [illegible] [illegible] નહિ, અને [illegible] [illegible]

[illegible]

તેની ઇચ્છા હવસથી એટલી બધી તો ઉશ્કેરાઈ ગયેલી હોય છે, કે તેણીના મનમા બસ મરદ અને મરદની સોબતનોજ ખ્યાલ ભમ્યા કરે છે. એવી દરદીઓ નિન્દમા પણ કામિક સ્વપના જોતી રહે છે. દીવસના પણ તેમની હાલત તેવીજ એકરાર હોય છે. એવી સ્ત્રીઓનુ અરમાંન પુરૂશોની સંગત છતાં, સેહજેથી સંતોશ પાંમતુ નથી.

સ્ત્રીઓમાં લાંબા વખતની જડ ઘાલી બેઠેલી નિમ્ફોમેનયાની બિમારી, જાહેર નિતીને ઘણે વખત કલંક લગાડે એવા સંભવવાલી થઈ પડે છે. એવી કમનસીબ સ્ત્રીઓ પોતાની આસપાસમા વસતા મરદોને, તેમજ જવાંન છોકરાઓને જેમ જોખમ-ભરેલી થઈ પડે છે, તેમ જવાંન નિર્દોશ સ્ત્રીઓ તથા છોકરીઓની નિતીનો પણ તે ભંગ કરે છે. કેમકે કોઈકે વાર એવી બિમારીથી હેરાંન થની સ્ત્રીઓ, સ્વજાતીના મિલાપથી પોતાની હવસભરી નસ મટાડનારી હોય છે. આવી દરદી હાલતને વશ થયલી સ્ત્રીઓને

*" હોમોસૅક્યુઅલ-નિમ્ફોમૅનિયક્સ. " (Homosexual Nymphomaniacs) ને નામે તબિબી ભાશામા ઓલખાતી છે.

નિમ્ફોમૅનિયાની બિમારીવાળી સ્ત્રીઓ જાહેર નિતીને ખરાબ કરનારી માલમ પડી છે, કેમકે તેઓ પોતાને લાગુ પડેલા રોગની ધુનમા જાહેરમા મરદોને નરેહવાર અનિતીવાન ચાળા કરે છે. એવી સ્ત્રીઓ જે માતબર હોય છે, તો તેઓ પોતાની કામિક

* આ [illegible] એક ભયંકર [illegible] વધારે હોય છે. સાધારણરીતે સ્ત્રીઓ [illegible] કોઈના [illegible] સંબંધે છે. પણ આ એક એવી જાતની [illegible] કે [illegible] પોતાના કામિક [illegible] [illegible] બીમારી [illegible] અનેક [illegible]

[illegible] પોતાની સઘળી દેલત એકાદ કુછંદી પુરુષને આપી [illegible] વેચાતો લઇ લીધે છે.

[illegible] તેમજ પતિના ઓની ઇજ્જત અને નિતીની [illegible] ભયંકર આ બિમારી છે કે જેને એ રોગ [illegible] શરીરમાં લાગને [illegible] ફાટી નિકળે છે, અને [illegible] તે [illegible] જેના [illegible] તેનાથી સહન થઇ શકતી નથી. ગમે એવી કુલીન [illegible] પોતાની ઇજ્જત, પોતાની દોલત, પોતાનું માન [illegible] એ બધાનું ધુળી [illegible], અને કાળની [illegible] શરીર અર્પણ કરતાં [illegible] [illegible]

મરદોને લાગુ પડતી બિમારી-સૅટરાયેસિસ.

SATYRIASIS

[illegible] જાતની બિમારી મરદોને પણ લાગુ પડે છે [illegible] તેથીજ, [illegible]

[illegible] કરવાની ઇચ્છા [illegible] કરવાની ઈચ્છા.

[illegible]

સ્ત્રીજાત શા માટે ખુબસુરત દેખાવા ઇન્તેજાર હોય છે.

આ વાત ના પાડી શકાય એવી નથી, કે સ્ત્રીજાત જાણતાં કે અજાણતાં, પુરૂષોના વિચારોને અનુસરતી થવાની દરેક તજવિજ કરતી રહી છે. પોતે સામી જાતીને આનંદ પમાડી તેમનું ધ્યાન પોતા તરફ ખેંચી રાખવાની જે જે તજવિજો કરે છે, તે ઉપરથીજ તે જણાઇ આવે છે. આ સબબને લીધેજ નવી 'ફેશનો' નિકલતી રહી છે, અને જેવી તે 'ફેશનો' જુની થઈ મરદોના ધ્યાન ખેંચતી બંધ પડે છે, કે તુરતજ બીજી નવી 'ફેશન' નિકલી આવે છે, કે જે વડે ચિતહરણ કરવાની સ્ત્રીઓ નવી નવી તજવિજ કરે છે.

પુરૂષોના ધ્યાન ખેંચવા માટે દેશ પરદેશની ઓરતો કેવી રીત અખત્યાર કરે છે.

પુરૂષોના મન ઉપર પોતાની ખુબસુરતીનો છાપ મારવાની, અને તેમના ધ્યાન પોતા તરફ ખેંચવાની તજવિજ બહુ પુરાતન કાળથી સ્ત્રીઓ કરતી આવી છે. પોતે ખુબસુરત હોય તેથી વધારે સુંદર દેખાવ કરવાની વલણુ, સુધરેલાં તેમજ જંગલી સ્ત્રી પુરૂષો અસલથીજ ધરાવતાં આવ્યાં છે. દુનિયાના દરેક ભાગમાં વસ્તી પ્રજાની સ્ત્રી પુરૂષોની જવાંની અને જોબનની શરૂઆત થતાંજ, શણગાર સજવાની ઇચ્છા તેમના મનમાં ઉત્પન થાય છે.

દાખલા તરીકે ચીન દેશમાં ચીનીઓના પગ જન્મથીજ બાંધી રાખવામાં આવે છે, કે જેથી તે મોહટા થતા અટકે, અને ચીનીઓ તેથી આકર્ષિત બને!

*જંગલી પ્રજાઓમાં નાક અને કાન વિંધવામાં આવે છે, કે જેથી આકર્ષિત બનવા તરેહવાર દાગીનાનો ઉપયોગ કરે!

પ્રજામાં શરીર દિપતું અને શોભાયમાન કરી સામી જાતીનું

* History of Human Marriages

ધ્યાન ખેંચવા શરીરના જુદા જુદા ભાગો અને ચહેરા ઉપર તરેહવાર છુંદના (tattooing) પડાવે છે!

અમુક જાતની વેશ્યાઓ પોતાના કેસને રંગે છે, અને પોતાની આંખો આંજે છે, કે જેથી તેઓ પુરૂષોનું ચિત્ત હરી શકે

ગળામાં કંઠીઓ, કાનમાં ડુલો, નાકમાં બુલાકીઓ, હાથના આંગળાંમાં વીંટીઓ, બંગડીઓ, સાંકળીઓ, કમરપટો, અને એ ઉપરાંત દાંતને મિસીથી કાળા કે લાલ રંગવા, માથાંના વાળને સમારવા, વિગેરે સઘળા યોજના સ્ત્રીઓ પુરૂષોનું પોતાની તરફ ધ્યાન ખેંચવા માટે કરે છે. એમ સઘળા વિદ્વાન મુસાફરો એકમતે પોતાનો અભિપ્રાય દરશાવે છે.

વ્યભિચારી પુરૂષોની ગુપ્ત ખાસિયતો.

આ સઘળી હકિકત સ્ત્રીઓ વિષે થઈ. પણ નિર્લજ સ્ત્રીનું [illegible] પ્રકારના વ્યભિચારી મરદો વિષે કાંઈક જાણવું જરૂરનું છે. આ વાત સાબીત છે, કે વ્યભિચારી જીંદગી ગુજારનાર મરદો, દુષ્ટ અને [illegible] [illegible]

એવા મરદો ઉપર કુદરતના શ્રાપ હોય છે, કેમકે તેઓ ગમે એવા બહાદુર કે અકલમંદ હોવા છતાં, જનાકારીના અપરાધમાં ફસ્યા પછી, તેઓ પોતાનું પુરૂશાતન અને બાહોસી ભુલી જાય છે, અને બળહિન બની બાયલા સમાન જુઠું બોલી, પોતાને નિર્દોશ બતાવવાની ખોટી તજવિજો કરે છે.

વ્યભિચારી પુરૂશો એટલા બધા તો હિચકારા બની જાય છે, કે પોતાના ખુનથી પેદા પડેલાં પોતાનાં ફરજંદોને દુનિયામાં તેઓ તરછોડી તજી દિયે છે, અને પોતે તેમના હક્કદાર બાપ હોવા છતાં, તેઓ પોતાનું નામ તેમને આપી શકતા નથી. એવી રીતે એક પીતા તરીકેની પોતાની ફરજ, તેઓ પોતાના બચ્ચાં તરફ બજાવી શકતા નથી. એવાં તેમના બાળકનું સેવટ કેવું આવશે, તેનું ચરિક ધ્યાંન તેમને હોતું નથી. તે બાળક જો ઉછર્યું તો તે કોહુના ફરજંદ તરીકે ઓળખાશે. અને તે કમનસિબ બાળક પોતાના પીતા તરીકે કોણને બોલાવશે. તે વિચારજ દયાજનકોનું હદય ચિરી નાખે છે.

પણ એક હાથ ઉપર જ્યારે બદફેલીમાં પડેલા મરદોની એવી હાલત હોય છે, ત્યારે બદફેલ ઓરતોની હાલત કેવી હોય છે? આવાં નરકમાંમાં ફસેલી સ્ત્રીઓ, હરામ [illegible] જનેલાં પોતાના ફરજંદોને, જો તેઓ પરણેલી હોય છે, તો પોતાના પતિને માથે ઠોકવાના ને અનેક પ્રપંચો રચે છે. જ્યારે તેઓનો ભેદ [illegible], તેઓના બાળકને પોતાના [illegible] બાળક સમજ, પોતાના સંસાર સુખને ગમાવે છે, [illegible] [illegible] [illegible] નિમની [illegible] અને તેથી [illegible] [illegible] [illegible] છે.

"ફરદિ એકનો મન હસે,
[illegible] હસે [illegible] [illegible]
[illegible] કો મનમાં હસે,
[illegible] [illegible] [illegible]"

ધરતીમા સમાયલુ' ધન ખોદી કાઢવા માટે જ્યારે ધરતીને ખોદવામા આવે છે, ત્યારે ધરતી મનમા હસે છે; મોત જ્યારે આદમીને લઈ જવા સામે આવી ઉભું રહે છે, તેવે સમે ' મોહટા કન્સલટિંગ ડાકટરોને' ઈલાજ માટે આવતા જોઇ, મોત પોતાના મનમા હસે છે; અને કોઇક પરણેલી સ્ત્રીએ હરામ ઇસ્કાનથી જણેલાં બાળકને, જ્યારે તેણીનો ધણી (તે બાળકને પોતાનું બાળક સમજી) રમાડે છે, ત્યારે તે કુકર્મી સ્ત્રી પોતાના મનમાં હસે છે, (કે એ પુત્રનો ખરો બાપ કોણ છે. અને કોણ એ બાળકને રમાડે છે).

લા૦ દુવાગીર.

D. H. P.

પત્ર ૧૪ મું.

પુરૂશની જનંન શકિતનું ત્રણ પ્રકારે ભ્રષ્ટ થવું.

THREE DEADLY FORMS OF SEXUAL POWERS.

સુજ્ઞન મિત્ર—

આધે ઉતરતાં દરદો તેમજ ખાસિયતોની એક ટુંકી ટીપ પાછલાં પત્રમાં આપ્યા પછી, તે ટીપમાં, સમાયેલી કેટલીક ખાસિયતો અને કેટલાંક દરદો વિશે કાંઇક ખુલાસો કરવો ઘટે છે.

આ વાત દેખઇતી છે, કે જેઓની ખાસિયત હવસથી ભરેલી હોય છે, યાને જેઓ પોતાના હવસની પરસ્તેશ કરતા હોય, તેઓનો ફેજ કદીભી આવકારદાયક આવતો નથી. પોતાની કામિક ઇચ્છાને સંતોખવા, હદ બાહાર વિલાસી થવાથી, મોડે કે વેહલે એકાદ રોગની પિડાકારીનો તેઓ ભોગ થઇ પડે છે, એમા તો જરાએ શક રહેતો નથી. કુદરતનો કાયદો તોડવાની તેમને એ ઘટીત સજા થાય છે.

અલબતાં મજબુત બાંધાના અને જોરાવર તન્દરોસ્તીના વિલાસી મરદો, જેઓ પુર સાહુએતીથી પોતાની વિલાસી જીંદગીને પંપાળે છે, તેઓ ઘણુંજ જવલે એવી પિડાકારીની ચુંગાલમાંથી બચી જાય છે, પણ એવાઓ પોતાની ભવિશની ઓલાદને પોતાનેજ હાથે ફના કરે છે, એમા તો જરાએ શક સમજવો નહી.

પુરૂષોને વાંઝીયાપણું કેવી રીતે લાગુ પડે છે.

દુઃ ખરાબના વિકારી જીંદગી ગુજારનાર વ્યભિચારી મરદો, અનેક સમયે તેઓ પોતે વાંઝીયા બને છે, અને પોતે વાંઝીયા બની પોતાની પરણેતરને પણ વાંઝણી બનાવે છે. અને એવી રીતે પરસ્ત્રી તરફથી પોતે મળેલા ચેપી રોગનો ભોગ, તેઓ પોતાની નિર્દોષ પરણેતરોને બનાવી તેમને, તથા પોતાના ફરજંદોનો તેઓ ખુવાર કરે છે.

વેશ્યાના વીરાઓની પરણેતરો.

આ રીતે ચેપી રોગથી ગળતી કંઇએક નિર્દોષ પરણેતરોને [illegible] ઈલાજ કરવા માટે, સારજનોને [illegible] કરવા પડે છે, અને [illegible] તેમના વર્તન શરીરનો [illegible] અવયવ [illegible] કાપી કાઢવાનું પણ પડે છે.

[illegible] વેશ્યાના વીરાઓની વર્તન પરણેતરો, [illegible] એવાં કાતીલ દુઃખની [illegible]

[illegible]

અને કંઇએક બાળકો રોગીષ્ટ ખાસિયતો પોતાના લોહીમાં જન્મથીજ આમેજ થયલી લઇને પેદા પડે છે.

હવસ પરવરોની મોહોકાંણાનો હિસાબ એટલેથીજ પુરો થતો નથી, એ ધ્યાનમાં રાખવું. તે સઘળાંનો સામટો સરવાળો હવે પછી લઇશું, પણ એવા વ્યભીચારીઓ જેઓ પોતાની હવસભરી ઇચ્છાને તૃપ્ત કરવામાં જીંદગીની એક મોજ માનના ફરે છે, તેવાઓ પોતાના શરીરમાં એકાદ એવાં ઝેરી દરદનો ચેપ લઇ. સંસાર મંડળમાં 'શોભાના ગાંઠીયા' બની ફરે છે. જેમનો સ્પર્શ વડીક ઝેરી હોય છે; જેઓના હોઠ સાથ લાગેલું એક 'ગ્લાસ,' કે એક ચાહનું પિયાલું, કે એક પાણીનું 'ટંમ્બલર' વડીક ઝેરી બનેલું ગણાયં છે. તેવાઓથી સાવધ રહેવાને, અને તેમનો ચેપ નિરદોશ નિરોગીઓને લાગુ નહિ પડે, તેને માટે કેવા પ્રકારની સલામતી ચોજી શકાય?

એવાઓએ પોતાના કર્મનાં ફળ ચાખવાંજ જોઇએ છે. એવાઓ પોતાનાઓને, તેમજ બીજાઓને ઘણુંજ પિડાકારક થઇ પડે છે; કેમકે તેઓ ગમે એવા કિમતી ઇલાજે છતા ખાતરી પુર્વક રીતે સદંતર તો કદાપી સાજા થતા નથીજ.

વેશ્યાઓના આવા વીરાઓની જીંદગીથી આવતાં ભયંકર પરીણામોનો ખ્યાલ, અગર જો કોઇબી સારી સમજના આદમીને ખુલાસા વાર સમજ પાડેલો હોય, તો તે જવલેજ આડે માર્ગે જવાની હિંમત કરે. પણ આત્માન તરફ ખેંચાઇ જવાનું જે સોહસ્યુંબીક-આકર્શન કુદરતે પુરૂશના અંતરમાં મરજેલું છે, તે એવું તો પ્રબળ છે, કે તેને જેર કરવા માટે મર્દોએ પોતાની અંદર એક બુદ્ધીજ શક્તિ ખિલવવી જોઇએ.

• [illegible] અને [illegible] રસને [illegible] માટે એકજ છે, અને તે એ કે [illegible] તેમની [illegible] તેમને [illegible] જન્મ આપેલા છે, તે [illegible] કરવા માટે પરણીને [illegible] અને પોતાની

પરમેશ્વરને ખુશી કરવી. ના, એટલુંજ નહિ, પણ પોતાના મનની અને તનની હાલતને શોધી અને સાફ રાખી, પોતાની ઓલાદને એવી બનાવવી કે તે તેનું, અને તેના કુળનું નામ રાખે.

જેઓ આ સિદ્ધાંત સમજી શકતા નથી, જેઓ ખરાબમાંથી સારૂં પિછાની શકતા નથી; જેઓ પોતાના મનની ખરાબીને શોધી નાખવા જેટલી શક્તિ પોતામાં ધરાવતા નથી, અને જેઓ પોતાના હાલને ગલીચ રાખવા તૈયાર થાય છે, તેઓ પોતાના જનન શરીર ઉપર એક જાતની જપ્તી મુકવે છે.

જનન શરીરની શક્તિનું બગડવું, તેમજ કામ ઇચ્છાનું બગડીને [illegible] જવું, એ બની બનાવો બરાબર [illegible] હાનિકારક છે [illegible] ત્રણ [illegible] પ્રકારની બાબત છે, અને તેટલા માટે તે બાબત દરેક રીતે [illegible] ઉપર [illegible] છે કારણ કે એક [illegible] ને [illegible] કરી નાખે છે [illegible] મનની હાલત [illegible] અને દરેક રીતે [illegible]

હસ્તમૈથુનક્રિયા. Masturbation.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

'નામર્દ' જેવો બળહિન બની જાય છે. બીજા શબ્દોમા બોલતાં, તે કામ ભ્રષ્ટ બની જાયે છે. જનન શક્તિ ભ્રષ્ટ થવાનો આ પહેલો પ્રકાર કહેવાયે છે. એ દરદ વિશે વધુ લખાણ હવે પછી જણવા જોગ થઈ પડશે.

‡ "હાઇપરિસ્થિશિયા"—*Hyperœsthesia.*

(Abnormally Increased Sexual Desire).

કામ ઇચ્છાનું હદ બાહાર વધી જવું.

મદન મસ્ત.

આ હાલતવાલા દરદીનો હવસ પાર વિનાનો વધી ગયેલો હોય છે. પોતાની એવી ઉશ્કેરાયલી હાલત દરમિયાન, તેઓ કોઈનીથી દરકાર રાખ્યા વિના ઘણાજ નિર્લજ બની જાય છે, અને પોતાનો હવસને સંતોષવા માટે કોઈપણી પ્રયત્નથી કરવા તેઓ અચકાતા નથી. એવા દરદીઓ દરેક સ્ત્રી તરફ હવસભરી નજરથી જોએ. [illegible] નહિ [illegible] તેમના મનની હાલત [illegible] બની જાય છે, કે સ્ત્રીઓના પોશાક કે પહેરેલાની [illegible] પશ્ચાત, તેમની [illegible] જનન [illegible] આ બીજો પ્રકાર ગણાય છે.

* "[illegible]"—[illegible]

([illegible])

[illegible] ઇચ્છાનું બગડી જવું.

[illegible]

મોજ મેળવતા માલમ પડે છે. તેમની બગડી ગએલી મતીને લીધે ભડકી ઉઠેલા કામનો જુસ્સો ઠંડો પાડવા, કરદી જેમ કોમળ વયના જવાનો ઉપર બલાતકાર કરતા અચકાતા નથી. તેમજ ગૃહસ્થ સ્ત્રીઓને પણ અપમાન કરવાને તેઓ ડરતા નથી.

મિત્ર મેહરબાન, ધ્યાન રાખજો કે પુરૂષોના જનન શરીરને લગતું પતન. કરવોની. આ કાંઈ વિગતવાર ટીપ નથી. ઉપર જણાવેલી ત્રણ પ્રકારની સ્થિતિ. જેમ પુરૂષોની તેમજ સ્ત્રીની કામિક-ઇચ્છાની અગત્યની એને લગતી બાબતનો ખ્યાલ આપે છે. મુખ્ય કરી પુરૂષને લગતી બાબત ઉપર આ પુસ્તકમાં હું લખવા માગું છું. એટલે સ્ત્રી જાતને લગતી વિગતોની માટે હું ફક્ત હવે ઉપર ટપકેજ કહેવાશ કંઈક એટલાજ માટે ઉપલી વાત કરી બાબત આપ સ્ત્રીને કેટલા એને કે. સતત છે, તે માટે વધુ લખવું મુનાસીબ ધારતું નથી. જેથી એને લગતા સાહિત્ય માટે હું એક બીજું અલાયદું પુસ્તક "સ્ત્રીની જુવાની અને જમાનો" એવે નામે પ્રગટ કરવા માગું છું.

સાચો દુઆગીર

[illegible]

પત્ર ૧૫ મું.

હિજડા! અને હિજડાપણું.

HERMAPHRODITISM.

મારા માનવંત મિત્ર—

ત્રણ ભયંકર પ્રકારની જનંન શરીરને લાગુ પડતી હાલતની બિના જણાવ્યા પછી, આ પત્રમાં મરદની જનંન હાલતને લગતી એક નવી બિના ઉપર હવે હું વાંચેકોનુ ધ્યાંન ખેંચુ છું.

આ પત્રને મથાળે લખેલા શબ્દોથી કોઇબી અજાણ્યું ન હશે. એ શબ્દો ઘણીક વાર તિરસ્કાર રૂપે વપરાતા વાંચકો માહેલા ઘણાકોને સંભળાયા હશે. સાધારણ રીતે હીજડા શબ્દનો અર્થ એવો સમજવામાં આવે છે, કે એક મરદ, દેખાંવમાં મરદાના જેવો દેખાતો હોવા છતાં, તે નામર્દ યાને નપુંશક હોય છે, અને તેટલા માટે તે પરણીને પોતાની સ્ત્રીને સંસાર સુખનો લાહાવો આપી શકે એવો હોતો નથી. આવા વિચારો સામાન્ય હોય છે. પણ આવા માનવીઓના જનંન શરીર બંધનની રચનાનું જ્ઞાંન જેઓને હોતું નથી, તેઓ એવાં મતના હોય છે, કે એવાઓના હવાલામાં બીબીઓનું જનાંનખાનું તેમની નિગેહબાની માટે જો આપ્યુ હોય, તો તેમાં કાંઇબી વાંધો જેવું નથી

એ વિચાર ગમે તેવો હોય તે આપ વાંચકને ...

નથ [illegible]

શરીરના ગુણ-દોષ આપણે વૈદકશાસ્ત્રની નજરે ઉપર ટપકેથી જોઈ ગયું.

હીજડા એટલે શું ?

મનુષ્યોનું સમજવું એવું છે, કે હિજડાઓ 'નહિ નરમાં કે નહિ નારીમાં', એવા હોય છે. જો એ શબ્દોનો અર્થ એટલોજ થતો હોય કે હિજડાઓમાં મરદાઈ જેવું કાંઈ હોતું નથી, અને તેમની [illegible] નાનતર બની ગેલી હોય છે, તો આ આપણે કેટલો [illegible] જાણવું જરૂરનું છે.

હિજડાઓના શરીરની રચના કેવી હોય છે.

[illegible] 'હર્મેફ્રાડાઈટ' (Hermaphrodite) અને હિજડા [illegible]

[illegible]

"The true definition of an Hermaphrodite [illegible]"

[illegible] ?

[illegible]

જનંન શરીરના અવયવોની આવી વિલક્ષણ રચના થવાનું એક કારણ એ હોય છે, કે કાંઈક વિચીત્ર સંજોગ વચ્ચે બાળક જ્યારે માતાના ગર્ભમા હોય છે, ત્યારે તેના જનંન શરીર, તથા તેને લગતાં અવયવોની વધ અટકી પડી હોય, અથવા તો તેનો ઉઘર ભાવ અસાધારણ પ્રમાણમાં વધી ગયો હોય, ત્યારે એવાં આદમીઓ જન્મ પામે છે.

ખુલાસા તરીકે આ પેદાયસનું વર્ણન આવી રીતે અપાયલું છે, કે એક માતાના પેટમાં રહેલો ગર્ભ જો છોકરાનો હોય. અને કાંઈક સંજોગને સબબે તે ગર્ભના જનંન અવયવો ખિલતાં અટકી પડયા હોય, તો તેવા સંજોગ વચ્ચે જ્યારે તે છોકરો જન્મ લીએ છે, ત્યારે તે બાળક પુરૂષ હોવા છતાં, તેના જનંન અવયવો એક છોકરીના જેવાં દેખાય છે.

બાળક છોકરી હોવા છતાં, તે છોકરો કેમ હોય છે!

અને તેજ રીતે માતાના પેટમા રહેલો ગર્ભ, જો છોકરીનો હોય, અને કાંઈક સંજોગને સબબે તે ગર્ભના જનંન અવયવોની વધ તેણીએ તે કરતાં વધારે પ્રમાણમાં ખિલી ગઈ હોય, તો તેવા સંજોગ વચ્ચે જ્યારે તે છોકરી જન્મ લીએ છે, ત્યારે તે બાળક છોકરી હોવા છતાં, તેણીના જનંન અવયવો પુરૂષ જેવા દેખાય છે.

હિજડાપણું. ખરૂં અને ખોટું.

[illegible]

બે જાતના હીજડાઓ.

આ ગુચવાડાભરી બાબતને સમજ પડે તેવી રીતે રજુ કરવા માટે તબિબોએ હિજડાઓને બે વર્ગમાં વેહચી નાખ્યા છે ૧, ખોટું હિજડાપણુ, અને ૨, ખરૂં હિજડાપણું.

પહેલા વર્ગમાં ખોટા હિજડાઓને મુકયા છે, જેને તબિબો 'સ્પુરિયસ-હર્મેફ્રોડાઇટ્સ' (SPURIOUS HERMAPHRODITES) કહે છે. ખોટા હિજડાઓના વર્ગમાં બે જાતના હિજડાઓ સમાઇ જાય છે

ક. મરદાના સ્ત્રીઓ. (MANLY WOMEN)

ખ. બાયલાઓ અથવા રાંડવાઓ. (WOMANLY MEN.)

બીજા વર્ગમા ખરા હિજડાઓને મુકયા છે. જેને તબિબો 'ટ્રુ-હર્મેફ્રોડાઇટ્સ (TRUE HERMAPHRODITES) કહે છે ખરા હિજડાઓમા સ્ત્રી તેમજ પુરૂષ બનેના જનેન્દ્રિય હોય છે. એટલુંજ નહે પણ તેઓમા સ્ત્રી તેમજ પુરૂષ બનેના વળી હોય છે વળી તેમની ચાલચલગત અને વર્તણુક પણ (થોડી કે ઘણી) સ્ત્રી તેમજ [illegible]

એવી પેદાયસોને તબિબો 'ટ્રેન્સવર્સ હર્મેફ્રાડીટિઝમ (TRANSVERSE HERMAPHRODITISM) કહે છે.

આવી જાતની પેદાયસોમા એવા દાખલા તબિબી દક્તરે નોંધાયલા છે, કે જેમા ગુપ્ત શરીરની રચના તપાસતાં બાહારથી પુરૂષનું જનન શરીર નજરે પડે છે, અને ભિત્તરમા સ્ત્રીના અંદરના જનન શરીર હોય છે.

*માસીક માંદગી ભોગવતો મરદ.

તબીબી દક્તરે નોંધાયલો કેસ.

આવી હાલતના એક આસામીના કેસની નોંધ ડા૦ તીડીના દફ્તરમાં નોંધાયલી મલી છે. આ આસામીને ગોળી જેવું બિલકુલ હતું નહિ. પુરૂષ લિંગ અતિશય નાહનું હતું, અને તેમાંથી નિયમિત માસીક પ્રવાહ જતો હતો. જનન માર્ગ અતિશય પ્રાથમિક હાલત જેવો હતો, અને બીજો સર્વ બંદોબસ્ત સ્ત્રીના જેવો હતો.

૩. એ બે પ્રકાર ઉપરાંત એક ત્રીજા પ્રકારની પેદાયસ જન્મે છે, જેને તબિબો 'ડબલ હર્મેફ્રાડીટિઝમ' ને નામે ઓળખે છે. આવી જાતના 'કેસ' મોહટે ભાગે ગુચવાડા ભરેલા હોય છે, અને નેટલાંગ માટે તેમને અત્રે રજુ કરવા અપ્રસંગોપાત થઈ પડે એવાં હોવાને લીધે, તે પડતા નાખ્યા છે.

ખોદા હિજડાઓની શરીર રચના કેવી હોય છે?

Manly Women.
મરદાના સ્ત્રીઓ.

આ વર્ગમા બે જાતની પેદાયસ થાય છે. 'મરદાના સ્ત્રીઓ', એ વર્ગમા પેહલી ગણાય છે. એવાઓના ચેહરા ઉપર કેટલીક વખતે મુછ અને દાહાડી તથા કેશોના વાળની વધ પણ હોવે છે.

* Legal Medicine by C. M. Tidy.

*કૉન્સટૅન્ટીનોપલમાં એક કદાવર ઓરત દરેક રીતે મરદના જેવા બાંધાની હતી. સરવે કોઈ તેણીને એક મરદ તરીકેજ ગણતાં હતાં, કેમકે તેણીના મોહોડાં ઉપર મોહોટી મુછ અને લાંબી દાઢી ઉગેલી હતી. આ સ્ત્રી જ્યારે જન્મ પામી, ત્યારે તેની દાઢી ઉપર બાલ ઉગેલા દેખાતા હતા, અને જ્યારે તે આઠ વરસની ઉમરે પુગી, ત્યારે તેની દાઢી બરાબર બે ઈન્ચ લાંબી થઈ હતી

આ વર્ગમાં મેલવેલી મરદાના સ્ત્રીઓના જનંન અવયવો વિલક્ષણ પ્રકારના હોય છે, અને તેની ખરી જાતી શું છે, તે શોધી કાહાડવા માટે તબિબો બગાર ગુંચવાડામાં પડે છે.

મરદાના સ્ત્રીના એક વિચીત્ર કેસની હકિકત.

†નોરહેકની દીવાનશાલામાં ૪૨ વરસની ઉમરે પુગેલી એક હરવખુ સ્ત્રીને દાખલ કરવામાં આવી હતી. કદમાં તે મોહોટી અને પુરૂષ જેવી ચેહેરાથી પીકાતી હતી. તેણીના સ્તન મોહોટા ખિલેલાં હતાં. મોહોડાં ઉપર મુછ અને દાઢી સારી રીતે ઉગેલી હતી.

તબિબી તપાસમાં એવું જાહેર થયું, કે તેણીને મેગાલો એવું જનમથીજ કાંઈ હતું નહિ, પણ ક્લીટોરીસ (clitoris)-ઘણી ઝિમ જેવી કદમાં મોટી હતી, અને નાહની ઉમરે તે ઘણુ વખત માસિક માંહેથી લોહી સુકી હતી. જનંન માર્ગ અને ગર્ભસ્થાન (vagina અને uterus) બંને ગેરહાજર હતાં. અને હાંસલિકાઓ ને અતિશય આધીન થતી હતી

‡બાયલા અને હિંજડાઓ. તેઓની શરીર રચના કેવી હોય છે.

મરદાના સ્ત્રીઓ જેવી અનેક પુરૂષો [illegible]

Womanly-Men. [illegible]

નામરદી [illegible]

---

* Legal Medicine by [illegible]
‡ Legal Medicine by [illegible]

આ વર્ગમાં જન્મ પામેલાં બાળકોની શરીર રચનામાં કોઈની ફેરફાર કે નવાઈ જેવું ખાસ કાંઈ જાણે હોતું નથી. તફાવત જે હોય છે તે એટલોજ, કે તેમના જનન શરીર અને જનનેન્દ્રિય પુખ્ત વાર પણ નાનાં કદનાં રહી ગયેલાં હોય છે. ઉમર પાકટ થઈ જવા છતાં, પણ તેમનો અવાજ નાંહના જવાન છોકરા કે નાંહની છોકરી જેવો રહી ગયેલો સંભળાય છે; અને ઉંમર મોટી થવા છતાં હોઠ ઉપર કે દાઢી ઉપર, તેમજ શરીરના ગુપ્ત ભાગો ઉપર બાલની વધ બિલકુલ થતી નથી. શરીર ઉપરના માસના લોચા (મસલ્સ) સાધારણ, ઢીલા, અને કાંઈક પોચા–નરમ હોય છે. ચામડી હાથને સુંવાળી અને મુલાએમ લાગે છે. એવાંઓમા ખરા મરદને છાજતા ગુણો બિલકુલ હોતા નથી. તેઓ ચીરડાઉ, બ્હીકણ, જરા જરામાં ગુસ્સે થઈ જનાર, અને હિચકારા હોય છે! એવાંઓમાં કામ કે હવસ જેવી લાગણી ભેદજણી હોતી નથી. તેમનું તમામ જનનં શરીર બળહિન અને કાંઈ પણ લાગણી વિનાનું હોય છે. તબિબોના મત પ્રમાણે એવાંઓની એવી મંદ અને લાગણી વિનાની હાલત, આખી જીંદગી સુધી રહે છે.

નહિ નર કે નહિ નારી જેવાં આદમીઓ.

Sexless Beings.

ખરાં અને ખોટાં હિજડાપણાની વિગતનો ચિતાર આપ્યા પછી, આ બાબદ ખતમ કરતાં આટલું ઉમેરવાની જરૂર છે, કે સઘળુ પ્રકારો ઉપરાંત હિજડાપણાનો એક એવો બીજો પ્રકારનો જણાયલો છે, કે જેમા આગલ જણાવેલા પ્રકારો માહેલો એકબી પ્રકાર હોતો નથી. એવાંઓમા પુરૂષના કે સ્ત્રીના જનનં શરીરની ભેદજણી નિશાંણી હોતી નથી. એવા દાખલા તરીકે જણાયલી એક સ્ત્રીની વિગત જાણવા જોગ થઇ પડશે.

"પચીસ વરસની ઉમરે એવી એક સ્ત્રી પરણી ગઇ હતી. બે વરસ પછી તેણીના ધણીએ તેણીથી છુટાછેડા કરવા માટે કાયદાની કોરટમા અરજ કરી હતી. તબિબી તપાસ કરતાં માલમ પડયું હતું, કે મજકુર સ્ત્રીની છાતી બિલકુલ ખિલી નહિ હતી. જનન માર્ગ (vagina), ગર્ભસ્થાન (uterus), તેમજ સંતાન બીજ સ્થાન (ovaries) જેવું તેણીમા કાંઇ હતુંજ નહી, તેમજ પુરૂષના જનન અવયવો જેવુંભી કાંઇજ જણાયુ નહિ હતું."

સ્ત્રીની ગર્ભિત હાલત દરમિયાન, તેણીના પેટ માહેલા ગર્ભના જનન શરીરનું રૂપ વિરૂપ થઇ જવાથી, યા તો જનન શરીરની વધનો ઉપર ભાગ હદ બાહાર વધી જવાથી, યા તો જનન શરીરની વધનો ઉપર ભાગ હદ બાહાર અટકી જવાથી, આવી કિસમનાં વિલક્ષણ પ્રકારનાં આદમીઓ જગતમા આવતે છે, જે હિજડાઓ અને હિજડીઓના નામે માનસજાતમા ઓળખાય છે. શરીર શાસ્ત્રના કાયદા પ્રમાણે જોતાં, આવી શારિરીક ખામીઓ કોઇ શરીરમાં નવી પેદાયશ તરીકે ઉગી નિકળતી નથી, એ ધ્યાન [illegible] છે

ડા૦ દુબાઝીર,

D. H. P.

પત્ર ૧૬ મું.

માનસિક—શાસ્ત્ર.

મોહિનીનો મહિમા.

PSYCHOLOGY OF SEXUAL LIFE.

પ્રીય મિત્ર

બહુ પુર્વ કાળના જંગલી જમાનામા દુનિયામા માનસ-જાતની હાલત કેવી હતી, અને તે વખતે તેમની નિતી રીતી અને રીતભાત કેવાં હતાં, અને કેવી રીતે તે સર્વે ધીમે ધીમે સુધરતાં ગયાં, અને નર નારી એક બીજાના સમાગમમા આવ્યાથી તેમના સંસારમા કેવા ફેરફાર થતા ગયા, તેને સર્વ બેશક જાણવાં જોગ બાબદ છે.

૧. પોતાના કામવિકારને સંતોષવો, અને પોતાના હવસની ભુખ મટાડવી, એ તે વખતે જેમ માનસની તેમજ જાનવરોની સર્વથી પેહલ્લી નેમ અને પેહલ્લી મતલબ હતી, એવ છે. શરીર ઉપર કાંઈ લુગડાં કે પેહરવેશ વિના સ્ત્રી તે . . . હતાં, અને પોતાના શરીરની તમામ નગ્ન હાલત . . . બીજાની હાજરીમા બેહજબી લજ્જાતાં કે શર . . . જ નહિ પણ . . . સંસાર વહેવારમાં . . . તું થટે છે, . . . ખિયાલ કે વિચાર

૨. ઓસ્ટ્રેલિયન, પોલીનેશિયન, તેમજ ફિલીપાઈન્સના લોકો પણ તેવીજ હાલતમાં વસતાં હતાં. સ્ત્રીઓ પુરૂષોની મિલકત તરીકે ગણાતી, અને જેઓની પાસે જર અને જોર વધારે પ્રમાણમાં હતાં, તેઓ પોતાને મન પસંદ સ્ત્રીઓનો કબજો મેલવી શકતા હતા.

૩. સ્ત્રીઓની હાલત તે જમાનામાં ઘણીજ દયાજનક હતી. સ્ત્રીઓ મેલવવા માટે વેપારના સોદાની મિસાલ માલ આપી તેની કિંમતના બદલા બદલ સ્ત્રીઓ મેલવી શકાતી હતી, યા તો સ્ત્રીઓને કિંમત આપી વેચાતી લેવાઈ શકાતી હતી.

૪. દેશ, કાળ, અને સ્થિતીમાં જેમ જેમ ધીમે ધીમે સુધારા થતા [illegible] અને આબોહવાની સરદી અને ઠંડી, તેમજ ગરમીની અસર[illegible] જેમ જેમ ફેરફાર થતા ગયા, તેમ તેમ આદમીને તેમનાં શરીરના [illegible] માટે [illegible] યોજવાની જરૂરત પડતી ગઈ, અને એ રીતે [illegible] પોતાના શરીર ઢાંકવાની કુદરતે ફરજ પાડી. જંગલી પ્રજાની [illegible] એવી તો બેઅદબ હતી, કે શરીરને ઢાંકવા માટે [illegible] તેમને શરમ લાગતી હતી, અને કોઈબી રીતે નગ્ન [illegible] તેઓ જરાએ શરમાતાં નહિ હતાં

૫. [illegible] સુધારાના વધારા સાથે, મનુષ્ય [illegible] [illegible] અસર [illegible] તે એ હતું, કે સ્ત્રી [illegible] [illegible] તે [illegible] હાલતમાંથી [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

મદીમા ચાલુ થશે. આ તબક્કા ઉપર આપનાં ઓરતને જે નવું ભાન આવ્યું, તે એ કે તેણીના નાજ, નખરાં, અને તેણીની ખુબસુરતી કાંઈ દરેકને માટે નથી, પણ પોતાની પસંદગીના એક મરદને માટે છે.

ગુજરાન માટે ભટકતા ફરવાની, અને એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે જઇ પડાવ નાખી પડવાની આદતને લીધે, મરદોને ઘરબાર માંડવાની ફરજ પડી, અને તેમ કરતાં પોતાની જીંદગીના સાથી, પોતાના સુખ દુખના અંગી. અને પોતાના ઘરની રાણી તરીકે એક ઓરતની ખાસ જરૂરત મરદોને પડવા લાગી.

૬. જ્યારે એક પ્રજા અતી ઘણી મોજીલી, અતી ઘણી લંપટ-બાજ, અને બગડિન બાયલા જેવી બને છે, ત્યારે તે ગમે એવી બળ-વંત અને જોરવર હોવા છતાં, નિતીભંગ બની પડી ભાગે છે.

કોઇબી બળવંત પ્રજા એવી રીતે અચબુચ પડી ભાગે, એ સાદી નજરનાં આદમીઓને એક ચમતકાર સમાન લાગે, એ બનવા જોગ છે. પણ એ બનાવ વૈદક શાસ્ત્રની નજરથી જોતાં સેહેજબી અજાયેબી ઉત્પંન કરે એમ નથી. દેખઈતું છે કે મોજ શોખ, લંપટબાજી, અને વ્યભિચારી જીંદગીના બનાવો, એવી પ્રજાના "શારિરીક-તંતુ" એટલે 'નર્વસ સિસ્ટમ' (nervous system) ઉપર જે સખત પ્રકારની નાશકારક અસર કરે છે, તેનું બેશક એ પરિણામ હોય છે. વ્યભિચારી અને વિષયી જીંદગી, કોઇબી કોમના સંસાર સુખ અને ઓલાદનો નાશ કરતા છે; એટલુંજ નહિ પણું એવી કોમ ગમે એવી મહાંન પ્રજા સમાન હોય, તોપણ તે અંતે પડી ભાગે છે, મહાંન રોમ, પ્રખિયાન ગ્રીસ અને (૧૪ મા અને ૧૫ મા લુઇના અમલમાં) બળવંત ફ્રાંન્સ, એ સર્વેની પડતીના મુળ કારણો એજ હતાં.

આ તર્કમાં સહેજબી સરાકગાત નથી મોહટાં શહેરોમા વસ્તી પ્રજાઓ હમેશાં મોજ શોખ અને ફિશીઆરીમા પડેલી હોય

છે. એવાં શેહેરો આદમીને હલકી નિતીના બનાવનારાં, અને તેમના શારિરીક તંતુની ખરાબી કરનારાં હોય છે. તાંન તંતુની એ ખરાબી તબિબી ભાશામા ' ન્યૂરોસીસ ' (neurosis) ને નામે જણાયેલી છે. પ્રાચીન કાળના બેબિલોન, નિનેવે, અને રોમની તવારીખ, તેમજ આજના જગ જાહેર મોહટાં અને માનીતાં શેહેરોની મેળવેલી જીંદગીની હકિકત, એ દાખલા પુરા પાડે છે.

૭. જવાની શરૂ થતાંજ જોબનનો બહાર ખિલવા માંડે છે. જ્યાં સુધી જવાંનીની શરૂઆત થતી નથી, ત્યાં સુધી પ્યાર કે પ્રીતના એસની હસ્તીનું બેહજ્બી ભાંન કે ધ્યાંન, સ્ત્રી કે પુરૂષને બિલકુલ હોતું નથી. પણ જવાની જેમ જેમ આગલ વધતી જાયે છે, તેમ તેમ કામનો જુસ્સો અટકી નહિ શકે એવું રૂપ ધારણ કરે છે, અને છેવટે કાબુબી વશ થઈ જવા તે અતી આતુર બને છે.

૮. ખરા પ્યારનો નેમ પાર વિનાનો હોય છે. ખરા પ્યારની કંઈ પન ટેટકીન હોય છે જવાંનીના બહારની શરૂઆત થતાં જે પ્યાર બંધે છે તે પ્યાર હમેશાં હવસના જુસ્સા વિનાનો નિર્દોષ, અને પવિત્ર સ્વભાવનો હોય છે. પનૂ જેમ જેમ જવાંની ચઢતી જાયે છે, તેમ તેમ પ્યાર પ્રબળ બનતો જાય છે, અને ત્યારે આદમીના અંતર [illegible]

અને પોતાના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], તે [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે

ELOPEMENT.

નાઠાથી જવું, યા નિકળી જવું!

[illegible] (ભાઈ યા પુરૂષ) પોતાના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હોય છે, તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] થઈ, તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે; યા તો તેની ઉપર [illegible] થઈ, તે તેની સાથે નાઠાથી કે નિકળી જાય છે, અને તે [illegible] હોય છે, તો તે પોતાના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે, જેને ઇંગ્રેજ ભાષામાં 'એલોપમેન્ટ' (elopement) ને નામે ઓળખવામાં આવે છે.

DOUBLE-MURDER

મારી 'ને મરવું!

તેમ જે બનતું નથી તો તેથીબી જ્યારે ભયંકાર બનાવ બનવા પામે છે. નાસિપાસી અને નાઉમેદીની ધુનમા, એવું આદમી પોતાના મગજની શાંતિ અને સમતોલપણું ગુમાવી દે છે, અને એક જાતના દિવાનાપણાની બિમારી તેને લાગુ પડે છે. આ દિવાનાપણું તકલીદી કહેવાયે છે, અને તબિબો તેને "ટેમ્પરરી-ઇન્સિનિટી" (temporary-insanity) ને નામે ઓળખે છે. એવા દિવાનાપણાની ધુનમાં અનેક ભયંકાર ખુલો, એવાં આદમીઓ કરતાં સંભળાયાં છે, તેમજ જણાયાં પણ છે. એનું પરીણામ એકાદ ખુન કરવામાં, યા પોતાના જીવનો આપઘાતથી નાશ કરવામાં, યા "મારીને મરવામાં" આવે છે. છેલ્લા પ્રકારના ખુનને "ડબ્લ-મર્ડર" (double murder) કહે છે.

કુછંદીનો પ્યાર. તેની ખાસિયતો.

આને પમિત કરી નવસારી લઇ જનાર હંમેશાં કુછંદી હોય છે. કુછંદીનો પ્યાર કદીપી સાચો હોતો નથી, એ જાણવા જોગ [illegible] [illegible] [illegible] આ વાત [illegible] સાચી જાણી, કે [illegible] પુરૂષોમાં હમેશા બે ખાસિયતો હોય છે [૧] એક તો ઉદાર [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] અંમેજી અમિત કરવું. અને [૨] પોતાની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] હોય. [illegible] તેને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રૂપ આપી, પોતાના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] આ બને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હમેશાં [illegible] [illegible] છે. પણ કુછંદીનો પ્યાર કદીપી સાચો હોતો નથી. અને વળી તે [illegible] [illegible] [illegible] પણ નથી.

× × ×

[illegible] પ્યાર બહુ[illegible] પ્રકારનો હોય છે. સાચા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હોય છે. સાચો પ્યાર [illegible] અને મનના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે, અને તેની [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible]. પણ [illegible] [illegible]

[illegible]

તો તેમા અદેખાઇ મગટી નિકળે છે, અને તેમ થતાંજ તે સતવર પોતાનું અસલ રૂપ ખોઇ દે છે.

× × ×

નબળાં મનવાલાંઓના પ્યારની હાલત વળી જુદાજ પ્રકારની હોય છે. એક દ્રઢ મનવાલાંના પ્યારથી તે કેવળ જુદાજ રૂપનો હોય છે. નબળાં મનવાલાંઓની પ્રીત હમેશાં બદનામ કરે છે, અને સામા ધણીને તે બદનામીનો કલંક લગાડે છે. કારણકે નબળાં મનવાલાંઓનો પ્યાર હમેશાં મોહટે ભાગે કલ્પીત કલ્પનાથી ભરેલો હોય છે. તેના તમામ મનોભાવ અતી ઘણા તિવ્ર હોય છે. એવાંઓ જ્યારે પ્રીત અને પ્રેમમા નિષ્ફળ થાય છે, યા તો તેમના પ્યારને જ્યારે દગો થાય છે, અને બરાબર રીતે તેમને તેમની પ્રીતનો બદલો મલતો નથી, સારે નિરાસીના આવેશમા એવાંઓ મોહટે ભાગે આપઘાત કરે છે.

સાચા પ્યારના પરાક્રમો સામા ધણીના વખાણ અને મશંસાને પાત્ર હોય છે. ઘણીક વાર તે માનને લાયેક ગણાય છે.

× × ×

મરદાની મરદી અને નામર્દી.

મરદ પોતાની મરદાંનગી માટે જણાયેલો છે. મરદાંનગી, એ મરદમાં મરદીની હસ્તી દાખવનારી નિશાણી છે. મરદાંનગી, એ મરદમાં મરદાઓનું ધડપણ, અને જવાંનોની જવાંની વચેના તફાવતનું ખરેખરૂં પ્રમાણ અચુક દેખાડે છે. મરદાંનગી વિનાનો મરદ, નામર્દ ગણાય છે. નામર્દી મરદની આરોગ્યતાને નુકસાન કરે છે, અને મગજની તાજગી, મનની ચળવળ, અને કુદરતી વિશ્રામને ખરાબી કરે છે. આ ખરાબી ઉંમર અને વ્યભીચારના પ્રમાણમાં થતી રહે છે.

મરદોની મરદી એ તેમની જીંદગીનું જીવન છે. મરદી વિનાનો પુરૂષ સુર્યના તેજ વિનાના એક અંધકાર દિવસ સમાન છે. જીંદગી તેને ઝેર જેવી કડવી થઇ પડેછે. દુનિયા તેને મનથી અકારી થઇ પડે છે.

મરદની મરદી જો કાંઇક કારણે અચાનક બળહીન થઇ જાય છે, અને મરદ તેથી નામર્દ બની જાય છે, તો ઘણીક વાર પરીણામમાં એવાં માનસને 'મેલંન્કોલિયા' ને નામે જાણીતી બિમારી લાગુ પડે છે. તેમ જો થતું નથી, તો મરદીમાંથી ગયલો મરદ પોતાની જીંદગીની મિઠાસ મિઠી મોજની લેહજત ખોઇ દીધાથી તેને ઉપજતી નિરાસી, અને નાસિપાસીના સબબને લીધે, તે આપઘાત કરી પોતાની જીંદગીનો અંત લાવી મુકે છે.

મેલંન્કોલિયાની બિમારી પીછાંનવાની રીત.

મેલંન્કોલિયાની બિમારી ઘણી વાર જીવલેણ થઇ પડે છે. આ બિમારીની બારીક તપાસ આ પ્રસંગે ન લેતાં, તેની થોડીક નિશાનીઓ વિષે ખુલાસો કરવો ઠીક થઇ પડશે.

આ બિમારી જ્યારે ઉપર લખેલા કારણે લાગુ પડે છે, ત્યારે દરદી દિલગીર બની ગમગીન થઇ ગયો હોય, એવો થઇ પડે છે. કોઇ-નાથી મિજલસથી કે રીજવણીથી તે રીઝીને રાજી થતો નથી. અને એવા [illegible] ઉપર [illegible] બની નથી, કે જેથી તે દરદીને ખુશી થાય. તે કોઇ [illegible] હોય, તેવો [illegible] દુનિયાની [illegible] હોય, તેમ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

મનની હાલત બગડવાથી કેટલી વાર છજ્જા ઉપર ચઢી બારી તે પોતાની દુખી જીંદગીનો અંત લાવવા આપઘાત કરે છે. કોઈની દીલની સમજાવટ કે સમજાવટથી દરદી આપઘાત કરવાથી પરહેજ કરતો નથી. આપઘાત કરવા માટે દરેક તકનો લાભ લેવા, એનો દરદી હમેશાં ઉમેદવાર રહે છે. અને પેહલીજ તક મળતાં તે પોતાની જીંદગીનો છેડો લાવી મુકે છે.

મેલન્કોલિયાની બિમારીની અતી ઘણી ઉપર રૂપોની નિશાંણીઓની આ માત્ર નોંધ અતરે લીધી છે:

મેલન્કોલિયાની નરમ પ્રકારની બિમારી.

અગર જો એવી સખત પ્રકારની પિડાકારી દરદીને લાગુ પડતી નથી, તો તેથી દરદીની તબિયત ઉપર બિલકુલ કાંઈબી અસર થતી નથી, એમ જવલેજ બને છે. જો મેલન્કોલિયાની બિમારી ગંભીર પ્રમાણ (acute form) મા લાગુ પડતી નથી, તો એજ દરદને લગતી નરમ પ્રકારની નિશાંણીઓ દરદીમાં નજરે નિકળે છે. તેવે સમે દરદીઓ ખજિયેલ, ચિરડાઉ, અદેખા, હિચકારા, અને સ્વમાન વિનાના બની જાય છે. તેમની આગલી હાલત બિલકુલ બદલાઈ જાય છે. તેમની આગલી ઝેન અને ચંચલાઈ તથા ચપલાઇ જતી રહે છે, અને તેઓ મુડ જેવા દેખાય છે.

સ્ત્રી-પુરૂશના પ્યારનો ખેલ!

કામવિલાસમા સ્ત્રી કરતાં મરદ વધારે ભોગી હોય છે. મરદની કામ ઈચ્છા, સ્ત્રી કરતાં વધારે મોટા પ્રમાણમાં ખિલેલી હોય છે, એમાં તો જરાએ શક હોતો નથી. જવાંનીનો બહાર ખિલ્યા પછી, મરદની લાગણીઓ સ્ત્રી તરફ હમેશાં ખેંચાતીજ રહે છે. મરદનો પ્યાર વિષયી હોવાને લીધે, સ્ત્રીની ખુબસુરતી, સ્ત્રીના હાવભાવ, અને સ્ત્રીના નાજ નખરાંની તેને મોહીની લાગે છે, અને તેનું તમામ ચિત્ત સ્ત્રીની તરફજ દોડતું રહે છે. કામ લીલાની ધુનમાં તે તેણીને

મેળવવા, અને તેણીને છળવા અનેક યોજનાઓ રચે છે. પણ તેનો શ્રમ કેવળ નકામો હોય છે. નકામો હોવા ઉપરાંત વળી તે કેવળ નઠારો પણ હોય છે, કેમકે એક વખતના મિલાપ પછી, તેના મનની મનોરથો કુદરતના નિયમ પ્રમાણે નિષ્ફળ મંદ પડી જાય છે, અને તેનું ચિત્ત તરતજ બીજી નવી નારીઓ તરફ દોડે છે

ફળવાયેલી સ્ત્રીઓની ખાસિયત.

અાંખ. જો ફળવાયેલી અને શારિરીક તેમજ માનસિક [illegible] હોય છે, તો તેઓ કદાપી [illegible] જણાશની, કે [illegible] [illegible] હોતી નથી. [illegible] કુદરતને [illegible] [illegible] (active) હોય [illegible] [illegible] [illegible] કદાપી તે પોતાની [illegible] હોતી નથી, [illegible] કુદરતનો [illegible] [illegible] (active) હોય છે, ત્યારે આ [illegible] [illegible] (passive) હોય છે. [illegible]

[illegible]

પોતાના જીગરમાં તેને પેહલી જગા આપે છે, અને ત્યાર પછી તે, તેને પોતાના ખાવિંદ તરીકે ચાહે છે.

સ્ત્રી એક મરદને તેના શારિરીક ગુણો માટે કદીબી ચાહતી નથી, પણ તેના માનસિક ગુણોને ચાહે છે. એક બાળકની માતા પોતાનો પ્યાર પોતાના બાળક અને ખાવિંદ બન્નેને વહેંચી આપે છે. સ્ત્રી પોતાના બાળકમાંજ પોતાનું સર્વસ્વ સમજે છે. સ્ત્રી પોતાના બાળકની હસ્તીમા પોતાનું જીવન, પોતાના બાળકના સુખમાં પોતાનું સુખ, અને પોતાના બાળકના દુઃખમાં પોતાનું દુઃખ સમજે છે. એ ખરો પરમાર્થિક પ્યાર કહેવાય છે.

સ્ત્રી પોતાના અથાગ પ્યારથી પુરૂષને ચાહે છે. સ્ત્રીને મનથી પ્યાર એ જીંદગીના જીવન સમાન છે. પુરૂષને મનથી પ્યાર, એક જીંદગીની મોજ અને શોખ, તથા જીવને બહેલાવનારાં રમકડાં સમાન છે.

પ્યારમાં સંકટ કે આફત પડયાથી પુરૂષનું દીલ તુટી જાય છે; પણ પ્યારમાં સંકટ કે આફત આવી પડયાથી સ્ત્રીની આખી જીંદગી પાયમાલ થાય છે, અને તેણીના સુખની ધુલધાની થાય છે.

આ ખરેખર એક જાણવા જોગ સવાલ ઉભો થાય છે, કે કુદરતે આવી રીતનું માનસિક બુદ્ધિબળ સ્ત્રીને આપ્યા પછી, એક સ્ત્રી શું જીંદગીમાં બે વાર કોઇબી પુરૂષને ખરા પ્યારથી ચાહી શકે ! એ ખરેખર એક 'સાઇકોલોજીકલ' સવાલ ઉભો થાય છે.

મરદો ઓરતના ગુલામ કાં બને છે ?

મરદો પોતાની વિષયી ખાસિયત અને ખવાસને લીધે, ઓરતોને વશ થઈ રહેવાની નબળાઇ દેખાડે છે. મરદ જેમ જેમ નબળો પડતો જાય છે, તેમ તેમ તે વધુ લંપટી બનતો જાય છે, અને જેમ જેમ તે વધુ લંપટી બને છે, તેમ તેમ તે સ્ત્રીની મરજીને વધુ અને વધુ તાબે થઇ, તેણીના કહ્યા પ્રમાણે તે તેણીના એક ગુલામ તરીકે સંસારમાં વસે છે.

વૃધ્ધ ઉમરે વધુ વિષયી અને મોજીલા બનવાના કારણે મહાન રાજાઓ અને પ્રજાની જે પડતી આવી હતી, અને જગત આશકાર કોમોને મુશ્કેલી કાંમસ કરવી પડી હતી, તે આ ઉપરથીજ જણાઈ આવે છે. તવારીખમાં નોંધાયેલા બનાવો આ વાતને મજબુતીથી ટેકો આપે છે, કે મહાન રાજકરતાઓ અને પ્રખ્યાત રાજદ્વારીઓ, જેઓ ઘણીકવાર ઓરતોના ગુલામ બની રહ્યા હતા, તેનું કારણ એજ હતું, કે તેમના શરીરને તેમના વિષયી સ્વભાવને લીધે એક જાતની ન્યુન પ્રકારની નબળાઈનું દરદ (neuropathic condition) લાગુ પડ્યું હતું. આ તેમની દરદી નબળાઈને લીધે, તેઓ પોતાનું સ્વમાન ખાઈ બેસી ઓરતોને તાબે થઈ રહેતા હતા. એ તેઓના ગુલામોની કેવી દયાજનક હાલત!

મરદો ઓરતના ગુલામ શા કારણે બને છે?

HENPECKED-HUSBAND

[illegible]

[illegible]

પોતાની તરફ ખેંચે છે. નબળું લોખંડ (નબળા મનવાળો મરદ) આવી રીતે લોહચુંબક (સ્ત્રી) તરફ ધસડાઇ તણાઇ જાય છે, અને એવી રીતે તે પોતાની નબળી મનશક્તિની મોહોકાણમા, સ્ત્રીનો ગુલાંમ થઈ, તેણીની પ્રીત ખાતર પોતાનું સ્વોતમ સ્વમાન ખોઇ દે છે.

મરદોનો શારિરીક ખવાસ એવોજ હોય છે. અને કમનસીબે એવા ખવાસને લીધેજ, સ્ત્રીઓને મરદ ઉપર એટલો બધો લાભ લેવાનું સેહલ થઇ પડે છે. કપાત્ર સ્ત્રીઓ તેનો લાભ લેવાને ચુકતી નથી, અને તેથી નબળાં મનવાળા પુરૂશોની સ્ત્રીઓના ગુલામ બની રેહવાની સરજત ફેરવાતી નથી.

આવા મરદોથી દુનિયા કાંઇ ખાલી પડી નથી. બ્રેઝીલના મધ્ય ભાગમા વસતા જંગલી મરદો—ઇન્ડીયનો—પોતાની સ્ત્રીઓના એવા નમાના ગુલાંમ બની રેહવા માટે તવારીખમા નોંધાયલા છે, કે તેઓ પોતાની સ્ત્રીઓના પડતા બોલો, અને ફરમાન બજાવી, તેમને માન આપે છે.

સુધરેલી દુનિયાના ઘણાંક વગવસીલાવાલા, માતબર અને સુફલેસ મરદોની પણ એવી દયાજનક હાલત, ઘણીક વાર સંતાપ સાથ સંસારમા જોવામા આવે છે. કોઇ પણ નાત-જાતના મરદોમા, ઓરતના ગુલાંમો ઘણા નહિ તો થોડાથી હશેજ. હશે? કેમકે તેઓ પોતાના મનની નબળી હાલતને લીધે, પોતાની સ્ત્રીને વશ થઈ, તેઓના ગુલાંમ બની જ્વામાં જરાએ શરમાતા નથી. ઇંગ્રેજીમા એવા ખાવિંદોને Henpecked Husband કહે છે. આપણ તેમને ઓરતના ગુલાંમ તરીકે ઓલખીયે છીયે.

વલી ત્રીજું એક કારણ ઓરતના ગુલાંમ બનવાનું જે ગણાયું છે, તે એ છે, કે સંપડી ખવાસના કામાન્ધ ખાવિંદોની મરજીને તેમની પરણેતરી સંતોશ પમાડતી હોવાને લીધે, પરીણામમા તેઓ પોતાની

પરતરોના ગુલામ બની રહે છે. માનસિક શાસ્ત્રની નજરે એનાંજ ઓરતના ગુલામનો આવોજ હિસાબ નજરે પડે છે.

રાજાઓ અને સુર વીરો જે મોટાં મોટાં રાજ ચલાવતા, અને સુર વીરો જે યુદ્ધના મેદાનમા મરતાંને મુંઝાવતા, તેઓ ઓરતોના ગુલામ એજ સબબે બની રહેલા હતા. તવારીખે એ વાત છુપી રાખી નથી.

એક વિદ્વાન લેખક એ વિષે નિચલા સબુતો આપે છે—

"The greater the sexual passivity and coldness of [illegible] women the more readily does she gain [illegible] over the man * * * A favourite [illegible] for that purpose is the practice of '*coquetry*,' [illegible] is the activity of women [illegible] themselves, and in bringing [illegible] dominion."

[illegible]

[illegible]

[illegible]

એન્જે તેને ફુસલાવનાર મરદને માથે પડે છે. એક નિમખહરામ પરણેતર પોતાના જાર કર્મથી તે પોતાની ઇજ્જતનીજ ખુવારી કરતી નથી, પણ તે પોતાના કુટુંબની ઇજ્જતની, અને કુટુંબની સાથે પોતાના ખાવિંદ અને બચ્ચાંની પણ તેટલીજ ખરાબી કરે છે. એવી કપાતર સ્ત્રીઓ પોતાના બાપદાદાના નામને કલંક લગાડે છે, કેમકે ઘણીક વાર એવી ખાસિયતો તેઓમની તાસીર તરીકે ઓધે ઉતરતી રહે છે.

કુંવારી સ્ત્રીઓ અને કુંવારા પુરૂશો.

કુંવારી સ્ત્રીઓ અને કુંવારા પુરૂશોની નિતીભંગ હિલચાલ, જનાકારીનું ડરામણ અને સંસારની ખુવારીનું એક ભયંકાર રૂપ છે. એવાંઓને માટે ઘણું લખી શકાય એમ છે. એટલુંજ કહેવું પુરતું છે, કે કુંવારી સ્ત્રીઓએ પોતાની અમુલ્ય હાલતને એટલી બધી હલકી અને નબોજી રીતે ખુવાર કરવી નહી. તેઓએ પોતાના મનના બળ ઉપર, હજારો લાલચ સામે કાબુ રાખી રહેવું ઘટે છે, અને દરેક રીતે લાજવંત બની મર્યાદશીલ અને નિર્લિમાન બની, કુછંદી પુરૂશોથી પોતાની ઇજ્જતનો બચાવ કરવો ઘટે છે.

સ્ત્રીઓ માટે અંતરે વધુ લખવું અપ્રસંગોપાત છે. વળી પુરૂશો માટે અતી લંબાણુથી અત્યાર આગમચ લખાઇ ગયું છે, એટલે એ વિષય હવે પડતો મુકી, એક નવીજ બાબદ ઉપર હું વાંચક મિત્રનું ધ્યાન ખેચુ છું.

લા૦ દુવાગીર,

D. H. P.

પત્ર ૧૭ મું.

મોહિનીના ચેટક !

'ફેટિચિઝમ.'

FETICHISM

મ્હારા મેહેરબાન મિત્ર

[illegible]

[illegible]

[illegible]

"પ્યાર આંધલો છે," એ કહેતી અજાણી નથી. એ પ્યારની અગનમાં જેઓ જલતાં હોય, તેમને થતી પિડાકારીનો ખિયાલ પારકાંઓને કોઇબી સંજોગ વચ્ચે કદીબી આવી શકે એમ લાગતું નથી.

પ્યાર અને હવસ વચ્ચે શું તફાવત છે, અને કેટલો તફાવત છે, તે આગલ જોઈ લીધું છે. પણ માનસના મન ઉપર તેથી જે કાતીલ અસર થાય છે, તેના પરીણામની નોંધ ખરેખર આ પ્રસંગે લેવી ઘટે છે. પારકાંઓની નજરમાં એવાંઓ જેકે મોહદરી હાંસી અને નાલેસીમાં આવી પડે છે, બલકે પોતાના વિચીત્ર લક્ષણથી તેઓ પારકાંઓનો ધિક્કાર પોતાની તરફ એબી લીયે છે, જ્યાં પોતાના કરતબને સુધારવા જેટલો અંકુશ તેઓ પોતાના મન ઉપર જરાબી રાખી શકતાં નથી. ખરેખર તે એક જાતના ચેટક સમાન હોય છે, અને જેમ અમુક સ્વાદિષ્ટ પક્વાંનનો હાંનને અપેરો હોય છે, તેમ એવાં પ્રેમઘેલાં દરદીઓને તે એક જાતનું ચેટક લાગેલું હોય છે.

મરદોને લાગુ પડતાં મોહિનીના ચેટક !

એવાં ચેટકને તબિબી ભાષાએ "ફેટીસિઝમ"ને નામે ઓલખાવ્યું છે. આ પુસ્તકમાં મરદોને લાગતાં કેટલાક ચેટકો માટે ફક્ત ઉપર ટપોટપીજ લખાણ કરી, આપણે તેનો નેજ લઈશું. અને સ્ત્રીને લગતાં ચેટકોની તપાસ કોઈ બીજે પ્રસંગે કરીશું. મરદોના મનની ચળવળ, કેટલીક વખત એવા પ્રકાર ધારે છે, કે જે સ્ત્રીને તે ચાહતો હોય, અને તેનો આત્મા જે સંપુર્ણ લીન બની ગયેલો હોય છે, ત્યારે તે સ્ત્રીને [illegible]

તે પુરુષ પોતાની હાલત ભુલી જાય, તે વસ્તુને પોતાનાં મનની [illegible] માણસ-સમાન સમજે. તેની સાથે તે વર્તે છે.

આવી [illegible] કિસમ કિસમના ચેટકોને „ફેટિશિઝમ" કહે છે. [illegible] આ દિવાનાપણાના દાખલાઓની નોંધ પ્રમાણમાં [illegible], અને તે ઉપર વિદ્વાનોએ અનેક ચરચા ચલાવી છે.

ઓને માટે જુદી જુદી પ્રજાને લાગતાં જુદાં જુદાં ચેટકો!

આ [illegible] એક ફ્રેન્ચ વિદ્વાન 'તારડ્યુ' નામ [illegible] તે કહે છે, કે આવી જાતના ચેટકો જુદી જુદી પ્રજાના [illegible] અને [illegible], તથા [illegible] મનની [illegible]. જુદા જુદા મજના ચેટકોના [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

વિશે જાણતી હોય, એમ સમજવું નહિં; પણ એવું જણાય છે, કે સ્ત્રીજાતને તેનું અંતરજ્ઞાન હોય છે.

ઓરતો પોતાના બાલની જતન કરવા પાછલ અતિશય મેહનત લીયે છે. જેઓની ગુન્જસ હોય છે તેઓ પોતાના માથાના કેસને દિપાયમાન અને શોભઇતા બનાવવા, તથા સુગંધી કરવા, પઇસા અને મેહનતનો ભોગ આપવા જરાએ અચકાતી નથી. તેનું કારણ ?

માતાઓ પોતાની દીકરીઓના બાલની કેવી સંભાલથી જતન કરે છે! ઓરતોના માથાંના બાલ જ્યારે ખરવા માંડે છે, ત્યારે રખે તેઓ બોડકી બની જાયે, તેની ફિકરથી તે કેવી આવરી અને નિરાસ બની જાયે છે! સ્ત્રીઓ દરેક સ્ત્રીના બાલને કેવી બારીકીથી તપાસી તેમના બાલની અદેખાઇ કરે છે! સ્ત્રીના સુંદર બાલો ઉપર ઘણીક વાર મરદો મોહી પડયા છે, કેમકે સ્ત્રીના બાલોનુ મરદોને જબરૂ ચેટક લાગે છે.

મરદોને સ્ત્રીઓના બાલના ચેટક લાગવાની વાત જાણીતી છે. ઘણાંક મરદો પોતાની મોહોરદારના, વા કોઈ સ્ત્રી મીત્રના, વા જેણીને તેઓ અનંત પ્યારથી ચાહતા હોય તેના બાલની લટ (tress)ને કાપી લેઇ, તેઓ તે લટને પોતાની પાસે છુપાવી રાખે છે, અને જ્યારેબી તેઓને તક મલે છે ત્યારે, યા તો જ્યારે તે સ્ત્રીની યાદ તેઓને દેરે ચડી આવે છે ત્યારે, તે બાલની લટને તેઓ પોતાની નજર સામે પકડી, તેને અનંત પ્યારથી ચુંબન કરે છે, આંખોને દાબે છે; છાતીએ રાખી સંતોશ પકડે છે.

કેટલાકો તે બાલના ઘડીઆલના ચેઇન બનાવી, તેમાં ઘડીઆલ રાખી, રાત દિવસ સાથે લેઇ ફરે છે. કેટલાકો ઘડીઆલના ઢાંકણા અંદર નાહની જેવી 'કેવિટ' અંદર કેટલાક બાલોને મુકી, તે ઉપર સંતોશ પકડે છે.

કેટલાકોને અમુક જ રંગ પ્રિય હોય છે. કે સ્ત્રીના માથાં ઉપર અમુક રીતેજ ફૂલને ગમતા હોય જોઇએ! કેટલાક અમુક જાતનાજ ફૂલને પસંદ કરે છે. [illegible] ફૂલને સર્વેથી વધારે પુષ્પગુચ્છ ગમે છે! કોઈ [illegible] પસંદ કરે છે! કોઈને [illegible] ફૂલનુંજ [illegible] હોય છે! તો કોઈને [illegible] ઉડી જાય છે!

એક ફ્રેન્ચ લાગણી ફૂલની મોહિની.

[illegible]

સ્ત્રીના હક અને ફૂલનું [illegible]!

[illegible]

અસાધારણ [illegible] નિદ્રાવાળી ઓરતની મુર્ત.

ઘણીક વાર સ્ત્રીના મરોડદાર હાથના સુંદર ઘાટે, તથા આંગળાં, અને હાથના બાંધાએ, મરદોના દીલ છીની લીધેલાં જણાયાં છે. એવા ઘટમારા હાથો સામા ધણીના અંતરમા પ્યાર પ્રગટ કરનારા માલમ પડયા છે. વિદવાંન તબિબ બોનેટ એક જવાંન માનસ માટે પોતાની નોંધ ટપકાવે છે કે:—"એક જવાંન પુરૂશ, કોઇબી સ્ત્રીના ઘટમારા હાથ જોતાંજ, તેણીની સંગત અને પિછાંન કરવાના તે વળખાં મારતો હતો, અને કોઇબી રીતે તે સ્ત્રીના ખુબસુરત હાથને 'શેક-હેંન્ડ' કરવા માટે, તે હંમેશાં અનેક તજવિજો કરતો હતો"

સ્ત્રીના શરીરના જુદા જુદા ભાગોના મરદોને લાગતાં ચેટક!

સ્ત્રીના નિટંબ યાને કુલ્લાંનો ભાગ પણ એવીજ કિસમના ચેટક મરદોને લગાડતો જણાયો છે.

†સ્ત્રીના નિટંબની મોહિનીના ચેટકના દાખલા પણ અનેક નોંધાયા છે. સુધરેલા દેશની સ્ત્રીઓમા સ્ત્રીના શરીરનો એ ભાગ ઝાઝો ખિલીને બાહાર નિકલી આવેલો હોતો નથી. આવી શારિરીક રચના યુરોપીયન સ્ત્રીઓ કરતા હબસી પ્રજાની સ્ત્રીઓમા ઘણી મોહટા પ્રમાણમા જણાઇ છે.

અસાધારણ મોહટાં નિતંબવાલી સ્ત્રીની પ્રજા.

(ચીત્ર સાથે.)

*STEATOPYGIA

તબિબી ભાશામા શરીરની એવી હાલત 'સ્ટિટોપિઝ્યા' કહેવાયે છે. સ્ટિટોપિઝ્યાનો અર્થ, નિટંબ યાને કુલ્લાં ઉપર અસાધારણ પ્રમાણમા ચરબીની વધને લીધે તેનુ બાહાર નિકલી આવતું, એવો થાય છે. એ વિશે ઉપલો લખનાર નીચે પ્રમાણે લખે છે.

† Races Of Man, by J. Deniker.

* Steatopygia=*The State of having fat buttocks.*

†Steatopygia is characteristic of the Bushman race; it is only met with in all its characters (alteration of form on the lateral and anterior sides of the thighs; persistence even in emaciation, etc) *among populations into the composition of which enters the Bushman element*: Hottentots, Nama etc. Steatopygia is especially marked in the Bushman woman, in whom it commences to develop only from the age of puberty, but it exists also, though in less degree, in the male of that race.

શ્રીમત આગાખાનની સેક્રિટરી !

'ફ્રિડિઝમ!'

શ્રીમત આગાખાની સેક્રેટરી [illegible] પુરૂષોને [illegible] છે! [illegible] 'મસ્કિલ-[illegible]' નામના પુસ્તકના નામ ઉપરથી 'શ્રીઝમ' [illegible] (ફ્રિડ્રી) [illegible] નામ 'ફ્રિડિઝમ' [illegible]

[illegible]

શ્રીમત આગાખાન [illegible]

સાંમે જીવતી ઉભેલી છે ! એવાં ચેટકને લીધે કહે છે, કે એક મરદે જે બી સ્ત્રીઓ તેની નજરમા ખુબસુરત દીસતી, તે સ્ત્રીઓના બુટ, શુઝ, અને સ્લીપરો તેણે ચોરીને એકઠાં કરેલાં હતાં. તે સઘલાંને તે ચુમતો હતો, અને પોતાની આંખ અને છાંતીમા દાબી, તેમાંથી નિકલતો વાસ તે આનંદથી સુંઘી, તેમાં તે મોજ મેલવતો હતો.

ઘણીક વાર એવાબી બનાવ બનેલા જણાયા છે, કે જે સ્ત્રીના પગના ઘાટ ઉપર એક મરદ મોહિત પડયો હોય, અને તેણીની ગેરહાજરીમા જો તે સ્ત્રીનું બુટ ' કે ' શુઝ ' તે મરદની નજરે પડે છે, તો તે તેણીના "શુઝ"ને પોતાના મનની મુર્તિ મિસાલ ચાહી, તેને પ્યાર કરે છે!

સ્ત્રીના રૂમાલનુ ચેટક!

અને એવીજ રીતે મરદોને સ્ત્રીના રૂમાલનું પણ ચેટક લાગે છે, કે જે રૂમાલ એક યાદગારી તરીકે જાળવી રાખવા મોહટી મુશ્કેલીથી તેઓને તે મેલવવો પડે છે, અને કોઇ વખત તો તે ચોરી છુપીથી ઉડાવવા પણ તેઓ ચુકતા નથી !

સ્ત્રીના કપડાંની મોહિની લાગવી!

સ્ત્રીના પગ અને ખાસડાં માટે કાંઇક જાણ્યા પછી, સ્ત્રીના પહેરવાના લુગડાં માટે જાણવું, કે એવાં ચેટકોમા સ્ત્રીના પહેરવાના કપડાંનું પણ ચેટક મોહિની રૂપે મરદોને લાગુ પડે છે. સ્ત્રીનાં સ્ટૉકિંગ, સ્ત્રીના રૂમાલ, સ્ત્રીની સાડી, સ્ત્રીના બ્લાઉસ, * * * * વિગેરે બીજા સર્વ પ્રકારના લુગડાં એ ચેટકમા સમાઈ જાયે છે.

એવાં ચેટકથી ચકાસેલા મરદો, પોતાને લાગેલાં ચેટકવાલી સ્ત્રીના પહેરવેસની વસ્તુઓ ચોરવા વતિક ચુકતા નથી. એવી રીતે મેલવેલી વસ્તુને તેઓ પોતાની નજર સાંમે રાખી, એક કલ્પીત ખ્યાલને તેઓ પોતાના

મનમાં ઉભો કરે છે, જેથી તે "સ્ત્રીનો જાતો આકાર" તેમની નજર સામે ઉભો રહેલો હોય, એમ તેઓને ભાસે છે, અને એવી રીતે તેઓ [illegible] મનની ભ્રમણાને પોષે છે. * * *

ખુબસુરત સ્ત્રીઓના ફોટા—ચોરની કારીગરી.

[illegible] નામના [illegible] (૧૯૦૩ માં) [illegible] એક [illegible] હતો. આ [illegible] હતો. આ [illegible] [illegible] [illegible] નહિ હતો [illegible] એક [illegible] [illegible] અને [illegible] કે તે એક [illegible] [illegible] સ્ત્રીઓના [illegible] [illegible] નહિ [illegible] હતા.

સ્ત્રીની આંખોની માહિતી.

આકર્ષક આંખો બનાવવાની રીત.

[illegible]

ણ દીપા*———નાંખે છે, જેથી તેમની આંખો ઘણીજ ખુબસુરત, અને સામા ધણીનું ચિત આકર્ષિ શકે એવી બને છે.

સ્ત્રીની આંખો ઉપર મોહિ પડેલો એક જવાંન.

એક ઉછરતી ઉમરનો જવાંન ઓમ્નીબસમા બેસી મુસાફરી કરતો હતો, તેવામા તેની સાંમે એક દેખાવલી જવાંન બાંનુ આવી બેઠી. આ બાંનુની આંખો જોતાંજ તે જવાંન ચકિત થઇ ગયો, અને પોતાનુ કાંમ છોડી તે સ્ત્રીની પુઠ પકડી, તેણીના મકાંનનો તેણે પતો મેલવ્યો. વલતે દીવસે તે જવાંન તેણીને ઘરે ગયો, અને તેણીની સાથ પરણવાની તેણે માંગણી કરી. પેલી બાંનુએ તે માંગણી નામંજુર કીધી, પણ પેલો જવાંન કાંઇ સમજ્યો નહિ, અને ફરી ફરી તે સ્ત્રીના મકાંન ઉપર જઈ તેણીને ત્રાસ આપવા લાગ્યો. અંતે એક દીવસે પેલી સ્ત્રીએ તેની આવી ચાલ વિશે પુલીસને ખબર આપી, અને આ ચેટકના પરીણામમાં તે જવાંનને કેદખાનાની સહેલઘાહ કરવી પડી.

ગંધ અને સુગંધની મોહિની.

વળી સુગંધીના ચેટક કાંઇ ઓછા ગણાતાં નથી. મેળાવડામા સ્ત્રીઓ મઘમઘતી અને સુગંધી બનવાના બનાવો સાધારણ છે. જો કે ઘણીક આજે વિવેક અને શોખને ખાતર સુગંધીનો ઉપયોગ કરતી જણાઇ છે, પણ નબળાં મનની હાલતવાલાંઓ ઉપર તેથી જે અસર થવા પાંમે છે, તે ઘણીજ કાતીલ અસર હોય છે. સુગંધી ઉપર મોહી પડેલાંઓના એવા ઘણાક દાખલાઓ જણાયલા વિદ્વાંનોએ તબિબી દફતરે નોંધ્યા

* આ વસ્તુનું નામ અતરે આપવુ ઠીક લગતું નથી, કેમકે આજ કાલ હિન્દુસ્તાનમાં નકલી જમાનો ફાટી નિકલ્યો છે, અને તેથી એ વસ્તુ 'વાંદરાના હાથમા અસતરા' સમાંન થઇ પડે, એવો સંભવ હોવાના કારણે તે અતરે જાહેર કરવી નુકસાંનકારક લાગે છે. કરતા.

[illegible] જેમાં 'અગ્ની' યાને મદદગાર ઓરતોના શરીરમાંથી [illegible] મરદોને સાજા [illegible], [illegible] ના જુવાની નામના ચેક, સમજુ અને સ્યાણા [illegible] ગયા હતા. [illegible] તેમની ઉપર મોહી પડી પરણી ગયા હતા.

સ્ત્રીનાં અવાજની મોહિની.

[illegible] અવાજથી મરદો કાંઈ ઓછા ચકિત થતા નથી. [illegible] અવાજની અસર, મરદોના મન અને મગજ ઉપર ઘણીક વાર [illegible] છે, કે મરદોને તેની [illegible] ફ્રેન્ચ [illegible] એવા ઘણા [illegible] નામનો [illegible] મરદોને [illegible] છે, કે જેમાં [illegible] અને [illegible] વિચાર કે [illegible] હાજત અને [illegible] ગયા હતા. [illegible] તેમની સાથે પરણી ગયા હતા.

[illegible] લાગતાં ચેટકો!

[illegible] કરી શકતા નથી, કે [illegible] આ રીતે [illegible] ચેટકો [illegible]

[illegible]

ઘણીક સારા ખાંનદાનની તેમજ કેળવાયેલી અને આસુદા સ્ત્રીઓ કુછંદી મરદોની અંદર એકાદ બે એવા ગુણો જોયાથી તેમની તરફ ખેંચાઈ ગયેલી જણાંઇ છે, અને તેમનું ચેટક લાગ્યાથી તેઓ સાથ પરણી જઈ, પોતાની નિર્દોશ ઝીંદગીને તેઓએ ગુપ્ત દરદોથી ખરાબ કરી નાખી છે.

એકાદ નાટકના ફતેહમંદ કુશળ એકટર ઉપર, યા એકાદ મધુર હલકવાલા ગાયક ઉપર, યા એકાદ છતાદાર જાહેર વકતા ઉપર, યા એકાદ પહેલવાંની દેખાવનાં પણ સરકારી મેહમાંનખાંનાની (જેલની) મુલાકાત લઈ આવેલા મરદનું ચેટક, નબળાં મનવાલી સ્ત્રીઓના મનને બાજે વખત લાગે છે. આ ચેટક જેમ નાહની તેમજ મોહટી ઉમરવાલી સ્ત્રીઓને, તેમજ પરણેલી અને કુંવારી સ્ત્રીઓને એક સરખી રીતે લાગુ પડે છે.

જે રીતે સ્ત્રીઓના બાલની ખુબસુરતી ઉપર મરદો મોહી પડે છે, તેમ મરદોની મોહટી મુછો અને દાઢી ઉપર, સ્ત્રીજાતનું વધારે ધ્યાંન દોડે છે, કેમકે મુછ અને દાઢી મરદાંનગીની નિશાંણી દેખાડનારાં તત્વો છે. છતાં ઘણાક મરદો, મુછ કાં બોડાવતા હશે?

મહાંન ગાયકો સ્ત્રીઓના દીલ છતી લેવામાં ફતેહમંદ નિવડયા છે. ઘણાક ફતેહમંદ ગાયકો સાથ પરણવા માટે ખાંનદાની સ્ત્રીઓએ માંગણી કરેલી જણાઈ છે. સ્ત્રીઓને લાગતી મોહિનીના ચેટક, તેમજ પુરૂષોને લાગતાં એવાંજ ચેટકો વિશે પ્રસંગોપાત વિવેચન હવે પછી તે માટે યોજેલાં પત્રમાં કરવા ધાર્યું છે, એટલે આ પત્ર અતરે ખતમ કરવું ઠીક થઇ પડશે.

લા૦ દુવાગીર

D. H. D.

પત્ર ૧૮ મું.

કામ-ગુણ-દર્શન !

PHYSIOLOGICAL FACTS.

[illegible]

[illegible]

† Race plays an important part; thus [illegible] who belong to an unmixed people [illegible] about the same age in all latitudes [illegible] teen or fifteen years of age. [illegible] races develops a mean; thus [illegible] Indians, i.e., half-castes with [illegible] and Hindoo mothers, arrive at [illegible] than pure Europeans and later than pure [illegible]

[illegible] Sexual Instinct.

પણ જવાનીના ઉપર ભાર ઉપરાંત પ્રૌઢ વેળાએ એવાની [illegible] આદમીના [illegible] બને છે, કે જેમાં જવાનીની શરૂઆત થતા વગર, [illegible] કામ મળી નિકળે છે.

દુરગ ઉશ્કેરનારા શારિરીક સ્થાનો.

EROGENIC ZONES.

• વિદ્વાન તબિબ 'ફ્રિયુડ' પોતાના અનુભવ અને અવલોકનને [illegible] જણાવે છે, કે આદમીના શરીરના કેટલાક ભાગોને ટેરવવાથી [illegible] ઉશ્કેરાટ થઇ શકે છે. શરીરના જુદા જુદા ભાગો, જે [illegible] 'ઈરોજેનિક-ઝોન્સ' (erogenic zones) ને [illegible] ઉત્પન્ન થઇ શકે છે. [illegible] જેમ કે [illegible] 'મ્યુકસ-મેમ્બ્રેન' (mucous [illegible]) [illegible]

[illegible]

ચુંબનનો પ્રભાવ! Kiss!

[illegible]

(સ્ત્રી)ઓમા એ ઉપરાંત, સ્ત્રી–લિંગ (clitoris), તથા ગર્ભસ્થાનનું મુખ, (અ)ને જનન માર્ગમાં પણ એવી ખાસિયતો રહે છે. પુરૂષમા એવી ખાસિયત પુરૂષ લિંગના મુખમા, તેમજ તેની ઉપરની ચાંમડીમા રહે છે:

સ્ત્રીની આંખોમાં અંજન લગાડી કામ ઉશ્કેરવાની રીત.

વળી અમુક સંજોગ વચે આદમીની આંખો પણ 'ઍરોજેનિક ઝોન્સ' તરીકે મહાભારત પરાક્રમો ભજવી બતાવે છે. એના બાબમા એમીલ બૉક નામના પ્રખ્યાત તબિબે કરેલો એક અજાયબ દફતરે નોંધાયો છે. ડા૦ એમીલ બૉકે ડાકટર P* ના——મલમનું અંજન બનાવી કેટલીક સ્ત્રીઓની આંખોમાં તેણે પોતાની આંગલી વડે લગાડ્યાથી, તે સ્ત્રીઓના ચેહરા ઉપર અનેક ફેરફારો તેને થતા દેખાયા હતા, અને છેવટે તે સ્ત્રીઓમા કામવિકાર પ્રગટી નિકલેલો જણાયો હતો.

મરદ. નવજોબના!

બાળ-પુરૂશમાં જવાંનીનો બહાર જેવો ખિલવા માંડે છે, ત્યારે અનુભવીઓથી તે જરાએ છુપો રેહતો નથી. શરૂઆતમા તેના †અવાજમાં તુરતજ ફેર પડવો શરૂ થાય છે. તેના મોહોડાં અને ઉપલા હોઠ ઉપર, તેની દાહાડી ઉપર અને તેના પીડુની હેઠલ, તેમજ બગલમાં અને છાતી ઉપર, તથા પગના ટેટાં અને હાથના કાંડા ઉપર રૂવાંટી જેવા બાલ આવવાની શરૂઆત થવા માડે છે. બાળ પુરૂશમા બીજા ફેરફારો જે જવાંનીની શરૂઆતમા થવા માંડે છે, તે એ, કે જનંન શરીર અને તેને લગતાં પિન્ડ (ગ્લૅન્ડસ)નો ઉઘર ભાવ ખિલી

*આ નામ ડાકટર P ના નામથી ઓલખાતા મલમનું છે, પણ તેની બનાવટ અનરે પ્રગટ કરવાની જરાબી જરૂર જણાતી નથી.—કરતા.

† જવાંન છોકરાઓના અવાજમાં ફેર પડવાનુ, યાને અવાજનુ બદલાવું, મોહટે ભાગે તેમને લાગુ પડેલી બુરી ઈલ્લત-(secret-vice)-હસ્ત-દોશથીજ થાયે છે. વધુ માટે વાંચો મારૂ પુસ્તક સ્ત્રી-ભવસાગર, બીજી આવૃતી.

[illegible] જિલ્લરમાં [illegible] જેને 'સિમેન' ([illegible]), અને તેને [illegible] પદાર્થો ઉત્પન્ન થા[illegible] [illegible] નવા ફેરફારોની [illegible] [illegible] [illegible] સુધી તેને [illegible] [illegible] શક્તિ [illegible] [illegible] [illegible] છે.

નવીન રચાના !

[illegible]

[illegible]

સ્ત્રીમા એક નવીન લાગણીનું ઉત્પન થવું.

આ સઘલા ફેરફારો જેવા છોકરીઓમા થવા માંડે છે, અને જવાંન બાળાઓ જ્યારે છોકરી વેશમાથી નિકલી સ્ત્રીવેશમા આવે છે, ત્યારે તેઓમા એક બિલકુલ નવી જાતની બુદ્ધી યાને લાગણી ઉત્પન થાય છે, જે લાગણીથી તે જવાંન બાળા આજ સુધી બિલકુલ અજાણ અને બેખબર હતી. તે નવી લાગણી પુરૂશને જોતાંજ શરમાઇ જવાની છે. બાળાપણમા ઢિંગા-મસ્તી અને દોડધામ કરવાની જે તઍહ તેણીને પડેલી, તેવી દોડધામ કરતાં હવે તે શરમાઈ જાયે છે! અચકાયે છે! અને પરપુરૂશ સમક્ષ કાંઇક લજવાવા માંડે છે! એ સર્વ કરતાં વધારે જાણવા જોગ બનાવ, તે માસિક માંદગીની શરૂઆત વાલો બનાવ ગણાયે છે, જે વિશે વિગત વાર હેવાલ મારા આગલાં પુસ્તકોમા મે દર્શાવ્યો છે.

સ્ત્રી-પુરૂશમા પ્રજા ઉત્તપંન કરવાની શક્તિ. હિંદમાં અને વેલાતમાં.

મરદો કરતાં ઓરતોના જતંન પિન્ડની ચગવગના લાંબો વખત રેહતી નથી. મરદોમા મરદી ઘણીક વાર મોહટી ઉંમર સુધી કાયમ રહે છે, અને તેની નોંધો તબિબી દફતરે નોંધાએલી જે જણાઇ છે, તેમાં થોડાક દાખલાઓમાં ૮૦ વરશની ઉંમરના ધરડાઓને ત્યાં નાહના દીકરા દીકરીઓની મધી થયેલી છે.

જવાંની ખિલ્યા પછી ત્રીસ વરશ સુધી ગર્ભિન થવાની શક્તિ સ્ત્રી ધરાવતી કેહવાય છે. આ બનાવ સ્ત્રીના બાબમાં જાણવા જેમ છે, કે સ્ત્રીની જવાંની જો કે પુરૂશના કરતાં વધારે જલદી કરમાઈ જાય છે, છતાં તેણીની ગર્ભ ધારણ કરવાની શક્તિ તેટલી જલદી જતી રહેતી નથી.

યુરોપના મધ્ય ભાગમા વસ્તા મરદોમાં જવાંનીની શરૂઆત

૨૮ મે વરસે થાય છે. અને તેઓની મરદી યાને તાકત ચાલીસ [illegible] ની ઉંમરે મ પુર્ણ [illegible] હોય છે. ચાલીસ વરસ [illegible] પાછી. તે શક્તિ ધીમે ધીમે [illegible] પડવા માંડે છે [illegible] તેમની શક્તિ [illegible] ૬૦ થી ૬૨ વરસ પુરી થાય [illegible] કામ શક્તિ [illegible] વરસ [illegible] આરામ [illegible] અને [illegible] હોતી નથી

શ્રી તેમજ પુરૂષના [illegible] મથક.

[illegible] માના [illegible] કામ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ના નામે [illegible]

[illegible]

[illegible]

SPHERE OF SEXUALITY AND OLFACTION.

સ્ત્રી તેમજ પુરૂષના હ્રદયને જાગૃત કરવાના ઈલાજો.

વિદ્વાનોએ કરેલી શોધને એક મતે પુરતો ટેકો મળ્યો છે, કે કુદરતમા ઉગતાં સુગંધી ફૂલોના ઝાડોમા, એક ચોકસ વર્ગના સુવાસિક, ફૂલો મોહટી સંખ્યામા ઉગે છે, જેનો વાસ આદમીના હ્રદયને ઉશ્કેરવાની અજાયેબ જેવી શક્તિ ધરાવે છે. ફૂલોની સુગંધીથી આવતાં આવાં પરીણામ ઉપરથી તેવાં ફૂલોના ખુશબોદાર અત્તર, અને 'સેન્ટ' બનવાં પામ્યાં, અને તેમનો ઉપયોગ સુધરેલી દુનિયામાં વસ્તાં લંપટબાજો કરવા લાગ્યાં. આદમીના દેમાગના મજ્જકુર ભાગને ઉશ્કેરનારી આવી કિસમતી સુગંધીનો ઉપયોગ, મોજીલા મરદો ઉપરાંત વેશ્યાઓ પણ મરદોને પોતાની જાળમા પકડવા માટે કરતી જણાઇ છે. એક વિદ્વાન લેખક આવી સુગંધીના લગભગ એક દજન નામો આપે છે.

હું તે સુગંધીના નામો અતરે પ્રગટ કરતો નથી, કેમકે તેમાં અજાંણ્યાઓનો, તેમજ ભલાં અને ભોલાં સ્ત્રી-પુરૂષોનો મોહટો લાભ સમાયેલો છે, એમ હું માની લેઉં છું. સબબ એવી વસ્તુઓનો બે ધારી તલવારના જેવો ઉપયોગ થઇ શકે છે. કેમકે ખરા દરદીઓ, જેઓની કાંમિક લાગણી નષ્ટ યા નબળી થઇ ગઇ હોય, તેઓને આ વસ્તુઓના ઉપયોગથી જીંદગીનુ સુખ મેળવવાની જેમ આશા રહે છે, તેમ દુર્ગુણીઓ અને પાખંડીઓના હાથમા એ વસ્તુઓ કોઇ નીર્દોશોના સંસાર સુખની ખુવારી કરનાર હથિયાર થઇ પડે છે. એટલાંજ માટે એ વસ્તુઓના નામો જાહેર કરવું ઇચ્છવા જોગ નથી.

શક્તિની ગોળીઓ, ચાકુતીઓ, ખાકો અને ભસમો!

ઘણાક અજાણ્યાંઓ, જેઓ વૈદક શાસ્ત્રની આવી બેમુલ શોધોતરફ અવિશ્વાસથી જુવે છે, તેઓ આ વસ્તુઓમા આવી

કરામતભરી અસર હોય છે, એવું માનવા ના પાડે છે. પણ એવું માનનારાંઓ ફક્ત તેઓજ હોય છે, કે જેઓ માનસ જ્ઞાનના બેઝની રચના અને જ્ઞાન તંતુ (nervous-system) ની કરામતભરી [illegible] [illegible] બેખબર અને અજ્ઞાન હોય છે. આ તેમની બેખબરી [illegible] નુકશાનકારક નીવડે છે, કેમકે જ્યારે પુરુષો પોતાની મરદી [illegible] છે ત્યારે પોતાની [illegible] શક્તિને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી છે, અને શક્તિની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ધારણને ઉલટાવ્યાથી, હવસને મંદ પણ બનાવી શકાય છે. શ્વાસ લેવાના સ્થાનની ભેદભરી કરામતને લીધે, જે અમુક ગંધ યા સુગંધથી આદમીના હવસ તેજદાર બની ભડકી ઉઠતો હોય, તો તેવીજ કિસમની કોઇ બીજી જાતની ગંધ યા સુગંધની એવીજ અસર આદમીના દેમાગના તેજ ભાગ ઉપર થવી જોઇએ, કે જેથી આદમીનો હવસ બિલકુલ મંદ પડી એવો શિથિલ થાય, કે મરદ પોતાની મરદી ખોઈ દીયે.

અને તે બીના પણ ખરી છે. અમુક જાતના વાસ, આદમીના હવસને નિર્બળ બનાવી મંદ કરી નાખે એવા જણાયા છે. અમુક પ્રકારની ભિનાસવાળી જમીનમાં ઉત્પન્ન થતા કીડાઓને મારી નાખી લકડામાં સુકવ્યા પછી, અગર જો તેને અંગાર ઉપર જલાવી તેનો ધુમાડો પુરૂષના દમમાં આપ્યો હોય, તો તેની અસરથી આદમી મદનભંગ થઇ જતો કહેવાય છે. બંગાલ ઇલાકાના ચોક્કસ ભાગમાં વસતી ચોક્કસ વર્ગની સ્ત્રીઓ, પર પુરૂષોને વશ કરી લેવા માટે, આ ઇલાજ ઉપયોગમાં લેતી કહેવાય છે! આ બાબદ વિશે મે મારા સ્ત્રી-શાસ્ત્ર પુસ્તકમાં સંબાંણથી લખ્યું છે, એટલે અત્રે વધુ લંબાણ કરવાની જરૂર જણાતી નથી.

આ બાબદમાં કાંઇક વધારે લખી શકાયે એમ છે. પણ આ પુસ્તકમાં તેટલી જગ્યા રોકલ પાડી શકાતી નથી. તેપણ હિન્દુસ્તાનના અમુક ભાગમાં દુશ્મનો ઉપર વેર લેવાના ઇરાદાથી તેમને 'નામર્દ' યાને નપુંસક બનાવી, તેમની જીંદગી રદ બાતલ કરવા માટે એવા ઇલાજો દમબાજીથી અજમાવવામાં આવતા કહેવાયે છે! મરદો ઉપર આવા ઇલાજો અજમાવી, તેમના સંસાર સુખને આફતની રીતે સદા લગાડવાની નેમ રાખવામાં આવે છે! વળી એવા ઇલાજથી અમુક વર્ગના સ્ત્રીઓ, પોતાની હરીફ સ્ત્રીઓના મરદોને નપુંસક બનાવી, તેઓ પોતાનું વેર લીયે છે,- અને જ્યારે મન ભાવે ત્યારે તેમને તેવાજ

[illegible] 'પુ[illegible]' બનાવી શકે છે, વિગેરે. [illegible] જેમ [illegible] એના [illegible] દર્શાવી શકાય એમ છે. [illegible] છે.

જાનવરોની કામ શક્તિની વિગત.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કાયેમ હતી, પણ સુંઘવાની શક્તિ જતી રહેલી હોવાને લીધે, કામ વાસના બિલકુલ નિર્બળ થઇ પડી હતી.

'CHARME-SECRET'

મોટટે ભાગે આ સુગંધીથી મરદોના દીલ ઉશ્કેરવાના ઇલાજો અનિતીવાંન સ્ત્રીઓ અસલથીજ કરતી આવી છે, એમ માલમ પડયું છે. સ્ત્રીઓના કરતાં મરદોના મન, સુગંધીથી વધારે જલદી ઉશ્કેરાય, એમ જણાયું છે. એક ફ્રેન્ચ સુગંધી બનાવનારે એવી કિસમની એક સુગંધી બનાવી, તેણે તેનુ નામ "ચાર્મ-સિક્રેટ" આપ્યું, અને તે સુગંધીને લગતી જાહેર ખબરોમા તેણે તેના ગુણ લક્ષણ જણાવી વેચવા માંડયાથી, તેણે મોટ્ટી દોલત મેલવેલી કેહવાય છે.

એક નવી જાતનુ ચુંમ્બન !

† SMELL-KISS

ગંધ અને સુંગંધની બાબદ ઉપર વિચાર કરતાં, એક નવી જાતના ચુંબન માટે કાંઇક નોંધ લેવી જરૂરની થઇ પડશે. 'કીસ' યાને ચુમીની અસલ ઉત્પતી યુરોપીયન પ્રજામાં થઇ હોય, એમ જણાય છે. સાધારણ રીતે ચુંમ્બન હોઠ ઉપર, યા ગાલ ઉપર, યા ગાલની આસપાસના કોઇ ભાગની ચાંમડી ઉપર લેવાય છે પરંતુ ચુંમ્બનમાં પ્યાર સમાયેલો હતો, અને પ્રીત અને પ્રેમની લાગણી દેખાડવાનું તે એક ચોકસ સાધન હતું, એવો ખ્યાલ પુર્વ તરફના મુલકના, તેમજ હિન્દુસ્તાન અને રૂમના શાસ્ત્રીઓએ જાહેર કીધેલો કેહેવાય છે. મંગોલ પ્રજામાં 'સ્વાસિક-ચુંમ્બન' યાને જેને ઇંગ્રેજી 'સ્મેલ-કિસ' ને નામે ઓલખે છે, તે ઘણી સાધારણ હોય છે. એ ચુંમ્બન-પ્રયોગમાં ચુંમ્બન લેનાર ધણી, સાંમા ધણીના ગાલ ઉપર પોતાનુ નાક અટોકાડ

† Ivan Bloch.

મુક છે. અને તેના દમમાંથી નિકળતી હવાનો, તથા તેના ગાલમાંથી નિકળતા વાસનો દમ પોતાના દમ અંદર લેછ, ને સંતોષ પામે છે.

ગ્રીસનુ માટે જણાવવામાં આવે છે, કે પોતાની કામ વાસનાને ઉશ્કેરણીમાં રાખવા માટે, તે સુગંધીવાળા નર હરેક દીવાનખાનામાં મુકી રહેતો હતો

[illegible]

સ્ત્રીઓને વશ કરવાની એક નવી વશીકરણ કળા!

[illegible]

નાચતાં સુધી, તેણીની કામ વાસનાને જાગૃત કરવામાં તે ફતેહમંદ નિવડયો હતો."

*સ્ત્રી-પુરૂશના નાકનો જનન શરીર સાથ સંબંધ.

૧. કોઇક વાર ઓરતોને માસિક માંદગી દરમિયાન નાકની અંદરના ચોક્કસ પડ (erectile tissue) ઉપર સોજો આવવા માંડે છે, યા તે જગ્યાએ લોહી ધાઇ આવે છે, જેને તબિઓ 'કંન્જેસ્ચન' કહે છે. જેમ જેમ માસિક-માંદગી પુરી થતી જાયે છે, તેમ તેમ તે સોજો આપો આપ ઉતરતો જાયે છે.

૨. કોઇક વાર ઓરતોના તેમજ મરદોના નાકની હાલત કામક્રીડા પ્રસંગે ઘણી તેજ બની જાયે છે, જેથી તેમના નાક ગળવા માંડે છે, યા તો તેમને છીંક આવવા માંડે છે.

૩. કેટલીક વાર સ્ત્રીઓ અગર જો નાકની કાંઇક પિડાકારી ભોગવતી હોય છે, તો માસિક-માંદગી દરમિયાન તે પિડાકારી વધારે જોર કરી ઉભરી આવે છે, અને દસ્તાનની મુદત પુરી થતાંજ તે પિડાકારીનું જોર નરમ પડી જાયે છે.

સ્ત્રી-પુરૂશનો કામ કેવી રીતે ભડકે છે.

માનસના મગજનો એ ભાગ, કે જ્યા કામનું મથક હોય છે, તે કેવા અને ક્યા સંજોગો વચ્ચે, અને ક્યાં કારણોથી ઉશ્કેરી શકાય છે, તે બીના જાણવી બેશક જરૂરની છે. નિચલાં કારણે એ ભાગ ઉશ્કેરાઇ શકાય છે.

૧. સઘળાં કલ્પીનુંખિયાલો, જેની અસર મગજના મજકુર ભાગ ઉપર બાહારથી થતી હોય. આવી રીતે મન ઉપર થતી અસર, તબિબી ભાષામાં 'સેન્ટ્રીપિટલ ઇન્ફ્લુઅન્સ' (Centripetal influence) ને નામે ઓળખાયેલી છે.

* Journal of Medical Science April 1904

૨. પુરૂષમાં 'ધાતની કોથળીઓમાં' ધાત જમાવ થવાથી તે કોથળીઓ ફુગાઈ જવાના કારણે. આ કોથળીઓ 'સેમિનલ વેસિકલ્સ' (Seminal Vesicles) ને નામે ઓળખાય છે, અને તેમની ફુગાઈ જવાની [illegible] Distension of the Seminal Vesicles કહેવાય છે.

૩. [illegible] રીતે '[illegible] ફ્લિકલ' [illegible] [illegible] થાય છે.

૪. [illegible] ચૈતન્ય-શક્તિના [illegible]

૫. [illegible]

[illegible]

૬. [illegible]

૭. [illegible]

૮. [illegible]

૯. [illegible]

૧૦. [illegible]

૧૧. [illegible]

૧૨. [illegible]

[illegible]

ઘણું એવું તો અજબ પ્રકારનું લાગેલું હોય છે, કે તેઓ પેહલાં પોતાના હાથ બંધાવી એવો માર ખાવા રાજી હોય છે! એવી રીતે માર ખાનારીઓની સગવડ અને શોખને ખાતર, અઢારમા સૈકામાં Duke of Fronsac નામના શખ્સે "fattering-chair" નામની એક ખુરશી બનાવવાનો શોધ [illegible] કરી હતી. અમુક વિદ્વાન તબિબોનું એક મત એવું કહવું છે, કે કામિક શક્તિ જેઓના મંદ પડી ગઈ હોય, તેઓ પોતાની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સંતોષ મેળવે છે.

[illegible]

આપ [illegible].

[illegible]

ભાગ બીજો.

THE MYSTERIES OF MAN.

પત્ર ૧૯ મું.

ANATOMY & PHYSIOLOGY OF THE SEXUAL APPARATUS

પુરૂષના જનન શરીરની રચના અને તેના ગુણ-લક્ષણ.

પ્રિય મિત્ર

જાનની આણિની વિના આરૂ થતી રહી છે, તે આંખે જોવા પોતાનું કાંઈક રક્ષણ કરવા જેવી-નબળી કે નળની-દાબનમા મુકી શકાશે.

પુરૂશની જનેંન ઇન્દ્રીઓ.

જેમ સ્ત્રીજાતના જનન અવયવો, બાહાર તેમજ ભિતરમા હોય છે, તેમજ પુરૂશના જનેંન અવયવો પણ બાહાર અને ભિતરમા હોય છે. સ્ત્રીના બાહારના જનેંન અવયવોમા, "યોની" (VULVA), 'પ્રસવ-માર્ગ' (VAGINA), અને 'સ્ત્રી-લિન્ગ' (CLITORIS) તેમજ સ્તન વિગેરે બીજા અવયવો પણ આવેલાં છે. અંદરના જનેંન અવયવોમાં મુખ્ય અવયવો 'સંતાન-બિજ-સ્થાન' (OVERIES), 'સંતાન-બિજ' (OVUM), 'ગર્ભસ્થાન' (WOMB), અને 'ફેલોપિયન ટયૂબ' એટલે સંતાન-બિજ જે નળીમાથી ગર્ભસ્થાનમા દાખલ થાય છે, તે વિગેરે બીજાં અવયવો પણ હોય છે. પણ તે સઘલાંની બારીક તપાસ અતરે કરવા જેટલો વખત નથી.

પુરૂશના બાહારથી દેખાતાં જનેંન અવયવોમા બે ગોળીઓ, (TESTES), અને પુરૂશ લિન્ગ (PENIS) હોય છે. ભિતરમા આવેલાં અવયવોમાં 'પ્રૉસ્ટેટ ગ્લૅન્ડસ' (PROSTATE GLANDS), 'કુપર્સ ગ્લૅન્ડસ' (COWPER'S GLANDS), 'સૅમિનલ-વૅસિકલ્સ,' (SEMINAL VESICLES), અને 'વાસ-ડૅફરંન્સ' (VAS DEFERENS), વિગેરે બીજાઓ પણ છે. પરંતુ તે સઘલાંનું બારીક બયાંન આ પ્રસંગે કરવું નથી. આપણ એ સઘલાંની ઉપર ટપકેથી વૈદક નજરે તપાસ લેઇ આગલ ચાલશું.

પુરૂશ લિન્ગ. તેની રચના.

પુરૂશના જનેંન અવયવો જે બાહારથી દેખાતાં કેહવાય છે, તે માહેલું આ એક અવયવ છે, જે સાધારણ રીતે ઇંગ્રેજી તબિબી ભાશામાં 'પિનીસ', (PENIS) ને નામે ઓલખાય છે, અને ગુજરાતી ભાશામાં એને 'લિન્ગ' યાને ઇન્દ્રી કહે છે.

મરદનું એ મુખ્ય જાતનું અવયવ ગણાય છે. એ આખી ઈન્દ્રી માંસના બે [illegible] ટોચાળી બનેલી છે. એ બંને માંસના ગોળા એક બીજાની સાથે પાસે પાસે અડોઅડ જોડાયલા છે. માંસના એ [illegible] ની બનાવટમાં જે ગુપ્ત ભેદ સમાયેલો છે, તે એ, કે [illegible] ની રચના બે જુદી જુદી જાતની ખાસિયતની બનેલી છે. [illegible] ભાગ, 'કારપોરા-કેવરનોસા' (CORPORA CAVERNOSA) ને નામે ઓળખાય છે, અને પાછલો યાને [illegible] 'કારપસ-સ્પંજીઓસમ' (CORPUS SPONGIOSUM) [illegible] નામે ઓળખાયલો છે. ઉપલા ભાગની બનાવટમાં કુદરતે એવી [illegible] 'ઇરેક્ટાઈલ' [illegible] erectile tissue ની મદદ કરી છે. [illegible] બનેલો હોય છે.

[illegible] 'કારપસ-સ્પંજીઓસમ' [illegible] (DISTEND) [illegible] (GLANS PENIS) [illegible] 'પુરીઆ' [illegible]

[illegible] (ARTERIES AND [illegible]) [illegible] (NERVES) [illegible]

[illegible]

ઘણાક સાધારણ પ્રકારના પણ હાનિકારક દરદોની વિગતોથી જાણીતું થવું, પુરૂષ માત્રને ઘટે છે. પણ તે આગમચ પુરૂષના બદનના આ પોશીદા ભાગ માટે કાંઇક વધારે જાણવા જોગ ખબરની નોંધ ટપકાવેલી નકામી જનાર નથી.

આ બીના જાણવા જોગ છે, કે પુરૂષના શરીરના બાંધા અને તેના કદની સાથે, તેના જનન અવયવોના કદ સાથ કોઇબી પ્રકારનો સંબંધ હોતો નથી, કેમકે બાજે વખત એક કદાવર અને મોટા બાંધાવાલા પુરૂષનું પોશીદા બદન તેના બાંધા સાથ સરખાવતાં જ્યારે અતી નાહનું હોય છે, ત્યારે એક દુર્બળ અને નાહના કદના પુરૂષમા, એથી ઉલટોજ મામલો માલમ પડે છે. એ વિશે એક વિદ્વાન તબિબ નિચે પ્રમાણે લખે છે:—

"***†The size of the organ seems to bear no direct relation to the size of man, the largest organs often being seen in small and otherwise rather poorly developed individuals, while those especially well developed in a general way have small ones."

આ ઉપરથી માલમ પડે છે, કે પુરૂષ તત્વ અને તેના જનન અવયવની હાલત, પુરૂષના બદનના બાંધા ઉપરથી અટકલી શકાતી નથી. ધ્યાન રાખવું, કે પુરૂષના બદનનો બાંધો એ કાંઇ તેની વિર્યશક્તિનુ માપ દર્શાવનાર નિશાણી નથી. વળી આ બાબદ પણ જાણવી જરૂરની છે, કે પુરૂષના ગુપ્ત બદનનું નાહનું કદ, નામર્દી દેખાડનારી નિશાણી હોતી નથી, સિવાય કાંઇકે પ્રકારની ઇજા, યા પિડાકારીથી તેની કુદરતી હાલત બદલાઇ ગઇ હોય. ઘણીક વાર નાહનાં બાંધવાલાં એ અવયવોના કદ, લગન કીધા પછી બદલાઇ જાયે છે. વળી સુનત.

† Diseases Of The Genito-Urinary System, By Eugene Fuller, M. D

યાને ' સરકમસિઝન ' ના ' ઑપરેશન ' થી પણ એ આવવાનું [illegible]
મોઢું મળાનો સંભવ રહે છે.

પુરૂષ લિંગની અકુદરતી રચનાની નોંધ.

ABNORMALITIES IN MALE ORGANS.

આગળના પત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે [illegible] અને [illegible] શરિર [illegible] રચનામાં [illegible] એવા અનેક [illegible] રચના [illegible] રજુ કીધા [illegible] કુદરતી કારીગરીની [illegible]

* પુરૂષમાં બે ઇન્દ્રી !

[illegible]

પ્રગટ કરે છે. આ પુરુષને ફ્રાન્સ અને જર્મનીની ઇસ્પિતાલોમાં અવલોકન કરવા માટે તેણે રજુ કર્યો હતો. ચિત્ર તરફ નજર કરશો તો માલમ પડશે, કે બે પગની વચ્ચે એક ત્રીજા પગ જેવું કાંઈક દેખાય છે. આ પગ ગોળીની પછવાડે અને મળ-દ્વાર (ANUS) આગલથી નિકળેલો હતો. આ એક અધિક પગ જન્મથીજ લાગેલો હતો, પરંતુ તે બિલકુલ ગળાઈને સુકાઈ ગયેલો (ATROPHIED), અને તેના સાંધા બિલકુલ જડ (ANCHYLOSED) થઈ ગયલા હતા. ડાક્ટર ટેલર વર્ણવે છે, કે એ લિંગ બિલકુલ નિયમિત હાલતમા હતા, અને દરેકની સાથ નિયમસર એક ગોળી સંપુર્ણ ખિલેલી હાલતમાં હતી. બન્નેને પિસાબની હાજત એકજ વખતે થતી હતી, અને દરેક હિલચાલ એક તંન્દરોસ્ત આદમીના જેવી હતી.

ઇન્દ્રીની બિલકુલ ગેરહાજરી.

કેટલાક પુરુષોના અજબ દાખલાઓની નોંધ લેવાયેલી માલમ પડી છે. એવા દાખલામાં જન્મથીજ કેટલાક પુરુષો એવા માલમ પડેલા ડાક્ટર ટેલર વર્ણવે છે, કે જેઓને ઇન્દ્રી જેવું બિલકુલ જન્મથીજ કાંઈ હતું નહિ. સતાવીસ વરશની ઉમરના એક મજબુત બાંધાના પુરુશની નોંધ લેતાં તે જણાવે છે, કે તેને 'સ્ક્રોટમ' સંપુણ ખિલેલી હતી; તેમજ ગોળીઓ અને 'કાર્ડસ' પણ નિયમિત પ્રમાણમાં હતાં; પણ તેનામાં ઇન્દ્રી જેવું કાંઇબી જણાયુ નહિ હતું. આ પુરશને મળદ્વારની (ANUS) અંદર એક છિદ્ર હતું, જેમાથી પિસાબનો પ્રવાહ નિકલતો હતો! આ વિચીત્ર રચનાનો વિગતવાર હેવાલ મજકુર તબિબ રજુ કરે છે, પણ અતરે તે લંબાવવો અપ્રસંગોપાત લાગે છે.

વળખાઈ ગયેલી ઇન્દ્રી.

CONGENITAL TORSION OF THE PENIS.

એક બીજી વિચિત્ર બનાવટનો દાખલો ડાક્ટર યુજીન ફુલર

આપે છે. તે ગણવા જોગ છે. આ દાખલામાં તેને હરડીની ઈજાને [illegible] જન્મથી [illegible] વિચીત્ર રીતે મુખમાંથી નીકળેલી જીભ, [illegible] જેથી [illegible] ઉપર આવી ગયેલી, અને મુખમાર્ગનો [illegible] ગયેલો જણાતો હતો. એટલું છતાં [illegible] બિલકુલ નિયમિત થતો હતો. અને હરડીને કોઈ [illegible] કે તેના [illegible] હાજત પ્રસંગે થતી નહિ હતી

[illegible] વિચીત્ર બનાવોના દાખલાની ટીપ હજુ સંબંધે [illegible] અસાધારણ [illegible] તેમજ અસાધારણ [illegible] વિચીત્ર બનાવોની અનેક નોંધ લખીને [illegible]

[illegible] આવા વિચીત્ર બનાવના દાખલા [illegible] નોંધી [illegible] આ [illegible] મતલબ રાખી છે. [illegible]

[illegible]

[illegible]

પિસાબની નળીની જાતને ખવિસ્તારે પાંચ ભાગમાં વહેંચી નાંખી છે, અને તે [ભાગો] આગળ જુદે જુદે નામે ઓળખાય છે.† એ સઘળા ભાગને રજુ કરી વાંચનારનાં મગજમાં ખાસ ભાર મૂકવાની જરૂર નથી. આપણે એ ભાગની નળીને [૧] આગળ અને [૨] પાછલા, એમ બે ભાગમાં અગત્યને આધારે ઓળખીશું.

પિસાબની નળી–પુરીઆ—ના આ બંને ભાગો ખસૂસ જોખમ ભરેલા ગણાય છે, કેમકે તેમાં આગળ જણાવેલા (પ્રોસ્ટેટ અને કુપર્સ ગ્લેન્ડ્સ જેવા) નાજુક અને અતિશય અગત્યના ભાગો આવેલાં છે, એટલુંજ નહિ, પણ પુરીઆનો આગલો ભાગ જે 'સ્પંન્જી' યાને 'પીનાઈલ' પુરીઆને નામે ઓળખાય છે, તે આખો ભાગ જેનો નાજુક બનાવટનો બનેલો છે, તે આગળ જોઈ લીધું છે. એટલા માટે પિસાબની આ નળીમાં બીજા બારીક ભાગો ઉપરાંત આ બે પિન્ડવાળી જગ્યા જેટલી નાજુક, તેટલીજ જોખમભરેલી હોય છે.

ઇન્દ્રીનાં મુખનું બંધ થઇ જવું.

પિસાબની નળી–પુરીઆ—નું મુખ કોઈક વાર જન્મથી બંધ થઈ ગયલું હોય છે. પિસાબના મુખની આવી હાલત, બાળક માતાના પેટમાંથી લેઈને જન્મે છે. કોઈક વાર બાળકની પિસાબની આખી યા થોડી નળી–પુરીઆ—બંધ થઈ ગયેલી હોય છે. એવું બાળક જો જીવતું હોય છે, તો તેના ગુર્દા પિસાબથી બિલકુલ ભરાઈ ગયેલા હોવાને લીધે; મામલો ઘણોજ ગંભીર થઈ પડે છે. એવે વખતે કોઈ કુશળ તબિબની તુરતજ મદદ લેવી ઘટે છે.

પિસાબની નળીની નવાઇ જેવી અકુદરતી રચના.

જેમ બે ઇન્દ્રીના દાખલા તબિબી દફતરે નોંધાયલા મળ્યા છે,

† એ પાંચ ભાગો નિચે પ્રમાણે ઓળખાય છે. ૧. નવિક્યુલર, ૨, સ્પંન્જી યાને પીનાઈલ, ૩, બલ્બસ; ૪. મેમ્બ્રેનસ, અને ૫, પ્રોસ્ટેટિક.

તેમ પિસાબની નળીના બાબમાં પણ કાંઈક એવીજ નાદ્ર [illegible] નોંધ લેવાયલી મળે છે. ડાકતર યુઝન ફુસર લખે છે, કે એ પુરૂષની ઇન્દ્રીમા બેવું જે પિસાબની નળી-યુરીથ્રા જોઈ હતી. આ માંહેની એક નળી મારફતે જ્યારે પિસાબ બાહાર નિકળતી હતી ત્યારે બીજી નળીમાંથી ધાત પ્રવેશ કરતી હતી. આજના જમાનાની અજાયબ [illegible] શસ્ત્રવિદ્યાએ આ બંને ફુરીયાદના ઈલાજ આપવાની ફેરવા જાણ્યા છે.

પુરૂષના બાહારના તેમજ અંદરના જનન અવયવોની એક [illegible] ઉપલી તપાસ માત્ર રજુ કરી છે. એ અવયવોને [illegible] [illegible], તેમના હેવાલો, અને સારવારની વિગતો હવે પછી [illegible].

મરદની પિસાબની નળી—"યુરીથ્રા." (ચીત્ર સાથે.)

MALE URETHRA.

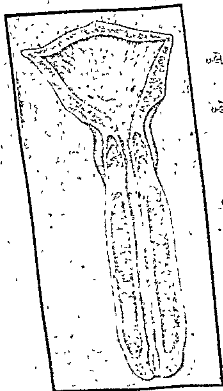
[illegible] મુત્ર આવવાથી મુત્ર માર્ગ, યાને પિસાબની નળીમાં [illegible] આ નળી મારફતે પિસાબ [illegible] યાને [illegible] (આ[illegible])

[illegible]

[illegible]

પુરૂષની પિસાબની નળી. (યુરીથ્રા.)

(Male Urethra.)

પીસાબની નળીનો અંદરનો દેખાવ

છે, અને પશ્ચીક [illegible] તે વાસ પણ મારે છે. તબિબી ભાષામાં આ [illegible] ' ગ્રેપ્યુસ્ત [illegible] ' કહે છે. આ સબબને લીધે પશ્ચીક [illegible] [illegible] પિડાકારી લાગુ પડે છે. [illegible] તબિબો [illegible] ઉપર [illegible] [illegible] આવેલી એ ગ્રામડીની ડિમણીને [illegible] [illegible] એ ગાંમડીમા [illegible] ' ગ્રેપ્યુસ ' [illegible] કરે છે. [illegible] [illegible] મોટી થશે, એ ગ્રામડી [illegible] ગંધું હોય છે, પણ ઉપર [illegible] [illegible] દેખાઈ શકે છે [illegible] ઉપર ચઢી જાય છે, અને તેની તે [illegible] ' [illegible] '

[illegible] કે આ ' ગ્રેપ્યુસ ' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. તે [illegible] ('[illegible]')

[illegible]

પિસાબની નળીમાં ઉત્પન્ન થતા જાતજાતના પ્રવાહી.

(ચિત્ર સાથ.)

આગલ જોઇ ગયા પ્રમાણે આ પિસાબની નળી, મુત્ર માર્ગ તરીકે, તેમજ પ્રજા ઉત્પન્ન કરનાર એક હથીઆર તરીકે ગણાઇ છે.

મુત્ર માર્ગ તરીકે એ નળીનો કેવી રીતે ઉપયોગ થાય છે, તે વિશે હવે ઝાઝું લખવાનું રેહ્યું નથી, પણ પ્રજા ઉત્પન્ન કરવાના સાંધન માટે એ નળી કેવો ભાગ ભજવે છે, તેની ટુંક નોંધ અતરે લેવી જરૂરની છે.

પુરૂશની તંન્દરોરસ્ત હાલતમાં જ્યારે તેનો કામ ઉસ્કેરાયલો હોય છે, ત્યારે પિસાબની નળીનાં મુખમાથી, કોઇક વાર થોડાંક ચિકણા જેવા પ્રવાહીના ટિપાં ઝરે છે. પણ જ્યારે એકાદ જનંન શરીરની પિડાકારીથી પુરૂશ હેરાન થતો હોય છે, ત્યારે કોઇ વાર એ પ્રવાહી ઘણા મોટા જથ્થામાં નિકલે છે. તંન્દરોસ્ત હાલતમાં, તેમજ કોઇક બિમારી દરમિયાંન પિસાબની નળીમાંથી આવી રીતનો પ્રવાહી નિકલ્યાથી, દરદીને મોટી ચિંતા ઉત્પન્ન થાય છે. એટલા માટે આ પ્રવાહી કયાંથી અને કેવી રીતે નિકલે છે, અને એ પ્રવાહી શું ચીજ છે, તે જાણવું ઘણુંજ જરૂરનું છે.

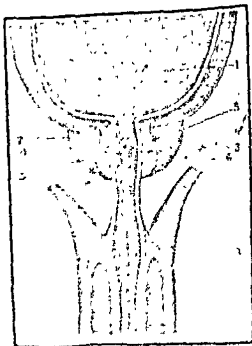
'કુપર્સ-ગ્લેંન્ડસ.' ચિત્ર સાથે.

પિસાબની નળીનુ એક ચિત્ર અતરે આપેલું વાંચકને જોવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે. પુરૂશની પિસાબની નળી અંદર, તેના આગલા તેમજ પાછલા ભાગમાં, અતિ બારીક કદના નાહનાં નાહના પિન્ડ હોય છે. ખાસ કરી મજકુર ચિત્રમાં દેખાડેલી જગ્યા ઉપર એ નાહનાં જેવાં ગોળ પિન્ડ દેખાએ છે. એ બને 'કુપર્સ-ગ્લેંન્ડસ' ને નામે ઓળખાયલાં છે. કદમાં તે મોટા વટાણાથી બેહજ મોટાં હોય છે. આ બને 'ગ્લેંન્ડસ' જેમ જેમ પુરૂશની ઉમર મોટી થતી જાયે છે, તેમ તેમ તે કદમાં નાહનાં થતાં જાયે છે.

THE MYSTERIES OF MAN!

મર્દનું પોશીદા બદન!

પુ. ૧ના જનન ઇન્દ્રીનો વિસ્તારના ભાગની ગુપ્ત રચનાવાળો દેખાવ.

પિસાબની નળીમાં ઉત્પન્ન થતા જાતજાતના પ્રવાહી.

(ચિત્ર સાથ.)

આગલ જોઇ ગયા પ્રમાણે આ પિસાબની નળી, મુત્ર માર્ગ તરીકે, તેમજ પ્રજા ઉત્પન્ન કરનાર એક હથીઆર તરીકે ગણાય છે.

મુત્ર માર્ગ તરીકે એ નળીનો કેવી રીતે ઉપયોગ થાય છે, તે વિશે હવે ઝાઝું લખવાનું રેહ્યું નથી, પણ પ્રજા ઉત્પન્ન કરવાના સાધન માટે એ નળી કેવો ભાગ ભજવે છે, તેની ટુંક નોધ અતરે લેવી જરૂરની છે.

પુરૂશની તંન્દરોસ્ત હાલતમાં જ્યારે તેનો કામ ઉસ્કેરાયલો હોય છે, ત્યારે પિસાબની નળીના મુખમાથી, કોઇક વાર થોડાંક ચિકણા જેવા પ્રવાહીના ટિપાં ઝરે છે. પણ જ્યારે એકાદ જનંન શરીરની પિડાકારીથી પુરૂશ હેરાન થતો હોય છે, ત્યારે કોઇ વાર એ પ્રવાહી ઘણા મોટા જથ્થામાં નિકલે છે. તંન્દરોસ્ત હાલતમાં, તેમજ કોઈક બિમારી દરમિયાંન પિસાબની નળીમાંથી આવી રીતનો પ્રવાહી નિકલ્યાથી, દરદીને મોટી ચિંતા ઉત્પન્ન થાય છે. એટલા માટે આ પ્રવાહી કયાંથી અને કેવી રીતે નિકલે છે, અને એ પ્રવાહી શું ચીજ છે, તે જાણવું ઘણુંજ જરૂરનું છે.

પિસાબની નળીનુ એક ચિત્ર અતરે આપેલું વાંચકને જોવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે. પુરૂશની પિસાબની નળી અંદર, તેના આગલા તેમજ પાછલા ભાગમાં, અનિ બારીક કદના નાહનાં નાહનાં પિન્ડ હોય છે.

'કુપર્સ-ગ્લેન્ડસ.' ચિત્ર સાથે.

ખાસ કરી મજકુર ચિત્રમાં દેખાડેલી જગ્યા ઉપર એ નાહનાં જેવાં ગોળ પિન્ડ દેખાએ છે. એ બંને 'કુપર્સ-ગ્લેન્ડસ' ને નામે જણાયલાં છે. કદમાં તે મોટા વટાણાથી એહજ મોટાં હોય છે. આ બંને 'ગ્લેન્ડસ' જેમ જેમ પુરૂશની ઉમર મોટી થતી જાયે છે, તેમ તેમ તે કદમાં નાહનાં થતાં જાયે છે.

આ કુપર-ગ્લેન્ડસ તેમજ તેની પડોસ [illegible] જિંડામાંથી 'ગ્લીમગીન' જેવા દેખાવનો પણ ચિ[illegible] આ પ્રવાહીની ખાસિયત alkaline, યાને ક્ષા[illegible] છે મૈથુન પ્રસંગ આ પિંડમાંથી નિકળતો પ્રવાહી [illegible] નિકળે છે; ધ્યાન રાખવું કે [illegible] [illegible], પુરૂષની ઇન્દ્રીને લાગુ પડતા [illegible] [illegible] આમ ભાગે છે, જે માટે [illegible] [illegible] છે

[illegible]-ગ્લેન્ડસમાંથી બહારથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નિકળે છે.

[illegible] [illegible] યાને પ્રવાહી નિકળે છે.

[illegible] [illegible] ઘાટ્ટી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પ્રવાહી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

પુરૂષના [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] યાને [illegible] [illegible] [illegible] છે, અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

પિસાબનો આ ફુક્કો જ્યારે પિસાબથી ભરાયેલો હોય છે, ત્યારે તેનો ઉઠાવ, પીડુ સુધી જઈ પુગે એટલો મોટો થાય છે. કોઇ વખત પિસાબ જ્યારે ફુક્કા અંદર મોટા જથ્થામાં જમાવ થાય છે, અને તે ભરાઈ પડે છે, ત્યારે એ ઉઠાવ એટલો તો મોટો બને છે, કે તે દુંટીની દુંટી સુધી પુગે છે તથિને તે ઓનાંજ કહી શકે છે, કે દરદીને પિસાબ છુટી નથી. ત્રિમતન ફુક્કાને પણ અનેક બિમારીઓ લાગુ પડે છે, જેમાં મુખ્ય કરી ફુક્કામાં સોજો આવે છે, તે બિમારી ઘણીજ તકલીફ, અને નાજેં વખત જોખમભરી થઇ પડે છે. ફુક્કાના સોજાની બિમારી, 'સિસ્ટાઇટસ'–('CYSTITIS.') નામે ઓળખાય છે.

ડા૦ દુધાગીર.

પત્ર ૨૦ મું.

THE MYSTERIES OF MAN.

ANATOMY AND PHYSIOLOGY OF THE SEXUAL APPARATUS.

મર્દનું પોશીદો બદન.

(ચિત્રો સાથે.)

આનવંત મિત્ર—

પુરૂશના બાહારના જનન અવયવોની તપાસ જોઇ લીધી છે; હવે આ પત્રમાં પુરૂશના પોશીદા યાને ભિતરમાં આવેલાં અવયવોની નોંધ લેઈ આપણુ આગલ ચાલશું.

પિસાબની નળીને પાછલે છેડે 'બ્લેડર' યાને પિસાબના ફુગ્ગાની કાંઇક તપાસ ગયાં પત્રમાં કરી છે તેની તમો ફરીથી એકવાર ચિત્ર ઉપર નજર કરશો? પિસાબના ફુગ્ગાના [illegible] ઉપર નંબર 2 અને નંબર 3 વાલી નિશાનીની તપાસ કરો. એ નંબર 2 નિશાનીવાલું ચિત્ર જુઓ. એને તબિબો 'વાસ-ડેફરેન્સ' કહે છે. અને નંબર 3 નિશાનીવાલું ચિત્ર, તે 'સેમિનલ-વેસિકલ' કેહવાય છે. એ બન્ને [illegible] પુરી કામ [illegible] છે, [illegible] ટુંકમાં તમો સમજુબ કરશોજી.

સેમિનલ-વેસિકલ. ચિત્ર સાથે.

નંબર 3 'સેમિનલ-વેસિકલ' કેહવાય છે. 'સેમિનલ-વેસિકલ' એટલે પુરૂષની 'ધાતની કોથળી.' આ કોથળી બે જુદી જુદી હોય છે. તેમનો આકાર, ચિત્રમાં દેખાડયા પ્રમાણે હોય છે. અનેક કોથળી [illegible] એક એક બાજુએ [illegible] હોય છે. આ કોથળીઓની અંદર ધાતનો [illegible] છે. દરેક 'વેસિકલ' યાને કોથળી [illegible] એક [illegible] હોય છે [illegible] ધાતને [illegible] કરવાનું આ કોથળીઓ [illegible] નહિ, પણ [illegible] કોથળીઓ કરે છે. [illegible]

[illegible]

[illegible] આ પ્રયોગોમાં [illegible] ક્યાનો આ માટી
[illegible] છે. એ [illegible] ઉપયોગમાં [illegible]
[illegible] કરી નથી, પણ [illegible] કરવાની માત
કે [illegible] આપવાની [illegible]
ન કરી [illegible].

પુરૂષની ગોળી.

(વૃષણ [illegible].)

THE TESTES AND SCROTUM

[illegible] ગોળી છે. આ [illegible] નથી. [illegible] નથી [illegible]

ABNORMALITIES OF THE TESTES

પુરૂષની અસાધારણતા?

[illegible]

[illegible]

(CRYPTORCHIDS) ને નામે ઓળખાય છે. તબિબી દફતરે નોંધાયલી નોંધ ઉપરથી વળી એવું‌બી માલમ પડે છે, કે એક પુરૂશને †ત્રણ ગોળીઓ પણ હતી. વળી એક બીજા તબિબની નોંધ પ્રમાણે એવું જણાયુ છે, કે એક ફરદીની બંને ગોળીઓ તેની ડાબી બાજુએજ હતી.

કુદરતની અજાયેબીનો પાર હોતો નથી. જેમ સ્ત્રીઓમાં બે ગર્ભસ્થાન, બે જનન માર્ગ વિગેરે બીજી અજાયેબ જેવી શરીર રચનાઓ માલમ પડી છે, તેજ રીતે પુરૂશોની સરજતબી તેવીજ અજાયેબી ભરેલી જણાઈ છે. પણ એ વિશે વધુ હવે પછી.

ગોળીનો ઘાટ ઈંડાં જેવો હોય છે. પ્રત્યેક ગોળી સુમારે દોઢથી બે ઈન્ચ જેટલી લાંબી, અને લગભગ દોઢ કે પોણા બે ઈન્ચ પોહોળી હોય છે. પ્રત્યેક ગોળી, વજનમાં ૭ થી ૮ ડ્રામ જેટલી હોય છે. આ બંને ગોળીઓ ચામડીની એક નાહની જેવી કોથળીમાં ઢંકાયેલી હોય છે. એ કોથળીને તબિબી ભાષામાં

સ્ક્રોટમ-Scrotum

ને નામે ઓળખાય છે. [illegible]

[illegible]

[illegible] આવે, તો આ ચામડી ઉપર અનેક [illegible] સંભવ રહે છે.

[illegible] ઉપરથી પુરૂષની તબિયતની પરીક્ષા કરવાની રીત.

[illegible] ઉપર જુદા જુદા [illegible] પ્રમાણે જુદી જુદી [illegible] [illegible] ધ્યાન રાખવું. [illegible] [૧], [illegible] [illegible], [૩] [illegible] ની [illegible], [illegible] [૪] [illegible] [illegible], એ ચામડી [illegible] [illegible] [૬] [illegible], [illegible] [illegible], એ ચામડી [illegible]

[illegible] તૈયાર કુવામાં તેની [illegible]

[illegible]

હાથ ધરીશું. પુરૂશના બાહારના જનન અવયવોમાં ગોળી અને પુરૂશ લિન્ગ, એ બે માત્ર છે.

એ ગોળીની બનાવટ અતી ગુચવણભરી છે. જેટલી તે ગુચવણભરી તેટલીજ તે બારીક અને નાજુક છે. એની બનાવટની બારીકી વર્ણવી હું આ વિશયને લાંબો કરવા રાજી નથી, કેમકે સાદી નજરથી આ બાબદનો ખિયાલ મેલવનારને તે કંટાળા ભરેલું થઇ પડે એમ છે.

મિત્ર મેહેરબાંન, કોઇ અજ્ઞાન આદમી આ ગોળીને માટે એમજ કહે કેઃ—'એ ગોળી માસની બનેલી એક ગાંઠ છે!'. તો તેમાં અજબ જેવું કાંઇ લાગતુ નથી. પણ તેમ છેજ નહિ. એ ગોળી કાંઇ માસની ગાંઠ, કે માસના લોચાની બનેલી નથી. પરમેશ્વરે જેમ આદમીને બે આંખ, બે કાંન, બે હાથ, અને બે પગની જોડી બક્ષી છે, કે એકને અકસમાત યા નુકસાન થતાં, તેનું કાંમ તેના બીજા જોડીદારથી ચલાવી શકાયે, તેમ મરદને બખ્શેલી આ બે ગોળીની બક્ષેસ પણ જોડીમાં થયલી છે.

પ્રજા ઉત્પત્તિ કરવા માટે જીવન પ્રવાહી, 'સિમેન' (SEMEN) યાને ધાત જેવી ભેદભરી બનાવટને પુરૂશના શરીરમાં ઉત્પન્ન કરવાનું કાંમ, આ બે ગોળીઓ કરે છે. એકાદ ન ધારેલા સંજોગે, યા અકસમાત, યા કોઇક પિડાકારી દરમિયાંન, આ બે માહેલી એક ગોળી અગર જો નકામી, નિર્બળ, યા દરદી બની 'સિમેન' બનાવતી અટકી પડે છે, તો તેનું કાંમ તેની જોડવાલી ગોળીને બજાવવું પડે છે.

છોકરો અને છોકરી ઉત્પન્ન કરનારાં ખુન, જુદી જુદી ગોળીમાં બને છે!

વિદ્વવિનોની શોધ ખોળના એક આગલા જમાનામાં, એક વિદ્વાંન તબિબે એવી તર્ક જાહેર કરી હતી, કે મરદની આ બંને ગોળીઓમાં

[illegible] હતી, અને તેમાં પણ ઉત્પન્ન કરનારાં [illegible] આ બે [illegible] [illegible] જન્મ પામેલો હતો, અને [illegible] [illegible] હતી ! [illegible] [illegible]

નસોમાં ગાંઠો ક્યાં ઉત્પન્ન થાય છે?

[illegible]

(ઑર્ગન) ની આગલ આવેલી નળી, 'ઇન્ગ્વાઇનલ કેનાલ' ના મુખ ઉપર-યા તો કોઈ વખતે તે નળીની અંદર ઉતરેલી જણાયે છે. બાળકો જેઓ સાત માસની અધુરી મુદતે જન્મે છે, તેઓની ગોળીઓ, 'સ્કોટમમા' ક્વચીતજ ઉતરેલી હોય છે. એ બીના તબિબોએ અમુક રીતે સાબેત કરી છે, અને કાયેદાની અદાલતમાં પણ તે મંજુર છે.

આંઠમે માસે મજકુર 'ઇન્ગ્વાઇનલ-કેનાલમાંથી,' એક ગોળી, સ્કોટમની અંદર ઉતરે છે, અને ઘણું કરી તે ડાબી બાજુની ગોળી હોય છે. હજી જમણી બાજુની ગોળી, જમણી બાજુના કાતરાની નળી ('ઇન્ગ્વાઇનલ કેનાલ') માંજ હોય છે, અને તપાસ કરતાં, તે ત્યાં નિચે ઉતરતાં અટકી પડેલી માલમ પડે છે. છેલ્લે,

નવમે માંસે જમણી બાજુની ગોળી નિચે ઉતરે છે, અને 'સ્કોટમ' ની અંદર પોતાને માટે નિરમાન થયેલી જગ્યામાં તે પ્રવેશ કરી, ત્યાં કાયમ માટે વસવાટ કરે છે.

મરદની ગોળીઓની ઉત્પતિની આ ટુંકી હકિકત, સાદી સમજને અનુસરતી રીતે ટપકાવી છે. ઘણીક વાર કાંઈક અંનદીઠ કારણો, અને કાંઇક સંજોગને લીધે, આ ગોળીઓ પીડુમાંથી સ્કોટમમાં ઉતરતી નથી, જેથી આદમી હિજડામાં ખપે છે. જો ગોળીઓનો ઉપર ભાવ કાંઇક સંજોગ વચ્ચે અટકી પડે છે, તો તેવો મરદ વાંઝીઓ હોવાનો સંભવ રહે છે. એ સઘળાં વિશે વધુ હવે પછી.

ગોળીની રચના અને તેની ખુબી. ચિત્ર સાથ.

આ ગોળીની રચના અને તેની ખુબી વિશે લખતાં મને જે મુખ્ય મુશ્કેલી નડે છે, તે એ છે, કે ઇંગ્રેજી વૈદક-શાસ્ત્રના 'ટેકનિકલ' શબ્દોના અર્થ, સાદી અને સરલ ગુજરાતી ભાષામાં દર્શાવવા માટે

અને મળી શકતા નથી. ગુજરાતી શબ્દ કોશોમાં તે શોધ્યા જડતા નથી અને મને પોતાને સંસ્કૃત ભાષાનો તું અભ્યાસ નથી. એટલે [illegible] ભાષામાં ગુજરાત નથી] આ મુશ્કેલી સર્વ [illegible] મારા રસ્તા વચ્ચે પડેલી છે. તોપણ એ મુશ્કેલીને અત્યારે [illegible] પણ [illegible] હું જે રીતે દૂર કરી શકશે છું. તેમ [illegible] સમજનારાની હું દરેક ગ્રંથની નજીક [illegible] 'ટેકનિકલ' શબ્દના ઉપયોગ થશે. તેમની ગમે [illegible] માટે પાછળથી એક અનુક્રમ કાયમ રજુ કરીશ

[illegible] રચના કેવી મુશ્કેલ છે અને તે કેવી રીતે [illegible]

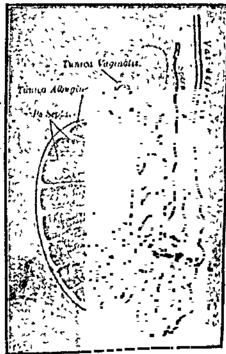
[illegible]

[illegible]

પુરૂશની તંનદરેસ્ત અને દરદી ગોળીનો દેખાવ.

પુરૂશના ગોળી–ભીતરની રચના.

ગોળીની બનાવટ.

ધાતની બનાવટ. તે શાની બનેલી હોય છે.

પુરૂશની ધાત જતે પ્રવાહી અને રંગે સેહજ દુધાળી (OPALINE) હોય છે. એની આસિયત સેહજ ખારાસવાળી (ALKALINE), અને તેમા કાંઈક ચિકાસ હોય છે. એની બનાવટમા કેટલીક જાતના ખનિજ પદાર્થો સમાયેલા હોય છે, કે જે આદમીના શારીરની બનાવટ અને બંધારણમા ભાગ લેતા દેખાય છે. પુરૂશની ગોળીઓમા ધાતની પ્રથમ પેદાયેશ શરૂ થાય છે, પરંતુ 'સૅમિનલ વૅસિકલ્સ,' 'પ્રૉસ્ટેટ ગ્લૅન્ડ,' તેમજ 'કુપર્સ ગ્લૅન્ડસ' માંથી નિકલતા પ્રવાહી તેની સાથે ભેલાયલા હોય છે. એ ઉપરાંત એની બનાવટમાં રસાયન શાસ્ત્રની નજરે જોતાં, લગભગ એક દજનથી વધુ જાતના ખનિજ તેમજ બીજી જાતના પદાર્થો મળેલા હોય છે.

સ્પર્મૅટોઝુઆ. ધાતુ માહેલાં જીવન જંતુ. તેમના શરીરનો ચિતાર.

(ચિત્ર સાથે.)

પુરૂશની ધાતની બનાવટ જાણ્યા પછી, હવે એ ધાતમાં સમાયેલો ભેદ નજરે જોવાની જેઓને ખાએશ હોય, તેઓએ સુક્ષમદર્શક યંત્રની મદદ લેવી ઘટે છે.

આ સુક્ષમદર્શક યંત્રની કાચની પટી ઉપર પુરૂશની ધાતનું ફક્ત એકજ ટિપું મુકી જોતાં, તે ટિપાં અંદર કાંઈક હજતરો નાંહના જંતુ હિલચાલ કરતાં માલમ પડશે. આ જંતુને તબિબી ભાશામાં 'સ્પર્મૅટોઝુઆ' ને નામે ઓલખાવ્યાં છે. આ જંતુને આપણ 'જીવન-જંતુ'ને સારે નામે ઓલખીશું, કેમકે એ જંતુમાંથી ભવિશના આદમીની પેદાયશ થાયે છે. આકારમા અને ઘાટ ઘટમમાં એ 'સ્પર્મૅટોઝુઆ' કેવા હોય છે, તે આ સાથ આપેલાં એક ચિત્ર ઉપરથી જણાય છે. અલબતાં એ જંતુ સુક્ષમ દર્શક યંત્રમાંથી જેટલાં મોટાં નજરે પડે છે, તેટલાં

આ અરસે [illegible] અને એક મજબુત પડમાં [illegible] [illegible] આવેલી [illegible], [illegible] ફેનાલ' તરફ જાય છે, અને ત્યાંથી [illegible] ત્યાંથી નવી પગાર કરી પોતાને માટે મુકરર [illegible] [illegible] જાય છે

[illegible] [illegible] [illegible] આસ-[illegible] બેવાં મળી, એક [illegible] [illegible] બહારથી આપણા હાથને લાગે છે [illegible] [illegible] 'માર્જિક કાર' કહે છે

[illegible] [illegible] [illegible] આ ટુંક વિચાર છે બંનેની રચના [illegible] [illegible], બંનેની [illegible], બંનેના કાર્યો, અને બંનેની [illegible] [illegible] [illegible] કામ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], તેમનું રચનું કરવાનું, અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેમની [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible]

પત્ર ૨૧ મું.

THE MYSTERIES OF MAN.

ધાતુ યાને સિમૅન.

(ચિત્રો સાથે.)

SEMEN.

પ્રિય મિત્ર—

જરા ધ્યાનથી વિચાર કરશો તો માલમ પડશે, કે દુનિયાની અંદર માનસ જાતની વૃધી જે થઈ રહી છે, તે આ પત્રને મથાલે ટાંકેલા બે હરફના શબ્દ, ધાતુ યાને ધાતને આભારી છે. એ ધાતુની અંદર સમાયેલા કરાંમતી ભેદ જાણવા જોગ છે. એ બાબદનો કાંઈક ખિયાલ વાંચકને આપવાની મનસથી આ પત્ર લખવા માંડયુ છે.

તબિબો એને ઇંગ્રેજી વૈદક શાસ્ત્રમા 'સિમૅન' ને નામે ઓલખે છે. હિન્દુસ્તાંની હકીમો એને 'ધાત,' 'મની' યા 'તુખ્મને' નામે પિછાણે છે. આપણ ગુજરાતીઓ એને વિર્ય યાને ધાતુ કે ધાતને નામે ઓળખિયે છીયે.

પ્રજા ઉત્પને માટે આ વસ્તુનીજ જરૂર હોય છે. પુરૂશનુ વિર્ય અને સ્રીનુ સંતાન-બીજ બનેના ભેગા સમાગમથીજ સ્રી ગર્ભીત બને છે. એ બને વસ્તુઓની હાજરીની અવસ્ય જરૂર

[illegible] નહિ, પણ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] નહીં. એની [illegible] માટે [illegible]
[illegible] અને [illegible] પ્રકારની [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible], [illegible], તથા
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

[illegible]

ધાતની બનાવટ. ને ઓની બનેલી હોય છે.

[illegible] (OCALINE) [illegible] (ALKALINE). [illegible]

પુગે ત્યાં સુધી તેમની ઉત્પત્તિ ચાલુ રહે છે. પણ આજે વખ્ત પુરૂશોની આરોગ્યતા અને તેન જો મજબુત હોય, તો તેથીઓ મોટી ઉમરવાળાંઓના શરીરમાં સ્પર્મેટોઝુઆની ઉત્પત્તિ થતી રહે છે. સાઠ વરસ પછી એ જંતુની ઉત્પત્તિ, તેમની સંખ્યા, તેમની ચંળવળ, અને તેમના કદ, એ સઘળાં ઓછાં થતાં જાયે છે. એટલું છતાં ઘણીક વાર ૭૦ અને ૮૦ વરસની ઉંમરવાળા, અને કોઈ વાર તેથીબી મોટી ઉંમરવાળા પુરૂશોની ધાતુમાં સ્પર્મેટોઝુઆની હસ્તી માલમ પડેલી નોંધાઇ છે, અને એટલી મોટી ઉમરવાળા પુરૂશોને ત્યાં સનાવાર રીતે નાહનાં દીકરી દીકરાઓની વૃધી થયેલી જણાઈ છે. પરંતુ એવા દાખલાઓ ફક્ત અપવાદ તરીકેજ ગણવા જોઇયે, એમ તબિબોનું મત છે.

એ રીતે જોતાં માલમ પડે છે કે શરીરમાં ઉત્પન્ન થતા સ્પર્મેટોઝુઆની સંખ્યા અને તેમની હિલચાલ, તેમજ તેમની ચાલવણી તથા તેમની આરોગ્યતા, અને બીજે ગર્ભીત બનાવવાની તેમની શક્તિ, પુરૂષના વય અને ખાંધા ઉપરાંત તેમની આરોગ્યતાને આધારે પણ હોય છે. જો પુરૂષનાં આરોગ્યતા અને તેન

[illegible] છે, પરંતુ તેમનું [illegible] માં [illegible]
[illegible] હોય છે

[illegible] તેના મિત્ર [illegible] આપણી પાસે તેનું [illegible]

[illegible]

[illegible]

સંસારને સાદી નજરથી જોઈ, તેને લગતું જ્ઞાન અને તેને લગતી હકિકત સાદી અને સમજ પડે એવી ભાશામાં જાણનારાઓને કેવળ ગુંચવાળા ભરેલું, અને કેવળ સમજ ન પડે એવું છે. એ એક વિદ્વાન તબિબોને લાયેકનો સવાલ છે, છતાં એ જીવન જંતુની હસ્તી વિશેની કાંઇક નોંધ અતરે ટુકમાં ટપકાવેલી જરૂરવાઈ રહેશે.

THE MODE OF EVOLUTION OF THE SPERMATOZOA.

આ જીવન જંતુ જેને આપણ 'સ્પર્મેટોઝુઆ' ને નામે ઓલખિયે છીયે, તેમની પ્રાથમિક હસ્તીની જગ્યા ગોળીના ભિત્તરમાં હોય છે.

આગલ આપેલું પુરૂશની ગોળીવાળું ચિત્ર જુવો. એ ગોળીના ભિત્તરની રચનામાં ગુંચડાદાર પિન્ડની હારમાળા દેખાડેલી છે. આ ગુચડા 'સૅમિનીફરસ ત્યુબ્યુલ્સ,' યાને ધાતુને ઉત્પન્ન કરનારી અની બારીક નળીના બનેલાં હોય છે. *આ નળીની દેવાલમા અતિશય બારીક દાણાદાર રજકણો (CELLS) ઉગી નિકલે છે. એ રજકણોના ભિત્તરમાં એક અનદીઠ ગુપ્ત ક્રીયા† ચાલી રહે છે. એ બારીક રજકણોના ભિત્તરમા ચાલી રહેલી અનદીઠ ક્રીયાના પરીણામમા જ્યારે એ જંતુઓ પોખાઈ પુષ્ટ બને છે, ત્યારે તે રજકણ ફરે છે, અને પરીણામમાં સ્પર્મેટોઝુઆ ઉત્પન્ન થઈ ધાતુ સાથે મળી જાયે છે. પોતાની અજબ જેવી હિલચાલ અને ચળવળથી એ જંતુઓ સૅમિનીફરસ-ટ્યુબ્યુલ્સમાંથી આગલ વધી 'વાસ ડૅફરૅન્સ' મા દાખલ થાય છે, અને ત્યાંથી તે ધાતુને જમાવ કરવા માટે સરજાએલાં પૈકી '[illegible]' તરફનો રસ્તો લીયે છે. સ્પર્મેટોઝુઆની હસ્તીનો આ પ્રેરક કુદરતની ગુપ્ત શક્તિનો એક ઝળકતો ભાગનો પુરાવો દેખાડે છે. જેમો આ અદ્ભુત ખાસિયતવાળા જંતુઓમા જીવની ઓગણી ફુવારો આવે છે.

* Action On The Reproductive Organs

† [illegible]

[illegible]

[illegible] અને જર્મન પુરૂષોમાં [illegible]

[illegible]

પુગે ત્યાં સુધી તેમની ઉત્પતિ ચાલુ રહે છે. પણ બાજે વખ્ત પુરૂશોની આરોગ્યતા અને જેન જો મજબુત હોય, તો તેથીબી મોટી ઉમરવાલાં-ઓના શરીરમાં સ્પર્મેટોઝુઆની ઉત્પતિ થતી રહે છે. સાઠ વરશ પછી એ જંતુની ઉત્પતિ, તેમની સંખ્યા, તેમની ચળવળ, અને તેમના કદ, એ સઘળાં ઓછાં થતાં જાયે છે. એટલું છતાં ઘણીક વાર ૭૦ અને ૮૦ વરશની ઉંમરવાલા, અને કોઈ વાર તેથીબી મોટી ઉંમરવાલા પુરૂશોની ધાતુમાં સ્પર્મેટોઝુઆની હસ્તી માલમ પડેલી નોંધાઇ છે, અને એટલી મોટી ઉમરવાલા પુરૂશોને ત્યાં સંતાવાર રીતે નાહનાં દીકરી દીકરાઓની વૃધી થયેલી જણાઈ છે. પરંતુ એવા દાખલાઓ ફકત અપવાદ તરીકેજ ગણવા જોઇયે, એમ તબિબોનું મત છે.

એ રીતે જોતાં માલમ પડે છે કે શરીરમાં ઉત્પન્ન થતા સ્પર્મેટોઝુઆની સંખ્યા અને તેમની હિલચાલ, તેમજ તેમની ચળવળ તથા તેમની આરોગ્યતા, અને સ્ત્રીને ગર્ભીત બનાવવાની તેમની શક્તિ, પુરૂશના બળ અને બાંધા ઉપરાંત તેમની આરોગ્યતાને આધારે પણ હોય છે. જો પુરૂશની આરોગ્યતા અને તેનુ શારિરીક બળ નબળાં હોય છે, તો તેના શરીર માહેલાં આ જંતુ પણ તેવાંજ નબળાં અને ઓછી ચળવળવાલાં હોય છે; એટલુંજ નહિ પણ કદમાં પણ તેઓ નાહના માલમ પડયા છે. પરીણામમાં સ્ત્રી વાંઝણી રેહ છે, અને પુરૂશ નિશકલંક હોય એમ જાહેરમાં જણાય છે.

પુરૂશની બિમારી દરમિયાંન સ્પર્મેટોઝુઆની હાલત.

વળી પુરૂશને લાગુ પડેલી બિમારીની અસર પણ આ જંતુ ઉપર થતી માલમ પડી છે. કોઈબી પ્રકારની સખ્ત (ACUTE) બિમારી દરમિયાંન પુરૂશની ગોળીઓ પોતાનું નિયમિત કાર્ય કરતી

[illegible]

પુરાતન [illegible] નિશાની [illegible] પ્રમાણ.

[illegible]

તન્દરોસ્ત જવાંન પુરૂશના શરીરમાંથી ઓછામાં ઓછો બે ડ્રામને સુમારે એ જીવન પ્રવાહી જાયે છે, પણ કોઈ વાર એથી વધારે, તેમજ કોઈ વાર એથી ઓછો પણ હોય છે. મધ્યમ ઉમરના પુરૂશના શરીરમાંથી સુમારે એક દ્રામ; અને વૃધ્ધ ઉમરના પુરૂશોમાંથી એક દ્રામ યા તેથીબી વધારે ઓછો જથ્થો જાય છે.

આ સઘલું દુરંન્દેશ સંસારી પુરૂશોને માટે જાણવા જોગ છે, કે પોતાની ઓલાદની બહેતરી માટે તેઓએ સંસારમાં કેવી રીતે વર્તવું જોઇયે! સ્પર્મેટોઝુઆની સંપુર્ણ હાલત, સંસારી પુરૂશોની તન્દરોસ્તી ઉપર આધાર રાખે છે. અને ઓલાદની સંપુર્ણ અને તંન્દરોસ્ત હાલત, આ 'સ્પર્મેટોઝુઆની' તંન્દરોસ્તી ઉપર રહે છે. વળી હવસપરસ્ત, જેઓ પોતાના કામને સંતોખે છે, અને જેઓ પોતાના મન ઉપર સેહજબી કાબુ કે લગાંમ રાખી શકતા નથી, તેઓ જેટલું નુકસાંન પોતાનું કરે છે,તેથી વધારે નુકસાંન તેઓ પોતાના ફરજન્દોનું કરે છે.

ધાતનું પિસાબ સાથે જવું.

પિસાબ તપાસવાની સેહલ રીત.

ઘણીક વાર પુરૂશની પિસાબ સાથે ધાત પણ જતી જણાયે છે. આ એક પ્રકારની બિમારી છે, અને તે માટે 'ધાતના દરદો'ના મથાલાં હેઠલ એકજુદાં પત્રમાં જુદાં જુદાં દરદોની નોધ લેકડશું, પણ તે આગમચ અતરે આ બિનાની નોધ લેવી જરૂરની છે, કે પિસાબ સાથ જ્યારે ધાત મિશ્ર થાયલી હોય છે, ત્યારે તેવી પિસાબ સેહજ સુફેદી ઉપર, અને ધેરાયલા રંગની દીસે છે. એવી પિસાબને જો એક કાચના ટમ્બલરમાં રાખી સુઘી તેની તપાસ લીધી હોય, તો માલમ પડશે, કે તે ઘણીજ ધીમે ધીમે ઠરી જઇ અને સાફ થતી જણાશે. કેમકે તે માદેલો દરો પિસાબની સાથ મલેલો રહે છે, અને તેને ઠરી જતાં ઘણો લાંબો વખત લાગે છે.

એજ રીતે ધાતમાં, તેના પ્રવેસ દરમિયાન પરૂ મળી જવાથી તે પીળા રંગની બને છે. આ પરૂ 'સૅમિનલ-વૅસિકલ્સ' માં, યા તો 'પ્રૅાસ્ટેટ-ગ્લૅન્ડ' માં, યા તો પિસાબની નળીમાં બંધાયેલું હોય છે, અને ત્યાંથી તે ધાતુના પ્રવેસ દરમિયાન તે સાથ મલી જઈ, બાહાર નિકલતાં પીળા રંગ જેવી જણાય છે. ધાતુને લાગુ પડતાં અનેક દરદોમાં આવા બનાવો ઘણીક વાર બનતા રહે છે.

સ્પર્મેટોઝુઆનું બેડોલ બની જવું.

ઘણીક વાર પુરૂશની ધાતમાં ઉત્પંન થતા 'સ્પર્મેટોઝુઆ' ની શારિરીક હાલત બેડોલ અને બદરૂપી બની ગયેલી માલમ પડે છે. કોઈવાર 'સ્પર્મેટોઝુઆ' ના માથામાં પાણી ભરાયલું હોવાને લીધે, તેનું માથું ફુલી ગયેલું હોય છે! કોઇ વાર એ જંતુના એક શરીર પર બે માથાં હોય છે! અને કોઈ વાર આખું શરીર અને માથું બેતા પ્રમાણે સંપુર્ણ હાલતમા ખિલેલુ હોય છે, પણ તેને બે છડીઓ લાગેલી જણાયે છે!

ધાતની શરીર ઉપર અસર.

INFLUENCE OF SEMEN ON THE SYSTEM.

આરોગ્યતાની સુખાકારીને લગતો આ એક અની અગત્યનો સવાલ ઉભો થાય છે. પુરૂશના શરીરમાં જમાવ થાયેલી ધાતનો જ્યારે કાંઈબી રસ્તો પરહેજ રહેનારા પુરૂશો કરતા નથી, ત્યારે તે જમાવ થઇ રહેલી ધાત, શરીરમાં ફરતા લોહી સાથ આપોઆપ મળી જાય છે, અને તેમ થવાથી શરીરના જોર, ઝેન, અને તાકતમાં મોટો વધારો થાય છે, અને માનસિક આચાર વિચારોમાં નવીન ચમક ખિલી રહે છે. પુરૂશનું વિર્ય આવી પ્રબળ શક્તિ ધરાવે છે, એ બીના આગલા જમાનાની ઓલાદને જાણીતી હોવાને લીધેજ 'કેથોલિક પાદરીઓ' માં કુંવારી જીંદગી ભોગવવાનો રેવાજ મુસ્તકીમ

[illegible] આ [illegible] સિદ્ધાંતોએ મજબુત ટેકો આપ્યો છે, અને તેઓ [illegible] જાહેર કરે છે, કે [illegible] શરીરમાં મોટી [illegible] પડવાનો [illegible] નથી, ત્યારે તે [illegible] [illegible] છે, કે આવા વિચારોને [illegible] ગુજરાતી [illegible] અને દુનિયાના [illegible] [illegible] હતી

[illegible] બનાવવાની રીત.

MODE OF RENDERING A MAN EUNUCH

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ગોળીઓની મામુલી રીત પ્રમાણે ચંપી કરે છે, કે જેથી તે અવયવોની ચેતન શક્તિ ઓછી થાય. ચંપી કીધા પછી બંને અવયવોને તેમની રીત પ્રમાણે સાથે એકઠાં રેશમનાં એક લાંબા પાટા વડે બાંધી લીએ છે. આવી રીતે દરદીને તૈયાર કીધા પછી ઓપરેશન કરનાર તબિબ, એક ઘણીજ ચાલતી લાંબી છુરી વડે, બંને અવયવોને એકજ ઝટકે જડ મુળમાંથી કાપી કાહાડે છે, અને તુરતજ એક બીજો મદદનીશ, લોહી બંધ કરવાનો પાઉડર († STYPTIC POWDER) મુઠ્ઠી ભરી જખમ ઉપર દાબે છે."

"જ્યાં સુધી દરદીના જખમમાંથી લોહી નિકલે ત્યાં સુધી મજકુર પાઉડર પેલો મદદનીશ જોરથી દાબ્યા કરે છે, અને જો લોહીનું નિકલવું ચાલુ રહે છે, તો મજકુર પાઉડર વધારે અને વધારે દાબી સેવટે તે જખમને મજબુત પાટો બાંધી દરદીને નિરાંતે પડી રેહવા ફરમાવે છે."

"આ ઈલાજથી ઘેણુંતું લોહી બંધ થાય છે, અને તે જવલેજ પાછું નિકલે છે. પરંતુ પિસાબની નળી પુરાઈ જાય નહિ, તેની મોટી ધાસ્તી રેહ છે. ઓપરેશન કીધા પછી ત્રીજે કે ચોથે દીવસે દરદીને જો પિસાબ થતી નથી, તો તેના જીવવાની આશા છોડી દેવી પડે છે."

પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ. પ્રોસ્ટેટમાંથી નિકલતો પ્રવાહી. તેના ગુણ.

સુજ્ઞ મિત્ર, પુરૂષની ધાતનો વિષય જો કે હજી ઘણો લંબાવી શકાય, પણ આ બાબદને સાદી નજરથી જોનારાઓ માટે મારે હવે ટુંકું કરવું યોગ્ય લાગે છે. પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડને માટે ગુજરાતી શબ્દ શું વાપરવો? એ પિન્ડનું વર્ણન મેં આગળ કર્યું છે, માટે એને જે નામે તમો ઈચ્છામાં આવતાં હોવો, તે નામે તેને ઓળખી લઈ તેને લગતી હકિકત જે અનુભવે હું નોંધુ છું, તે વાંચજો.

† This styptic powder is composed of [illegible] alum and dried [illegible] powder

જરા આગળની હકિકત વાંચી તેને તમારા મનમાં તાજી કરો. [illegible] ગ્લેન્ડમાંથી અમુક જાતનો રસ ઝરે છે. આ રસ પાતળો [illegible] છે. અને [illegible] ખારાશવાળો (ALKALINE) હોય છે. [illegible] તે મિશ્ર [illegible] થયા હોય છે. પુરૂષની ધાતમાંથી જે અમુક પ્રકારની [illegible] તે ભાગ આ પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડમાંથી નિકળેલ [illegible] હોય [illegible].

આ ગ્લેન્ડમાંથી નિકળતો પ્રવાહી [illegible] સાફ થઈ [illegible] [illegible]

[illegible]

ગ્લૅન્ડના પ્રવાહી વિના કદીભી જીવી શકે નહિ. પ્રોસ્ટેટ માહેલા પ્રવાહી સાથ તે લગભગ ૩૬ કલાક સુધી જીવી શકે છે, અને તેના વગર તે બિલ્કુલ નિર્જીવ બની જાય છે, યા તો મરણ પામે છે.

નાતવાંની યાને કમજોરી, તથા નામરદી માટે શોધાયલી મહાન દવાઓ.

આ પ્રોસ્ટેટનું રસાયણ શાસ્ત્રીઓએ પ્રથકરણ કીધું છે. એમાં સમાયેલા અનેક પદાર્થોમાંથી 'લેસિથીન' નામે એક પદાર્થ તેઓએ શોધી કાહડયો છે. આ પદાર્થ એટલો તો પુષ્ટિકારક અને 'કઉવતે-બહા' માલમ પડયો છે, કે પાછલથી એજ નામની ગોળીઓની બનાવટ અમુક રસાયણ શાસ્ત્રીઓએ બનાવી, તાકત અને શક્તિની શોધમાં નિકલેલા નિરાસી પુરૂષો માટે જાહેરમાં મુકી છે, જે માટે વધુ હવે પછી.

એવીજ કિસમની એક બીજી દવા 'પૅહેલ' નામના એક તબિબે શોધી કાહાડી જાહેરમાં મુકી છે, જે દવા 'સ્પર્મિન'ને નામે જાણીતી થઈ છે. પણ એ અને એવીજ બીજી દવાઓનો ઉપયોગ આપણા શેહરમાં ઝાઝો થયો હોય એમ જણાતું નથી, કેમકે એ દવાઓના નામથી આપણી વસ્તીનો મોટો, બલકે અતી મોટો ભાગ હજી બેખબર અને અજાંન છે.

કુપર્સ-ગ્લૅન્ડ. તેમાંથી નિકલતો પ્રવાહી.

કુપર્સ ગ્લૅન્ડમાંથી પણ એવોજ પ્રવાહી નિકલી ધાતના સમાગમમાં આવે છે, અને તેથી ધાતના જથ્થામાં વધારો થાય છે. પુરૂષની ધાત જે પ્રમાણમાં નીકલે છે, તેમાં ગોળીમાં ઉત્પન્ન થતી નિર્મળ ધાતનુ પ્રમાણમાં જે કાંઇ હોય છે, તેમાં પ્રોસ્ટેટ અને કુપર્સ ગ્લૅન્ડમાંથી નિકલેલા પ્રવાહી ઉપરાંત પિસાબની નળી માહેલા છિદ્રોમાંથી નિકલતો પ્રવાહી મલી જાય છે, અને તેને સાધારણ રીતે આપણુ ધાત યાને વિર્યને નામે

એપિગ્રાફિયે ઈ [illegible] રાશ જુદા જુદા પ્રકારની માટે ગભાગુથી અથવા સાથે તેમના [illegible] નું ધ્યાન કરતા જેટલી જગ્યા આ નાનકા અંકમાં [illegible] શકતી નથી, એ મારી વિશેષ નાસિપાશી છે. છતાં જે [illegible] છે, તે માટે હું હવે પછી તેને બનતી ઓકમાં [illegible] પરિશ કરીશ

[illegible] મતમ કે આગળ ગાંધી ધ્યાન રાખવું, [illegible] જર્મન ને નામે જણાવેલ પ્રાકૃત જે પુરાતત્ત્વ [illegible] ને કાંઈ નિર્ણય ધાન લેવી નથી, પણ તેના [illegible] રાખો [illegible] છે

[illegible] આ બાકી બાબતો [illegible] [illegible] ને સાથે આગળ [illegible] આ બધું [illegible] કરવાને તરફની બાબતોની તરફ [illegible]

દા૦ કૃપાલીન,

[illegible]

પત્ર ૨૨ મું.

PRIVATE WORDS FOR MEN.

નામરદી યાને નપુંસકપણું.

IMPOTENCE IN MALE.

મિત્ર મેહરબાન—

પુરૂશના બાહારના તેમજ અંદરના જનંન અવયવો વિશે જાણ્યા પછી, હવે આ પત્રમાં આપણ પુરૂશોને લાગુ પડતાં કેટલાંક ગુપ્ત દરદોની કાંઈક તપાસ ચલાવીશું.

મરદોને લાગુ પડતાં જનંન શરીરના સઘલાં દરદોમાં, નામરદી યાને નપુંસકપણાનું દરદ, તન તેમજ મનની ખરાબી અને ખુવારી કરનારૂં છે. પણ આ વાત હંમેશાં ધ્યાનમાં રાખવા જોગ છે, કે નામરદીનું દરદ માત્ર એક પરીણાંમ હોય છે, અને એ પરીણાંમ શરીરના ભિત્તરમાં લાગુ પડેલાં કોઇ એક યા વધુ દરદને આભારી હોય છે. સારાંસ નામરદી એ કાંઈ દરદ નથી, પણ કોઈ બીજાં દરદના જોરથી લાગુ પડેલી બિમારી હોય છે.

નામરદી એટલે શું?

નામરદીને નબિળો (IMPOTENCE) 'ઇમ્પોટન્સ' કહે છે. નામરદીનો અર્થ ટુંકમાં એટલોજ થઈ શકે, કે એક મર્દની ઇન્દ્રી થોડી ઘણી કમજોર યાને તાકત વિનાની થઈ ગઈ હોય, યા તો તેની વિર્ય

શક્તિ એટલી બધી નાશ પામી હોય, કે તે મરદ સંગમના હક પોતાની મરજી હોવા છતાં, પોતાની સ્ત્રીને બિલકુલ આપી શકતો નહિ હોય

સ્ત્રીને તેણીના સંગમના હક આપવા માટે મરદમાં બે શક્તિની ખાસ જરૂરત હોય છે. એક તો મનમાં પ્રેમના ઉમંગનું અસર, અને બીજું મરદની રગની હાલતનું મજબૂત થવું. આ બે શક્તિ વિના પુરૂષથી સંગમના હક સ્ત્રીને કદીબી આપી શકાતા નથી.

આ બન્ને શક્તિ માંહેલી પહેલી શક્તિ [illegible]

[illegible]

SEXUAL DESIRE.

[illegible]

કરવાની ફરજ તબિબોને માથે પડેલી હોય છે. વળી ઘણા મરદના બિનામાં લાગુ પડેલી બિમારીની જગ્યા મુકરર કરવાની પેહલી ફરજ તબિબની હોય છે. આગળના પ્રકરણોમા જોયું છે, કે એ ઘણા અવયવો નજરથી દૂર, શરીરના એક અંધકાર ખુંણામાં આવેલા હોય છે. એટલાં માટેજ મરદની નામરદી યાને નપુંસકપણું એ એક અતિશય ગુંચવાડાભરી બિકટ બિમારી છે. આ વિષયની તપાસના ઉંડાણમા આ પ્રસંગે ઉતરી શકાય એમ નથી. તેમજ તેને અધુરી મુકવી પણ જોઇતી નથી.

મિત્ર વાંચક, આ નામરદી યાને નપુંસકપણાની બાબદને વિદવાન તબિબોએ પોતપોતાના વિચાર પ્રમાણે જુદા જુદા રૂપમા દર્શાવવા માટે, અનેક વર્ગમા વેંહચી નાખી છે. તે સઘળું અતરે દર્શાવી શકાયે એમ નથી, કેમકે આ બાબદને સાદી નજરથી જોનારાં, અને સેહલથી સમજી શકે એવાં વાંચકોની માહીતી માટે અતરે મારે રજુ કરવી છે. આપણ એ બાબદને લગતાં જુદા જુદા વર્ગોને પડતા મુકશું, અને આ બિમારીના ખિયાલનો કાંઈક અનુભવ મેળવવા સેહલો અને સીધો રસ્તો પકડીશું.

નામરદીના ઇલાજ ફતેહમંદ નિવડી શકે છે.

મિત્ર, ઘણીક વખત આ બિમારીના બાબમા મોટે ભાગે એવું બને છે, કે નામરદી જે દરદીને લાગુ પડે છે, તે શા કારણથી લાગુ પડી છે, તે કારણ જો શોધી કાહડયું હોય, તો નક્કી માની લેવું કે તે દરદીની નામરદીનો ઈલાજ પુરતી ફતેહમંદથી થઇ શકે, અને તે દરદી સાજો થઇ શકે. પણ કમનસીબે, એ બિમારીને લગતાં કારણો એટલાં બધાં તો મોટી સંખ્યામા હોય છે, અને કેટલાંક કારણો તો એવાં ગુંચવાડા ભરેલાં, અને એક બીજા સાથે ગુંચવાઈ ગયેલાં હોય છે, કે દરદીની હકિકત ઉપરથી તેમને શોધી કાહડવા માટે મોટા

અનુભવની, મોટી કુશળતાની, અને મોટી ધિરજની જરૂર હોય છે. પુરૂષોને [illegible] આ બાબત અંગેની [illegible] અને તેથી તે કરી પુરૂષો અજ્ઞાન [illegible] પડે છે, કે જેથી તે [illegible] સમજી શકે, અને તે સમજ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

છે; અને આજે ચમન ડૉક્ટરોને ફોકટ રાહત આપે છે; પણ કદીએ દરદીઓ સાજાં થતાં તો નથીજ.

વળી એ દરદની અસરો કાંઈ ઉપરની અટકતી નથી, એ ધ્યાન રાખવું, એવાં દરદઆરીઓનાં દરદી, જો પરણીને સંસારમાં પડે છે, તો તેની ઓલાદને તેના પરીણામ ભોગવવાં પડે છે. પણ એ વિષે વધુ હવે પછી.

માનવજાતને માટે આ ત્રણ દરદો ખરેખર ઉપસેલુ છે. બદનની બાહારની તેમજ ભિત્તરની ગલીચ અને અસ્વચ્છ હાલતમાંથી તે જન્મ પામે છે. વળી તેમા સમાયેલું ઝેર ચેપી-ખાસિયતવાળું હોવાથી, સ્ત્રી તરફથી તે જેમ પુરૂષને, તેમજ પુરૂષ તરફથી તે સ્ત્રીને પણ લાગુ પડે છે. જોઇતી સફાઈ સુઘડાઈથી શરીરને નહિ રાખવાનું આ એક ભયંકાર પરીણામ આવે છે. અને બેશક એ પરીણામ ઘણુજ ખુવારી કરનારૂં હોય છે. એવાં ગલીચ અને સફાઈ સુઘડાઇ વગરનાં જણો, બાહારથી ગમે એવાં સુગંધી અને પમરાટવાલાં બને, પણ તેથી તેમની ભિત્તરની ગલીચી સેહજબી ઓછી થતી નથી. એટલાં માટે એ સઘલી વિગતો ખુલ્લી થવી ઘટે છે. એટલાંજ માટે એ સઘલી બાબદો ખુલ્લી કરવી ઘટે છે. એટલાંજ માટે પુરૂશોને તેથી માહિતગાર થવું ઘટે છે, અને તેટલાંજ માટે સ્ત્રીઓએ પણ એ દરદથી જાણીતાં થવું ઘટે છે; અને તેટલાંજ માટે આ પત્રો મેં લખ્યાં છે.

લા૦ દુવાગીર,

D. M. P.

પત્ર ૨૩ મું.

હેમાગી નામર્દી!

નામરદીનો એક પ્રકાર

PSYCHICAL IMPOTENCE

(આત્મિક નપુંસકતા.)

પ્રિય મિત્ર —

[illegible]

[illegible]

મનના ખ્યાલોથી લાગુ પડતી નામર્દીના
થોડાક અનુભવ જોગ દાખલા.

આ જાતની નામર્દીનો કિસ્સો સાધારણ હોય છે. ખાસ કરી ફુટતી જવાનીમાં આવેલા જવાનોમાં એ કિસ્સાઓ સાધારણ હોય છે. પચાસ વરસની ઉમરે પુગેલા પુરૂષોમાં એવા નામર્દી એટલી બધી જણાતી નથી.

નવા જવાનો, જેઓ પોતાની જીંદગી અને તેની શાની સ્વચ્છ અને નિષ્કલંક ગુજારી સંસારના હક ભોગવવાને તૈયાર થએલા હોય છે, તેઓ પેહલવેહલા પ્રસંગે પોતાના મનની ઉશ્કેરાએલી હાલતને લીધે, એકાએક કમજોર બની દુર્બળ બની જાયે છે, અને લગનના હક ભોગવવા આગમચ તેઓ બિલકુલ એક નામરદને છાજતો ભાગ ભજવે છે ધ્યાન રાખવું કે તેઓની જનન શક્તિ સર્વ રીતે સંપુર્ણ હોય છે.

કેટલાક એકાંત સ્વભાવના પુરૂષો, લાંબો વખત સુધી બિલકુલ પરહેજ જીંદગી ગુજર્યા પછી, તેઓના મનમાં એવોજ ખ્યાલ લાગુ પડે છે, કે તેઓ સંસારી જીંદગી ભોગવવાના કામમાંથી રદ બાતલ થઇ ગયા છે! તેમના જનન અવયવો શિથિલ અને નિર્બળ થઇ ગયાં છે! અને તેઓ નામર્દ બની ગયા છે!

એવા એવા અસંખ્ય જાતના ખ્યાલના છાપ પુરૂષના મન ઉપર પડે છે, કે જેથી તેઓ જોકે પુર તાકત અને મરદીમાં હોવા છતાં, નામરદ જેવા બની જાયે છે. એવા ખ્યાલના ઘણાક જાણવા જોગ દાખલાઓ. માહેલા થોડાક દાખલા અતરે નોંધવા જરૂરના છે.

૧ "†કેટલાક પરભોગી પુરૂષો સ્ત્રીના મોહોડાંમાથી નિકલતા ખરાબ ગંધીલા વાસથી નામર્દ બની બિલકુલ નિર્બળ બની જાય છે."

૨ "કેટલાક પરભોગીઓ અમુક સ્ત્રીને માટે મુસ્તાક હોય છે,

† Sexual Disorders In Men & Women, By W. J. Robinson, M. D.

[illegible] સમાગમમાં [illegible] એક નામર્દ [illegible]
[illegible] છે"

પુરુષને એકાએક લાગુ પડતી નામરદી!

[illegible]

[illegible]

અને કેટલાકો લગ્ને આગમચ 'કુટેવ' ના ફંદ માં ફસ્યા બાદ, એવું માની લીએ છે, કે તેઓ પરણીને પોતાની પરણેતરોને સંસાર સુખ આપી શકશે નહિ, કેમકે તેઓની મરદી બિલકુલ નષ્ટ ગઇ છે. મગજ ઉપર પડેલો આ છાપ એવો તો ભારી હોય છે, કે તેઓ પરણી જીંદગી ગુજારવા ના પાડે છે, અને કુંવારા રેહવાનું પસંદ કરે છે. એવાઓ કોઇ કાબેલ તબિબ પાસ જઈ જો પોતાની ખરી વાત ભેદ ખોલી કહે, તો બેશક એક પ્રમાણીક તબિબ તેઓને તુરતજ સલાહ આપશે, કે તેઓ નામર્દ થયા નથી, પણ જો સંસારમાં પડી તેઓ પોતાની પરણેતરને વફાદારીથી વળગી રેહશે, તો તેઓ તેણીને લગનના હક આપી શકશે. જોકે મગજ ઉપર પડેલા છાપને લીધે, શરૂઆતમાં તેઓ થોડા ઘણા પોતાની કોશેશમાં નિશ્ફળ નિવડશે, છતાં તેઓએ એવું કદીબી સમજવું નહિ કે તેઓ નામરદ થઈ ગયા છે."

કોઇ કોઈ એવા દરદીઓને, થોડી ઘણી તબિબી સારવાર અને તંન્દરોસ્તી જાળવનારી સુચનાઓ (હાઇજીનિક ટ્રીટમેન્ટ) થી ઘણો મોટો લાભ થયા વિના રેહતો નથી.

મનનો ધસરઓડો કરનારઓને લાગુ પડતી નામરદી !

નામરદીવાલા કેટલાક દરદીઓમા ઘણીક વાર કેટલાક એવા જવાન તેમજ મધ્યમ ઉમરવાલા પુરૂશો હોય છે, જેઓને તનના કરતા મનનો ઘસરકોટો અતિશય કરવો પડે છે એવા દરદીઓની સામાન્ય તબિયત અને શરીર સુખાકારી સારી હોતી નથી, અને વળી તેમના જ્ઞાનતંતુઓ પણ થાકીને નબળા પડી ગયેલા હોય છે. એવાઓ પોતાના ધંધાની જંજાલ, અને પૈસા કમાવાની ઉતાવળ અને કાળજીને લીધે, પોતાની શારિરીક સુખાકારીને અગાડી નાખે છે એ સઘળાનું નતીજામ કોઈક વાર એ આવે છે, કે તેમના 'સેક્સ્યુઅલ-ડિઝાયર'

[illegible] આવે તેઓ [illegible] છે, અને જો તેઓ [illegible]
[illegible] મોટે ભાગે [illegible] કરવામાં તેઓ [illegible]
[illegible] [illegible] ગેરે [illegible]
[illegible] સાબિત. [illegible]

[illegible] પુરવા [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

સ્ત્રીના જનન શરીરની બેવડી રચના જણાયી પડે છે. વળી બાહ્ય આંખોઓમાં [૧] યોનીનું ઝુકાવ પડવું. (PROLAPSUS UTERI) [૨] પ્રસવ માર્ગનું મોટું મુખ; [૩] યોનીમાથી પરૂ જેવા પ્રવાહીનું વહેવું; [૪] સ્ત્રીના શરીરની અતિશય ફુગ્ગો વાસના; [૫] યોનીના ઉપર અથવા તો સ્તન આગળ ખુજલીનાં ચાઠાં, વિગેરે. વળી એ ઉપરાંત બીજ પરણેતરની વફાદારી ઉપર તેણીના ધણીને શક જવાથી, તેના મન ઉપર પડેલો ધિક્કારનો છાપ, એ સઘળાંથી પુરુષના મગજ ઉપર જે અસર થાય છે, તેથીબી પુરુષમાં નામરદી ઉત્પન્ન થાય છે. પણ ધ્યાન રાખવું કે, તેવી નામરદી હમેશા તકલીદી હોય છે. તબિબો એને 'ટેમ્પરરી-ઇમ્પોટન્સ' કહે છે.

પુરુષને પોતાની વફાદારીને લીધે લાગુ પડતી નામરદી.

ઘણીક વાર અતી વાહાલ અને પ્યારથી જોડાયેલાં વર વહુના જોડાં, જ્યારે મોતના જાલમ હાથથી છુટાં પડે છે, ત્યારે તે બનાવ ખરેખર ગજબ જેવો થઈ પડે છે. આહનનાં બંધનથી બંધાયેલા એક પુરુષની પરણેતર જ્યારે ગુજર પામે છે, ત્યારે તેણીના મરણથી તેણીના ખાવિંદના મગજ ઉપર જે છાપ પડે છે, તેથી તેની કામ વાસના એટલી બધી તો નષ્ટ થઇ જાયે છે, કે ગોયા તે પુરુષ લાંબી મુદત સુધી નામર્દ બની જાયે છે. ઘણાક ખાવિંદો પોતાની વાહાલી પ્રીયાનાં વિરહથી નામર્દ બની જઈ, સ્ત્રીજાતની હસ્તીને ભુલી ગયેલા જણાયા છે, અને જીંદગીના એવટ સુધી ફરી પરણવાનો વિચાર વરિક કરતા નથી.

દેમાગી નામરદી. તેના ઇલાજ અને સારવાર.

આવી જાતની બિમારીના દવા દારૂના ઇલાજ માટે કોઈબી જાતની નકી દવા સુચવી શકાય એમ નથી. એવે વખતે સારવાર કરનારે એવા દરદીના ઇલાજ માટે પોતાની અકલનો ઉપયોગ કરવો ઘટે છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

એકાદ માસ પરહેજ રેહવાની તાકીદ કરવી. કે જેથી તેના મન ઉપર ઇલાજની અસર માટે છાપ પડે. દરદીના વિશ્વાસને ખાતર અને તેના મન ઉપર છાપ પાડવા માટે. નિચલી દવાઓનો એવે પ્રસંગે ઉપયોગ કરવો.

કોલા અને કોકાની બનાવટો.

કુઇનિન; કોકા; કોલા; આયર્ન. આ સઘલી દવાઓ ઘણાજ નાહનામાં નાહના ડોઝમાં એવા દરદીને આપવી. અનેક નવી દવાઓ આ પ્રસંગે સુચવી શકાય એમ છે, પણ તેમા કેટલીક જોખમ સમાયેલો હોવાથી તે વિશે અત્રે લખવુ અપ્રસંગોપાત થઇ પડે છે.

કોકા (COCA) આપવું હોય, તો દરદીને 'કોકા-વાઇન' દીવસમાં બેથી ત્રણ વાર પીવાની જરૂર ભલામણ કરવી. કોકા, તેમજ લિક્વીડ-એક્સ્ટ્રેક્ટ-ઑફ-કોકા, તેમજ કોકાની બીજી કોઇબી બનાવટ આપવાનુ કામ બિન નબિબી આસામીઓના હાથમાં આપવું જોખમ ભરેલું છે, અને તેથીજ તેના 'ડાઝ' હું અત્રે દાખવી શકતો નથી. કોકા-વાઇન એટલાંજ માટે ભલામણ કરવા જોગ છે. કેમકે નિચલા શબ્દો એના ગુણ માટે વૈદક શાસ્ત્રમાં નોંધાયલા છે—

"Coca is now often given in the form of wine, and in old people this preparation gives increased powers to the nervous system." (Garrod Materia Medica and Therapeutics.)

કોલાઃ—આ દવા માટે પાર્ક ડેવીસની નિચલી બનાવટ છે.

Kola Cordial. (કોલા-કોરડિયલ.)

ટ્રેડમાર્ક તરીકે વપરાયેલી બીજી દવાઓમાં 'આરબુટિન,' (ARBUTIN) તેમજ 'બ્રુસિન' (BRUCIN) નામની દવાઓ વપરાય છે, પણ તેનો ઉપયોગ તબિયેતનેજ કરવા દેવો પડે છે. જનાં એક એન

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પત્ર ૨૪ મું.

ધાતુનો અકાળ પ્રવેશ.

(કમન્ટકાત્રપણું યા કમર્નિબાવ.)

† PREMATURE EJACULATION OF SEMEN.

મેહરબાન વાંચક—

દેમાગી નામરદી માટે બોલતાં એક નવી પિડાકારીની ફરીયાદનો ફણગો તેમાંથીજ ફુટી નિકલે છે. આપણે પુરૂશની ઇન્દ્રીની રચના કેવી હોય છે, તે આગલાં એક પત્રમાં જોઇ લીધું છે મુત્ર માર્ગ યાને 'યુરીથ્રા'ના અમુક ભાગ અંદર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લૅન્ડસ'ની આસપાસ ધાતુને બાહાર નિકલવા માટે બે નાંહનાં છિદ્રોની નોંધ લીધી છે. જરા તે ચિત્રની તરફ ફરી નજર કરશો, તો માલમ પડશે કે 'વેસિકા-સૅમિનૅલિસમાં' જમાવ થયલી ધાતુનો સ્રાવ થવા માટે, એ બે છિદ્રો, ગોયા બે દરવાજા સમાન હોય છે. એ બે છિદ્રોને તબિબી ભાશામાં 'ઇજેક્યુલેટરી-ડક્ટસ' કહે છે.

કાંઈક સંજોગ વચ્ચે, કોઈ વાર આ બે છિદ્રો, અને તેની સાથે લાગેલી નળીઓ-ડક્ટસ-કાંઇક પિડાકારીનો ભોગ થઈ પડે છે. એ પીડાકારી શું છે, તે આગળ ચાલતાં જોઇશું, પણ આ પ્રસંગે એક નવીન

† Sexual Disorders, By W. J. Robinson, M. D.

[illegible] કરી કરે છે, તે [illegible] એટલી [illegible] અને [illegible] હોય છે, [illegible] કરકીના મતને [illegible] [illegible] હોય છે

એ કરકની મુશ્કેલ!

[illegible] હોય છે. [illegible] નથી; [illegible] [illegible] નથી. [illegible]

“ આપણી પાસ ચાંદી [illegible] ગઈ છે!! ”

[illegible]

કોઈપણ પ્રકારનો એબ્જામ પુગેલો હોતો નથી. સઘળો મામલો નિયમાનુસાર અને મુસ્તકીમ હોય છે.

આવી ફરીયાદ જ્યારે દરદી કરે, ત્યારે દરદીનાં જનન અવયવોની બારીક-પરિક્ષા કરવી ઘટે છે. જો પુરૂષના જનન અવયવોની બારીક પરીક્ષા કરતાં તેને આવડતું હશે, તો તે પરીક્ષા કરી, પોતાનું મત બાંધે છે. મોટે ભાગે આવી ફરીયાદનું મુખ્ય કારણ એ હોય છે, કે ઈન્દ્રીના બાહારના ભાગ ઉપર આવેલી ચામડીની, તેમજ ઈન્દ્રીના મુખ (ગ્લૅન) ઉપર આવેલાં ચેતન તંતુ (NERVES) હદ બાહાર તિવ્ર[*] યાને સતેજ થઈ ગયેલા હોવાથી, આવી કિસમની ફરીયાદ જન્મ પામે છે. દરદીના મન ઉપર આ સબબને લીધે ઘણીજ નિરાસીભરી અસર થાયે છે, અને તે અનેક વિચારે વમાસણમાં પડે છે. હવે તે જે વખત જોયે છે તેમાં તે બિલકુલ નામરદ થઈ જવાનો, એવા ધખારાંની ધુનમાં તે અનેક ઈલાજો ઈશ્તેહારોની જાહેર ખબરો વાંચી ગુપચુપ અજમાવતો રહે છે. અને તેથી તે કાંઈપણ લાભ મેલવી શકતો નથી.

એ ફરીયાદના ઈલાજ અને સારવાર.

આ ફરીયાદનો ઈલાજ અને ઈલાજની ફતેહનો આધાર; ફરીયાદનું ખરું કારણ શોધી કાઢવા ઉપર રહે છે. ઈન્દ્રીની ચેતના વધી ગયેલી છે, અને બીજી કોઈપણ રીતની પિડાકારી ગુમ શરીરને લાગુ પડેલી નથી, એવા ખાતરી સારવાર કરનારે કીધા પછી, મજબુર જ્ઞાનતંતુની વધી ગયેલી ચેતનાને નિયમિત હાલતમાં લાવવાના ઈલાજ શરૂ કરવા.

દરદીને રોજ સવારના ગરમ પાણીની અંઘોળ કરવાની ભલામણ કરવી, અને બનતાં સુધી અઠવાડીઆમાં ૨ થી ૩ વાર "સીટસ-બાથ"[†] લેવાની તેને તાકીદ કરવી. સામાન્ય તબિયતના સુધારા

[*] આ હાલતને દાક્તરો "Extreme sensitiveness of the cutaneous nerves of the penis" કહે છે [illegible].

[†] સિટ્ઝ-બાથ કેમ લેવાય છે, તે વિશે જુઓ મારું '[illegible]' નામનું પુસ્તક

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પ્ર ૨૫ મું.

નામરદી લાગુ પડવાના ગુપ્ત કારણો.

SYMPTOMATIC IMPOTENCE.

પ્રિય વાંચક

પુરૂષની નામરદીના ઘણાક 'કેસ' માં કીસ્સાઓની માફક પ્રકારની રોગીષ્ટ હાલત માલમ પડે છે. 'કેસ' દરદીમાં પિસાબની નળી (મુત્રીપાત્ર) રોગીષ્ટ હોય છે; કોઈમાં 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લૅન્ડ' રોગીષ્ટ હોય છે, અને કેટલાક દરદીમાં 'સેમિનલ વેસિકલ્સ' (ધાતની કોથળી) ની હાલત બગડી ગયેલી હોય છે. આ પ્રત્યેક રોગીષ્ટ હાલતને લીધે દરદીના વિર્યશક્તિ ઓછી થયેલી યા તો 'નબળી' પડી ગયેલી હોય છે, અને એ નબળાઈને લીધે પુરૂષ નપુંસક બનેલો પોતાને જણાય છે.

કમનસીબે પુરૂષને લગતાં ગુપ્ત દરદો વિશે ખુલાસાવાર લખાયું જે રીતે લખાવું જોઇયે, તે લખી શકાતું નથી. જોકે આ પુસ્તક પશ્ચીમ તરફના વૈદક શાસ્ત્રને આધારે કરતાએ લખ્યું છે, અને આગેવાન સત્તાધિકારી તબિબોથી લખાયેલાં દફતરોની મદદ આ અદના લેખકે લઇ, તેમના અનુભવ અને અવલોકન દર્શાવ્યાં છે, છતાં સાદી સમજના વાંચકોને, તેમજ તબિબ નહિ એવાં જણોને માટે મરિયાદાને ખાતર જોઇયે તેવી રીતે ઘણીક બાબતો ખુલાસાવાર દર્શાવી શકાતી નથી, એ આ લેખકની દલગીરી છે.

[illegible] :—[illegible] "[illegible]" [illegible]

[illegible] સાધારણ કારણ [illegible]

[illegible]

[illegible] :—[illegible]

[illegible] :—[illegible]

મરદીનું જોર ઓછું થાયે છે. જો આ ક્રિયાદને
કરાવવામાં આવતો નથી, અને લાંબો વખત
સવામાં આવે છે, તો રફતે રફતે ગોળી સુકાઈ જાયે
ફ્રૂફી' નો રોગ લાગુ પડે છે, અને પુરુષ નામરદ
એ 'હાઇડ્રોસિલ' નો ઇલાજ સેહલથી થઈ શકે છે.

:—એને તબિબો "હર્નિયા" કહે છે. એ બિમારી
નામે પણ ઓલખાયે છે આ બિમારી અતી
ર છે, અને જો તેનો ઇલાજ કોઇ 'સરજ્યન'
નહિ કરાવ્યો, તો તે ઘણીક વાર જીવલેણ થઇ
સ્કોટલ હર્નિયા) મરદીને ઘટાડે છે. 'રપ્ચર'
ર ઉતરી પડયાથી, બાજે વખત પ્રાણઘાત થઇ પડે
થવાનું એ એક કારણ ગણાય છે. કેવી રીતે એ
તે સર્વ વિશે વધુ હવે પછી.

ફુલી નસનું ફુગાઇ જવું:—એને તબિબો
છે. 'વેરિકોસિલ' ઘણું કરીને 'સ્કોટમની' ડાબી
બન્ને બાજુએ વેરીકોસિલ કોઇક વખત માલમ પડે છે.
કારીથી પુરુષ જો કે ખરેખર નપુંસક બનતો નથી,
લાગુ પડયાથી જે કાઇ તેને ખમવું પડે છે, તેથી
વો તો અચુક છાપ પડે છે, કે:—"તે નપુંસક થયો
ક થતો જાયે છે; અથવા તો હવે જરૂર તે નપુંસક થશ
મજ ઉપર આવી અચુક છાપ પડવાથી, તે ખરેખર
પોતાને બનાવી દીયે છે, અને જ્યારે તે પિડાકારી
સારી કરે છે, ત્યારેજ તેના મગજની શંકા જતી
ઠો પોતાની અસલ હાલનમાં આવી જાયે છે.

¹ Disorders

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

છે, તો તેથી પુરૂશની મરદીનું જોર ઓછું થાયે છે. જો આ ફરિયાદનો ઇલાજ તબિબ પાસે કરાવવામાં આવતો નથી, અને લાંબો વખત સુધી જો તે લેઈ ચલાવવામાં આવે છે, તો રફતે રફતે ગોળી સુકાઈ જાયે છે, યાને ગોળીને 'અૅટ્રૂફી' નો રોગ લાગુ પડે છે, અને પુરૂશ નામરદ બને છે. સારાં નસિબે 'હાઇડ્રોસિલ' નો ઈલાજ સેહલથી-થઈ શકે છે.

અંતર ગળ :—એને તબિબો "હર્નિયા" કહે છે. એ બિમારી 'રપ્ચર' ને સાદે નામે પણ ઓળખાયે છે. આ બિમારી અતી ગંભીર પ્રકારની હોય છે, અને જો તેનો ઈલાજ કોઇ 'સરજ્યન' પાસ શરૂઆતમાંજ નહિ કરાવ્યો, તો તે ઘણીક વાર જીવલેણ થઇ પડે છે. હર્નિયા (સ્ક્રોટલ હર્નિયા) મરદીને ઘટાડે છે. 'રપ્ચર' 'સ્ક્રોટમ' ની અંદર ઉતરી પડયાથી, બાજે વખત પ્રાણઘાત થઇ પડે છે. વિર્યશક્તિ હિન થવાનું એ એક કારણ ગણાય છે. કેવી રીતે એ પરીણામ આવે છે, તે સર્વ વિશે વધુ હવે પછી.

ગોળી માહેલી નસનું ફુગાઇ જવું :—એને તબિબો "વેરિકોસિલ" કહે છે. 'વેરિકોસિલ' ઘણું કરીને 'સ્ક્રોટમની' ડાબી બાજુએ થાય છે.* બંન્ને બાજુએ વેરીકોસિલ કોઇજ વખત માલમ પડે છે વેરિકોસિલની બિમારીથી પુરૂશ જો કે ખરેખર નપુંસક બનતો નથી, પરંતુ એ બિમારી લાગુ પડયાથી જે કષ્ટ તેને ખમવું પડે છે, તેથી તેના મન ઉપર એવો તો અચુક છાપ પડે છે, કે—"તે નપુંસક થયો છે; યા તો તે નપુંસક થતો જાયે છે; અથવા તો હવે જરૂર તે નપુંસક થઇ જશે." દરદીના મગજ ઉપર આવો અચુક છાપ પડયાથી, તે ખરેખર નામરદ જેવોજ પોતાને બનાવી દીયે છે. અને જ્યારે તે બિમારી એકાદ સરજ્યન સારી કરે છે, ત્યારેજ તેના મગજની શંકા જતી રેહ છે, અને તે પાછો પોતાની અસલ હાલતમાં આવી જાયે છે.

* Taylor On Sexual Disorders

"પ્રોસ્ટેટ ગ્લૅન્ડ"ની બિમારી:—પ્રોસ્ટેટ ગ્લૅન્ડથી [illegible] એ પિંડ અનેક જાતની બિમારીને [illegible] ઘણી વાર એ 'ગ્લૅન્ડ' મોટો થઈ જાય છે. કોઈવાર એ ગ્લૅન્ડ ઉપર સોજો આવે છે, અને કોઈવાર એ [illegible] બિમારી [illegible] ગ્લૅન્ડને લાગુ પડતી સઘળી બિમારીઓ [illegible] અને તેથી પુરુષ નામરદ બને છે. જો કે આ [illegible] છે, કે એ પિંડમાં ત્રોડો પાડી આવ્યાથી, તેમજ [illegible] લાગુ પડવાથી, પુરુષનો કામ હદ બહાર [illegible] તે તો હાલતમાં રહે છે.

પુરુષની ઈન્દ્રી ઉપરની નંગ બાંધવી:—[illegible] આ બિમારી [illegible] ઇન્દ્રીની [illegible] કરતા છે, [illegible] જે [illegible] એ પાછી [illegible]

પુરુષની ઉંમર—પુરુષની મરદી અને નામરદીનો [illegible] પુરુષ [illegible] પાછી ઉંમર [illegible] પુરુષ [illegible] ઉંમર [illegible]

વ્યભિચારી જીંદગી :—એને નબિનો "સેક્સુઅલ એક્સેસ" (SEXUAL EXCESS) કહે છે. હદ બાહાર વ્યભિચાર નામરદીને જન્મ આપે છે. કુંવારી જીંદગીમાં કે પરણી જીંદગીમાં હદ બાહારનો વિલાસ, પુરુષને નામરદ કરી નાંખે છે. એટલુંજ નહિ, પણ સામાન્ય તબિયતના બિગાડ ઉપરાંત એકાદ શારિરીક બિમારી એવી લાગુ પડે છે, કે દરદી તેવી હાલતમાં જીવવા કરતાં મરવું વધારે પસંદ કરે છે. એ વિશે વધુ હવે પછી.

પરહેજ જીંદગી :—એને ઇંગ્રેજીમાં "સૅક્સુઅલ-એબ્સ્ટીનન્સ" કહે છે. સંસારી જીંદગી તજી દેઈ બિલકુલ પરહેજ રેહવાથી, તનને તેમજ મનને નુકસાન થાયે છે કે લાભ થાયે છે, એ વૈદક વિદવાનોમાં એક અતિશય ચરચાએલો અને મતફેરીવાલો સવાલ થઇ પડયો છે. કેટલાક વિદવાનોનું મત એવું છે, કે સંપુર્ણ પરહેજ જીંદગી પુરુષને બાજે વખત બિલકુલ નામરદ બનાવી મેલે છે, યા તો તેને કમજોર અને દુર્બળ બનાવી દે છે. આ નામરદી કોઈ વાર તકલિફી, તો કોઈ વાર જાયુકની હોય છે. એ વિશે વિસ્તીર્ણ વિગત હવે પછી.

કેટલાંક દરદોથી લાગુ પડતી નામરદી.

નામરદીના આ સઘલાં ગુપ્ત કારણો ગણાયે છે, કેમકે ગુપ્ત શરીરના ભાગોને લાગુ પડતી ગુપ્ત બિમારીને લીધે નામરદી જનમ પામે છે. એ સઘલાં દરદોને પિછાણવાની રીત તથા તેમને સાજા કરવાના ઈલાજો, અને તેવા દરદીની સારવાર વિશે હવે પછી બયાન કરવા ધાર્યું છે. તે બાબદ હાથ ધરવા પેહલાં કેટલાંક શારિરીક દરદોને લીધે નામરદી લાગુ પડવાનો જે સંભવ રેહે છે, તેની ઉપર ટપકેની નોંધ અતરે લેવી જરૂરની લાગે છે. કેટલાંક દરદો સીધી યા આડકતરી રીતે પુરુશોમાં નામરદીને જન્મ આપે છે. એવી રીતે પુરુશને લાગુ પડેલી નામરદી કોઈ વખત બિલકુલ સાજી નહિ થાય એવી

રહેલ છે, તો કોઈ વખત આંખના બાગેક [illegible] સીધાણી તેને થોડો વખત ધાને છે. વળી એવા દરદો દરદીને કોઈ વાર બિલકુલ નામરદ કરી નાખે છે, તો કોઈ વાર ફક્ત કમજોર બનાવે છે. નિચેના દરદો પુરૂષને નામરદ યા કમજોર બનાવી દીયે છે:—

[illegible] પરિસ્પસ) એનિમિયા: ભરેલા [illegible] મગજ તેના [illegible] પુમનો. એટ્રોફિયા (યાને શરીર અને [illegible] તેના માંસ તત્વનું બિલકુલ ઓછું થઈ જવું); એડીસન્સ ડિસીઝ. ડાયાબિટિસ-[illegible]; ટ્યુબરક્યુલોસિસ, ઓબેસિટી ([illegible]) [illegible] (દારૂનો અંત). [illegible], [illegible]; વિચાર-શક્તિનો [illegible] [illegible] [illegible] મેદવધારો, વિગેરે.

[illegible] કાંઈ નક્કી સમજવાની ભુલ કરવી નહિ, કે ઉપર [illegible] દરદોના પરીણામે નામરદીમાં આવવાનું બને છે. [illegible] એવા પરીણામ આવવાનો મોટે ભાગે [illegible] છે, અને એવા પરીણામના કેટલાક તકિસ્સાઓ [illegible] [illegible] છે.

જુદી જુદી જાતના દરદથી આવતી નામરદી.

[illegible] દરદનું [illegible], પુરૂષને નામરદ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

જુદી જુદી લાગણીઓથી લાગુ પડતી નામરદી.

ચિન્તા, જંજાલ અને ગેરહમત એ પણ એક એવી લાગણીઓ છે, કે જે મરદી ઉપર ઘણીજ ખરાબ અસર કરે છે. ચિન્તાના સબબથી હાંસલ થએલી નામરદી કદીપણ સુધરી શકે નહિ, તેવા પ્રકારની હોય છે. ઘણીક વખત એવું બને છે, કે મનની ચિન્તા સમુલગી દુર થતાં, ગુમ થએલી મરદી ધીમે ધીમે સતેજ થાય છે, પણ તેને આગલ જેવી સતેજ અને તિવ્ર કરવા માટે લાંબો વખત સુધી અમુક રીતની સારવાર કરવી પડે છે.

વિદ્વાનોને લાગુ પડતી નામરદી!

વિચાર શક્તિનો ચાંલુ ઉપયોગ કરનારાઓ માટે જાણવા જોગ દાખલા એ વિશે નોંધાયલા જણાયા છે. પ્રવિણ ગણીત શાસ્ત્રીઓ; વિદ્યા હુંનરની શોધખોલ કરનારા વિદ્વાનો; અને મહાન ફિલ્સુફો વિગેરે વિચાર શક્તિનો ઉપયોગ કરનારાઓ, જેઓ રાત અને દીવસ પોતાની તમામ મોજ શોખ ભુલી, પોતાની શોધખોલ પાછલજ લાગેલા હોય છે, તેઓ પ્યાર અને પ્રીત જેવી ચીજને બિલ્કુલ ભુલી ગએલા જણાયા છે.

નામરદ બનેલા એક ગણીત શાસ્ત્રીને લાગુ પડેલી નામરદીની વિચીત્ર કાંહાંણી!

એક ગણીત શાસ્ત્રીના બાબમાં જાણવા જેવી વાત એ વીશે બનેલી છે. તે એક કાબેલ ગણીત શાસ્ત્રી હતો, અને પોતાની વિચાર શક્તિને હંમેશાં ગણીતના અઘરાં 'પ્રૉબ્લમ' પાછલ રોકતો હતો. દીવસની જંજાલથી ફારેગ થઇ તે જ્યારેબી પોતાની પ્રિયા પાસ જઇ પોતાનો જીવ ખુશ કરવાની તજવિજ કરતો, અને જ્યારેબી તેની પ્રીયા તેને મનાવીને મિઠા શબ્દો બોલતી, ત્યારે તેજ વખતે તે વિદ્વાનને કોઇ નવાં પ્રૉબ્લમની યાદ ચહડી આવતી, અને તેજ વખત તુરતજ તે

તેની [illegible] તમામ હાલચાલ અને મોહબતને ભુલી જતો, અને [illegible] ભુલી. પોતાના [illegible] સુખદ કરવા. પોતાના [illegible] ગણી જતો હતો.

અંગો મેળાપથી લાગુ પડતી નામરદી.

[illegible] કરનારાઓને માટે [illegible] [illegible] છે. તે આગળ તેમનાજ શબ્દોમાં રજુ કરેલા [illegible]

"[illegible] *intramolecular colour have recently been brought* [illegible] *impotence, and there are good grounds for bel*[illegible] [illegible] *and not a fanciful cause. The part*[illegible] [illegible] *and anxiety which are inseparable from* [illegible] *induce a state of neurasthenia, that* [illegible] *or impotence. The impotence is generally* [illegible] *character and yields to a treatment of the* [illegible] *specified above.*"

[illegible]

માટે, તેમજ તેમની જાતી સુખાકારી ખાતર સુચના કરવાની જરૂર છે કેઃ—'જેઓ જનોને શરીરને લાગુ પડેલી કોઇબી જાતની પિડાકારીના ઇલાજે કોઈબી જુના કે નવાં પુસ્તકોમાં લખેલા નુસકાઓ યાને પ્રિસ્કીપ્શનો વાંચી, પોતાને લાગુ પડેલી કોઈબી બિમારી ઉપર તે અજમાવવાની પ્રયત્ન કરશે,' તો તેમ કરવા જતાં તે નફા કરતાં નુકસાન વધારે ઉઠાવી લેશે. જ્યાં સુધી પોતાની બિમારીનું ખરૂ કારણ તેને હાથ લાગ્યું નહિ હશે, ત્યાં સુધી તેને કદીબી ફતેહ મલનાર નથી. કેમકે સઘલી ફતેહનો પ્રથમ આધાર દરદના મુળ કારણ ઉપર રેહ છે, અને સઘલા ઇલાજોની ફતેહ, શરીરમાંથી દરદના કારણને જડ મુળથી ઉખેડવામાં સમાયેલી છે.

લા૦ દુવાગીર.

D. H. P.

તા૦ ક૦:—મીત્ર મેહરબાન, આ પત્ર કેવળ અધુરૂં લખાયું છે. એ વિષયને લગતી ઘણીક બીજી બાબદો જે અતરે પડતી મુકાઈ છે, તે હવે પછી, સચિત્ર 'નર-સુખ-સાગર' માટે અલાહેદી રાખી છે. કરતા.

પત્ર ૨૬ મું.

નામરદી. તેના ઇલાજ—અને તેની સારવાર.

TREATMENT OF IMPOTENCE.

[illegible]

[illegible] *ounce of prevention is better than a pound of cure.*" [illegible]

[illegible]

[illegible]

રીતીઓને પડતી મુકી, કાંઇક ટુક નોંધ સાધારણ જણોની સમજને પેશ પડે તેવી, હું અતરે રજુ કરૂં છું.

લાગુ પડતી નામરદી અટકાવનારા ઇલાજો.

PREVENTIVE. TREATMENT.

૧. પ્રથમમાં સર્વથી વધારે જરૂરનું એ છે, કે જે જે કારણોથી પુરૂશને નામરદીનું દરદ લાગુ પડે છે, તે સઘલાં કારણોથી તેને જાણીતું થવું ઘટે છે. એક ઇલ્લત કે જે માટે આ પુસ્તકમાં હજી સુધી મેં સેહજબી ઇશારો કીધો નથી, તે ઇલ્લત, જે મોટે ભાગે બિનઅનુભવી અને ગાફેલીની ગફલતમાં પરેલા જવાંન જીવડાઓને લાગુ પડવાનો સંભવ કેહવાય છે, તે, જવાંનોને લાગુ પડતાં નપુંસકપણાનું મોટું અને મોતેબર કારણ હોય છે. તે ઇલ્લત, જે જવાંન છોકરાઓને તેમજ જવાંન છોકરીઓને એક સરખી રીતે લાગુ પડે છે, તે 'સિક્રેટ–વાઈસ' યાને જેને આપણ દસ્તદસ્તરાજીની આદત કહીયે છીયે, તે છે. એ ઇલ્લત ઇંગ્રેજીમા SECRET-VICE ને નામે જણાયલી છે. આ ઇલ્લત નપુંસકપણાનું એક મોટું અને મોતેબર કારણ જણાયું છે, અને જવાંન જીવડાઓને એ ટેવ લાગુ પડતી કોઇબી રીતે અટકાવવી, એ દરેક મા–બાપની, દરેક શિક્ષકની, તેમજ દરેક સ્યાણા અને સમજુ મિત્રની, અને દરેક તબિબની પવિત્ર ફરજ છે.

૨. POLLUTIONS OR WET-DREAMS. રાતને સમે સ્વપનામાં જતી ધાત, જેને હિન્દી હકીમો 'શયતાંની–ગફલત' કહે છે, અને જેને તબિબો 'પોલ્યુશન્સ'ને નામે ઓલખાવે છે, તે ફરીયાદ અગર જો લાગુ પડી હોય, તો તેનો ઇલાજ એકદમ તાકીદે કરવો, કેમકે વખત જતાં તે દેહની શક્તિની ખરાબી કરી પુરૂશને નામરદ બનાવે છે.

૩. SPERMATORRHOEA. સ્પર્મેટોરીયા, યાને ધાતનું જવું. એ દરદ જો લાગુ પડયું હોય, તો તેને કદીબી નજીવું સમજી લેઇ ચલાવવું

નહિ. ખરી વાત એ કે મણકો વાર એ પિચકારી તરફ ધ્યાન માંડેલું [illegible] બેસાડું નથી અને એ પિચકારી નરમ પ્રકારની હોય કે, [illegible] તેનો [illegible] મગજ ગભરાતી થાય છે. કેમકે એ પિચકારી [illegible] તરફ ધીમે ધીમે દરદીને પસંદી આવે છે. તેને [illegible] નથી. એટલા માટે એ પિચકારીનું સેવનથી [illegible] તબિબની સલાહ લેવી. આ પછીના મરજું [illegible] કરવા જરૂરનું નહિ.

૬. [illegible]. [illegible] પ્રમાણે આ પરવાની પિચકારી લાગુ [illegible] દરદીના [illegible]. આ [illegible] સારવારમાં [illegible] દરદીને [illegible] [illegible] તેની [illegible] પસંદી [illegible] નહિ [illegible], કે તેની મજબૂત પિચકારી [illegible] અને [illegible] [illegible] 'પુરીયા' [illegible]

નળીના પાછલા ભાગમાં લાગુ પડી હોય, એવું જો દરદીને, યા તો તેની સારવાર કરનારને માલમ પડે, તો તેના વાજબી ઇલાજ લીધા વિના, અને તેના ચેપના જંતુઓનો સમુલગો નાશ કીધા વિના, દરદી સાજો થયો છે, એવી આશા તેને કદીબી આપવી નહિ; અને જ્યાં સુધી દરેક રીતે દરદીની. યા તેની સારવાર કરનારની ખાતરી થાય નહિ, ત્યાં સુધી તે સાજો થયો છે, એમ તેને કદીબી જાહેર કરવું નહિ. આવા પ્રકારની બિમારીના જો ચાંપતા ઇલાજ લેવાના નથી, તો અંતે દરદીને એક દહાડો નપુંસકપણુ લાગુ પડે છે.

દરદ સાજુ કરવાના ઇલાજો અને દરદીની સારવાર.

CURATIVE TREATMENT.

[૧] આગલ જણાવ્યા પ્રમાણે નામરદીનો ઇલાજ કરવા પેહલાં, દરદીના દરદનું ખરૂ કારણ તેની સારવાર કરનારે પેહલાં શોધી કાહાડવું જોઇએ છે. કેમકે કારણ જાણ્યા વગર દરદના ઇલાજ સુચવાના, કૈં થઈ શકતા નથી. [૨] દરદનું કારણ એક વખત નક્કી કીધાં પછી, સારવાર કરનારે દરદ કેટલાં પ્રમાણમા આગલ વધ્યું છે, તે નક્કી કરવું પડે છે. [૩] દરદનું પ્રમાણ જાણ્યા પછી, દરદીના જનંન શરીરની હાલત, કેવી છે, તે તપાસવી ઘટે છે. અને છેવટે [૪] દરદીની સામાન્ય તબિયત અને તન્દુરસ્તીથી વાકેફ થવું જોઇએ છે.

પરેશાનીમાં પડેલા દરદીઓ ! 'પેટંન્ટ દવાઓ.'

ધ્યાન રાખવું, કે આ સઘલું થયા વિના દરદીના દરદથી, તેમજ તેની હાલતથી દરદીની સારવાર કરનાર કે ઇલાજ કરનાર વાકેફ થઈ શકતા નથી. એ દરદ લાગુ પડયાથી પરેશાની અંદર રીબતા ઘણાંક દરદીઓ એટલા બધા તો લાઇલાજ થઇ ગયેલા હોય છે, કે તેઓ એવી જાનની પિડાકારીના શાસ્ત્રયુક્ત ઇલાજો કરાવા કે કરવવા માટે, એકાદ ખાસ તબિબ પાસે જઇ પોતાની ખરી હાલતનો ઇલાજ

કરવામાં આવ્યા. તેઓ 'પેટન્ટ' દવાઓની ઉપર આંધળો વિશ્વાસ મૂકી, તેનો ઉપયોગ કરવા માંડે છે; અને તેવા ઉપાયની અસરની રાહ જોતા ધીરજ ધરી બેસે છે. પણ તેટલા એ દરદની કાયનામાં એ નવા નવા દરદો નિતરોજ થતા આવે છે, તેનો [illegible] કરવાને તૈયાર નથી.

'[illegible] હું મારી [illegible] જોઈ [illegible] મને લાગે છે. [illegible] 'પ્રિસ્ક્રીપ્શન' [illegible] [illegible]

[illegible]

પોતાના દરદનો ઇલાજ કરાવવા ખાસ, ઉપરે દરને ભાગ તેઓ ખાડામાં પડે છે.

એક નવાઇ જેવું અમેરીકન પ્રિસ્કીપ્શન!

આવી પેટન્ટ દવાઓના બાબતમાં, પિટ્સબર્ગ નબિબ કેંડાક એક જાણવા જોગ બોધદાયક આધાર પાડે છે. તે લખે છે કે:—"એક શખ્સ ધર્મગુરૂ બની ધર્માધિક પુરૂષ તેરી એવા દરદીઓના જીવ ઉગારવા, મારે બાહાર પડયો, અને એવાં કાતીલ દરદોના ઇલાજ, ઇન્સાનની રીબની જીંદગી તરફ દયાને ખાતર તે કરવા નિકળેલો છે;" એવી છાપામાં જાહેર ખબર છપાવી. તેણે અમુક ગોળીઓ અને પીવાની દવાઓ' બનાવી કરી અને અસંખ્ય એવાં દરદીઓ તે દવાથી સાજા થયાં છે, એમ જણાવી કેટલાંક શખ્સોની તરફથી મળેલાં પુરાવા—પત્રો. તેમના નામ સાથ છપાવ્યાં, કે જે શખ્સો દુનિયામાં કદીબી જન્મ પામ્યાં હતાંજ નહિ. વળી ઇન્સાનની બેહતરી માટે ફક્ત દયાને ખાતર જેઓની ખાએસ હોય, તેમને એ દવાનો 'નુસ્કો' (પ્રિસ્કીપશન) કાંઇબી દામ લીધા વગર, તેણે મુફત મોકલી આપવા જાહેર કીધું. એ નુસ્કો મજકુર તબિબને જે મળ્યો, તે નિચે પ્રમાણે લખેલો હતો:—

Extract of Corrossa Apumis.
Extract of Selarmo Umbelifera.
Powdered alkermes Latifolia.
Extract Carsidoe Herbalis.

મજકુર ધર્માધિક શહરથે આ નુસ્કાને માટે ખાતરી પુર્વક લખાંણ કરી, કેટલીક સુચના કરતા જણાવ્યું, કે નુસ્કામાં લખેલી સઘળી દવાઓ સ્વચ્છ હાલતમાં મેલવવી મુશ્કીલ પડે છે, માટે દક્ષિણ અમેરીકાના જંગલોમાંથી તેણે તે દવાઓનો એક નાહનો જથ્થો ખાસ મંગાવ્યો છે, અને જે દરદીની મરજી હશે, તો ત્રણ ડૉલર અને પચાસ સેન્ટમાં, ટપાલ મારફતે તે તેની ઉપર મોકલી આપશે.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ઉપરથી [illegible]

[illegible] અમેરિકાના

[illegible] છે, [illegible]

[illegible] થયેલ છે, [illegible]

[illegible] પાછળથી તે

[illegible]

અઘોર પુરૂશ હોય. તે કુંવારો હોય, યા તો પરણેલો હોય. જુવાનીમાં પેહેલી વખત 'કુટેવ'ને તે શરણ થયો હતો, પણ વરસો થયાં તે ટેવ તેણે મુકી દીધી હતી. કામ વિલાસમાં તે કદસર હતો. તેને પ્રમેહની બિમારી લાગુ પડી હોય, અથવા તો નબળી લાગુ પડી હોય તે [illegible] કરતો નથી તેને કાંઈ ચિન્તા કે ફિકર જેવું કાંઈ નથી, જો કે સંસારમાં મેહનત, કામની જંજાળ, અને ખટપટ તો દરેક જણે કરવી પડે છે. તેની ભુખ, સાધારણ છે. રાતના સારી રીતે તેને ઉંઘ આવે છે; અને નિતરોજ તે પોતાની નોકરીએ જાય છે. તેને આપ [illegible] જેવું કાંઈ લાગતું નથી, પણ આજ ઘણાક વખત થયું તેને એવું લાગે છે, તેની મરદી ધીમે ધીમે ઓછી થતી જાય છે. પ્રસંગ સમે તે સુસ્ત રેહે છે. [illegible] તત્કાળ [illegible] કરે છે. આ [illegible] એના જેવી બીજી હકિકત એક દરદી [illegible] નામરદીના દરદીઓ મોટે ભાગે એ [illegible] ફરીયાદ કરતાં આવે છે. [illegible] એવા દરદીને કેવી રીતે ઈલાજ કરવો અને તેની [illegible]

જવાંન ઉમરે લાગેલી નામરદીના [illegible]

[illegible]

૧—[illegible]

[illegible]

પ્રૌઢ ઉમરમાં લાગેલી નામરદીના [illegible]

[illegible]

ફરજ પાડવી નહિ, કેમકે ઘણીક વાર
ફરીયાદનો ઇલાજ કરવાની ખ્વાએસ કરે.
મુદત પરહેજ રેહવાની ફરજ પાડવામાં આવે,
સમુલગા શકિતહીન થઇ જાયે છે. અને જે થોડી
છે, તે જાયુકની જતી રહે છે. માટે એવી મોટી
તેમની મરજી ઉપર કાબુ રાખી, તેમને મધ્યમ
ફરમાવવું. ધ્યાન રાખવું, કે દરદીને બીજી કોઇબી
ફરીયાદ હોવી જોઇયે નહી.

૨—ઠંડા પાણીની પીચકારીઃ—એ પછી દરદી
નળીમાં ઠંડા પાણીની પિચકારીઓ મારવી. પિચકારી મ
વાપરવું હોય, તેમાં હંમેશ થોડીક 'બોરીઃ ' ના
નહિ. પાંણી ઠંડુ હોવું જોઇયે. ત્રણ ચાર પિચ
પિસાબ કરવાની ફરજ પાડવી, અને પિસાબ થ
ચાર પિચકારી મારી પિસાબ કરાવવી. આ
ભાગ ઉપર, તેમજ 'ઇજેકયુટલેરી-ડકસ'
થવાનો સંભવ રેહ છે. ફરીયાદ જો નરમ
કિસમની સારવારથી સારી અસર થતી જણાશે.

૩—દારૂઃ—દરદીને કોઇબી કિસમના દારૂ કે
પીણાંથી પરહેજ રેહવાની તાકીદ કરવી, જરૂરની છે.
કે અટાકેદાર-ખોરાકથીબી પરહેજ રેહવાની ભલામણ કરવામા

૪—સાઇક્રોફોર:—પિસાબની નળીને ઠંડા તેમજ ગરમ પાં
'સેંક' કરવા માટે એક ઘણુંજ જાણવા જોગ હથીઆર યોજેલુ છે.
ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પિસાબની નળીને કોઈ વાર ગરમ તેમજ ઠંડા
પાણી વડે ચાલુ ધોવાની જરૂર પડે છે. માટે એ સાઇક્રોફોરનો ઉપયોગ
તબિબોનેજ કરવા દેવો પડે છે, કેમકે ગરમ અને ઠંડા પાંણીની પિચ-

[illegible] ક્યારે અને કેમ ઉપયોગ કરી [illegible]
[illegible] મગજે છે.

[illegible]

[illegible]

એ ગોળીઓનો ઉપયોગ સાત ઉ,
પ્રમાણે કીધા બાદ, દવામાં કાંઈક ફેરફાર
એન્ડ બનાવનારની નિચે જણાવેલી ગોળ

"ફૉસફરસ, નક્ષ વૉમિકા, ઍન્ડ *.

આ ગોળીઓ ચાલુ કરવી. તેનો ઉપયો
પ્રમાણે દરદીએ એકથી ત્રણ ગોળી પોતાની ફરીઃ
પ્રમાણુ પ્રમાણે અકલાંનુસાર કરવો.

આ સારવાર દરમિયાંન દરદીએ બિલકુલ પરહેજ
તબિયત અને તાકત સુધરતી જાયે છે એવું જો દરદીને
પણ જો રાતના નિંન્દ આવતી નહિ હોય, તો રાત્રે

"પોટાશ્યમ-બ્રોમાઇડ." ૧૦ થી ૧૫ યા ૨૦

દરદીએ પોતાની કાયનાત, બાંધો, અને ફરીયાદના પ્રમાણમાં લેતા

આ દવા અને સારવાર દરમિયાંન દરદીને જો ક
રેહતી હોય, તો તેણે તેનો ઇલા [illegible] કરવા માટે, એ
'મિનરલ-વૉટર' પીવું. દાખલા [illegible]
અને તે નહિ તો એવુંજ કોઇ બીજુ પે[illegible]
મિનરલ વૉટર જો મળી નહિ શકે એમ
ઉપયોગ રાત્રે ખાણા પછી સુતી વેળાએ ક

"પલવીસ ગ્લીસરાઇઝા ક મ્પ

આ દવા પાઉડરના આકારમાં આવે છે. કાટ્મ
તે ચાર આંઉસને સુમારે લાવી ઘરમાં એકાદ ટાર
રાખવી, અને જરૂર પડવે, 'અરધો આઉસ' યા

* આ કામિયાના નામની દવાએ એક વખત વૈદક મંડળમાં, પુરૂષમાં મર્દી ઉત્પન્ન કરવા માટે મહાન કિર્તી મેળવી હતી, પણ પાછળથી ઘણાક તબિબો તેની એ શક્તિ નાકબુલ કરે છે, અને તે વાપરવા ભલામણ કરતા નથી. કરતા

[illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] પાણી [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી.

[illegible] એ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કુચિલા અને સ્ટ્રીકનિનથી ઝેર: [illegible] અને [illegible].

કુચિલા:—[illegible]

સ્ટ્રીકનિન:—સ્ટ્રીકનિન એ નક્સ-વોમિકા (ઝેરી કચૂરા) માંથી બનાવવામાં આવે છે. સ્ટ્રીકનિન એક [illegible] એક છે, અને તેથી તેનો ઉપયોગ [illegible] દવામાં [illegible] થાય છે. એનો 'ટોનિક' [illegible] પડે છે, પરંતુ તે [illegible] વધુ પ્રમાણમાં લીધાથી તેનું ઝેર ચઢે છે. સ્ટ્રીકનિનની પ્રચલિત બનાવટ તરીકે 'લાઈકર-સ્ટ્રીકનિન-હાઈડ્રોક્લોરેટ' નામે ઓળખાયેલી દવા છે, જે પીવાની દવાઓમાં મેળવી શકાય છે. સ્ટ્રીકનિન,

[illegible] [illegible] અને
[illegible]
[illegible] થાય છે. શરીર [illegible]
[illegible] આવે છે.
[illegible]
[illegible] છે

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

યુગ્રીન:- જેમ સ્ટ્રીકનિન, નક્ષ વૉ મિકામાંથી બનાવવામાં આવે છે, તેમ નક્ષ વૉ મિકામાંથી એક બીજી બનાવટ બને છે, જે 'બ્રુગીન' નામથી જાણીતી છે. બ્રુગીન, સ્ટ્રીકનિન જેટલી કાતીલ અને ઝેરી હોતી નથી; અને તેટલાં માટે કેટલાક તબિબો, બ્રુશીનનો ઉપયોગ પણ એ બિમારીમાં, ¹⁄₁₂ થી ¹⁄₂ ગ્રેનના વજનના પ્રમાણમાં, દીવસમાં ત્રણ વાર ફરમાવે છે. કેટલાક તબિબો એવે વખતે, દરદીને એક અઠવાડીયુ 'સ્ટ્રીકનિન'નો ઉપયોગ કરવા ફરમાવે છે, અને ચાર પાંચ દીવસ દરદીને કોઇબી પ્રકારની દવા વગર રાખી, પાંચમે દીવસથી બ્રુશીનની ગોળીઓ એક અઠવાડયાં સુધી આપવી ચાલુ કરે છે.

કેન્થરિડીન:—નામરદીને દૂર કરવા માટે જાણેલી દવાઓમાં આ 'કેનથરિડીન' નામની દવા પણ જાણીતી છે. પણ એનો ઉપયોગ ઘણીજ સંભાલ અને ઘણીજ સાવચેતીથી કરવો ઘટે છે. આ દવા સ્પેન દેશમાં થતી કેન્થરીસ નામની ઝેરી માખીઓમાંથી બનાવવામાં આવે છે. એ માખો Spanish fly ને નામે ઓલખાયે છે. એ માખોમાંથી 'કેન્થરિડીન' નામે એક જલ્લદ ઝેરી તત્વ બનાવવામાં આવે છે. એની બનાવટ પીવાની દવામાં મેલવી શકાય માટે એનું ટિન્કચર બનાવવામાં આવે છે, જે ટિન્કચર કેન્થરિડીસને નામે ઓળખાય છે. આ દવા કોઈ તબિબની દેખરેખ હેઠલ રેહીને લેવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

નામરદીને લગતા ઈલાજો, અને ઇલાજો તરીકે વપરાતી દવાઓની ટીપ-ટપ્પ ઘણી લંબાવી શકાય એમ છે. તે સઘલી દવાઓની તપાસ તેના ગુણદોશ અને પ્રમાણ સાથ હવે પછી લેઇશું, કેમકે આ નામરદીની પિડાકારીના સવાલને તેની ચારે બાજુએથી તપાસવો ઘણો જરૂરનો છે.

નામરદી માટે વપરાતી નવી નવી દવાઓ.

છેલ્લામાં છેલ્લી વૈદક શોધનું સાહિત્ય તપાસતાં અનેક નવી નવી દવાઇઓની શોધ, મરદની નામરદીને સજીવન કરવા માટે થઈ છે.

[illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ૨. [illegible] ૩ [illegible] ૪ [illegible] [illegible] ૬ [illegible] ૮ [illegible] [illegible] ૧૦ [illegible]

[illegible] અમેરીકન ડાક્ટર.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

જરૂર છે. ડાક્ટર રોબીનસન કહે છે, કે હું મારાં દરદીઓને ખાસ ભલામણ કરું છું, કે તેઓએ પોતાના ઓરડામાં દરરોજ ૧૦ થી ૧૫ મિનીટ, બિલ્કુલ નગ્ન હાલતમાં ફરવું. જો તેઓને ઠંડી લાગતી હોય, તો તેઓએ હવાની અંઘોળ કરતી વખતે કાંઈક કસરત કરવી, કે જેથી તેમના અંગમાં ગરમી આવે, અને ઠંડી લાગે નહિ.

નામરદોએ કેવો ખોરાક લેવો જોઇયે.

જેઓ માસહારી હોય, તેઓએ જેમ બને તેમ કાચાં ઇંડાં, ગોસ્ત અને મચ્છી મન ભાવતા ખાવાં. જો જરૂપત થઈ શકે, તો આખા દીવસમાં ઓછામાં ઓછાં ૭ કાચાં ઈંડાં દરદીએ લેવાં. સેહવારના પોહોરમાં ત્રણ, અને આખા દીવસમાં ત્રણ ઈંડાં સગવડે લેવાં. મરી મસાલાથી ભરેલા પકવાંનો લેવાઈ શકાશે. કેસર, મરી, રાઈ, એલચી, તજ, જાયેફલ, સુંઠ એ સઘલાંથી, ઘણીજ સારી અસર થશે. જો કાંઇ અડચણ કે સુંગ નહિ હોય, તો લસનનો જેમ બને તેમ ઉપયોગ કરવો, કેમકે તેથી મરદી ઉપર ઘણીજ સારી અસર થાય છે. ઇટાલિયન અને યાહુદીઓને લસનનો મોટો શોખ હોય છે, અને તેઓ તેની અસરની કિમત સમજે છે. ઇગ્રેજો તેને તેના વાસને લીધે પસંદ કરતાં નથી. આ સવલાં માટે હજી ઘણું લખવાનું, ઘણું જાણવાનું, અને ઘણું સમજવાનું બાકી રેહ્યું છે, જે માટે વધુ હવે પછી.

લા૦ દુવાગીર.

પત્ર ૨૭ મું.

સ્વપ્નાવસ્થામાં ધાતુનું સ્ત્રાવ થવું.

(ધાતુ જવાના જુદા જુદા પ્રકાર.)

POLLUTIONS

[illegible]

જાગ્રત અને નિન્દ્રામાં જ્યારે કોઈ સ્વપ્નાવસ્થામાં જાય છે. એ બનાવ બિનમરજીઆત (involuntary) હોય છે. અને એવી રીતે ધાત જતી વખતે, બનાવ કે નિયમમાં. દરમિયાન, પુરૂષ અટકાવી શકતો નથી. જ્યાં સુધી વિર્યકોશની મજબુતી પુરૂષમાં હોય છે, ત્યાં સુધી તેને 'એમ્યુઅન્સ' ની બિમારી લાગુ પડે છે. સાધારણ રીતે પંદર વરસની ઉમરના જવાનોથી સાઠ કે સીત્તેર વરસ, યા તેથી વધારે વયવાળા પુરૂષોને એ ફરીઆદ લાગુ પડે છે.

કેટલાક એવી દલીલ કરે છે, કે પુરૂષને આવી રીતે જતી ધાત તેની જવાં મરદીની આરોગ્યતા અને તાકત દેખાડનારી એક નિશાણી છે, અને તેથી તે પુરૂષની દેહને કોઈપણ નુકસાન-કારક થઇ પડતી નથી. આ દલીલ ભલે એવી વજનદાર હોય, પણ તબિબી નજરે જોતાં આ બનાવ મજબુત અગત્યનો છે, કેમકે પુરૂષની નામર્દીનું તે એક કારણ ગણાયે છે.

સ્વપ્નાવસ્થામાં જતી ધાત ક્યારે નુકસાન કરતી નથી.

PHYSIOLOGIC POLLUTIONS.

આ વાત ધ્યાન પુગાડવા જોગ છે, કે પુરૂષના બદનમાંથી એવી રીતે જતી ધાત, તેની મરદીની તેમજ જવાનીની ગોયા 'સિગ્નલ' આપનારી એક નિશાણી તરીકે ગણાય છે. પણ ધ્યાન રાખવું, કે અમુક સંજોગો વચ્ચેજ એવી રીતે જતી ધાત પુરૂષને નુકસાંનકારક થઈ પડતી નથી. જનન અવયવોના લક્ષણ અને કાર્યો જો નિયમિત નન્દરોસ્તીમાં હોય છે, તો એવી રીતે જતી ધાત પુરૂષને નુકસાંનકારક થઇ પડતી નથી.

૧. એવી રીતે જતી ધાત નિન્દ્રાવસ્થામાં જતી હોય.

૨. એવી રીતે જતી ધાત, વારંવાર નહિ જતી હોય.

[illegible]

PATHOLOGIC POLLUTIONS

[illegible]

૩, જો ધાતુ સ્રાવ વિના મુસ્તકીમ બનવે થતો હોય.
૪, જો ધાતુ સ્રાવ કાંઈબી આનંદ વિના થતો હોય.
૫, જો ધાતુ સ્રાવ પ્રેમ કે પ્રીત વિનાની સ્વમાવસ્થામાં થતો હોય.
૬, અને છેલ્લે જ્યારે દરદી જાગૃત થાય, ત્યારે પોતાને નબળો, નાસિપાસ અને છિન્ન ભિન્ન બની ગયેલો અનુભવતો હોય.

બીજી કાંઇબી અને કોઈબી નિશાણીઓ ઉપરાંત આ હાલત જ્યારે દરદી અનુભવે છે, ત્યારે તેને લાગુ પડેલો ધાતુ સ્રાવ દેહની ખરાબી કરનારો છે. એમ અટકલી શકાય છે. તબિબો એ હાલતને 'પેથોલોજીક-પોલ્યુશન્સ' કહે છે.

પણ આ બે માહેલી એકબી હાલત લેઇ ચલાવવી, એ જોખમ ભરેલું છે. કેમકે પેહલાં નંબરવાલી હાલત, કે જેને આપણ ઘણો દોશ દેઇ શકતા નથી, અને જેને માટે એવું કેહવાયુ છે, કે તેથી પુરૂષની શકિત કે મરદી હીન થતી નથી, તેને જો લાંબો વખત ચાલુ રેહવા દીધી હોય છે, તો તે બીજા નંબરવાલી હાલતનુ રૂપ છેવટે ધારણ કરે છે. ધાતુ સ્રાવની અધવાડીક સંખ્યામા વધારો થતો જાયે છે; મુસ્તકીમપણું બળહીન બનતું જાયે છે; આનંદ ભ્રષ્ટ થતો જાયે છે, અને કોઈ વખત દરદીને નિન્દ્રાવસ્થામા ધાતુ સ્રાવ પ્રસંગે કાંઇક દુખભરી વેદના થતાંજ, તેને ઝપકીને જાગી ઉઠવું પડે છે, કેમકે ધાતુ સ્રાવ થતાંજ તેને 'અગન યા જલન' લાગે છે. આ બનાવના પરીણામમાં છેવટે બીજા નંબરવાલી 'પેથોલોજીક' હાલત દરદી અનુભવે છે. બાજે વખત દરદીને નિન્દ્રમાં ધાતુ સ્રાવ કયારે થયો તેનું ભાન વરિક તેને રેહતુ નથી, કેમકે વળતે દીવસે સહવારેજ તે ખરી બીના જોઈ શકે છે.

દીવસે થતી ધાતુ સ્રાવની પિડાકારી.

DIURNAL POLLUTIONS

જ્યારે ધાતુ સ્રાવ દીવસના થવા માંડે છે, ત્યારે તેને તબિબો

[illegible] ' કહે છે. [illegible] 'ગૅમૅાલાૅજીક' [illegible] 'ન્યુરૅસ્થેનિક' [illegible] શબ્દોમાં [illegible]

[illegible] નિશાનીઓ!

[illegible]

કરતાં જણાયે છે. દરદી પોતાની હકિકત કેહતાં જણાવે છે કેઃ—"તેને સ્વપ્નાવસ્થામાં ધાતુ સ્રાવ થાય છે; તે આનંદ અનુભવે છે; ને વખતે તે સુરતકામ બને છે; પરંતુ ધાતની કાંઇપણ નિશાની તેને બાહારથી જણાતી નથી."

દરદીની સારવાર કરનાર આ હકિકતથી ગુંચવાડામાં પડે છે, અને તે તરેહવાર અટકળ કરવામાં પોતાને વખત ગાળે છે. પણ એક બાહોશ તબિબ એવા દરદીને ફરમાવે છે, કેઃ—"સહવાસના ઉઠતાંને વાર તેણે પોતાની પિસાબ એક કાચના ટંમ્બલરમાં ભરી, તપાસવા માટે, મોકલાવી આપવી."

આ પિસાબ જ્યારે ઠરી જાય છે, ત્યારે તેમાં દરદીની ધાતુ તેની પિસાબથી અલગ થઈ જઇ દરાના રૂપમાં ટંમ્બલરને તળીએ ઠરી ગયેલી જણાઇ આવે છે, જે ઉપરથી અનુભવી તબિબ,દરદીની ખરી હાલત તુરતજ સમજી શકે છે. એવી ફરીયાદવાલાઓને લાગુ પડેલી ધાતુ સ્રાવની પિડાકારી જો કે ગુંચવાડાભરી લાગે છે, પણ ખરી બીના એ હોય છે, કે દરદીની ધાતનો રોહો, પિસાબની નળીમાંથી બાહાર નિકલવાને બદલે, તે ઉલટો માર્ગ લીયે છે, જેથી તે 'બ્લેડર' માં જઈ પડે છે. તબિબો આવી જાતના ધાતુ સ્રાવને "રિટ્રો-પોલ્યુશન્સ" કહે છે.

'રિટ્રો-પોલ્યુશન્સ' ના કારણ.

ધાતુ સ્રાવનું આવી વિચીત્ર રીતે 'બ્લેડર' અંદર જઇ પડવું, બે કારણથી થાયે છે. એનું [૧] એક કારણ પિસાબની નળી અંદર 'સ્ટ્રિક્ચર' ને નામે જણાયલી બિમારીનું હોય છે. આ બિમારીમાં પિસાબની નળી કોઇક ઠેકાણે એટલી બધી તો સંકાચાઇને તંગ બની ગયેલી હોય છે, કે જેથી પિસાબની નળીમાંથી ધાત બાહાર નિકળી શકતી નથી, એટલે તે પાછળ હટે છે, અને તે 'બ્લેડર' અંદર જઈ પડે છે, જ્યાંથી તે પિસાબ સાથ બાહાર નિકલે છે.

ધાતુ આવવાના કારણો.

[illegible]

અને કબજીઆત કોઠા રેહાથી તથા વિષયિ-વિચારોને લીધે રાત્રે થતાં જાગરણથી, એ પિડાકારી લાગુ પડવાના અનેક સંભવ રેહે છે.

વળી લિન્ગ ઉપર ઢંકાયલી ચામડી ('પ્રેપુસ') જો લાંબી હોય, અને તેની અંદર મેલ જમાવ થઈ રેહ્યો હોય, તો તે પણ એક કારણ ગણાય છે. (બૅલૅનાઇટીસ) યાને ઇંદ્રીના મુખ (ગ્લૅન્સ)ને સોજો આવ્યાથી, પેણ એ પિડાકારી લાગુ પડે છે. એ સિવાય બીજાં એવાં ઘણાંક કારણે ધાતુ સ્રાવની પિડાકારી લાગુ પડે છે, જેનો ઇલાજ તુરતા તુરત કરાવવા, કોઈ કાબેલ અનુભવી તબિબની સલાહ લેવાની દરદીને ભલામણ કરી શકાય છે.

'પોલ્યુશન્સ'ને અટકાવવાના ઇલાજ.

PREVENTIVE TREATMENT.

આ પિડાકારીના જે જે ઇલાજો, સરજ્યનોની સારવારને લાયકના હોય, તે તેમને માટેજ અલાહેદા રાખી, સાદી સમજને અનુસરતા ઘરગટુ ઇલાજો વિશેજ આપણ બોલીશું.

પ્રથમમાં એ પિડાકારી લાગુ પડતી કેવી રીતે અટકાવી શકાય, તે વિશે આપણ બોલીશું. ધારો, કે દરદી મજબુત બાંધાનો અને જવાન ઉમરનો હોય, અને જો ધાતુ સ્રાવ અઠવાડીયાંમાં યા પખવાડીયાંમાં એકાદ બે વખત તે અનુભવતો હોય, તો તે માટે કાંઇબી ખાસ ઇલાજ લેવાની જરૂર રેહતી નથી. એવા દરદીને ફકત એટલીજ તાકિદ કરવી, કે મોઝલી ખાણી-પીણી જેમ બને તેમ ઓછી કરવી. 'ચ્હા અને કાફી' ઘણી પીવી નહિ; જેમ બને તેમ તંબાકુ ઓછો ફુંકવો; અને દારૂ બનતાં સુધી સકી દેવો, યા જરૂર જોગોજ લેવો. એવા દરદીને ખાસ તાકિદ કરવી, કે રૂના નરમ બિછાંના ઉપર સુવું નહિ, પણ બને તો કઠણ કાથાંના ગાદલાંનો ઉપયોગ કરવો, અને સુતી વખતે શરીર ઉપર બનતાં સુધી ગરમ કપડાં પેહેરવાં નહિ.

ઇત્યાદિ એવા નિત્ય નિયમ રાખવો. જે રાતના સિવાયની [illegible]

[illegible]

દવાઓ, યા પાક, યા ખાક, કે ગોળીઓ લીધાથી આરામ થઈ જશે, પણ તેમ કીધાથી તેમની તબિયત વધારે ખરાબ થવાનો મોટો સંભવ રહે છે. કેમકે એ જાતની પિડાકારીઓના ઇલાજો ત્યારેજ ફતેહમંદ નિવડે છે, કે જ્યારે સારવાર કરનાર ધણી દરદની ખરી હાલત, અને દરદનો ખરો તબક્કો (STAGE OF DISEASE) નક્કી કરી, ઇલાજ શરૂ કરે છે.

૧–બ્રોમાઇડસ–(*Bromides*) ઘણુંકોનું એવું મત હોય છે, કે 'પોટાશિયમ-બ્રોમાઇડ' ધાતુ સ્રાવની પિડાકારી (પોલ્યુશન્સ) માં ઘણી સારી અસર કરે છે. બેશક એ ખરી વાત છે. પણ સવાલ એ છે, કે 'પોટાશિયમ-બ્રોમાઇડ' ક્યારે અને કોણને આપ્યાથી સારી અસર કરે છે, તે નક્કી કરવું જોઇએ છે. પોટાશિયમ બ્રોમાઇડ માટે દરદીએ જાણવું કે [૧] દરદી તન્દુરોસ્ત હાલતમાં હોય ત્યારે; તેમજ [૨] દરદી વિષયિ નહિ હોય, અને થોડો ઘણો 'પરહેજ' (CONTINENT) રહેતો હોય ત્યારે; [૩] તથા ધાતુ સ્રાવ-પોલ્યુશન્સ-પ્રેમ પ્રિતવાલી સ્વપ્નાવસ્થામાં થતાં હોય ત્યારે તેવા સંજોગ વચ્ચે જુદા જુદા રૂપ-રંગના '+બ્રોમાઇડ' મોટે ભાગે સારી અસર કરે છે.

૨—પણ જો ધાતુ સ્રાવ વારંવાર થતો હોય; બદનનું મુસ્તકીમપણું નબળું થઈ ગયું હોય; અને દરદીને ધાતુ સ્રાવ થવાનું ભાન રહેતું નહિ હોય, અને તેવા દરદીઓને જો 'બ્રોમાઇડ' આપવામાં આવે, તો ખચીત તે તેમને નુકસાન કરે છે. એટલાં માટે ધાતુ સ્રાવના દરદની સારવાર કરનારે, તેમજ દરદી જો પોતાની બિમારીનો પોતેજ

+ બિન અનુભવીઓએ ધ્યાન રાખવું કે, 'બ્રોમાઇડ' કાંઈ એકજ રૂપમા બનતો નથી. દાખલા તરીકે પોટાશિયમ બ્રોમાઇડ; સોડિયમ-બ્રોમાઇડ સ્ટ્રોન્સીયમ-બ્રોમાઇડ; કૅમ્ફર-મોનોબ્રોમાઇડ; એમોનિયમ-બ્રોમાઇડ વિગેરે એ સર્વમાથી કયો બ્રોમાઇડ વાપરવો, અને તે ક્યારે વાપરવો, તે જાણવા માટે ખાસ અનુભવ અને અભ્યાસની જરૂર છે. કરવા.

[illegible] હોય, તો ત્યાં તે બાબત તેણે જોવામાં નથી [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] તરીકે [illegible] [illegible] [illegible] લાગણી, [illegible]
[illegible] અને [illegible]
[illegible]

[illegible]

આ વજન માત્ર એક ગોળીનું છે. એવી એક ડજન ગોળી બનાવી, તેનો ઉપયોગ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે દીવસમાં બે વાર કરવો.

દરદીને અગર જો કબજીઆત હોય, તો તેનો ઘરગટુ ઇલાજ કરતા રેહવું. દારૂ કોઇપણ જાતનો લેવો નહિ. દરદીએ હંમેશાં પીઠ ઉપર ચતું સુવું નહિ, પણ હંમેશાં કોઇપણ હાથ ઉપર કોર મરડી સુવું. ઉપલી ગોળીઓ જો નહિ પસંદ પડે, તો પાર્ક ડેવીસની બનાવેલી 'બ્રોમાઇડ-કમ્પાઉન્ડ-ઇલિક્ષીરનો ઉપયોગ કરવો, અને બદનની ઠુંડાં પાણીથી અંઘોળ કરતા રહેવું.

દરદીને જાણ વિના થતો ધાતુ સ્રાવ. (દીવસે યા રાત્રે.)

જ્યારે બિમારી આગલ લખ્યા પ્રમાણે બીજા પ્રકારવાલી હોય, એટલે ધાતુ સ્રાવ થયો છે, તેની ખબર વદિક દરદીને પડતી નથી; અને તે દીવસે કે રાત્રે; નિન્દમા કે જાગતાં કોઇપણ વખત થાય છે, અને દરદીની ઇન્દ્રીને બીજી કોઈ પણ ઇજા યા એબજામ થયાં નથી એવું જો નક્કી થાય, તોજ તેવા દરદીને 'સ્ટ્રિકનિયા' આપવાની તજવિજ સારવાર કરનારે કરવી.

℞
Strychnine Sulph. Gr. $\frac{1}{60}$
Hydrastia Hydrochlor Gr. $\frac{1}{4}$
Ergotin Gr. ii
M. ft. Caps No. I (W. J. Robinson.)

આ વજન એક કેપ્સુલ માટે છે. એવા એક ડજન કેપ્સુલ કોઇ હુશાર કેમિસ્ટ પાસેથી બનાવી લેવા, અને એક એક કેપ્સુલ, ખોરાક પછી દીવસમાં ૩. વાર લેવું.

ગુપ્ત શરીરની સુસ્ત રગોને માટે જરમન 'ગૅલ્વનીઝમ.'

આ પ્રકારની અને આવા રૂપની ફરીયાદમાં દરદીએ પોતાના પોચીદા બદન. અને શરૂઆતની આગળના ભાગ (PERINEAL REGION)

એ સઘળાંને મેળવી નાખી, એક પીછી વડે, રાતના અને દિવસના એક એક વાર લગાડતાં રેહવું. ધ્યાન રાખવું કે એકી વખતે આખા અરડાના કાંઠા ઉપર એ મેળવણી લગાડવી નહિ. પેહલાં પીહના ઉપલાં અરધા ભાગ ઉપર લગાડવી, અને ત્યાં લાગેલી જલન નરમ પડયા પછી, નિચલા બાકી રેહલા ભાગ ઉપર લગાડવી. આ મેળવણી લગાડયાથી થોડી ઘણી જલન દરદીને બે ત્રણ મિનીટ બળશે, પરંતુ તેથી દરદીને ઘણો ફાયેદો થવાનો સંભવ રેહશે

આ ઇલાજ સાધારણ પ્રકારના ગણાય છે, અને તે સામાન્ય ઇલાજ કેહવાએ છે. પણ દરદીની ફરીયાદ જો ગંભીર પ્રકારની હોય છે, અને આગલ જણાવ્યું તેમ જો પિસાબની નળીમા, યા તો 'પિસાબની નળીના પ્રોસ્ટેટિક' ભાગને કાંઇક નુકસાન પુગેલું હોય છે, તો તેવી ફરીયાદના ઇલાજ અતરે દર્શાવ્યા છતાં, તે ઇલાજો દરદી પોતાને હાથે અમલમા મુકી શકે એમ લાગતું નથી. એટલા માટે એવા સંજોગ વચે એવા દરદીને માટે જે એકજ માર્ગ રહો છે, તે એજ, કે તેણે પોતાનો 'કેસ' કોઇ કાબેલ તબિબ પાસ રજુ કરવો, કે જે તેના પોશીદા બદનને લાગુ પડેલી બિમારી સમજી, તેના ઇલાજ તે પોતે કરે, યા તે ઇલાજ કરવા માટે તે તેને ફરમાવી શકે.

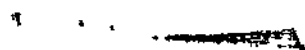
લા૦ દુવાગીર.

D. M. P.

પત્ર ૨૮ મું.

કોઈક વાર પોતાના અનુભવ છતાં વિચારમાં પડે છે, તો આપણા દેશના ઉંટ વૈદુ લેઇ નિકલેલા બિચારા બિનઅનુભવીઓ, શું કરી શકે ? વગર અચકાવે કેહી શકાયે એવી આ વાત છે, કે એવા એક સો દરદીઓને, નામરદીના એકાદ પ્રકારથી હેરાન થતા તમે જોશો, તો તેમાંથી તમુને એવા બે દરદી મળવા મુશ્કીલ થઈ પડશે, કે જેમની હકિકત અને ફરિયાદના ચિન્હો એક બીજાને બરોબર મળતાં આવતાં હોય

પુરૂશના ગુપ્ત દરદોના 'સ્પેશિયાલિસ્ટ' ને નિચલી સાત જાતની નામરદીવાલા દરદીઓ તપાસવાની ઘણું કરી મોટે ભાગે તક મળે છે.

નામરદ બનેલા સાત ગ્રહસ્થોના સાત જાણવા જોગ કેસ !

પ્રકાર ૧ લો:—મીસ્ટર, A, પોતાના તબિબની પાસ શરમાતો, ફગલાતો, અચકારો, અને કાંઇક લજવાતો જઈ, પોતાની હકિકત રજુ કરે છે. ડાકટર તેની તમામ પરીક્ષા કરી પોતાની નોંધમાં નિચલી યાદી કરે છે:—" દરદી તંન્દરોસ્ત છે. પોશીદા બદન મુસ્તકીમ બની શકે છે. હમબિસ્તરી કરી શકે છે, મગર સેહજબી આનંન્દ અનુભવતો નથી. દરદીને સ્ત્રી-જાતની સેહજબી ઇચ્છા બિલ્કુલ થતી નથી."

પ્રકાર ૨ જો:—મીસ્ટર B. પોતાના તબિબ પાસ ગયા પછી, ડાકટર પોતાની નોંધમાં નિચલી યાદી ટપકાવે છે:—" દરદીને સ્ત્રી સંગની ઇચ્છા થતી નથી. દરદીનુ પોશીદા બદન મુસ્તકીમ થઇ શકતું નથી."

પ્રકાર ૩ જો:—મીસ્ટર C, પોતાની તમામ હકિકત હિંમતથી જાહેર કરે છે. તેને શરમાવા જેવું કાંઇ લાગતું નથી. તેનો તબિબ નિચલી યાદી લખી લીયે છે:—" દરદીની કામ ઇચ્છા નિયમીત છે. સ્ત્રી સંગ માટે અતિશય ઇચ્છા રાખે છે. મગર પોશીદા બદન મુસ્તકીમ થઇ શકતું નથી."

ઉપરાંત બીજા દરદીઓ જે સ્પેશિયાલિસ્ટો આગલ ઈલાજ માટે રજુ થાય છે, તેમની સંખ્યા જેટલી મોટી છે, તેટલાંજ તે દરદો હાનીકારક પણ હોય છે. એવાં અસંખ્ય દરદોમા પુરૂશની ધાતુને લગતાં મુખ્ય સાધારણ દરદો નિચલાં રૂપમા માલમ પડે છે.

૧. SPERMATORRHEA-સ્પર્મેટોરિયા=ધાતનું જવું. જ્યારે ધાતમાં સ્પર્મેટોઝુઆ હોય ત્યારે

૨. NIGHT POLLUTIONS-નાઇટ પોલ્યુશન્સ=ધાતુ સ્રાવ. (રાત્રે થતો ધાતુ સ્રાવ)

૩. DIURNAL POLLUTIONS-ડાયર્નલ પોલ્યુશન્સ. (દિવસે થતો ધાતુ સ્રાવ. એક બિકટ પ્રકાર.)

૪. PROSTATORRHEA-પ્રોસ્ટેટોરિયા=પ્રોસ્ટેટમાથી વેહતો પ્રવાહી.

૫. URETHRORRHEA-યૂરીથ્રોરિયા=યૂરીથ્રામાંથી વેહતો પ્રવાહી.

૬. PAINFUL-EJACULATION-પેનફુલ-ઇજેક્યુલેશન=વેદના સાથ થતો ધાતુ સ્રાવ.

૭. STERILITY-સ્ટૅરિલિટી=વાંઝીયાપણું. (પુરૂશમાં).

૮. ASPERMIA-ઍસ્પર્મિયા=શરીરમા ધાતની ઉત્પતિનું બંધ થવું.

૯. AZOOSPERMIA-એઝોસ્પર્મિયા=ધાતમાં 'સ્પર્મેટોઝુઆ' ની ગેરહાજરી.

૧૦. NECROSPERMIA-નૅક્રોસ્પર્મિયા=ધાતમાં મુવેલાં સ્પર્મેટોઝુઆ!

ઉપલી પિડાકારીવાલા દરદીઓ, વારે ઘડીએ નિચલી ફરિયાદ પોતાની હકિકત દરમ્યાન રજુ કરે છે, તેમા મુખ્ય કરી [૧] માથાનો સખત દુખારો; [૨] નાકનું ગળવું; [૩] છાતીમાં ધપકારા યાને પાલ્પીટેશન; [૪] બરડામાં કે ગરદનમાં દુખારો, [૫] મનનું ભૂમિન થવું,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પત્ર ૨૯ મું.

SPERMATORRHEA.

સ્પર્મેટોરિયા.

(ધાતનું એક દરદ !)

પ્રિય મિત્ર—

આપ ધ્યાન રાખી પાછલા પત્રમા જોશો, તો માલમ પડશે, કે આ 'સ્પર્મેટોરિયા' નામે ઇંગ્રેજી વૈદક શાસ્ત્રમાં જણાયેલી બિમારી, એ કાંઇ અમુક પ્રકારની ખાસ બિમારી નથી, પરંતુ પુરૂશના એકાદ જનંન અવયવોની અમુક પ્રકારની રોગીષ્ટ હાલતને દેખાડી આપનારી, માત્ર એક નિશાણી યાને ચિન્હ છે. આ બાબદ ઉપર ખાસ આર મુકી જણાવવાનું કારણ એ, કે અજ્ઞાંન લોકોને લભાણુ છેટ વેરો 'સ્પર્મેટોરિયા'ને નામે ગભરાવી, પોતાની બનાવટોવાલી દવાનો વેપાર કિફાયત કરતા ફેલ્વાય છે.

'સ્પર્મેટોરિયા' એ એક ધાતને લગતી બિમારી છે. એ બિમારીમાં ધાત કેવી રીતે વેહ છે, તેનું બયાંન હૂં નિચે રજુ કરૂ છું; પણ એ દરદથી હેરાંન થતાં દરદીએ ધ્યાંન રાખવું, કે એ બિમારીને માટે જે કોઇ તેને એવું સમજાવવાની નજવિજ કરે, યા કે તેને પોતાને કાંઇ એવો ખિયાલ હોય, કે એ બિમારી રહતે રહતે આખુ મારફે થઇ પડશે, તો તેવો ખિયાલ તેણે પોતાના મનમાંથી

બે નવાં દરદોનું લાગુ પડવું.

આ દરદની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થાય છે, તે જાણવું જરૂરનું છે. ખિલતી જવાંનીના ઉઘરતા વખતમાં કેટલાક કમસમજ જવાંનો કમનસિબે કુટેવ, યાને દસ્તદરાજીની ઇલ્લતને વશ થઇ પડે છે. આ ટેવનું એક પરીણામ શું આવે છે? આ ટેવ ચાલુ રેહવાથી પ્રોસ્ટેટ ગ્લેંન્ડ, ઇજેક્યૂલેટરી–ડક્ટસ, અને સેમિનલ–વેસિકલ્સની હાલત જોખમાઇને રોગીષ્ટ થતી જાયે છે. એ અવયવોની બિગડેલી હાલતથી દરદીના મગજ ઉપર જે અસર ધીમે ધીમે થાયે છે, તેના પરીણામમા, બે કાતીલ દરદો લાગુ પામે છે, જે તબિબી ભાશામાં "† હાઇપોકોન્ડ્રયેસિસ, અને ન્યુરેસ્થેનિયા' કેહવાય છે. એવા દરદીઓના ખવાસ અને ખાસિયતો અને ધીમે ધીમે બદલાઇને એવા તો ખરાબ થતાં જાયે છે, કે તેનું તેમને સેહજબી ધ્યાંન રેહતું નથી. એવાઓને દિવસે તેમના જનંન શરીરને સંતોખવાનો, અને રાત્રે તેમને પ્રિત–પ્રેમનોજ ખિયાલ આવતો રેહ છે. એવી હાલતમાં એવા દરદીઓ ચાલુ ઘસડાનાં–નણાના રેહવાને લીધે, અનેક નવી નવી રોગીષ્ટ પિડાકારીઓના ચિન્હો જેવો પ્રગટ કરતા રેહ છે.

સ્પર્મેટોરિયા લાગુ પડવાના કારણો.

એવા દરદોના દરેક પ્રમાણીક સારવાર કરનારની [illegible] [illegible]

એ ઉપરાંત સેમિનલ-વેસિક્લ્સને લાગુ પડતી પિડાકારી, ઇજેક્યુ-લેટરી-ડક્ટસની બગડેલી હાલત, વિગેરે કારણથી પણ સ્પર્મેટોરિયા લાગુ પડે છે.

કરમ:—WORMS. સફરામાં અમુક જાતના કરમની ઉત્પત્તિ થયાથી પણ આ પિડાકારી જન્મ પામે છે. આ કરમ માટે તબિબો એવું મત ઉચારે છે, કે સફરાની અંદર થતી કરમની હિલચાલથી જનંન અવયવોની 'નર્વ્સ' ઉશ્કેરાયે છે, અને તેથી ગુપ્ત શરીર સુસ્તદીમ બને છે, અને તેના પરિણામમાં ધાતુ સ્રાવ થવા પામે છે.

પિસાબના કુક્કાની ગરદન:—NECK OF THE BLADDER. કુક્કાની ગરદનવાળા ભાગમાં જો સેહજ સુજન આવેલી હોય છે, અને લાગેલી પિસાબને દરદી જો આખી રાત ખાંચી રાખે છે, તો તેથી 'બ્લેડર' જ્યારે ભરાઇ જાયે છે, ત્યારે દરદીનું ગુપ્ત શરીર સુસ્તદીમ બનવા પામે છે. એવે સમે જો દરદી તુરતજ ઉઠી પિસાબ કરતો નથી, અને જો તે ઉંઘમાં પડી રહે છે, તો તેને ઉંઘમાં ધાતુ સ્રાવ થાય છે. પણ જો તે જાગી ઉઠી પિસાબ કરે છે, તો ધાતુ સ્રાવ થતો અટી જાયે છે. રાતના ખાણા પછી સુતી વખતે મોટા જથ્થામાં પાંણી પીધાથી, પિસાબ મોટા જથ્થામાં ઉત્પંન થાયે છે, અને તે 'બ્લેડર' અંદર જમાવ થાય છે. તેથી અમુક નર્વ્સ ઉપર દબાણ થવાને લીધે, આ પરીણામ નિપજે છે

કબજીઆતનો મરજ:—CONSTIPATION. એ મરજવાળાઓને પણ એજ રીતે ધાતુ સ્રાવ થાય છે, એ ધ્યાનમા રાખવું; કેમકે શરીર માહેલો મળ, કબજીઆતના મરજવાળા દરદીના સફરામાં જમાવ થઇ રહે છે, અને જ્યારે તે સેહલથી બાહાર નિકળી શકતો નથી, ત્યારે સફરાનો ફુલાયેલો ભાગ મોટો થઇ સફરામાંથી જનંન અવયવ ઉપર દબાણ કરે છે. અને તે દબાણને લીધે પુરૂષને ધાતુ સ્રાવ થાય છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કેટલાક દરદીઓની હાલત ઉપર વર્ણવ્યા જેવી થઈ પડે છે, ત્યારે કેટલાક દરદીઓ, તેમની મજબુત પ્રકૃતીને લીધે, એ દરદની બુરી અસર સામે ટકી રહે એવા હોય છે. કેટલાકો અરધા ટાલા, અને અરધા ગાંડા જેવી કંગાલ હાલતમાં રીબતા છવે છે.

અને અંતે તેઓ, 'હાઇપોકૉન્ડ્રાયેસિસ'ના ભોગ થઇ પડે છે. તેમનું ચિત ચકભમ બની જાયે છે. અનેક જાતની કલ્પીત ખુવારી અને ખરાબી અંદર હવે જે વખત જાયે છે, તેમા તેઓ સપડાઇને ફસી પડશે, એવી ખોટી અને વાહિયાત કલ્પના તેઓના મનમાં પ્રગટી નિકલે છે. જરા જરામાં તેઓને કલ્પીત ધાસ્તી પડયા કરે છે, અને એવુંજ તેઓને લાગે છે, કે જે વખત જાયે છે, તેમાં તેઓ મોતને આધીન થઈ પડશે, યા તો તેમનું ખુન કરવાની કાંઇક તજવિજ થઈ છે, એવા ખોટા ધકારા તેમના મગજમાં દસી ગયેલા હોવાથી, તેઓ વિચારોના વમળમાં પડી રેહછે.

આ દેહશતનાક ચિતારનું છેવટ એટલેથીજ અટકતું નથી. એવા દરદીઓની મોજ-શોખની લાગણીઓ બિલ્કુલ નાશ પામે છે. સર્વ તેમને મન નાશ વિનાશ નજરે પડે છે. મગજમાં ઘુંમરી આવે છે. દમ રૂંધાઈ જતો લાગે છે. અર્દહજમિયતની પિડાકારી ચાલુ થાગે છે. રાતની ઉંઘ બિલ્કુલ જતી રેહ છે. જ્ઞાન તંતુની નબળી હાલતને લીધે, શરીરમાં જ્યા ત્યાં દુખારો ચાલુ થાયે છે. 'હાર્ટ'માં ટબકારા (પાલ્પીટેશન) થવા માંડે છે આંખે જરા જરામાં અંધારાં આવે છે, અને એવી અગણીત બીજી ફરિયાદો લાગુ પડની જાયે છે.

એ સઘળી આ દરદની સાદી અને સીધી નિશાંણીઓની લાંબી ટીપ છે. અલબતાં દરેક દરદીમાં એ સઘળી નિશાંણીઓ પ્રગટી નિકલતી નથીજ. કોઇમાં એક તો કોઇમાં બીજી માલમ પડે છે પરંતુ જો જે

[illegible]

[illegible]

જાણવું જરૂરનું છે. આપણુ આગળ જોઇ ગયા છીએ, કે સ્પર્મેટોરીયાની બિમારીમાં ધાતનું નેહવું ચાલુ થાય છે. અને સુક્ષ્મદર્શક યંત્રમાં દરદીની ધાતને તપાસતાં જે જીવન-જંતુ, યાને સ્પર્મેટોઝુઆ માલમ પડે છે, તેજ બિમારીનું ખરું સ્વરૂપ જાહેર થાય છે. ઘણુકોનું એવું કહેવું છે, કે દરદીની આવી નાશકારક હાલત, તેની ધાત સાથે વહી જતાં જીવન-જંતુને લીધે હોય છે. ધ્યાન રાખવું, કે એ ખિયાલ ભુલભરેલો માલમ પડયો છે. દરદીની જે ખુવારીભરી હાલત થાય છે, તે વહી જતાં જીવન-જંતુને લીધે નહી, પણુ મુખ્ય કરીને શરીરમાંથી ચાલુ વહી જતી ધાતનું એ પરીણામ હોય છે. જીવન-જંતુ, પ્રજા ઉત્પતી માટે કુદરતે બક્ષેલી માત્ર એક મોટી બક્ષેસ છે. પણુ ધાતુની ઉત્પતી, શરીર શક્તિના અનમુળ ભાગોમાંથી થતી હોવાને લીધે, જ્યારે તે ચાલુ વ્યર્થ જતી રેહ છે, ત્યારે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે શરીરની જુદી જુદી રચનાઓ ઉપર એવી ખરાબ અસર થવા માંડે છે.

સ્પર્મેટોઝુઆની બિમારીના ઇલાજ અને તેની સારવાર.

આ બિમારીના ઇલાજ કરવામાં સર્વથી પેહલી મદદ આપણુને ઇંગ્રેજી રસાયણુ શાસ્ત્ર (કેમિસ્ત્રી) કરે છે. આ પિડાકારીની ખાસિયત નક્કી કરવા માટે, દરદીની પિસાબની સંપુર્ણ તપાસ રસાયણુ શાસ્ત્ર મારફતે કરવી ખાસ ફરજીઆત થઇ પડે છે.

સ્પર્મેટોરિયાના દરદીની પિસાબની જુદી જુદી હાલત જાણુવાની રીત.

દરદી પોતાની હકિકતનો હેવાલ રજુ કરી તબિબને ઇલાજ કરવાની અરજ કરે છે, અને તબિબ પોતે પોતાની તહેકિક માટે, દરદીને તેની પિસાબ, વળતે દિવસે તપાસ કરવા માટે મોકલવાની તાકિદ કરે છે. આવા દરદીની પિસાબને તબિબો રસાયણીક ક્રીયાથી તપાસી, તેઓ રોગનાં સાચાં સેવટ ઉપર આવે છે.

દરદી તે કૈવાં એવું સમજે છે, કે તેની પિસાબમાં ધાત જાય છે. તેનો એ દેખાવ છે. પણ પિસાબની આવી હાલત, દરદીની પિસાબની નળીમાંથી નિકળતાં પાસે લીધે હોય છે અને એ પણ દરદ પાછી બેઠેલા પુરાણા પ્રમેહની નિશાની દેખાડનારી હોય છે. જો એમ હોય, તો જાણવું કે દરદી સ્પર્મેટોરિયાની બિમારીથી હેરાન થતો નથી.

પિસાબની તપાસ ત્રીજી:—ઘણી વાર એવા દરદીની પિસાબમાં ઠરી ગયેલો દરદ જોઇ, દરદી તેને ધાત સમજે છે. પણ ખરી બીના તો એ હોય છે, કે પિસાબના ફુકાની બગડેલી હાલતને લીધે, તેમાંથી નિકળતો ('મ્યુકસ') પ્રવાહી, પિસાબ સાથ બેસાએલો હોય છે, જે બિનઅનુભવી નજરને ધાત સમાન દેખાયે છે. પણ એકાદ એ કામનો અનુભવી તબિબ તે તુરતજ સમજી શકે છે.

પિસાબની તપાસ ચોથી:—એ રીતે દરદીની પિસાબની અંદર જુદી જુદી જાતના ખાર, જુદી જુદી ફરીયાદને લીધે નિકસે છે. જે સર્વ માટે અત્રે લબાંણુ લખાંણ કરવા જેટલી જગ્યા નથી. સર્વથી છેલ્લે. એવા દરદીની પિસાબની તપાસ સુક્ષમ દર્શક યંત્ર મારફતે કરતાં, તેમાં 'સ્પર્મેટોઝુઆ' મુવેલા યા જીવતા દેખાયે છે. પણ મોટે ભાગે તે મુવેલાજ હોય છે, કેમકે પિસાબમાં સમાયલા ખારને લીધે, એ જીવન-જંતુ તેમા જીવી શકતા નથી. પણ ધ્યાંન રાખવું, કે પિસાબમાં જીવન-જંતુ માલમ પડયા, એટલે દરદી સ્પર્મેટોરિયાથી હેરાંન થાય છે, એમ સમજવાની ભુલ કરવી નહિ; કેમકે પાછલાં પત્રમાં જણાવેલી 'રિટ્રોગ્રોસ્યુશન્સ'ને નામે જણાયેલી બિમારીમાં પણ ધાતુમાં એવાં જંતુની હાજરી માલમ પડે છે. વળી એ ઉપરાંત બીજા અમુક સંજોગ વચ્ચે પણ દરદીની પિસાબમાં 'સ્પર્મેટોઝુઆ' મલી આવે છે, એ ધ્યાંનમાં રાખવું. માટે એવા સંજોગ વચ્ચે દરદીના દરદના ચિન્હોનું બારીક અવલોકન કીધા પછી, નક્કી મેવટ ઉપર આવી શકાશે છે, અને તે કાંમ કોઇનું નહિ, પણ એક અને અનુભવી કુશળ તબિબનુંજ હોય છે

[illegible] પરીક્ષા કરાવ્યું [illegible]

[illegible] એ તો અને [illegible] પરીક્ષા [illegible]

[illegible] હોય છે. અને તેણી એ તો પરીક્ષા [illegible]

[illegible] ઉપર આપવાની કરીને [illegible]

[illegible]

[illegible]

એકરાર કરાવવો; અને હજીભી જો તેની તે ટેવ ચાલુ હોય, તો તે મુકી દેવાની તેને ફરજ પાડવી, અને તેનાથી આવતાં ભયંકાર સેવટનો તેને પુરેપુરો ખિયાલ આપવો, અને પછી પડેલી કુટેવને લીધે જોખમાયલાં જનન અવયવની જગ્યા નક્કી કરી, તેના ઇલાજ કુટેવના ઇલાજવાલાં પત્રમાં જણાવ્યા પ્રમાણે ચાલુ કરવા. એ કુટેવના ઇલાજો માટે તેમજ તેની સારવાર, અને તેની નિશાંણીઓ માટે હવે પછીના પુસ્તક માટે લંબાંણ લખાંણ તૈયાર કીધું છે.

પણ જો દરદ કાતીલ પ્રકારનું હોય, અને જોખમાયલા ગુપ્ત ભાગોની હાલત ગંભીર પ્રકારની બની હોય, તો તેની સારવાર કોઈ "સ્પેશ્યાલિસ્ટ' પાસેજ કરાવવી, કેમકે તેમાં શસ્ત્ર પ્રયોગથી ઘણીક વાર ઇલાજ કરવાની જરૂર પડે છે, અને તેવાં કાંમ માટે કુશળ અને અનુભવી સરજ્યનનીજ જરૂર પડે છે.

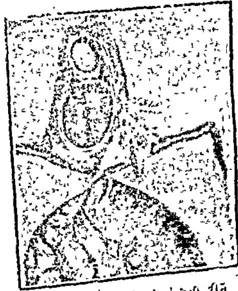
લા૦ દુવાગીર.

D. M. P.

પાઠ ૩૦ મું

પ્રમેહના જખમથી ગંઠાઇને તંગ થયલી પિસાબની નળી.

હરનિયા યાને અંતરગળ.

પીડુમાંથી આંતરડું ગોળીમાં કેવી રીતે ઉતરી પડે છે.

જુવો પાનુ ૨૯૮ મું.

ભાઈ અજ્ઞાન—ભોળાં, મોટાં, તેમજ ન્હાની ઉંમરવાળાં—આ બિમારીના ભોગ થઈ પડયા છતાં, તેઓ સમજી કે પિછાણી શકતાં નથી, કે તેઓને 'હર્નિયા' લાગુ પડ્યો છે, અને જે વેદના તેઓ વેઠે છે, તે કોઈ વખતે જીવલેણ બિમારી થઈ પડશે. જ્યારે તેઓ કોઈ તબિબની સલાહ લીએ છે, ત્યારે તેઓ જાણે છે, કે તેઓને લાગુ પડેલી બિમારી 'હર્નિયા' કેવા પ્રકારની છે.

હર્નિયા એટલે શું?

'હર્નિયા' યાને અંતરગળ. એટલે પુરૂષના પેડુના હેઠાણમાં, બંને ફોતરાવાળી જગ્યાના બિસ્તરમાં આવેલી નળીની અંદર, પેટ માહેલાં આંતરડાંનું, ઉતરી પડવું; યા તે નળીની અંદર આંતરડાંના થોડાક ભાગનું ચિપટાઈ યા જકડાઈ જવું. ધ્યાન રાખવું, કે હું સાદી સમજના વાંચકોને સેહલથી સમજ પડે, એવી મતલબથી એ બિમારીની વ્યાખ્યા એવી રીતે આપું છું. અંતરગળની આ વ્યાખ્યા સાદી અને સેહલ છે. એ બિમારીનો જો વખત સર ઇલાજ થતો નથી, તો દરદીનો તેથી પ્રાણઘાત થાયે છે.

પેટમાંથી નળીમાં આંતરડું કેવી રીતે ઉતરી પડે છે. (ચિત્ર સાથે.)

પુરૂષનું આંતરડું જે નળી અંદર ઉતરી પડે છે, તે નળી 'ઇન્ગ્વાંઇનલ-કૅનાલ' (INGUINAL-CANAL) ને નામે ઓલખાય છે. આ નળી માટે આપણ અત્યાર આગમજ વાચી ગયા છીએ. (જુવો પત્ર,૨૦ મું પાનુ ૧૯૯ મું). સવાલ કોઈબી સેહલથી કરી શકે કે, [૧] આ નળીની અંદર, પેટ માંહેલું આંતરડું કેવી રીતે ઉતરી પડયું? [૨] કેમ ઉતરી પડયું? [૩] શા કારણથી ઉતરી પડયું? [૪] અને તે બિમારી પ્રાણઘાત કેમ થઈ પડી? આ સઘલી બિનાનો ખુલાસો થવો અવશ્ય જરૂરનો છે, અને એટલુંજ નહિ, પણ એક બીજો અગત્યનો સવાલ જે રેહી ગયો, તે એ છે, કે [૫] આ બિમારી લાગુ પડવાથી પુરૂષ નામર્દ યા કમજોર કેવી રીતે બની જાયે છે?

[illegible]

[illegible]

તેને હું સમજાવવા માંગતો નથી, તો કેવો જાણવા જેવો છે, કે આવી ક્ષણ અનેક કારણથી ચાંપ, આ અન્ય અંગાર મહાની બિમારી કેવી રીતે લાગુ પડે છે, તે સમજ્ય થશે.

સ્ત્રીઓમાં 'હર્નિયા'ની બિમારી.

જે રીતે અને જે કારણે હર્નિયા પુરૂષો, અને બાળ-પુરૂષોમાં થાય છે, તેજ રીતે સ્ત્રીઓને પણ એ બિમારી લાગુ પડે છે. પરંતુ પુરૂષના પિંડુમાં જેમ 'ઇન્ગ્વાઇનલ-કેનાલ' હોય છે, તેવી શરીર રચના સ્ત્રીઅંગમાં કુદરતે કરેલી ન હોવાથી, તે જગ્યા ઉપર સ્ત્રીને હર્નિયા થતો નથી. સ્ત્રીઓને લાગુ પડતી આ બિમારી વિષે અત્રે લખવું બિન જરૂરનું છે, માટે એટલોજ ઇશારો એ વિષે પુરતો છે.

હર્નિયાના ત્રણ તબક્કા.
(ચિત્રો સાથે.)

હર્નિયાનું દરદ ત્રણ તબક્કામાં વેંચાઈ ગયેલું છે.

રિડ્યુસિબલ હર્નિયા, યાને ચઢાવી શકાય તેવો હર્નિયા.

૧:—હર્નિયાના પેહલા તબક્કાને ઇંગ્રેજીમાં 'રિડ્યુસિબલ' હર્નિયા કહે છે. આ 'રિડ્યુસિબલ-હર્નિયા'માં દરદી, ઉતરી પડેલા આંતરડાંવાળા ભાગને, પોતાને ફાવે તેવી રીતે, પોતાને હાથે દાબી-ચાંપી, પાછો ઉંચે ચઢાવી શકે છે, અને ફરીથી તે આંતરડાંનાં ભાગને ઉતરી પડતો અટકાવવા માટે, જંતર (ટ્રસ)નો ઉપયોગ કરે છે. આ જાતનો હર્નિયા, જો ચાલુ રહે છે, અને જો તેનો ઈલાજ કરવામાં આવતો નથી, તો તે રફતે રફતે વધારે નિચે ઉતરવા માંડે છે, અને મેવટે તે ગોળી સુધી ઉતરી પડે છે. એવી રીતે આંતરડું જ્યારે ગોળીમાં ઉતરી પડે છે, ત્યારે હર્નિયાના તે તબક્કાને 'સ્ક્રોટલ' હર્નિયા કહે છે.

આ બન્ને જાતના હર્નિયામાં ઉતરી પડેલાં આંતરડાંનો ભાગ, દરદી પોતે યા તેની સારવાર કરનાર પાછો પિંડુમાં ચઢાવી શકે છે. આવી

ગયેલાં આંતરડાંને સોજો લાગુ પડે, તે આગમચ સર્જયનની મદદ મેલવવી અવસ્ય જરૂરની છે, અને ત્યારેજ દરદી જોખમમાંથી મોકલો રહી શકે છે.

હર્નિયાની બિમારીના સિયામીસ ઈલાજ.

આ બિમારી માટેના ઇલાજ આ પ્રસંગે દર્શાવવા પ્રસંગોપાત નથી, કેમકે હર્નિયાની પિડાકારીની નિશાંણીઓ અને જુદી જુદી રીતે તેની થતી સારવાર માટે, આ પત્ર લખવા ધારયું નથી. પણ હર્નિયાની પિડાકારી પુરૂશની મરદીને કેવી રીતે કમજોર અને નાતવાંન કરે છે, તે દેખાડવાનાં મુખ્ય હેતુથીજ આ પત્ર અત્રે લખવા માંડયું છે. તોપણ ઇલાજ વિશે બોલતાં એટલું જણાવવું જરૂરનું ધારૂં છું, કે આપણા દેશમાં કેટલાંક અનુભવી સારવાર કરનારાઓ, ઉતરી પડેલા આંતરડાંનાં ભાગને, અમુક રીતે દાબી ચાંપી, અને દરદીને વેદના ન થાય એવી રીતે દરદવાલા ભાગની માલીસ કરી, પાછો ઉપર ચહડાવી શકે છે. પણ એવો પ્રયોગ કેવળ અકલને બાંજુ મુકી, સુમારથીજ કામ કરવામાં આવે છે! એવા સારવાર કરનાર, આંતરડાંનો જે ઉતરી પડેલો ભાગ ચહડાવી શકતા નથી, તો ઘણીક વાર ઉતરી પડેલાં આંતરડાંનાં ભાગ ઉપર થયેલી માલીસ, અને દાબચાંપથી તે ભાગ ઉપર સોજો આવે છે, અને તેથી દરદી જ્યારે ધારતીભરી હાલતમાં આવી પડે છે, અને સર્જયનને તેવા દરદી ઉપર જ્યારે વાહાડકાપ કરવું પડે છે, અને પરીણામમાં જો દરદી મરણ પામે છે, તો 'ઑપરેશન'ને બદનામ કરવામાં આવે છે.

પણ સિયામ દેશમાં આવી જાતના હર્નિયાની બિમારી કદીબી શસ્ત્રોની મદદથી સાફ કરવામાં આવતી નથી, એવું આપણને જણાવવામાં આવે છે. કેમકે સિયામમાં 'બરિયુલિયસ' તેમજ 'રેઈમુલેડ'... [illegible] ...વાર અને ઇલાજ કરનારાઓમાં ચોક્સ. [illegible]

...ર એક સરેદ સાહ[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible],

[illegible]

પત્ર ૩૧ મું.

ગરમીના ગલીચ દરદો.

GONORRHOEA

(ગોનોરિયા.)

પ્રમેહ યાને પરમો.

(ચિત્રો સાથ.)

પરમકૃપાળુ મિત્ર—

હર્નિયા યાને રપ્ચર, જેને આપણુ અંતરગળને નામે ઓલખિયે છિયે. તેથી પુરૂશની મરદી કેવી રીતે કમજોર બને છે, તે ગયા પત્રમાં આપ વાંચી ગયા છો. એ પત્રમાં એ બિમારીના સરગતુ ઇલાજો, દર્શાવ્યા નથી, તેમજ એવા બિમારોની સારવાર કરવાની રીત વિશે કાંઈબી લખાણુ થયું નથી, કેમકે એ બિમારીને ફક્ત નામરદી સાથ કેવો અને કેટલો સંબંધ છે. તેજ અતરે દેખાડવાની મતલબથી આ પત્ર લખ્યો છે. એ દરદના કેટલાક સગવડભરેલા ઇલાજો, અને સારવાર માટે લંબાણથી લખાણુ કરવાની જરૂર છે, કેમકે એ. વિશે વધીક અગત્યની બાબેહ હર્નિયાથી હેરાન થતા પુરૂશોએ જેટલી જાણવી જરૂરની છે. તેટલીજ દરેક પુરૂશે પોતાની આરોગ્યતાની સલામતી માટે પણુ તે જાણવી જોઇયે છે.

એક વખત આ દરદ પુરૂશને લાગુ પડયા પછી જો કે ચાંપતા ઇલાજો લીધાથી તે સાજુ થાય છે, પણ દરદીએ કદીબી એવું માની લેવું નહિ, કે તેને લાગુ પડેલી એ બિમારી જડમુળથી સાફ થઈ ગઇ છે. જો કે દરદીની સારવાર કરનાર, યા ઇલાજ કરનારે તેને ખાત્રી આપે છે, કે તેની બિમારી બિલકુલ માફ થઇ ગઈ છે, અને દરદી પોતાને બિલકુલ સાજો થઇ ગયેલો માને છે, પણ એ દરદનો ચેપ એવો તો જડ ઘાલીને પોશીદા બદનની અંદર છુપાઇ રેહલો હોય છે, કે સેહજબી તક મલતાં તે તુરતજ જોર કરી, પાછો પ્રગટી નિકલે છે.

પુરૂશોમાં લાગુ પડતી પ્રમેહની બિમારી.

આ દરદ સ્ત્રી તેમજ પુરૂશને એક સરખી રીતે હેરાનગતીએ પોહોચાડે છે. આ પ્રસંગે સ્ત્રીઓ માટે ન બોલતાં ફકત પુરૂશો માટેજ કાંઇક જાણવા જોગ વિગતો રજુ કરીશું. 'ગોનોરિયા' યાને પ્રમેહની બિમારી જ્યારેબી પુરૂશને લાગુ પડે છે, ત્યારે પરીણામમા સાધારણ રીતે પિસાબની નળી, યાને 'યુરીથ્રા' માહેલી જોખમાયેલી જગ્યા સંકોચાઇને તંગ બને છે. આ તંગ બનેલા ભાગને તબિબો 'સ્ટ્રિકચર' (stricture) કહે છે. આ 'સ્ટ્રિકચર' મોટી હેરાનગતી આપે છે, અને તેમાથી પિસાબના ફુકા અને ગુરદાને ગંભીર પ્રકારનુ નુકસાન પોહોચે છે. વળી એથી બીજું એક પરીણામ એ આવે છે, કે પુરૂશની ગોળી સુજી આવે છે, અને તેથી આફતનરી રીતે પુરૂશ વાંઝીયો બને છે.

સ્ત્રીઓમા લાગુ પડતી પ્રમેહની બિમારી.

સ્ત્રીઓને આ દરદથી થતું નુકસાન ઘણુજ ભયંકાર હોય છે. પ્રમેહની બિમારી સ્ત્રીઓના ઉદરની મોટે ભાગે ખરાબી કરે છે, કેમકે તેથી લગભગ તેમની સર્વ જનન ઇન્દ્રીઓમા સોજાની બિમારી લાગુ પડે છે. પિસાબના ફુકામાં, તેમજ ગુરદામાં સોજો લાગુ પડે છે,

તેઓમાંથી જો તેમને એવુંજ મત આપે છે. કે તેમને ગૉનોરિયાની બિમારી લાગુ પડી છે, તો તેથી તેમના સમાજમાં મોટી ખળભળ થી છે, અને નિરદોશ પરણેતરો ઉપર તેમના પતીનો શક જાયે છે, કે તેમની સ્ત્રીને ગૉનોરિયાની બિમારી ક્યાંથી લાગુ પડી હતી! તબિબી દફતરે એવા પુષ્કળ દાખલા નોંધાએલા છે. કે જેમાં ઉપર લખેલાં એક યા બીજાં પ્રસંગ દરમિયાન પુરુષોની હલમજરી સબબને લીધે, તેમને 'સિમ્પલ-યુરિથ્રાઇટિસ'ની પિડાકારી લાગુ પડી હતી અને તેમના તબિબોએ તે દરદની સાંચી પિછાન સુક્ષમદર્શક યંત્રની મદદ વડે કરી હતી.

આ દાખલો અત્રે એટલાજ મતલબથી નોંધ્યો છે, કે પરણેલા પુરુષો આ ત્રણ કારણથી જાણીતા બને.

પ્રમેહનો ચેપ પુરુશને કઇ કઇ જગ્યાએ લાગુ પડે છે?

'ગૉનોરિયા' જેને આપણ પ્રમેહ કહીયે છીયે, તેનો ચેપ એટલો તો કાતીલ હોય છે, કે આદમીના શરીરના અનેક ભાગોમાં તે ઝટ લાગુ પડી જાયે છે

આદમીના શરીરમા જે જગ્યાએ 'અંતર-પડ' યાને તબિબો જેને 'મ્યુકસ-મૅમ્બ્રેન,' અને 'સીરસ મૅમ્બ્રેન' કહે છે, તેવાં પડવાલી જગ્યાએ પ્રમેહના ચેપની રસી જો સેહજથી લાગે છે, તો આ પિડાકારીનો ચેપ તત્કાળ લાગુ પડી જાય છે. એવાં અંતર-પડ પિસાબની નળીમા; સ્ત્રીની યોનીમા; જનંન માર્ગમા; ગર્ભસ્થાંનમા; આંખોમા; મોહડાંમા; નાકમા; કાંનમા, તેમજ મળ-દ્વાર યાને †સફરાની અંદર, અને એવીજ બિજી જગ્યાએ હોય છે. મોટે ભાગે પુરુશોની યુરિથ્રામા,

† સફરામા પ્રમેહના બિમારી લાગુ પડવાના દાખલા તબિબી દફતરે નોંધાયલા છે. સફરામાં લાગુ પડેલા પ્રમેહને Rectal-gonorrhoea (રૅક્ટલ ગૉનોરિયા કહે છે) Ja[illegible] att.

સ્ત્રીના જનનેન્દ્રિય માર્ગમાં, ગર્ભસ્થાનમાં, ફેલોપિયન-ટ્યુબમાં અને 'ઓવરી' વિગેરેમાં તે લાગુ પડે છે. સ્ત્રીઓમાં પ્રમેહના ચેપ અને બિમારી વિશે મેં મારાં આગલાં પુસ્તક 'સ્ત્રી-શાસ્ત્ર'માં લંબાણ લખાણ કરયું છે. માટે અત્રે તે વિશે વધુ લખવાની હવે જરૂરત રહી નથી.

પ્રમેહનો ચેપ આદમીને લાગુ પડવાના જુદાં જુદાં સાધનો વિશે.

ગૉનોરિયાનો ચેપ આગલ જણાવ્યા પ્રમાણે પુરૂષ તરફથી જેમ સ્ત્રીને, તેમજ સ્ત્રી તરફથી પુરૂષને પણ લાગુ પડે છે. આદમીની જીંદગી દરમિયાન કોઈબી ઉમરે કોઈનેબી તે લાગુ પડે છે. બાળપણાથી વૃધ્ધાવસ્થા યાને ઘડપણ સુધીમાં એ દરદનો ચેપ આદમીને લાગુ પડી શકે છે. આ દરદનો ચેપ, કેવી રીતે એક તરફથી બીજી તરફ લાગુ પડે છે, તે જાણવું ખચીત જરૂરનું છે. (૧) હાથના આંગલાને એ ચેપની રસી લાગ્યાથી, (૨) તેમજ પહેરવાંના લુગડાં ઉપર એ ચેપની રસીના પડેલા ડાઘ સુકાઈ ગયેલા રહી જવાથી; (૩) દરદીનું બદન ટુવાલ યાને દીલપુછના વડે સાફ કરતાં તે ઉપર ચેપ લાગ્યાથી; (૪) એકાદ એવા દરદીનો પાયજામો, પાટલુન, યા ધોતિયું ભુલમાં સાજા આદમીએ પહેરીયાથી; (૫) યા એવાજ એક દરદીએ વાપરેલાં દીલ પુછનાનો સાજા આદમીએ ઉપયોગ કીધાથી આ ચેપ સાજા આદમીઓને લાગુ પડે છે.

પ્રમેહનો ચેપ બાળકોને લાગ્યાથી થતી ખરાબી.

ચેપ લાગવાના આ જુદાં જુદાં સાધણો છે. ઘણાંક બેદરકાર દરદીઓએ પોતાની એવી ગફલતીને લીધે, એ દરદનો ચેપ આડકતરી રીતે પોતાના કુટુંબમાં લાગુ પાડેલો તબિબી દફતરે નોધાયો છે. નાહના-મોટાંને આ વાત જાણવા જોગ છે, કે ગર્ભવંત માતાને જો એ દરદ લાગુ પડેલું હોય છે, અને જો બાળકની આંખમાં જનમતી વખતે

તેઓથી જો તેમને એવુંજ મત આપે છે કે તેમને ગોનોરિયાની બિમારી લાગુ પડી છે, તો તેથી તેમના સંસારમાં મોટી ખમક પડે છે, અને નિરદોષ પરણેતરો ઉપર તેમના પતીનો શક જાયે છે, કે તેમની બાંને ગોનોરિયાની બિમારી કયાંથી લાગુ પડી હતી! તબિબી દફતરે એવા પણુક દાખલા નોંધાએલા છે, કે જેમાં ઉપર લખેલા એક વા બીજા પ્રસંગ દરમિયાન પુરૂષોની હલસબરી સબબને લીધે, તેમને 'સિમ્પલ–યુરિથ્રાઇટિસ'ની પિડાકારી લાગુ પડી હતી. અને તેમના તબિબોએ તે દરદની સાચી પિછાન સુક્ષ્મદર્શક યંત્રની મદદ વડે કરી હતી.

આ દાખલો અત્રે એકજ મતલબથી નોંધ્યો છે, કે પરણેલા પુરૂષો આ ત્રણ કારણથી જાણીતા બને.

પ્રમેહનો ચેપ પુરૂષને કઇ કઇ જગ્યાએ લાગુ પડે છે?

'ગૉનોરિયા' જેને આપણું પ્રમેહ કહીયે છીયે, તેનો ચેપ એવો તો કાતીલ હોય છે, કે આદમીના શરીરના અનેક ભાગોમાં તે ઝટ લાગુ પડી જાયે છે.

આદમીના શરીરમાં જે જગ્યાએ 'અંતર–પડ' યાને તબિબો જેને 'મ્યુકસ–મૅમ્બ્રેન,' અને 'સીરસ મૅમ્બ્રેન' કહે છે, તેવાં પડવાલી જગ્યાએ પ્રમેહના ચેપની રસી જો સેહજ્જ્મી લાગે છે, તો આ પિડાકારીનો ચેપ તતકાળ લાગુ પડી જાય છે. એવાં અંતર–પડ પિસાબની નળીમા; સ્ત્રીની યોનીમા; જનન માર્ગમા; ગર્ભસ્થાનમા. આંખોમા; મોહડાંમા; નાંકમા; કાંનમા. તેમજ મળ–દ્વાર યાને †સફરાની અંદર. અને એવીજ બિજી જગ્યાએ હોય છે. મોટે ભાગે પુરૂષોની યુરિથ્રામા.

† સફરામા પ્રમેહની બિમારી લાગુ પડવાના દાખલા તબિબી દફતરે નોંધાયલા છે. મરદાને લાગુ પડેલા પ્રમેહને Rectal-gonorrhoea (રૅકટલ ગૉનોરિયા કહે છે) J... [illegible]

છે; ત્યારે કેટલાકોની પ્રકૃતિ એવી હોય છે, કે ઉત્તમ પ્રકારના ઇલાજો તુરતજ શરૂ કીધા છતાં, મહિનાઓ સુધી એ રોગ કાબુમાં લાવી શકાતો નથી, અને એ રીતે પ્રમેહ જ્યારે લાંબી મુદત સુધી ચાલુ રેહે છે, ત્યારે તે 'જુનો પ્રમેહ' કેહવાયે છે. તબિબો તેને 'ગ્લીટ' (Gleet) ને નામે ઓલખે છે.

'ગ્લીટ' યાને જુના પ્રમેહની બિમારીમાં જાણવા જોગ એ હોય છે, કે દરદીને પ્રમેહની રસી કોઈ વાર લગીજ સેહજ મુત્રિઆમાંથી નિકલતી દેખાયે છે. કોઇક વાર એવી રસીનું એકાદ ટિંપું સહરવારના પોહોરમાં, તો કોઈ વાર દિવસના કોઇબી વખતે, દરદીને તે દેખાય છે; અને કેટલીક વાર દિવસો સુધી તે બેમાલુમ થઈ ગયા પછી, અચણુક એક દિવસે, તે પાછો દેખાવ દે છે.

એવાઓજ મોટે ભાગે 'ગૉનોરિયાના' ચેપનો સ્ત્રીઓમા ફેલાવો કરનારા હોય છે, કેમકે એવા દરદીઓ પોતાને લાગુ પડેલા રોગથી પોતાને બિલકુલ સાજા થયેલા સમજે છે; અને સેહજ છાંટા જેટલી રસીથી શું નુકસાન થઈ જશે, તેનું તેમને પોતાના અજ્ઞાનપણાને લીધે કાંઇબી ખ્યાન હોતું નથી. એવા અજ્ઞાનો, જેઓ કુંવારા હોય છે, તેઓ લગ્નનાં ગાઠથી જોડાય છે, અને પાછળથી તેમની પરણેતરોની કેવી દશા થાય છે. તે વિશે લંબાણથી લખવાની જરૂર રેહી નથી વધુ માટે જુઓ 'નર–સુખ સાગર.'

પ્રમેહના ચેપની ખાસિયત, અને તે લાગુ પડયા પછી દરદ પ્રગટી નિકળવાની મુદત.

ચેપવાલાં સઘળાં દરદો માટે કદીબી એવો ખ્યાલ કરવો નહિ, કે ચેપ લાગ્યા પછી તુરતા તુરત તે દરદ ઉભરી નિકલે છે આ વાત ધ્યાનમાં રાખવી, કે જુદાં જુદાં ચેપી દરદને ચેપ લાગુ પડયા પછી, અમુક મુદત સુધી તે ચેપના જંતુ દરદીના

ના કેસનો મેદજ તો અસલ થાય છે. એ તેમાં બાળકની સ્ત્રીઓને એ રોગથી સખત પ્રકારનો મેલો લાગુ પડે છે, અને કોઈ કોઈ વખત તેના બાળકો એ તેની અસરથી જિંદગી આખીના પાંગળા થઈ ગયાં છે

દવાના ત્રણ ભાગ પીવાથી સાજો થતો પ્રમેહ!

'સિમ્પલ યુરિથ્રાઇટિસ' એટલે સાદા પ્રમેહની બિમારીને ઘણીક વખત બિન અનુભવી, ખરા પ્રમેહ ('ગોનોરિયા') તરીકે સમજવાની ભુલ કરે છે. પણ તુ ધ્યાન રાખવું કે એ દરદ તે જાતની બિમારી હોય છે, કે જેને આપણે સિમ્પલ-યુરિથ્રાઇટિસ યાને સાદા પ્રમેહને નામે આગળ ઓળખી ગયા છીએ. અને તેટલાં માટેજ ખરા 'ગોનોરિયા'ને તબિબો 'સ્પેસિફિક-યુરિથ્રાઇટિસ' તરીકે ઓળખાવી, 'સિમ્પલ-યુરિથ્રાઇટિસ'થી તેને જુદો પાડે છે. સિમ્પલ યુરિથ્રાઇટિસ'ની બિમારી, સાદા અને સહેલ ઇલાજો વડે સાજી થઇ શકે છે. એવી બિમારી જો કોઇ ઉંટવૈદ એકાદ દવાથી સાજી કરે છે, તો તે વિષે તેઓ લઈ પોતાની દવા'ના ગુણ, ઘરને ઝાપડે ચઢી મોટેથી ગાવા માંડે છે, કે હમની દવાઇના ત્રણ ભાગ પીવાથી પ્રમેહ જડમુળથી સાજો થઇ જાય છે.

જુનો પ્રમેહ. GLEET.

ઘણીક વાર કોઇક પુરૂષની પ્રકૃતી એવી હોય છે, કે તેને 'ગોનોરિયા'નો ચેપ બિલકુલ લાગુ પડતો નથી. જવલેજ એવી પ્રકૃતી હોય છે. જેમ લગભગ દરેક આદમીને સિતળાનો ચેપ લાગુ પડે છે, અને કેટલાંકોને સિતળા યાને સહિયડની રસી મુકાવ્યા છતાં, તેમને તેની કાંઇજી અસર લાગુ પડતી નથી, તેમ કેટલાક પુરૂષોને ગોનોરિયાનો ચેપ કાંઇક નહિ જણાયલાં કારણે બિલકુલ લાગુ પડતો નથી. એ ધ્યાન રાખવા જોગ બિના છે. બિજી હાથ ઉપર કેટલાકોની પ્રકૃતી એવી હોય છે, કે લાગુ પડેલો ચેપ, તુરતજ તાકિદના ઇલાજો લીધાથી જ્યારે કાબુમાં આવી શકે

છે, ત્યારે કેટલાકોની પ્રકૃતિ એવી હોય છે, કે ઉત્તમ પ્ર- ... તુરતજ ચાલુ કીધા છતાં, મહિનાઓ સુધી એ રોગ કા- ... સકાતો નથી, અને એ રીતે પ્રમેહ જ્યારે લાંબો ... ચાલુ રહે છે, ત્યારે તે 'જુનો પ્રમેહ' કહવાયે છે. તબિબો (Gleet) ને નામે ઓળખે છે.

'ગ્લીટ' યાને જુના પ્રમેહની બિમારીમા જાણવા ... છે, કે દરદીને પ્રમેહની રસી કોઈ વાર સાગ્રીજ ગેહજ નિકળતી દેખાયે છે. કોઇક વાર એવી રસીનુ એકાદ ટિપું ... પોહોરમાં, તો કોઈ વાર દિવસના કોઇબી વખતે દરદીને તે ...

શરીરમાં વસ્તાર કરી પોતાની સંખ્યામાં વધારો કરે છે, અને તેમની ઉત્પત્તિ માટે મુકરર થએલી મુદત પુરી થતાંજ, તે દરદ પહેલવહેલું પ્રગટવા માંડે છે. સઘળા ચેપી દરદો પ્રગટ થવા માટે કાંઈ એક સરખી મુદત હોતી નથી. જુદા જુદા દરદો જુદી જુદી મુદત પુરી થયા પછીજ પોતાનું જોર દેખાડવાની પેહલવેહલી શરૂઆત કરે છે.

તેજ રીતે ગોનોરિયા યાને પ્રમેહના બાબમાં બને છે. ગોનોરિયાના ચેપને પ્રગટવાની મુદત પાંચથી આઠ દિવસની કેદવાર છે. એટલે ચેપ લાગ્યા પછી, તુરતાતુરત દરદીને કોઈપણ પ્રકારની અસર બિલકુલ જણાતી નથી; પણ તેની પેહલવેહલી અસર કોઈમાં પાંચ દિવસે, તો કોઈમાં આઠ દિવસે દેખાવા માંડે છે. આ મુદત માટે કુદરતે કાંઈ એવો કાયદો મુકરર કીધો નથી, કે દરેક પુરૂષમાં ચેપ લાગ્યા પછી તે પાંચ દિવસમાં કે આઠ દિવસમાંજ દરદ પ્રગટ થવુંજ જોઈએ. કેમકે કોઈ વાર કોઈ દરદી જો નબળી દેહનો હોય છે, તો તેને બીજેજ દહાડે દરદની અસર માલમ પડે છે: તેમજ જો કોઈ દરદી મજબુત દેહ અને મજબુત બાંધાનો હોય છે, તો ચેપ લાગ્યા પછી દરદ પ્રગટવા માટે, આઠ દિવસથીબી વધારે વખત લાગે છે.

પ્રમેહની બિમારી જ્યારે જુની થાએ છે, ત્યારે તેવા દરદીના બદનમાંથી નિકળતી રસીમાં જંતુ તાજાં હોતા નથી, અને આજે વખત તો સુક્ષ્મદર્શક યંત્ર વડે દરદીની રસી તપાસતાં, તેમાં જંતુ બિલકુલ માલમ વટિક પડતા નથી. પણ તેથી દરદીએ એમ સમજવું નહિ, કે હવે તેની બિમારી બિલકુલ જતી રહી છે, અને તે અગવા તેણી સાજો યા સાજી થઈ ગઈ છે. કેમકે તેવાં દરદીઓ પોતાને તંદુરસ્ત સમજી દારૂનો, તેમજ ગરમ મસાલેદાર અને ચટાકેદાર પકવાંનોનો ઉપયોગ છુટથી કરવા માંડે છે; અથવા તો પોતાના વ્યસનને પોષાવવા માંડે છે, તો તુરતજ આગલું દરદ પાછુ ઉભરી નિકળે છે.

જેવી રીતે સિતલા યાને સહિયેડ, તાઈફોઈડ તાવ, ડિફથીરિયા, વિગેરે રોગોના ચેપ લાગુ પડયા પછી તે ચોકસ મુદતે ઉભરી નિકળે છે, અને ચોકસ મુદતે તેનું જોર નરમ પડે છે, તેમ ગૅનોરિયાની પિડાકારી વિશે પણ સમજવું. એકાદ પ્રસંગે, એકાદ હેમાકતભરી જાહેલીને સમે, એકાદ શખ્સ એકાદ ગલીચ સ્ત્રીના ફંદામાં ફસ્યા પછી, તેને નિચલાં ગલીચ ઝેરી દરદો માહેલું એક ભયંકર દરદ લાગુ પડે છે. એ દરદો [૧] સિફીલિસ [૨] શેન્કર [૩] યા તો ગૅનોરિયા, લાગુ પડે છે. એ ત્રણે દરદ બદફેલીના પરીણામ હોય છે. એક ઈંગ્રેજ લેખકે વાજબી રીતે એ વિશે નિચલા શબ્દો લખ્યા છે.

" From the two V's *Vinum* (wine) and *Venus* (woman), there arises a big W. (woe or pain.)"

સમજો કે એકાદ દરદીને પ્રમેહની બિમારીનો ચેપ લાગુ પડયો છે. આ ચેપ લાગુ પડયા પછી, અને દરદની પેહલી નિશાણીઓ દેખાવ દીએ, તે વચ ગાળેની મુદતને વૈદકશાસ્ત્રમાં Period of incubation કહે છે. આંગલ જણાવ્યા પ્રમાણે આ મુદત અનેક કારણે જેમ ટુંકી બને છે, તેમ અનેક કારણે લાંબી પણ બને છે; એટલે એક દરદીને ચેપ લાગ્યા પછી જો તે શરાબબાજી અને ઈશ્કઅંગેજીમાં પોતાના દિવસો ગુજારવા માંડે, તો તેથી મજકુર મુદત અતિશય ટુંકી થાય છે; એટલે ચેપ લાગ્યા પછી જંતુની પેદાયશમાં મોટો વધારો થતાં વિલંબ લાગતો નથી, અને બીજેજ દિવસે દરદની નિશાણીઓ પ્રગટી નિકળે છે.

પ્રમેહનો ચેપ લાગવાની જગ્યા.

પ્રમેહનો ચેપ બે ઠેકાણે લાગે છે. એક તો પિસાબના મુખ ઉપર લાગે છે; અને ત્યા નહિ તો મુત્ર માર્ગ યાને પુરિયામાં લાગે છે. આ તેમાંથી એક ઠેકાણે જંતુ 'ગોનોકોકાઈ' પેહલવેહલાં લાગે છે, કેમકે

શરીરમાં પ્રસાર કરી પોતાની સંખ્યામાં વધારો કરે છે, અને તેમની ઉત્પત્તિ માટે મુકરર થએલી મુદત પુરી થતાંજ, તે દરદ પહેલવહેલું પ્રગટવા માંડે છે. અથવા ચેપી દરદો પ્રગટ થવા માટે કાંઈ એક સરખી મુદત હોતી નથી. જુદા જુદા દરદો જુદી જુદી મુદત પુરી થવા પછીજ પોતાનું જોર દેખાડવાની પેહલવેહલી શરૂઆત કરે છે.

તેજ રીતે ગોનોરિયા યાને પ્રમેહના બાબમાં બને છે. ગોનોરિયાના ચેપને પ્રગટવાની મુદત પાંચથી આંઠ દિવસની દરમ્યાન છે. એટલે ચેપ લાગ્યા પછી, તુરતાતુરત દરદીને કોઈબી પ્રકારની અસર બિલ્કુલ જણાતી નથી; પણ તેની પેહલવેહલી અસર કોઈમાં પાંચ દિવસે, તો કોઈમાં આંઠ દિવસે દેખાવા માંડે છે. આ મુદત માટે કુદરતે કાંઈ એવો કાયદો મુકરર કીધો નથી. કે દરેક પુરૂષમાં ચેપ લાગ્યા પછી તે પાંચ દિવસમાં કે આંઠ દિવસમાંજ દરદ પ્રગટ થવુંજ જોઈએ. કેમકે કોઈવાર કોઈ દરદી જો નબળી દેહનો હોય છે, તો તેને બીજેજ દાહાડે દરદની અસર માલમ પડે છે; તેમજ જો કોઈ દરદી મજબુત દેહ અને મજબુત બાંધાનો હોય છે, તો ચેપ લાગ્યા પછી દરદ પ્રગટવા માટે, આંઠ દિવસથીબી વધારે વખત લાગે છે.

પ્રમેહની બિમારી જ્યારે જુની થાયે છે, ત્યારે તેવા દરદીના બદનમાંથી નિકલતી રસીમાં જંતુ ઝાઝા હોતાં નથી, અને બાજે વખત તો સુક્ષમદર્શક યંત્ર વડે દરદીની રસી તપાસતાં તેમાં જંતુ બિલ્કુલ માલમ વદિક પડતા નથી. પણ તેથી દરદીએ એમ સમજવું નહિ, કે હવે તેની બિમારી બિલ્કુલ જતી રહી છે, અને તે અથવા તેણી સાજો યા સાજી થઈ ગઈ છે. કેમકે તેવાં દરદીએ પોતાને તંદરસ્ત સમજી દારૂનો, તેમજ ગરમ મસાલેદાર અને ચટાકેદાર પકવાંનોનો ઉપયોગ છુટથી કરવા માંડે છે; અથવા તો પોતાના હવસને [illegible] પોષાવવા માંડે છે. [illegible] આગલું દરદ પાછુ ઉભરી નિકળે છે.

કોઇવાર પિસાબ બરોબર બાહાર નિકળી શકતી નથી, અને તે કારણે પિસાબનો રોદ ઘણોજ પતલો યાને બારીક બને છે: એજ કારણે કાઇ વાર પિસાબ ટિપું-ટિપું નિકલે છે. પણ વેદના અને અગન તો એક સરખી ચાલુજ રેહ છે.

જ્યારે દરદીને પિસાબની આખી નળીમા આગલથી પાછલ સુધી સોજો લાગું પડેલો હોય છે, ત્યારે દરદીની હાલત એવી, અને એથીબી વધારે ખરાબ બને છે, કેમકે દરદના જોરના પ્રમાણમા બિજી નિશાંણીઓ પણ દેખાવ દીયે છે એ વિશે વધુ હવે પછી.

પણ જ્યારે આવેલો સોજો એટલો બધો સખત પ્રકારનો હોતો નથી, અને આખી નળીમા તે લાગુ પડેલો હોતો નથી, ત્યારે દરદીને એટલી બધી વેદના પણ થતી નથી. ખરૂ જોતાં તો વેદનાનુ પ્રમાણ લાગુ પડેલા સોજાના પ્રમાણમા ઓછું યા વધતું હોય છે.

પ્રમેહના ચેપની રસીની ભયંકાર ખાસિયત.

દરદીને લાગુ પડેલો સોજો જ્યારે પાક ઉપર ચહડે છે, ત્યારે પરૂ જેવો પ્રવાહી જે બાહાર નિકલે છે. તેમા જંતુનો સમાવેશ મોટાં પ્રમાણમા હોય છે. આ પરૂની ખાસિયત અતિશય ઝેરી હોય છે, માટે સારવાર કરનારાંઓએ, લાગનાં વલગનાઓએ, તેમજ નાહના-મોટાંઓએ, ના એટલુંજ નહિ. પણ દરદીએ પોતે એ ઝેરી પ્રવાહીનો નિકાલ ઘણુંજ સાહુચેતીથી કરવો ઘટે છે. નિકાલ એવી રીતે કરવો, કે જેથી દરદીના ચેપવાલાં લુગડા, કે કપડાંનો કાહનેબી સ્પર્શ થઇ શકે નહિ.

પ્રમેહની બિમારી દિવસના કરતાં રાત્રે વધારે જોર કાં કરે છે.

આ ચેપી રસીનો જથ્થો દિવસ કરતા રાત્રે વધારે વહે છે. દિવસના તે મોટે ભાગે ઘણાજ ઓછાં પ્રમાણમા વહે છે, પણ

[illegible]

[illegible]

પ્રમેહના દરદીને થતી ગાંઠ-ફોલ્લી ગૂમડાંનો ઉપચાર.

[illegible] જે પેશાબમાં [illegible] કે જેને 'મધુમેહ' કહેવામાં આવે છે [illegible] અને તેના [illegible] મીઠી હોવાથી પણ તે નુકસાન કરે છે. પેશાબની અંદરના દરદીને [illegible] થાય છે, ત્યારે તેને ઘણી પીડા [illegible] તેને મોટી ધાસ્તી [illegible] છે. સોજાના ભાગને [illegible]

સદવારના પોહરમાં દિવસ કરતાં તે વધારે માલમ પડે છે અને તેનું કારણ છે. કારણ એ, કે દરદી રાતના એક યા બે વખત પિશાબ કરવા ઉઠતો હોવાથી, મજકુર પ્રવાહી પુરિયા અંદર એકઠો જમાવ થઇ રેહ છે; પણ દિવસના દરદી ચાલુ પિસાબ કરતો રેહ છે, જેથી પિસાબના રોહ સાથ નળીમાં જમાવ થાયેલો પ્રવાહી ધોવાઇને બાહાર નિકળી જતો હોવાને લીધે, દરદી એવુંજ માની લિયે છે, કે દિવસના કરતાં રાતના તેને વધારે રસી વહે છે. વળી આ વાતથી દરદીએ ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરની છે, કે આખા દિવસમાં થતી હિલચાલમાં અને મેહનતને લીધે, એ પિડાકારી રાતે વધારે હેરાન કરે છે.

પ્રમેહની બિમારીમાંથી લાગુ પડતાં દરદો.

દરદના નવ ચિંહો.

મિત્ર, આ બિમારી માટે જો એક આખું પુસ્તક લખાય, તોબી એ બાબદ અધુરીજ રહી જાય. સારાંશ, એ પિડાકારી સાદી નજરના આદમીઓને જેટલી નજીવી લાગે છે, તેટલીજ તે ભયંકર અને હાનીકારક હોય છે. એટલાં માટે એ વિશે વધુ લંબાણ કરવા કરતાં જરૂર જોગ ખુલાસો કરી, વધુ વિગતો 'નર-સુખ-સાગર' માટે અલાહિદી રાખવી ઠીક થઇ પડશે.

એમ સમજવું નહિ, કે ગોનોરિયાને લીધે મુરિઆમાંથી નિકલતી રસી કાંઇક ઈલાજે કાવાથી બંધ પડી, એટલે દરદ સાજું થઈ ગયું. રસીનું બંધ પડતું કોઈ જુદાજ કારણે હશે, પણ દરદના ચેપી જંતુ તો મુત્ર માર્ગની દિવાલ અંદર જડ ઘાલી ઘર કરી રેહ છે. માટે તે વિશે કોઈ કુશળ તબિબનુ મત લીધા પછીજ દરદીએ પોતાની આરોગ્યતાની, પોતાની પત્નીની, અને છેવટે પોતાની બચ્ચાની ઓલાદની સલામતી સમજવી. બસ એટલા સાદા સખુનોમાં દરદીએ સર્વ સમજી લેવું:

ધારો કે એકાદ દરદીને મજકુર બિમારી કાતીલ પ્રકારની લાગુ પડી છે. ઘણી સારવાર છતાં, અને ઘણાક ઇલાજો છતાં પિડાકારી દરદીનો પિછો છોડતી નથી, અને સેવટે બિમારી 'જુનો પ્રમેહ' બને છે. તબિબો એને 'ક્રૂનિક-ગોનેરિયા' યાને 'ગ્લીટ' કેહ છે. આવી રીતે લાગુ પડેલી બિમારીમાંથી ઘણીક વાર દરદીને નિચે જણાવેલાં દરદો માહેલું એકાદ લાગુ પડવાનો ટાઇક સંભવ રેહછે.

૧—ગોળીને સોજાની બિમારી લાગુ પડે છે. તબિબો એને 'ઑરકાઇટિસ' (Orchitis) કહે છે.

૨—પિસાબના ફુક્કાને સોજો લાગુ પડે છે. એને 'સિસ્ટાઇટિસ' (Cystitis) કહે છે.

૩—બદ યાને કાતરા આગલની ગાંઠનું સુજી આવવું. એને સાધારણ રીતે 'બ્યુબો' (Bubo) કહે છે.

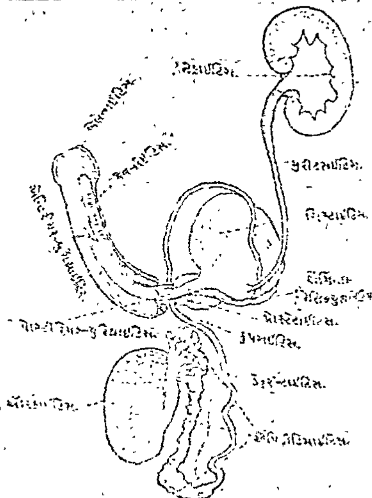
૪—પિસાબના મુખ ઉપરની ચામડી લાંબી અને તંગ હોવાને લીધે, તેમા લાગુ પડતી ચેપની અસર એવી હાલતને 'ફાઇમોસિસ' (Phymosis) કહે છે; અને એ ચામડીને લાગુ પડતા સોજાને બૅલેનાઇટિસ કહે છે.

૫—ગૉનેરિયલ-રેહમેટિઝમ' (Gonorrhœal rheumatism) જેને માટે આગલ ઇશારો કીધો છે.

૬—પિસાબનું અટકી પડવું. 'રિટેન્શન-ઑફ-યુરીન' (Retention of urine) કહે છે.

૭—આંખને સીધી યા અડકતરી રીતે ચેપવાલી રસી લાગ્યાથી, આંખમાં સખત પ્રકારનો સોજો આવે છે. એને 'ઑફથૅલમીયા' (Ophthalmia) કહે છે.

પ્રમેહના ચેપથી લાગુ પડતાં દરદોના સ્થાન.

ધારો કે એકાદ દરદીને મજકુર બિમારી કાતીલ પડી છે. ઘણી સારવાર છતાં, અને ઘણાક ઇલાજો છતાં પિછો છોડતી નથી, અને સેવટે બિમારી 'જુનો પ્રમેહ' બને એને 'ક્રોનિક–ગોનોરિયા' યાને 'ગ્લીટ' કેહ છે. આવી પડેલી બિમારીમાંથી ઘણીક વાર દરદીને નિચે જણાવેલાં એકાદ લાગુ પડવાનો કાંઇક સંભવ રેહછે.

૧—ગોળીને સોજાની બિમારી લાગુ પડે છે. ...
'ઑરકાઇટિસ' (Orchitis) કહે છે.

પ્રમેહના ચેપથી લાગુ પડતાં દરદોના સ્થાન.

પત્ર ૩૨ મું.

ગૉનોરિયા યાને પ્રમેહની બિમારીના ઇલાજ અને સારવાર.

TREATMENT OF GONORRHOEA.

સુજ્ઞ મિત્ર ———

ગૉનોરિયાને લગતી બાબદની ઉપર ટપકેથી નોંધ લીધા પછી, હવે એ દરદના ઇલાજો અને તેને સારવારને લગતી બિનાની નોંધ આ પત્રમાં આપણ લઇશું.

પ્રમેહની નિશાંણીઓ.

દરદ પિછાનવાની રીત.

જ્યારે ગૉનોરિયાની બિમારી લાગુ પડે છે, ત્યારે જો લાગેલો ચેપ સખત પ્રકારનો હોય છે, તો દરદનું જોર, ઘણું કરી બીજા અઠવાડીયાંની શરૂઆતમા, યા તો તેની અધવચમાં ઘણુંજ સખત રૂપ ધારણ કરે છે.

ચેપની અસર પ્રગટ થવાંની પેહલ્લી નિશાંણી તરીકે, મુત્ર-માર્ગમાં ચળ, યા તો કિડ લાગવી શરૂ થાયે છે, અને પિસાબ કરતી વખતે સેહજ અગન બળે છે. એ પછી મુત્ર-માર્ગમા ચેપ લાગેલી જગ્યા ઉપર સોજો આવવા માંડે છે.

૮—જ્યારે પ્રમેહની બિમારી અની જુની થાય છે, ત્યારે તેને 'ગ્લીટ' (Gleet) કહે છે.

૯—પિસાબના નળી અંદરથી અમુક જગે ગંઠાઈ સંકોચાઈ સાંકડી થઈ તંગ બને છે. એને 'સ્ટ્રિકચર' (Stricture) કહે છે.

૧૦—ઘણુંજ ખરાબ પ્રકારની બિમારીમા ચેપ ગુરદા. (Kidneys) સુધી ફેલાઈ જાય છે. અને તેમાંથી અનેક નવી જાતની બિમારી લાગુ પડે છે.

મિત્ર, ગૉનોરિયાની બિમારી માટે આ ઉપર ટપકેનો હેવાલ સાદી સમજને અનુસરતો અનરે રજુ કીધો છે. હું ધારું છું કે બિન-નબિનો જનોને માટે એ પુરતો છે હવે એ દરદની સારવાર અને તેના ઇલાજની બાબદ આપણુ હાથ ધરીશું

ડા૦ દુવાગીર.

D. H. P.

પત્ર ૩૨ મું.

ગોનોરિયા યાને પ્રમેહની બિમારીના ઇલાજ અને સારવાર.

TREATMENT OF GONORRHOEA.

સુજ્ઞ મિત્ર ——

ગોનોરિયાને લગતી બાબદની ઉપર ટુંકથી નોંધ લીધા પછી, હવે એ દરદના ઇલાજો અને તેને સારવારને લગતી બિનાની નોંધ આ પત્રમાં આપવું લખ્યું.

એ ગાંઠો જ્યારે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે જોર કરે છે, ત્યારે 'યુરિથ્રા' યાને પિસાબની આખી નળીમાં–આગળથી છેક પાછળ સુધી–સોજો આવે છે. આ કારણે દરદીને ઘણુંજ દુઃખ થાય છે, તે પગ ઉપર પગ ચઢાવી બેસી શકતો નથી, તેમજ ગાદલાથી ઉઠી પણ શકતો નથી. ઉઠતાં તેમજ બેસતાં દરદીને દુખ થતું હોવાથી બેસવા તેમજ ઉઠવા માટે હંમેશા તેને પોતાના હાથોની મદદ લેવી પડે છે. [૨] તેના ગુદાની માહેલી ગાંઠો (ઇન્ગ્વાઇનલ–ગ્લેન્ડ્સ)માં દુખારો થવા માંડે છે. બાજે વખત તે સુજી પણ આવે છે એ ગાંઠોને બેહદજ દરદ થાય છે. આ સબબે તેને બિછાને પડી રહેવું પડે છે. કેમકે તેનાથી કાંઇપણ હિલચાલ, ઉઠવું–બેસવું, કે ફરવું–હરવું બની શકતું નથી.

જેમ હંમેશાં બને છે, તેમ સોજા (ઇન્ફ્લેમેશન) ને લીધે દરદીને [૩] તાપ આવે છે. અને કોઇ વખત તેને ઠંડી પણ લાગે છે; [૪] ઊંઘ ફીકી પડી જાય છે, દરદી અતિશય ચિન્તાતુર રહે છે; [૫] ભૂખ ભાંગી જાય છે; અને [૬] કોઠો કબજીઆત બને છે. [૭] દિવસો કરતાં દરદીની રાત ઘણીજ હલાકીભરી, તેમજ તાસવિસ અને બેચેનીભરી જાય છે. [૮] આ સઘળી હલાકી વચ્ચે જાણવા જોગ જે નવું ચિન્હ પ્રગટી નિકળે છે, તે એ કે રાતને સમે દરદીની હવસ ઘણીજ ઉશ્કેરાઇ રહે છે. દરદીની એ લાગણી કોઇ વખતે એટલી બધી હદ બાહાર બેહકી ગયેલી માલમ પડે છે, કે તેને સંતોષવા ખાતર દરદીને ઘણીક વાર અકુદરતી રસ્તો લેવો પડે છે. આ છેલ્લી ૮ મો નંબરવાળી નિશાણીના બાબમાં એક નામાંકિત લેખક નિમ્નલિખિત શબ્દો લખે છે —

†"It is well for men to lay this point to heart, since a most dangerous class of poisoned and venomous men are going about unrestrained by law, with uncontrollable passions"

† Sexual Instinct By Foster Scott M. D. C. M.

[૯] પિસાબ [illegible] મુશ્કેલીભ [illegible] [૧૦] [illegible] થતી અતિશય 'બાદી' વેદના. [૧૧] [illegible] [illegible] [૧૨] કોઈ વખત સખત પ્રકારની બિમારીમાં પુરુષનું [illegible] બની જાય છે. એ બિમારીને અંગ્રેજી 'કોર્ડી' (Chordee)ને નામે ઓળખાય છે.

[૧૩] નેત્રજ ડોસામ ઉપર સડેલા પીળા રંગનો, અને બાકી વખત લોહીના રાતા રંગના રતાસ મારતી રસીવાળો પ્રવાહી, પ્રમેહની 'અંકુર!' રૂપની બિમારીના બીજા અઠવાડીયામાં દેખાવ દે છે. બિમારી જ્યારે અગીયાર નંબરવાળી હાલતનું રૂપ પકડે છે, ત્યારે પ્રવાહીમાં લોહીનો અંશ માલમ પડે છે, પણ કોઈ વખત ચેપ જો અતી સખત પ્રકારનો હોય છે, તો ત્યારથી લોહીનો અંશ દેખાવ દે છે.

અલબત્તા આ બિના ધ્યાનમાં રાખવી, કે ઉપર લખેલી સઘળી નિશાણીઓ દરેક પ્રમેહના દરદીમાં માલમ પડતી નથી, અને દરેક દરદી એ બિમારીથી કાંઇ એટલી બધી હેરાનગતી ભોગવતો નથી. ઉપર લખેલી નિશાણીઓ એકાદ સખત પ્રકારના ચેપમાં, સખત પ્રકારના સોજાને લીધે લાગુ પડતી કહેવાય છે, અને તેવે સમેથી કોઇમાં એક યા બે નિશાણીઓ પ્રગટે છે, તો કોઇમાં જુદીજ નિશાણીઓ નજરે પડે છે.

કોઇ દરદીમાં પિસાબ થતી વખતે સખત જલન થાયે છે, તો કોઇમાં નરમ પ્રકારની, દરદીથી સહન થઇ શકે એવી જલન, પિસાબ થતી વખતે થાય છે. કોઇમા પોશીદા બદન સુસ્તકીમ બને છે, ત્યારે સખત પિડાકારી નથી થતી, પણ સેહજ વેદના થાય છે. પણ એ ઉપરથી એમ સમજવું ભુલભરેલું ગણાશે, કે એ પિડાકારી મોટે

આગે નરમ પ્રકારનીજ લાગુ પડશે કારણ કે પહેલી વખતે એ દ
સખત રૂપ ધારણ કરે, એ બનવા જોગ છે, અને તેનો મુખ્ય આ
ચેપની ઝેરી ખાસિયત ઉપર, અને દરદીની દેહ ઉપર રહે છે.

ગૉનોરિયાનો ચેપ લાગ્યા પછી, શરૂઆતમાં લગભગ ત્રણથી પાં
દિવસ સુધી દરદીને દરદની કાંઈપણ એવી નિશાની જણાતી નથી, કે તે
તેને એ બિમારી લાગુ પડી છે. એવો વખત જવા બાદ,
મુદત બાદ દરદીને આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે પહેલી નિશાની
જણાય છે. દરદની પહેલી નિશાની જણાયા પછી, રફતે રફ
દરદનું જોર વધતું જાય છે, અને ત્રીજે કે ચોથે અઠવાડીએ તે
સખત પ્રકારનું રૂપ ધારણ કરે છે પણ શરૂઆતમાંજ અગર
દરદીની ઘટીત સારવાર અને ઇલાજો થાયે, અને દરદી જો પરે
અને આસાએશ જોઈએ તેવી રીતે લેવે તો ત્રીજે કે ચોથે અઠવાડીએ
દરદ સખત રૂપ ધારણ કરતું અટકે છે

દરદ જ્યારે સાજું થવા માંડે છે, ત્યારે રસીનો પ્રવાહ ઓછો
થતો જાએ છે, અને ત્યારે તે રસી આગલા જેટલી જાડી હોતી નથી.
પણ તે પાતળી થતી જાએ છે. તેમજ તેનો રંગ પણ બદલાતો જાએ છે.
અને અંતે જો બરોબર ઇલાજ કીધા હોય, તો દોઢથી બે માસની
મુદતમાં, દરદી સાજો થાય છે. પણ એવા બનાવ જવલેજ બને છે

ભિન, જનન શરીરની રચના વિષે ખુલાસો કરતી વખતે મેં
જણાવ્યું છે, કે પિસાબની નળીની રચનાને આગલા અને પાછલા
એમ બે ભાગમાં વેહેંચી નાખી છે. દરદના ચિન્હો જે આગલ વર્ણ
વ્યાં છે, તે ધ્યાન રાખવું કે, પ્રમેહનો ચેપ જ્યારે પિસાબની નળીના
આગલા ભાગમાં લાગેલો હોય છે, ત્યારે માલમ પડે છે. પણ જ્યારે
દરદ જોર કરે છે, અને લાગુ પડેલો રોગ પિસાબની નળીના પાછલા
ભાગ તરફ ફેલાવા માંડે છે, ત્યારે દરદ ઘણુંજ સખત રૂપ ધારણ કરે છે.

ઍક્યૂટ ગૉનોરિયા યાને સખત પ્રકારનો પ્રમેહ.

'ઍક્યૂટ-ગૉનોરિયા' ત્રણ માસ સુધી, અને કોઈ વખત તેથીએ વધારે મુદ્દત સુધી જારી રહી શકે છે, અને મોટે ભાગે ત્યાર પછી તેનું જોર નરમ પડે છે, અને તે પછી તે બિમારી એવી તો હઠીલી થઈ પડે છે, કે ઘણીક વાર તે નરમ રૂપ ધારણ કરી મહિનાઓ સુધી, અને બાજે વખત તો વરસો સુધી દરદીનો પીછો ને છોડતી નથી.

આ નવું રૂપ જ્યારે ગૉનોરિયા ધારણ કરે છે, ત્યારે અજ્ઞાન દરદી એવું સમજે છે, કે હવે તે સાજો થતો જાય છે. પણ તેમ સમજવું ભૂલભરેલું છે. દરદના આ નવાં રૂપને 'ગ્લીટ' (Gleet) કહે છે. એ રોગમાંથી સાજા થતાં ઘણો વખત લાગે છે, અને કોઈ વાર તો [illegible] દરદીનો પીછો છોડતી નથી. આ નવાં રૂપવાળી બિમારીને [illegible] પ્રમેહ [illegible] ગ્લીટ ને નામે ઓળખીએ છીએ.

ગ્લીટ, (GLEET) ની નિશાનીઓ.

(જુનો પ્રમેહ).

[illegible] નિશાનીઓ [illegible] દરદનાં [illegible] પ્રમાણે [illegible] છે, કે [illegible] નથી. [illegible] ગાનીવાળા [illegible] દરદીને [illegible] દાક્તરી [illegible]

મીઠનું દરદ ચાલુ રાખવાથી. યા તેની દરકાર કીધા વગર સારા ગયાઆથી એવ નાર પરીણામ જે આવે છે, તેને તાબે

'સ્ટ્રિક્ચર' STRICTURE

કહે છે. આ સ્ટ્રિક્ચર વિષે આગળ ખુલાસો કીધો છે. એ દુખિ કોઈ વાર એટલી હદ સુધી ગંભીર રૂપમા મંડાય છે, કે તેથી ઘણે વખત આખા મુરિયા ગંડાશ સંકોચાઈ જાય છે, અને કોઈ વખત નાદના પ્રમાણમા સંકોચાયે છે, જેથી પિસાબ થતી બિલકુલ અટકી જાયે છે, યા તો પિસાબ મુશ્કેલીથી થાયે છે, યા દરદી પિસાબ ખરે ખેંચાઈ કરે છે. આવી કિસમની ફરિયાદનો ઇલાજ ઘેર બેઠાં થઈ નથી, પણ એકાદ કુશળ સરજ્યન તે મશ્રોંજ સેહતગી કરી શકે.

ગોનોરિયા યાને પ્રમેહના દરદીની સારવાર કેવી રીતે થવી જોઈયે.

આ નાદના પુસ્તકમા જગ્યાની તંગાસને કારણે આ વિષે ટુંકમાં લખી તેનું લંબાણ વર્ણન હવે પછી, ગરમીના બીજાં ગહિર દરદોની વિગતો સાથ, 'નર-સુખસાગર' મધે પ્રગટ કરવા તજવીજ કર્યો છે, તોપણ આ પત્રમાં એવાં દરદીની સારવાર માટે નિચલી સુચના પુરતી ધારૂ છું.

દવા હેરના મસાજે થર કરવા આગમચ, પેહલે દરદીની સામાન્ય તબિયતને સુધારવાની દરેક તજવિજ કરવી. ત્યાર પછી દરદીના પેશાબનાં બદન અંદર લાગુ પડેલા સોજો (ઇન્ફ્લેમેશન) નરમ પાડવાના ઉપાય હાથ ધરવા.

પ્રમેહના દરદીએ ખોરાક કેવો ખાવો?

આ દરદ તે ... એવા દરદીઓને તંબાકુ

ફુકવાની તે ટેવ ... તેઓએ ...

કરવી. દારૂ પી

ચેપ કુદરત આરતનો ખોરાક [illegible] "[illegible],
[illegible] કરવો. મસાલેદાર, [illegible], મરચાં, [illegible], [illegible]
ચિમાં-ખાટાં, કે ગરમ મસાલાવાળા [illegible] [illegible] [illegible].

એવા દરદીએ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરવો.

બદામ, ટોનિક, [illegible] (દતનનાની) [illegible], [illegible], [illegible]
પુડિંગ્સ, વિગેરે સાદો ખોરાક નરમ [illegible] આકારમાં આપ્યું
કરવો. એ સર્વ સાથે સંપૂર્ણ આરામ લેવા માટે પિછાનામાં
દરદીને પડી રેહવાની ખાસ ભલામણ કરવી પડે છે.

સાદા ખોરાક માટે ખાસ ભલામણ કીધા પછી, બીજી અગત્યની બાબદે તે અંઘોળ કરવા વિશે છે. દરરોજ એવા દરદીએ સવારે કુકાં પાણીથી અંઘોળ કરવી જરૂરની છે. અને સોજો સખત પ્રકારનો હોય, તો રોજ પંદર મિનીટ 'સિત્ઝ-બાથ', કુકાં પાણીથી કરવું. જો સોજાની અસરથી વેદના વધારે થતી હોય, તો દર બે યા ત્રણ કલાકે 'સિત્ઝ-બાથ' લેતાં રેહાથી, સોજો નરમ પડવા માંડશે. સોજાથી થતી વેદનાને લીધે જો બેચેની વધારે થતી હોય, તો ઠંડા પાણીથી ભિંજવેલાં કપડાંના ટુકડા, પેશાબના બદન ઉપર વિટાળી રાખ્યાથી બેચેની ઓછી થવા માંડશે, અને તેથી સોજો પણ નરમ પડતો જશે.

ગ્લીટની બિમારી પિછાનવાની રીત.

(જુનો પ્રમેહ કેમ પિછાનવો.)

જ્યારે ગૉનોરિયાના ઇલાજો બરાબર વૈદક સમજને અનુસરી કરવામાં આવતા નથી, અને અનઘડ લેભાગુઓ તેના ઇલાજો ભલતી ભલતી દવાઇઓથી કરે છે, ત્યારે તેવા દરદીઓને બ્યુબો, (બંદ) સ્ટ્રિકચર, (મુત્ર માર્ગનું સંકોચાઇ જવું.) યા ગ્લીટ, (જુનો પ્રમેહ) જેવાં પરીણામની વેઠ કરવી પડે છે.

સ્રીહનું દરદ ચાલુ રાખવાથી, યા
સર ચલાવ્યાથી. એક નઠુ પરીણામ જે

'સ્ટ્રિક્ચર' પ્રકાર

કહે છે. આ સ્ટ્રિક્ચર વિશે આગલ પુરુ
કોઈ વાર એટલી હદ સુધી ગંભીર રૂપમ
વખત આખા મુત્રિયા ગંઠાઈ સંકોચાઈ
નાહના પ્રમાણમા સંકોચાયે છે, જેથી પિ
જાયે છે, યા તો પિસાબ મુસ્કેલીથી થાયે છે
ખેંચાઇ કરે છે. આવી કિસમની ફરિયાદ
નથી, પણ એકાદ કુશળ સરજ્યન તે થઈ

ગોનોરિયા યાને પ્રમેહના દ
કેવી રીતે થવી જો

આ નાહના પુસ્તકમા જગ્યાની તં
ટુંકમાં લખી તેનું લંબાણ વર્ણન હવે પર
દરદોની વિગતો સાથ, 'નર-સુખસાગર'
કરવા છે, તોપણ આ પત્રમાં એવાં દરદીન
સુચના પુરતી ધારૂ છું.

દવા કરના ઇલાજો શરુ કરવા અ
સામાન્ય તબિયતને સુધારવાની દરેક તજ
દરદીના પોશાકો બદન અંદરે લાગુ પડ
નરમ પાડવાના ઉપાય હાથ ધરવા.

પ્રમેહના દરદીએ ખોરાક

આ દરદ વેહલું સારું કરવા માટે,
ચડવાની જો ટેવ પડી હોય, તો તે સર્વથી પેલ
કરવી. દારૂ પીવાની જો ટેવ હોય, તો તે

ગૉનેરિયા અને ગ્લીટના દરદીઓની ખાસ સારૂં તેની માટે આ પત્ર ખતમ કરવા આગમચ લખવું પડે છે, કે તેઓએ દેખાવા દરદો માટે બજારૂ કે ઘરગતુ ઇલાજો અજમાવવા કે કરવા નહીં. કેમ કે તેવી દવાઓથી આગલ જણાવ્યા પ્રમાણે પરીણામ ઘણા નુકસાનકારક આવે છે. તોપણ એવા ઇલાજો, જેવા કે પીવાની દવાઓ, પિચકારી-લોશનો, અને એવાજ બીજા ઇલાજોની કોઇ વૈદક શાસ્ત્રમાં સંદેહથી કમી નથી, પણ તેવા ઇલાજો કયારે કરવા, કેમ કરવા, કેવા દરદીને કેવી દવા આપવી, વિગેરે જુદા જુદા ઇલાજો કરવાનું કામ, એક કુશળ નબિઝનાજ હાથમાં મુકવું, કે જેથી દરદીની દેહ અને જાનની સલામતી વાજબી રીતે જળવાઇ રહે.

ગૉનેરિયાની બિમારીના ઇલાજો.

તોપણ વૈદકાનુસાર થોડાક ઇલાજો, દરદ દરમિયાન દરદીના નાહકમાં ઉમેરો કરે એવી મનસબથી અત્રે રજુ કરેલા કાંઇ જનાર નથી.

ઇલાજઃ—જે શરૂઆતમાંજ ગૉનેરિયાના સખ્તથી પેદા થયલા દરમિયાન પાણી જેવા જંતુ પ્રવાહી દરદીને નજરે પડે, [illegible] પાણી જાને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તો [illegible] [illegible] લાગતી [illegible] [illegible] [illegible] પિચકારી વડે ઉપયોગ કરવો, [illegible] દરદીને [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ગ્લીટ, માટે હમણાંજ ઈશારો કીધો છે. ગ્લીટમાં ઘણીક વાર ચેપનો પ્રવાહ ઘણોજ સેહજ હોય છે, અને તે ગ્લીટની એક નિશાની ગણાય છે પણ કોઇ વાર તેથી દરદીને બેચેની લાગે છે, અને કોઈ કોઈ વાર પિસાબ કરતી વખતે સેહજ અગન પણ બળે છે, યા વળ કે ઠેક જેવી લાગણી થાય છે. કોઈ વખત પ્રવાહ સેહજ વધારે હોય છે, અને તે એટલા અને એવાં પ્રમાણમાં હોય છે, કે કપડાં ઉપર નથી ડાઘ પડે છે. આ વાત નક્કી થઈ છે, કે એવા દરદીઓ, સંસારમાં તન્દુરોસ્ત સ્ત્રીઓમાં ગૉનોરિયાનો ચેપ ફેલાવનાર થઇ પડે છે.

જુના પ્રમેહવાલા દરદીઓએ કેવી રીતે વર્તવું જોઈએ.

એવા દરદીઓએ ધ્યાન રાખવું, કે તેઓએ આગલ જણાવેલી તરેહે સારવાર અખત્યાર કરવા ઉપરાંત, મસાલેદાર પકવાન કદીબી પેટ ભરી ખાવા નહીં દારૂ કે કેરી પીણાં પીવા નહિ કામવાસના બિલકુલ કરવી નહી સખત પ્રકારની મેહનત કે કસરત કરવી નહીં; તેમજ સરદી કે ગરમીમાં ઝાઝું ફરવું-હરવું નહી, કેમકે તેથી ચેપી પ્રવાહની પેદાયશમાં મોટો વધારો થવાનો સંભવ રહે છે, અને જુનો પ્રમેહ, જે દરદી એમ સમજતો હતો, કે તે હવે સારો થઇ ગયો છે, તે પાછો જબરા જોરથી ઉભરી નિકળે છે, અને પાછો તે એક્યુટ-ગૉનોરિયાના રૂપમાં કોઇક વાર બદલાઇ જાય છે એવા સંજોગ વખતે અજાન દરદી એવુંજ માની લીએ છે, કે તેને ફરીથી બીજીવાર નવા ગૉનોરિયાનું દરદ લાગુ પડ્યું છે.

જુના પ્રમેહવાલા દરદીઓની સારવાર.

ગ્લીટના દરદીઓની સઘલી સારવાર આગળ જણાવ્યા પ્રમાણેજ થતી જોઇએ છે ખોરાકના ઇલાજ વગેરે 'સિત્ઝ બાથના' ઇલાજ સાથે કેરવા શરૂઆતમાં 'સિત્ઝ બાથ' કુંવારાં પાણી વડે કરવું, અને રફતે રફતે ઠંડા પાણી વડે કરવા માંડવું, અને તેથી દરદ સારું થવાના અનેક સંભવ રહે છે.

આ લોશનનો દર ચાર કલાકે ચાલુ ઉપયોગ કરતા રેહવું. જો લોશનનો ઉપયોગ કીધાથી મુત્રિયામાં વેદના થાય, યા જો કંઈ જેવો પ્રવાહી નજરે પડે, તો એ લોશનનો ઉપયોગ બિલકુલ બંધ કરવો. લોશનનો ઉપયોગ હંમેશા કાચની પિચકારી વડે કરવો, એ ધ્યાનમાં રાખવું

કોઇબી લોશનનો ઉપયોગ કરવા આગમચ, દરદીએ પિશાબ કરી લેવા જોઇએ દરદીએ કોઠો કબજ કદીબી રાખવો નહી. અગરજો દરદીએ કબજીઆત દુર કરવા ઘરગતુ જુલાબનો, યા સેડીજ કાઇ બીજી કબજીઆત તોડનારી દવાનો ઉપયોગ કરતા રેહવું. કુદરતી યા લુનિયા-ડી-જાનોસ, વિગેરે જુલાબની દવાઓનો યા તો જુલાબની ગોળીઓનો ઉપયોગ કરતા રેહવું.

દરદીએ બિછાનામા પડી રેહવું, અને જો વેદના થતી હોય તો પોશીદા બદનને નિચલા લોશનથી મલમલનાં ભિંજવેલા કપડા વડે લપેટી રાખવું

પોશીદા બદન માટે લોશન.

R

એસિટેટ-ઑફ-લેડ. ડ્રામ. ૪
રેકટીફાઇડ-સ્પીરિટ-ઑફ-વાઇન. ઔસ. ૧
ગાળેલું મોળુ પાણી. ઔસ. ૧૨

મેળવીને લોશન બનાવવું.

એ લોશનનો આગલ જણાવ્યા પ્રમાણે દરદીએ ઉપયોગ કરતા રેહવું.

દરદીને જો બુખાર જેવું નહિ લાગતું હોય, યા તો બુખાર આવતી હોય, તો બુખાર બિલકુલ નિકલી ગયાં પછી, પાર્ટ ઉતીસની નમ્બરી દવાઓ માહેની એકાદનો ચાલુ ઉપયોગ કરવો.

એ સંધલી દવાઓ જગજાહેર છે, પણ એ ઉપરાંત જે નવા ઇલાજો પશ્ચીમ તરફના વૈદક વિદ્વાનોએ શોધેલા છે, અને તેમા જે નવી નવી દવાઓ પ્રસીધ થઈ છે, તે ખચીત જાણવાજોગ અને જાહેર કરવા જોગ છે, જે ઉપર હવે પછી નર સુખસાગરમાં પ્રગટ થશે

લા૦ દુવાગીર

D. M. P.

પુસ્તક અસમાસ.

(વધુ માટે જુવો નર-સુખ-સાગર.)

☞ તા૦ ક૦:—ગરમીના ગલીચ દરદો માટે જે ખાસ સરકારી કમીશન હિન્દુસ્થાનમાં બેઠું હતું, તે સમે તે કમીશન સનમુખ ગરમીના દરદો માટે અનેક જાણવા જોગ ઇશારાઓ થયા હતા, તે અતરે પ્રગટ કરવાની તક દલગીરી સાથે જગ્યાની કોતાઇને લીધે પડતી મુકવી પડી છે. ગરમીના બીજાં દરદો, તેમજ, તેના ઇલાજો અને સારવારની રીત વિગેરે બીજી બાબદો, હવે પછીના પુસ્તકમાં રજુ કરવા માટે તઇયાર કરી છે.

D. M. P.

નરમ પડે છે. એનો ઉપયોગ કેમ કરવો, ને એ દવાની શીશી-ઉપર જણાવેલો હોય છે.

પીવામા જવારલીનું પાણી, સોડા, લિથિયા, યા પોટાશ વૉટર લેવો. દારૂ બંધ કરવો. તંબાકુ ફુકવો મુકી દેવો. ખોરાક હલકો લેવો. કોફી અને ચાહ વિગેરે પીણાં બંધ કરવાં. અને દરદીએ બિછાનામાંજ પડી પોતાના પોશીદા બદનને જેમ બને તેમ હેઠળથી ટેકો આપી, આસાએશ લેવી.

મિત્ર, ગૉનોરિય.ની બિમારી માટેજ આ થરગડુ ઇલાજો સુચવ્યા છે. એવા દરદીની સારવાર માટે જે સુચના કરી છે, તે ઉપર ખાસ ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર છે. આ વિષય અત્રે કેવળ અધુરોજ રહ્યો છે. કેમકે એ વિશે હજુ ઘણું જાણવા જોગ સાહિત્ય, અને નવી નવી જાતના ઇલાજો વૈદકશાસ્ત્રની છેલ્લામા છેલ્લી શોધોને આધારે જે પશ્ચીમ તરફ પ્રગટ થયા છે તે હુ હવે પછી પ્રગટ કરવા ધારેલાં નવા પુસ્તકમા રજુ કરવા તઇયાર કરૂં છું.

ગૉનોરિયાની બિમારીમાં વપરાતી દવાના લોશનો.

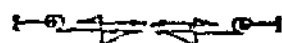
૧. એસીડ બોરીક
૨. નાઇટ્રેટ-ઑફ-સિલ્વર.
૩. ક્લોરલ-હાઇડ્રેટ.
૪. ઝીન્ક-સલ્ફેટ.
૫. પોટાશ પરમેન્ગનેટ.
૬. પ્લમ્બાઇ એસિટેટ.
૭ ડિવનીન સલ્ફ.
૮ ઝીન્ક-ક્લોરાઇડ.
૯ મર્કયુરોસ. (પાર્ટ ડેલીસ).
૧૦ આઇક્લોરાઇડ-ઑફ-મર્કયુરી. (પાર્ટ ડેલીસ).
૧૧ પોટાશિયમ પરમેંન્ગનેટ
૧૨. નાગોંય વિગેરે બીજાં અનેક.

આ સઘળા જાતીની દવાઓ, ગૉનોરિયાની બિમારીમાં ચિચકારી મારવાના લોશન બનાવવા માટે વપરાય છે. પરંતુ તે કયારે કેવા સંજોગે વાપરવાં, કેવાં અને કેટલા પ્રમાણમાં અને કેટલાં પાણીમાં મિશ્રણ કરી તૈયાર કરવાં. તે વિગેરે ખુલાસો હવે પછી કરવા ધાર્યો છે

MASCULINOLOGY.

OR

THE MYSTERIES OF MAN.

પુરૂષ—શાસ્ત્ર.

આ પુસ્તકમા સમાયલી અસંખ્ય બાબદો
માહેલી મુખ્ય બાબદોનું
સાંકળીઉં.